

I

Broliai Grimai
**VAIKŲ IR NAMŲ
PASAKOS**

Alma littera

Broliai Grimai

Broliai Grimai. Vaikų ir namų pasakos

Pasakos

Iš vokiečių kalbos vertė
Adomas Druktenis

Skaitmeninta iš knygos:
Broliai Grimai. Vaikų ir namų pasakos / W. Grimm. Vilnius : Alma litera, 2008.

ISBN 978-5-430-05888-3

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012

<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

1. KARALAITIS VARLĖ, ARBA GELEŽINIS HENRIKAS

Senais senais laikais, kai dar pildydavosi visi žmonių norai, gyveno karalius. Visos jo dukterys buvo labai gražios, bet jauniausioji tokia graži, kad net saulė, tiek jau visko regėjusi, ir toji kiekvieną kartą stebėjosi, žvelgdama jai į veidą. Netoli karaliaus rūmų augo didelė tamsi giria, o toje girioje po sena liepa buvo šulinys. Karštomis dienomis karalaitė nueidavo į girią ir ten sėdėdavo ant vėsaus šulinio rentinio, o kai nusibosdavo sėdėti, pasiimdavo aukso kamuoliuką, mėtydavo į viršų ir gaudydavo. Tai buvo jos mėgstamiausias žaidimas.

Bet kartą atsitiko, kad aukso kamuolys neįkrito karalaitei į iškeltą rankutę, pralėkė pro šalį, puptelėjo ant žemės ir rieda tiesiai į vandenį. Karalaitė žiūri, akių nuo jo nenuleidžia, bet tas ridu ridu – ir pradingo šulinyje, o šulinys buvo toks gilus, toks gilus, kad ir dugno nematyti. Karalaitė pravirko, verkė verkė ir niekaip nusiraminti negalėjo. Kai ji taip raudėjo ir aimanavo, staiga kažkas jai šūktelejo:

– Kas gi tau, karalaite? Tu taip gailiai raudi, kad ir akmuo neištvertų nepagailėjęs.

Karalaitė apsidairė, iš kurgi čia tas balsas, ogi žiūri – varlė iškišusi iš vandens savo didelę šlykščią galvą.

– A, tai tu, sena kvarkle, – tarė ji. – Verkiu, kad mano aukso kamuolys į šulinį įkrito.

– Neverk ir nusiramink, – atsakė varlė, – aš galiu tau padėti. Bet ką tu man duosi, jeigu aš ištrauksiu iš vandens tavo žaislą?

– Ko tik panorėsi, miela varlyte, – atsakė karalaitė. – Atiduosiu savo drabužius, savo perlus, brangakmenius ir net aukso karūną nuo galvos.

– Nereikia man nei tavo drabužių, nei perlų, nei brangakmenių, nereikia nei aukso karūnos, bet jeigu mane pamils, draugausi su manim ir žaisi, leisi man sėdėti su tavimi prie vieno stalo, valgyti iš tavo aukso lėkštelės, gerti iš tavo taurelės, miegoti tavo lovelėje – jei visa tai man prižadėsi, tada aš panersiu į vandenį ir ištrauksiu tau aukso kamuolį.

– Gerai, gerai, – tarė karalaitė, – padarysiu viską, ko panorėsi, tik sugražink man aukso kamuolį.

Taip ji tik sakė, o širdyje galvojo: „Ką čia ta kvaila varlė plepa? Lindi vandeny su kitomis tokiomis pat kvarksomis ir kvarksi, užsimanė mat žmogaus draugė būti.“

Išgirdusi tokį pažadą, varlė tik niurkt panėrė galvą, nusileido į šulinio dugną, o po valandėlės vėl išniro iš vandens, apžiojusi aukso kamuolį, paskui priplaukė prie kranto ir numetė į žolę. Karalaitė be galo apsidžiaugė, savo gražųjį žaislą atgavusi, čiupo jį nuo žemės ir – į kojas.

– Palauk, palauk, – šaukė varlė, – nepalik manęs, aš negaliu taip greit bėgti kaip tu!

Tačiau kad ir kiek varlė šaukė, kad ir kiek kvaksėjo, karalaitė nieko ir girdėti nenorėjo, parbėgo namo ir netrukus visai užmiršo vargšę varlę, o toji turėjo grįžti atgal į savo šulinį.

Kitą dieną susėdo karalaitė su karaliumi ir dvariškiais prie pietų stalo ir valgo iš savo aukso lėkštelės. Tik staiga girdi – šlept šlept, šlept šlept atšlepsi kas marmuro laiptais, užlepečkeno į viršų, pasibeldė į duris ir sušuko:

– Jaunoji karalaite, atidaryk man!

Karalaitė nubėgo pažiūrėti, kas ten galėtų būti. Atidaro duris, ogi žiūri – už durų varlė betupinti. Greitai trinkt užtrenkė duris, vėl atsisėdo prie stalo, ir taip baugu, taip baisu jai pasidarė. Karalius pastebėjo, kaip daužosi krūtinėje jos širdis, ir paklausė:

– Ko taip išsigandai, dukrele? Gal už durų stovi koks milžinas ir taikosi tave pagrobtį?

– Ak, ne, – atsakė karalaitė, – ne milžinas, o bjauri varlė.

– O ko ta varlė iš tavęs nori?

– Ak, tėveli, kai vakar aš sėdėjau girioje prie šulinio ir žaidžiau, įkrito į vandenį mano aukso kamuolys. Aš labai gailiai verkiau, ir varlė jį man iš vandens ištraukė, o kad ji taip prisispyrusi reikalavo, tai aš prižadėjau priimti ją į drauges, bet nepamaniau, kad ji išsiropš iš savo šulinio. O dabar štai tupi prie durų ir prašosi įleidžiama.

Tuo metu varlė antrąkart pasibeldė į duris ir sušuko:

*Jaunoji karalaite,
Duris atidaryk man,
Nejau tu neatsimeni,
Ką vakar prižadėjai
Prie šulinio vėsaus?
Jaunoji karalaite,
Duris atidaryk man.*

Tada karalius ir sako:

– Ką prižadėjai, tą reikia ištesėti. Eik ir atidaryk duris.

Karalaitė nuėjo ir atidarė. Varlė tik strykt – ir jau kambary, nušokavo paskui karalaitę prie jos krėslo ir sako:

– Pakelk mane, noriu šalia tavęs.

Iš pradžių karalaitė dar nesiryžo, bet galų gale, karaliaus paliepta, pakėlė. Atsidūrusi krėsle, varlė užsimanė ant stalo, o ten patupdyta tarė:

– Dabar pristumk man arčiau savo aukso lėkštelę, kad galėtume abi drauge valgyti.

Nėra karalaitei kas daryti – pristūmė lėkštelę, bet taip nenorom, taip nenorom.

Varlė skaniai šveitė, o karalaitė ir kėsnio nuryti negalėjo. Galop varlė tarė:

– Prisivalgiau, ir suėmė nuovargis, nunešk mane į savo kambarėlį ir pataisyk šilkų patalėlį, eisim gulti.

Karalaitė – į ašaras, baisu jai šaltos varlės, bijo prie jos net prisiliesti, o čia toji dar taikosi gulti į jos gražią, švarią lovelę. Bet karalius supyko ir sako:

– Kas tau padėjo, kai bėdoje buvai, su tuo nevalia paskui nesiskaityti.

Tada karalaitė paėmė dviem pirštais varlę, nunešė į savo kambarėlį ir patupdė į kampa. Bet kai atsigulė, varlė atrėpliojo prie lovos ir sako:

– Pavargau, aš taip pat, kaip ir tu, noriu miego, įkelk mane į savo lovelę, jei ne, pasakysiu tavo tėvui.

Karalaitėi pašoko pyktis, stvėrė ji varlę ir kad tėkš iš visų jėgų į sieną.

– Na, dabar apsiraminsi, bjaurybe!

Bet kai varlė nukrito ant žemės, buvo jau nebe varlė, o karalaitis gražiomis, maloniomis akimis. Tėvo valia jis tapo jos mielu draugu ir vyru. Dabar jis apsakė, kad buvęs piktos raganos užkerėtas, ir niekas kitas negalėjęs jo iš šulinio išvaduoti, tik ji viena, ir kad rytoj jie kartu išvažiuosią į jo karalystę. Tada jie nuėjo miegoti, o kitą rytą, kai saulė pažadino, atvažiavo karieta, pakinkyta aštuonetu baltų žirgų, tie žirgai buvo su baltomis stručio plunksnomis ant galvos, su auksu aptaisytais pakinktais, o užpakaly stovėjo karalaičio tarnas – ištikimasis Henrikas.

Kai piktoji ragana pavertė karalaitį į varlę, ištikimasis Henrikas taip nusiminė, kad apkaldino savo širdį trim geležiniais lankais, kad ji neplyštų iš skausmo ir liūdesio. Dabar karieta turėjo parvežti jaunąjį karalių į jo karalystę. Ištikimasis Henrikas įsodino jaunosius į karietą, o pats vėl atsistojo užpakaly ir negalėjo atsидžiaugti, kad jo ponas išsivadavo iš piktų burtų. Galiuką pavažiavus, karalaitis išgirdo, kaip užpakaly kažkas triokštelėjo, lyg būtų kas lūžę. Jis atsigręžė ir sušuko:

– *Henrikai, lūžta mūsų karieta!*

– *Ne, pone, karieta niekuo dėta.*

Tai trūko man lankas nuo širdies,

Suspaustos skausmo, nevilties,

Kai jūs užkeiktas šuliny lindėjot

Ir žmogumi atvirsti negalėjot.

Dar ir dar kartą važiuojant triokštelėjo, ir karalaičiui vis rodėsi, kad lūžta karieta, o čia tik lankai ištikimajam Henrikui nuo širdies trūkinėjo, nes jo ponas jau buvo atkerėtas ir laimingas.

2. KAIP KATĖ SU PELE DRAUGAVO

Susipažino kartą katė su pele ir tiek jai prisuokė apie savo didžią meilę ir draugystę, kad toji galų gale sutiko po vienu stogu su ja gyventi ir bendrai šeiminkauti.

– Bet mums reikia pasirūpinti maisto atsargų žiemai, antraip gali prispirti badas, – tarė katė, – juk tau, pelyte, nevalia visur šmižinėti, dar gali kur į spąstus įkliūti.

Kas teisybė, tai teisybė, ir nusipirko jos puodynėlę taukų. Tačiau neišmanė, kur ją padėti. Svarstė svarstė, ir galų gale katė sako:

– Saugesnės vietos kaip bažnyčia aš nežinau, iš ten niekas nedrįs nė menkiausio daiktelio paimti. Pastatysim puodynėlę po altoriumi ir nejudinsim, kol neprispirs paskutinė bėda.

Taip ir padarė – padėjo puodynėlę į saugią vietą. Tačiau neilgai trukus katė užsigeidė pasmaguriauti taukais ir sako pelei:

– Žinai, ką aš tau norėjau pasakyti, pelyte, kviečia mane pusseserė į kūmas, susilaukė sūnaitelio, tokio rudmargio, prašo, kad pabūčiau krikšto močia. Išleisk mane šiandien iš namų ir apsirusk viena.

– Gerai, – atsakė pelė, – keliauk sau sveika, tik jeigu ten bus kokių skanėstų, tai nepamiršk ir manęs, aš irgi mielai išgerčiau lašelį saldaus raudono krikštynų vyno.

Bet visa, ką katė kalbėjo, buvo neteisybė – nei ji pusseserės turėjo, nei kas į kūmas ją kvietė. Išėjo iš namų ir – tiesiai į bažnyčią. Pritykino prie puodynėlės ir nulaižė visą paviršiuką. Paskui pasivaikščiojo miesto stogais, pasižvalgė, galiausiai išsitiesė prieš saulutę ir, prisimindama taukų puodynėlę, vis šluostėsi letenėle sau ūsus. Ir tik į pavakarę parsirado namo.

– Na, pagaliau sugrįžai, – tarė pelė, – tikiuosi, smagiai paviešėjai.

– Neblogai, – atsakė katė.

– O kuo gi vardu pakrikštijot vaikelį? – paklausė pelė.

– Paviršiukas, – lyg niekur nieko atsakė katė.

– Paviršiukas? – sušuko pelė. – Čia dabar! Koks keistas ir negirdėtas vardas! Ar jis toks jau įprastas jūsų padermėj?

– Įprastas neįprastas – didelio čia daikto, – atsakė katė. – Šiaip ar taip, ne blogesnis negu koks Trupingraužys, kaip vadinami tavo krikštavaikiai.

Neilgai trukus katė vėl užsigeidė taukais pasmaguriauti. Ir sako pelei:

– Būk gera, dar kartelį pažiūrėk namų viena, mane vėl kviečia į kūmas, vaikelis su baltu apvadėliu aplink kaklą – nėra kaip atsakyti.

Geroji pelytė sutiko, o katė nusliūkino palei miesto sieną į bažnyčią ir išėdė taukų puodynėlę ligi

pusės. „Nėra nieko skaniau, kaip valgyti ką vienai“, – tarė sau patenkinta šios dienos darbu.

Sugrįžo ji namo, pelė ir klausia:

– O kuo vardu šį sykį pakrikštijot vaikelį?

– Ligpusiukas, – atsakė katė.

– Ligpusiukas! Na jau, na jau! Šitokio vardo kaip gyva nesu girdėjusi, kertu lažybų, kad ir kalendoriuje jo nėra.

Netrukus katei vėl ėmė drykti seilės, pagalvojus apie gardžią taukų puodynėlę.

– Visa, kas gera, būna po tris kartus, – sako ji pelei. – Žinai, mane vėl kviečia į kūmas, vaikelis visai juodas, tik letenėlės baltos, daugiau nė vieno balto plaukelio visame kailyje, toks dalykas pasitaiko tik sykį per dvejus metus. Juk išleisi mane į krikštynas?

– Paviršiukas! Ligpusiukas! – atsakė pelė. – Na ir keistumas tų vardų! Norom nenorom net įtartina darosi.

– Tūnai tu čia namie su savo pelėku bajoraus švarku ir su ta ilga kasa ir ieškai visokių priekabių, – atkirto katė. – Tai dėl to, kad ištisas dienas niekur neiškeli kojos.

Kol katės nebuvo namie, pelė apsikuopė, apsitvarkė, o smaližė katė tuo laiku išlaižė visus taukus ligi pat dugno. „Kai viskas sušveista, tada jau gali ramiai gyventi“, – tarė ji sau ir tik išnaktomis sugrįžo namo, soti ir išpampusi. Pelė tuoj klausia, kuo vardu pakrikštijo trečią vaikelį.

– Greičiausiai tau ir šį sykį nepatiks, – atsakė katė. – Jis vardu Ligdugniukas.

– Ligdugniukas! – sušuko pelė. – Tai jau visai įtartinas vardas. Niekada dar nesu mačiusi tokio nė vienoje knygoje. Ligdugniukas! Ką tai galėtų reikšti?

Pakraipė galvą, susirietė ir užmigo.

Nuo to laiko niekas daugiau nebekvietė katės į kūmas, o kai atėjo žiema, ir lauke nebebuvo kur rasti maisto, pelė prisiminė savo atsargas ir sako:

– Eime, katyte, pasiimsim taukų puodynėlę, kurią turim pasidėjusios, ir skaniai pavalgysim.

– Taip, taip, galėsi pasmaguriauti lygiai tiek pat, kiek ir kyštelėjusi pro langą savo smailių liežuvėlių.

Ir išsiruošė abi į bažnyčią puodynėlės ieškoti, bet kai nuėjo, žiūri – puodynėlė stovi kur stovėjusi, tik tuščia.

– Aha, – tarė pelė, – dabar aš matau, kaip čia yra. Viskas aišku. Tai štai kokia tu man draugė! Išėdei visus taukus bekūmaudama. Iš pradžių paviršiukas, paskui lig pusės, o galiausiai...

– Tylėk! – suriko katė. – Dar vienas žodis, ir aš tave suėsiu.

„Lig dugno“, – jau buvo išsižiojusi sakyti vargšė pelė, ir vos tik ištarė tuos žodžius, katė strykt prišoko, čiupo pelę ir suėdė.

Tai mat kaip būna šiame pasaulyje.

3. MARIJOS AUGINTINĖ

Vieno didelio miško pakrašty gyveno medkirtys su pačia ir turėjo tik vieną vienintelį vaiką – trejų metų mergaitę. Bet buvo jie tokie vargšai, kad nesuteko net duonos kąsnio ir nežinojo, ką duoti savo vaikui valgyti.

Vieną rytą medkirtys susirūpinęs išėjo į mišką savo darbo dirbti. Kerta jis medžius, ogi žiūri – priešais stovi graži aukšta moteris su spindinčių žvaigždžių karūna ant galvos ir sako jam:

– Aš esu Mergelė Marija, Kūdikelio Jėzaus Motina. Tu neturtingas, galo su galu nesuduri, atnešk man savo mergaitę, aš paimsiu ją, žiūrėsiu ir būsiu jai kaip tikra motina.

Medkirtys paklausė, atnešė mergaitę ir atidavė Marijai, o ta pasiėmė ją į dangų. Mergaitei ten nieko netrūko: valgė pyragaičius, gėrė saldų pieną, vilkėjo aukso drabužėliais ir žaidė su angeliukais. Kai suėjo jai keturiolika metų, kartą pasišaukė ją Mergelė Marija ir sako:

– Mielas vaikeli, aš išvykstu į tolimą kelionę ir palieku tau saugoti raktus nuo trylikos dangaus karalystės durų: dvylika durų gali atrakinti ir apžiūrėti visas ten esančias grožybes, bet tryliktą, nuo kurių yra va šitas mažas raktelis, nevalia – saugokis, neatidaryk jų, kitaip užsitrauksi nelaimę.

Mergaitė pažadėjo klausyti ir, kai tik Marija iškeliavo, tuoj pradėjo apžiūrinėti dangaus karalystės kambarius, kasdien atidarydavo vienas duris ir taip apžiūrėjo dvylika kambarių. Kiekviename jų sėdėjo apaštalas, apsuptas didžiulio spindesio, ir mergaitė džiaugėsi visa ta prabanga ir grožybe, džiaugėsi kartu su ja ir visur ją lydintys angeliukai. Liko tik tos uždraustos durys, bet mergaitei labai knietėjo sužinoti, kas už jų slypi, ir ji tarė angeliukams:

– Visai aš jų neatidarysiu ir į vidų neisiu, tik trupučiuką praversiu, kad galėtume dirstelėti pro plyšelį.

– Oi, ne, ne, – draudė angeliukai, – tai būtų nuodėmė. Mergelė Marija neleido, jei nepaklausysi, gali dar nelaimę užsitraukti.

Mergaitė nutylėjo, bet pagunda širdyje nenurimo, graužė ir graužė, vis nedavė ramybės. Ir štai vieną kartą, kai angeliukai buvo kažkur išlėkę, jai dingtelėjo mintis: „Dabar aš čia vienui viena, galėčiau dirstelėti, juk niekas nežinos, ką aš padariau.“

Susiieškojo raktelį, o kai jis jau buvo rankoje, įkišo į spyną ir įkišusi pasuko. Durys tik vyrst atsidarė, ir mergaitė išvydo ten sėdinčią Švenčiausiąją Trejybę, visą žėrinčią ir spinduliuojančią. Kurį laiką ji stovėjo ir nustebusi viską apžiūrinėjo, paskui vos vos prisilietė pirštu prie to spindesio, ir pirštas bemat apsitraukė auksu. Staiga ją pagavo baisi baimė, trinkt užtrenkė duris ir nubėgo. Tačiau baimė nesiliovė persekiojusi, kad ir ką darė, niekas negelbėjo – širdis blaškėsi kaip pašėlusis ir

negalėjo nurimti, o ir auksas nuo piršto nenyko, nors ir kiek ji mazgojo ir trynė.

Neilgai trukus sugrįžo iš savo kelionės Marija. Pasišaukė mergaitę ir paprašė gražinti dangaus raktus. Kai mergaitė ištiesė ranką su raktų ryšuliu, Marija pažvelgė jai į akis ir paklausė:

– O tryliktų durų nebuvai atidariusi?

– Ne, – atsakė mergaitė.

Marija pridėjo ranką jai prie krūtinės, pajuto, kaip spurda ir blaškosi jos širdis, ir suprato, kad mergaitė sulaužė priesaką ir atidarė duris. Tada ji paklausė dar kartą:

– Ar tikrai nebuvai atidariusi?

– Ne, – antrą kartą atsakė mergaitė.

Dabar Marija pamatė mergaitės pirštuką, nuo prisilietimo prie dangiškojo spindesio apsitraukusį auksu, ir jai nebeliko abejonės, kad mergaitė nusidėjo, ir trečiąsyk paklausė:

– Ar tikrai to nedarei?

– Ne, – trečiąsyk išsigynė mergaitė.

Tada Marija tarė jai:

– Tu manęs nepaklausei, o dabar dar meluoji, daugiau tu neverta danguje būti.

Ir sulig tais žodžiais mergaitė grimzdo nugrimzdo į kietą miegą, o kai pabudo, žiūri – begulinti žemėje, vidur neįžengiamos tankynės. Norėjo sušukti, bet negalėjo žado atgauti. Pašoko ir norėjo bėgti, bet, kur puola, visur kelią pastoja tankūs erškėtrožių brūzgynai – nei pralįsi, nei prasibrausi.

Toje glūdumoje augo senas išdubęs medis, jo drevė ir tapo mergaitei prieglobsčiu. Čia ji įlįsdavo ir užmigdavo, kai ateidavo vakaras, čia slėpdavosi, kai siausdavo audros ir lietūs. Bet tai buvo varganos dienos, ir kai prisimindavo, kaip gražiai gyveno danguje, ir kaip su ja žaisdavo angeliukai, tuoj apsipildavo gaudžiomis ašaromis. Mito vien tik šaknelėmis ir miško uogomis, jas rankiodavo, kol tik galėdavo. Rudenį prisinešdavo į savo drevę prikritusių riešutų ir lapų, riešutais žiemą palaikydavo gyvastį, o kai užeidavo pūgos ir speigai, įsirausdavo kaip žvėriūkštis į lapus ir šitaip gindavosi nuo šalčio. Neilgai tvėrę suplyšo jos drabužiai ir pamažu nulakstė nuo kūno. Kai tik saulutė vėl pradėdavo šildyti žemę, ji išlįsdavo iš savo išdubos, atsisėdavo po medžiu, ir ilgi plaukai uždengdavo ją iš visų pusių lyg koks apsiaustas. Taip slinko metai po metų, o ji vis stūmė dienas, vis kentė šios žemės vargus.

Vieną kartą, kai medžiai vėl gražiai sužaliavo, miške medžiojo tos šalies karalius ir vijosi stirną, bet toji ėmė ir įbėgo į brūzgynus, augančius aplink miško laukymę. Karalius nusėdo nuo žirgo ir ėmė kalaviju skintis kelią per krūmus. Kai galų gale prasibrovė, žiūri – po medžiu sėdi nuostabaus grožio mergaitė, nuo galvos ligi kojų apsiklėtusi aukso plaukais. Karalius stovėjo be žado ir akių nuo jos atitraukti negalėjo. Galiausiai prašneko ir tarė:

– Kas tu tokia? Kodėl sėdi čia, toje girių glūdumoj?

Tačiau mergaitė nieko neatsakė, nes negalėjo burnos praverti. Karalius dar paklausė:

– Ar nenorėtum su manim keliauti į mano rūmus?

Mergaitė tik linktelėjo galvą. Karalius paėmė ją ant rankų, užsisodino ant žirgo ir išjojo su ja namo. Sugrįžęs į karaliaus rūmus, liepė aprenkti gražiais rūbais ir apipylė visokiausiomis gėrybėmis. Ir nors ji negalėjo kalbėti, bet kad buvo tokia graži ir žavi, karalius karštai ją pamilo, o neilgai trukus ir vedė.

Praėjo maždaug metai, ir karalienė pagimdė sūnų. Naktį, kai ji viena gulėjo lovoje, pasirodė Mergelė Marija ir tarė:

– Jeigu pasakysi teisybę ir prisipažinsi, kad atidarei uždraustas duris, aš atversiu tau lūpas ir gražinsiu kalbą, bet jeigu ir toliau atkakliai ginsies ir nenorėsi išpažinti nuodėmės, aš paimsiu tavo naujagimį ir išsinešiu.

Dabar karalienė valandėlę atgavo žadą, kad galėtų atsakyti, bet užsispyrusi laikėsi savo ir tarė:

– Ne, uždraustų durų aš nebuva atidariusi.

Tada Marija paėmė kūdikį karalienei iš rankų ir pradingo.

Kitą rytą, neradę kūdikio, dvariškiai ėmė šnabždėtis, kad karalienė esanti žmogėdra ir nužudžiusi savo tikrą vaiką. Ji visa tai girdėjo ir pasiteisinti negalėjo, tačiau karalius nenorėjo tomis kalbomis tikėti, nes labai žmoną mylėjo.

Po metų karalienė vėl pagimdė sūnų. Naktį pas ją vėl atėjo Mergelė Marija ir sako:

– Jeigu prisipažinsi atidariusi uždraustas duris, aš gražinsiu tau kūdikį ir atrišiu liežuvį, bet jeigu neišpažinsi savo nuodėmės ir toliau ginsies, aš išsinešiu ir šitą naujagimį.

Ir karalienė vėl atsakė:

– Ne, uždraustų durų nebuva atidariusi.

Tada Marija paėmė kūdikį jai iš rankų ir nusinešė į dangų. Rytą, kai vėl buvo pasigesta kūdikio, žmonės visa burna ėmė šnekėti, kad karalienė jį suėdusi, ir karaliaus patarėjai pareikalavo traukti ją į teismą. Tačiau karalius taip karštai mylėjo žmoną, kad negalėjo tuo patikėti, ir savo patarėjus pribaudė prigrasino, kad nedrįstų apie tai ir išsižioti.

Kitais metais karalienė pagimdė gražią dukrytę. Naktį trečią kartą pasirodė jai Mergelė Marija ir tarė:

– Eime su manim.

Ji paėmė karalienę už rankos, nusivedė į dangų ir parodė abu jos vyresnius vaikus, jie žaidė su žemės rutuliu ir šypsojosi į ją žiūrėdami. Karalienė apsidžiaugė, pamačiusi savo vaikus, bet Marija tarė:

– Ar tavo širdis dar neatsileido? Jeigu prisipažinsi atidariusi uždraustas duris, aš gražinsiu abu tavo sūnelius.

Ir karalienė trečią sykį atsakė:

– Ne, uždraustų durų nebuva atidariusi.

Tada Marija gražino ją vėl ant žemės ir paėmė trečią vaiką.

Kitą rytą, kai pasklido toji žinia, visi vienu balsu ėmė šaukti:

– Karalienė – žmogėdra, į teismą ją!

Šį kartą karalius jau nebegalėjo prieštarauti savo patarėjams, ir teko karalienei stoti į teismą, o kad ji negalėjo kalbėti ir pasiteisinti, tai buvo pripažinta kalta ir nuteista sudeginti. Ir buvo sukrautas laužas. Bet kai ją pririšo prie stulpo, ir aplinkui pradėjo liepsnoti ugnis, kietas jos puikybės ledas sutirpo, atgaila sugraudino širdį, ir ji pagalvojo: „O, kad nors prieš mirtį galėčiau prisipažinti, jog buvau atidariusi tas duris.“ Ir staiga atgavo ji žadą ir garsiai sušuko:

– Taip, Marija, aš tai padariau!

Ir tučtuoju iš dangaus prapliupo lietus, užgesino liepsnas, virš galvos sutvisko šviesa, ir žemėn nužengė Mergelė Marija su abiem jos sūneliais prie šalies ir naujagime dukrele ant rankų. Ji maloniai tarė karalienei:

– Kas prisipažįsta ir gailisi nuodėmę padaręs, tam ji atleidžiama.

Paskui atidavė jai visus tris vaikus, gražino kalbą ir apdovanojo laime visam gyvenimui.

4. PASAKA APIE JAUNIKAITĮ, IŠĖJUSĮ BAIMĖS MOKYTI

Turėjo tėvas du sūnus, vyresnysis buvo gudrus ir sumanus, – ką paima, tą padaro, o jaunėlis – kvaišelis, nieko neišmanė, nieko negalėjai jo išmokyti. Žmonės, jį matydami, sakė:

– Tai turės tėvas su juo vargelio!

Kai tik koks reikalas ar darbas – vis vyresniajam, vis jam. Tik kai tėvas siūsdavo jį ko atnešti, o metas būdavo vėlus arba jau visai įnaktėję ir dar jeigu reikėdavo eiti per kapines arba šiaip kokią šurpią vietą, tada jis sakydavo:

– Ne, tėve, ten aš neisiu, man baisu!

Mat bijojo. Arba kai kartais vakare, susėdę prie krosnies, būdavo, pradės pasakoti visokiausias istorijas, kurių klausantis kūnas pagaugais eina, žiūrėk, tūlas neiškentęs ir sako: „Oi, kaip baisu!“ O jaunėlis sėdi sau kamputyje, klausosi ir negali suprasti, ką gi visa tai reiškia.

– Visi tik ir gąščiojasi: „Oi, kaip baisu! Oi, kaip baisu!“ O man nebaisu. Tai, matyt, irgi toks dalykas, apie kurį aš nieko neišmanau.

Ir štai vieną kartą tėvas jam sako:

– Klausyk, sūnau, gana tau kampe tupėti. Esi jau nebemažas, vyras iš stuomens ir iš liemens, laikas būtų ir tau ko nors pramokti, kad galėtum pats sau duoną pelnyti. Matai, kaip tavo brolis stengiasi, o iš tavęs kaip iš žilo ožio – nei pieno, nei vilnos.

– Oi, tėveli, aš mielai norėčiau ko nors išmokti, o labiausiai norėčiau išmokti baimės, apie tai aš dar ničnieko neišmanau.

Vyresnysis, tai girdėdamas, nusijuokė ir pagalvojo sau: „Dievulėliau, na ir kvailumas to mano brolio! Nieko doro iš jo neišeis: koks gimė, toks jau ir mirs.“

Tėvas atsiduso ir sako:

– Baimės tu išmoksi, bet duonos sau iš to nepelnysi.

Po kiek laiko užėjo pas juos į namus zakristijonas. Pasiskundė jam tėvas, pasibėdojo, kad jaunėlis jo sūnus toks niekam tikęs, nieko neišmano ir nieko išmokti nenori.

– Jūs tik pamanykit, klausiu, kaip jis mano pelnyti sau duoną, o jis man – noriu išmokti baimės.

– Jeigu tik tiek, tai šito jis gali pas mane išmokti. Atsiųskit jį man, aš jau jį pralamdysiu.

Tėvas sutiko. „Kaip ten bus, taip, vis jau vaikas nors kiek prasitrins“, – pagalvojo.

Priėmė zakristijonas bernioką į savo namus ir pristatė varpais skambinti. Po kelių dienų prižadino apie vidurnaktį, liepia keltis, lipti į varpinę ir skambinti. „Dabar tu sužinosi, kas yra baimė“, – pagalvojo zakristijonas ir pirma pats slapčia įslinko į varpinę. Berniokas užlipo į viršų, apsigrėžė ir

jau ims virvę, ogi žiūri – ant laiptų tiesiai priešais varpinės angą kažkokia balta žmogysta stovi.

– Kas ten? – sušuko jis.

Bet žmogysta nieko nesako – stovi ir nė krust.

– Atsakyk man, – sušuko berniokas, – arba nešdinkis šalin, tau čia nėra ko veikti vidury nakties!

Bet zakristijonas stovi ir nejuda iš vietos, kad berniokas pamanytų, jog pasirodė vaiduoklis.

Berniokas sušuko antrąsyk:

– Ko tau čia reikia? Sakyk, jeigu esi padorus žmogus, kitaip nutrenksiu tave nuo laiptų!

„Na jau, na jau, ims mat ir nutrenks“, – pagalvojo sau zakristijonas, bet sakyti nieko nesakė – stovėjo kaip stulpas, ir tiek. Berniokas šūktelėjo jam trečiaisyk, bet kai ir vėl nieko neišgirdo, įsibėgėjo ir kad stums vaiduoklį, tas ir nudardėjo laiptais žemyn – nusirito per dešimt pakopų ir sudribo kampe. O berniokas paskambino varpais, sugrižo namo, netaręs nė žodžio, atsigulė į lovą ir pučia į akį. Zakristijono pati laukė laukė savo vyro, o jo vis nėra ir nėra. Galų gale pradėjo baimintis, prižadino bernioką ir paklausė:

– Ar nežinai, kur mano vyras? Jis pirma tavęs užlipo į varpinę.

– Nežinau, – atsakė berniokas, – stovėjo ten kažkas ant laiptų priešais varpinės angą, bet kad nieko man neatsakė ir nenorėjo iš ten trauktis, tai palaikiau jį koku nevidonu ir nudardinau laiptais. Nueikit pažiūrėti, gal ten jis ir buvo; jeigu taip, tai gaila būtų.

Zakristijono pati nubėgo į varpinę ir rado ten vyrą, – gulintį ir vaitojantį – koją mat nusilaužęs.

Parnešė jį namo ir verkdama klykdama nulėkė pas bernioko tėvą.

– Tai pridarė, tai pridarė tas tavo vaikas! – šaukė ji. – Nustūmė nuo laiptų mano vyrą ir nulaužė jam koją. Atsiimk tą savo nenaudėlį, kad jo ir kojos nebūtų mūsų namuose!

Tėvas išsigando, nubėgo pas zakristijoną ir kad ims barti sūnų:

– Bijok Dievo, vaike! Kokias čia dabar eibes išdarinėji! Galgi nelabasis tave apšėdo!

– Tu tik paklausyk, tėve, – atsakė sūnus, – aš čia visai nekaltas. Jis stovėjo ten naktį kaip koks piktadarys, aš nežinojau, kas jis toks, tris sykius sakiau, kad atsilieptų arba eitų šalin.

– Ak, – tarė tėvas, – man su tavim vienos bėdos. Eik tu nuo mano galvos, kad aš tavęs daugiau akyse nematyčiau.

– Gerai, tėve, mielai, tik palauk, kol išauš, tada aš išeisiu į žmones ir mokysiuos baimės, dabar gi nemoku nieko, iš ko galėčiau sau duoną pelnyti.

– Mokykis, ko tik nori, – tarė tėvas, – man vis tiek. Še tau penkiasdešimt talerių, imk juos ir eik kur akys veda, kur kojos neša, tik niekam nesakyk, iš kur esi, ir kas tavo tėvas, kad man nereikėtų dėl tavęs prieš žmones akių svilinti.

– Gerai, tėve, tegu bus, kaip tu nori. Jeigu nieko daugiau neliepsi, tai padaryti man nebus sunku.

Ir kai tik prabrėško, įsikišo į kišenę tėvo duotus penkiasdešimt talerių ir išėjo į platų vieškelį – eina ir bamba sau panosėje:

– O kad suimtų mane baimė! O kad suimtų mane baimė!

Tuo metu pasivijo kažkoks žmogus ir išgirdo jį taip su savim kalbantis; paėjo jiedu galiuką ir pamatė kartuves, tas žmogus ir sako:

– Va, antai stovi medis, kur septynetas su virvininko dukteria vestuves kėlė, o dabar skraidyti mokosi. Atsisėsk po tuo medžiu ir palauk, kol sutems, tada sužinosi, kas yra baimė.

– Jeigu tik tiek tereikia, – atsakė berniokas, – tai čia man vienas juokas, ir jeigu taip lengvai išmoksiu baimės, atiduosiu tau savo penkiasdešimt talerių, tik ateik čionai rytoj iš pat ryto.

Nuėjo berniokas prie kartuvių, atsisėdo po jomis ir laukia, kol ateis vakaras. O kad pasidarė šalta, tai susikūrė ugnį. Tačiau apie vidurnaktį pakilo toks žvarbus vėjas, kad ir ugnis nevaliojo jo sušildyti. Matydamas, kaip vėjas sūpuoja pakaruoklius, ir jie trankosi kits į kitą, berniokas pagalvojo: „Tau čia apačioj prie ugnies šalta, o koks turi būti šaltis tiems, kur ten aukštai kadaruoja.“ Ir kad buvo geros širdies, tai pasistatė kopėčias, užlipo viršun, atrišo vieną po kito ir visus septynis nukėlė žemėn. Paskui pakurstė ugnį, įpūtė ir susodino visus aplinkui, kad sušiltų. Tačiau pakaruokliai sėdėjo ir nekrutėjo, o ugnis jau persimetė į jų drabužius. Tada jis tarė:

– Saugokitės, kad nesudegtumėt, jei ne, vėl patempsiu ten aukštai!

Bet negyvėliai negirdi, tyli ir nepaiso, kad dega jų skarmalai. Tada berniokas supyko ir tarė:

– Jeigu patys nesisaugot, tai aš nieko negaliu jums padėti, o sudegti su jumis nenoriu.

Ir vieną po kito visus vėl sukabino į kartuves. Paskui atsisėdo prie ugnies ir užmigo. Rytą ateina anas žmogus pasiimti penkiasdešimt talerių ir sako:

– Na, dabar jau žinai, kas yra baimė?

– Ne, – atsakė vaikinai, – iš kur aš žinosiu? Tie ten, viršuje, nė burnos nepravėrė ir pasirodė tokie kvaili, kad vos nesudegino paskutinių savo drapanų.

Suprato žmogus, kad negaus tų penkiasdešimt talerių, ir nuėjo sau sakydamas:

– Šitokio dar kaip gyvas nebuvau sutikęs.

O berniokas taip pat patraukė savo keliais. Eina ir vėl bamba panosėje:

– O kad suimtų mane baimė! O kad suimtų mane baimė!

Išgirdo tuos jo žodžius eidamas iš paskos vežėjas ir klausia:

– Kas tu toks?

– Nežinau, – atsakė berniokas.

Vežėjas toliau klausinėja:

– Iš kur tu?

– Nežinau.

– Kas tavo tėvas?

– Negaliu sakyti.

– Ką tu ten visą laiką bambi sau panosėje?

– Ak, – atsakė vaikinai, – norėčiau, kad suimtų mane baimė, bet nemoku, ir niekas manęs to neišmoko.

– Liaukis niekus tauškęs, – tarė vežėjas, – eik su manim, aš pabandyčiau tave kur nors įtaisyti.

Gerai, eina vaikinai su vežėju. Vakare prieina jie smuklę – čia pernakvos. Vos tik įkėlė jis koją pro duris ir vėl garsiai tarė:

– O kad suimtų mane baimė! O kad suimtų mane baimė!

Smuklininkas, tai išgirdęs, nusijuokė ir sako:

– Jeigu jau taip labai trokšti, tai to gero nesunku būtų čia patirti.

– Ak, nekalbėk šitaip, – tarė smuklininko pati, – ne vienas smarkuolis jau padėjo čia savo galvą, būtų skaudu ir gaila, jeigu ir šios skaisčios akys dienos šviesos nebeišvystų.

Bet vaikinai tarė:

– Kad ir kaip sunku būtų, aš vis tiek noriu šito išmokti, dėl to juk ir iš namų išėjau.

Ir tol nedavė ramybės smuklininkui, kol tas nepapasakojo, jog netoliese esanti užburta pilis, kur ko jau ko, o baimės tai tikrai būtų galima išmokti, jeigu tik kas sutiktų ten tris naktis pernakvoti. Už tokio narsuolio karalius išleistų savo dukterį, o ji tokia graži, kad gražesnės merginos niekas pasaulyje nėra regėjęs; be to, pilyje slypi didžiuliai turtai, saugomi piktuųjų dvasių, tada jie būtų atkerėti, ir koks nors vargšas galėtų tapti dideliu turtingu. Jau daug kas ėję į tą pilį, tik dar neatsiradę tokio, kuris būtų iš ten sugrįžęs.

Kitą rytą vaikinai nuėjo pas karalių ir sako:

– Jeigu leistumėt, aš norėčiau tris naktis pabūti užburtoje pilyje.

Karalius nužvelgė jį, vaikinai jam patiko, ir tarė:

– Gerai, ir dar leidžiu tau paprašyti trijų dalykų, bet tai turi būti negyvi daiktai, juos galėsi pasiimti į pilį.

Vaikinai atsakė:

– Jeigu taip, tai prašom duoti man ugnies, tekinimo stakles ir varstotą su peiliu.

Karalius liepė visus tuos daiktus dar dieną nunešti į pilį. O kai pradėjo temti, nuėjo ten ir vaikinai, viename kambaryje susikūrė ugnį, šalia pasistatė varstotą, pasidėjo peilį, o pats atsisėdo ant tekinimo staklių.

– O kad suimtų mane baimė! – tarė jis. – Bet, matyt, ir čia šito neišmoksiu.

Apie vidurnaktį atsikėlė – pakurstys ugnį, kad geriau degtų. Tik pūstelėjo, ir kad suriks kas iš kampo:

– Miau, miau! Oi, kaip mums šalta!

– Ak jūs, kvaišos! – sušuko jis. – Ko rėkiat? Jeigu šalta, tai eikit šen, sėskitės prie ugnies ir šildykitės.

Ir vos tik ištarė tuos žodžius, padrykt prie jo dvi didžiulės, juodos katės, atsitūpė iš šalių ir įsistebeilijo savo baisiomis žėrinčiomis akimis. Patupėjo valandėlę, sušilo ir sako:

– Drauguži, gal sulošiam kortomis?

– Kodėl gi ne, – atsakė jis. – Bet pirma parodykit savo letenas.

Katės iškišo nagus.

– Oho! – tarė jis. – Na ir ilgumėlis jūsų nagų! Palaukit, aš juos kiek apkarpysiu.

Tai pasakęs, čiupo kates už pakarpos, užkėlė ant varstoto ir priveržė joms letenas.

– Iš nagų pamačiau, kas jūs tokios, – tarė jis, – ir nebenoriu lošti su jumis kortomis.

Užmušė kates ir išmetė lauk į vandenį. Tik spėjo tas dvi nugalabyti ir jau sėdosi atgal prie ugnies, ogi kad pasipils iš visų pašalių ir pakampių juodos katės ir juodi šunys su ugnimi žėrinčiomis grandinėmis ant kaklų, kad lenda, kad lenda, juo tolyn, juo daugyn, nėra kur nuo jų bedėtis. Ir dar bjauriai stūgauja, trypia ugnį, sklaido ją į šalis ir taikosi užgesinti.

Valandėlę jis ramiai žiūrėjo žiūrėjo, bet galų gale neiškentė, stvėrė peilį ir sušuko:

– Šalin iš čia, bjaurybės! – ir puolė jas su peiliu.

Dalis pabaisų spėjo pasitraukti į šalį, kitas paklojo vietoje ir išmetė į kūdrą. Paskui sugrįžo atgal, įpūtė ugnį ir atsisėdo šildytis. Šitaip besėdint pradėjo merktis akys ir marinti miegas. Apsidairė aplinkui, žiūri – kampe didelė lova bestovinti.

– To man kaip tik ir reikia, – tarė jis ir atsigulė.

Dar nespėjo akių sudėti, ir kad pradės lova pati važinėti, kad duoda, kad duoda po visą pilį.

– Čia tai man patinka, – tarė jis, – tik dar greičiau, dar greičiau!

Lova kad pasileis lėkti, lyg būtų šešiais arkliais pakinkyta, per slenksčius, per laiptus, aukštyn, žemyn, ir staiga tik keberiokt apvirto kojomis į viršų ir užgulė jį lyg koks kalnas. Bet vaikinai švyst švyst nusimetė apklotus ir pagalves, išlindo iš po lovos ir sako:

– Dabar tegu važinėjasi, kas tik nori!

Atsigulė prie ugnies ir išmiegojo ligi ryto.

Rytą atėjo karalius ir, kai pamatė jaunikaitį, gulintį ant žemės, pamanė, kad vaiduokliai jį nugalabijo, kad jis jau nebegyvas. Ir sako:

– Gaila, gražus buvo jaunikaitis.

Išgirdęs tuos žodžius, vaikinai atsikėlė ir sako:

– Buvo ir dar tebėra.

Karalius nustebo, bet kartu ir apsidžiaugė, pasiteiravo, kaip jam sekėsi.

– Gerai, – atsakė vaikinai, – viena naktis jau praėjo, praeis ir kitos dvi.

Kai sugrįžo jis pas smuklininką, tas net akis išpūtė.

– Netikėjau, – tarė, – kad pamatysiu tave gyvą. Ar sužinojai, kas yra baimė?

– Ne, – atsakė vaikinai, – viskas veltui. O, kad man kas apsakytų, kas tai yra!

Antrą naktį jis vėl nuėjo į pilį, atsisėdo prie ugnies ir vėl gieda savo seną giesmelę:

– O kad suimtų mane baimė!

Vidurnaktį pasigirdo trenksmas, bildesys, iš pradžių dar pakenčiamas, bet kuo tolyn, tuo garsyn, paskui vėl trupučiuką pritilo, o galiausiai kad suriks, kad sustaugs kas, ir tik šlumšt iš kamino – ir išvirto jam po kojų pusė žmogaus.

– Ei! – sušuko vaikas. – O kur kita pusė? Šitos maža!

Vėl kilo baisus triukšmas, tik siaudžia, tik kaukia, paskui šlumšt iš kamino – nukrito po kojų ir antroji pusė.

– Palauk, – sako vaikas, – pirma įpūsiu tau ugnį.

Įpūtęs atsigręžė, žiūri – abi pusės suaugusios į vieną, o kur pirma sėdėjo jis, dabar plerpsio baisi žmogysta.

– O ne, šitaip nebuvo derėta, – sako vaikas, – suolas mano.

Žmogysta norėjo jį nustumti, bet vyrukas nepasidavė – nugarūdo tą žemėn ir vėl atsisėdo į savo vietą. Tada iš kamino pradėjo kristi dar daugiau tokių žmogystų – tik virsta, tik virsta viena po kitos. Atsinešė jos devynis žmogaus blaudikaulius ir dvi kaukoles, sustatė ir ėmė žaisti kėgliais. Vaikinui irgi kilo noras pažaisiti, jis ir sako:

– Klausykit, gal ir mane priimtumėt?

– Žaisk, jeigu turi pinigų.

– Pinigų aš turiu užtektinai, – atsakė jis, – tik jūsų rutuliai ne visai apvalūs.

Paėmė jis kaukoles, įspraudė į stakles ir aptekino.

– Na va, tokios jau geriau riedės, – tarė. – Eime, dabar tai bent pažaisim!

Įsileido jis į žaidimą ir prakišo šiek tiek pinigų, bet kai išmušė dvyliką, viskas pradingo. Tada jis atsigulė ir ramiai užmigo.

Kitą rytą ateina karalius pasižiūrėti, kas čia nutiko naktį.

– Na, kaip sekėsi šį sykį? – paklausė.

– Žaidžiau kėgliais ir prakišau kelis skatikus, – atsakė vaikas.

– Ir nebuvo baisu?

– Ne, kur ten, – atsakė vaikas, – labai smagiai praleidau laiką. O, kad aš žinočiau, kas yra baimė!

Trečią naktį jis vėl atsisėdo ant savo staklių ir nepatenkintas murma sau panosėje:

– O kad suimtų mane baimė!

Apie pusiaunaktį pasirodė šeši didžiuliai vyrai ir įnešė karstą.

– Aha, ar tik nebus čia mano pusbrolis, kur prieš kelias dienas numirė, – tarė vaikas, pamojęs pirštu ir sušuko: – Eikš, pusbroli, eikš!

Vyrai padėjo karstą ant žemės, o vaikas priėjo, nukėlė antvožą, žiūri – guli numirėlis. Palietė jo veidą – šaltas kaip ledas.

– Palauk, – tarė, – aš tave sušildysiu.

Priėjo prie ugnies, pasišildė ranką ir pridėjo numirėliui prie veido, bet tas kaip buvo, taip ir liko šaltas. Tada iškėlė lavoną iš karsto, atsisėdo prie ugnies ir, pasiguldęs ant kelių, ėmė trinti jam rankas, kad kraujas pradėtų vaikščioti. Kai ir tai nieko nepadėjo, dingtelėjo galvon mintis: „Jeigu guli lovoje dviese, tai sušyli vienas nuo kito“, – nunešė numirėlį į lovą, užklojo ir pats atsigulė šalia. Po

kiek laiko numirėlis sušilo ir pradėjo krutėti. Vaikinas ir sako jam:

– Matai, pusbroli, ar aš tavęs neatšildžiau!

Bet numirėlis staiga pasikėlė karste ir kad suriks:

– Dabar aš tave pasmaugsiu!

– Ak, tai šitaip tu man atsidėkoji? – tarė vaikinas. – Gerai, tuoj aš tave vėl į karstą įkišiu.

Pakėlė, įmetė į karstą ir užvožė antvožą. Tada atėjo tie šeši vyrai ir išnešė jį vėlei.

– Nebaisu man, ir tiek, – tarė jis, – matyt, niekada čia baimės neišmoksiu.

Tuo laiku įėjo vyras, didesnis už visus anuos ir labai baisus pažiūrėti. Jis buvo senas, su ilga žila barzda.

– Ak tu, pamply! – sušuko jis. – Tuoj sužinosi, kas yra baimė, – netrukus turėsi mirti.

– Na, na, tik ne taip greitai! – atsakė vaikinas. – Jeigu jau reikės man mirti, tai pirma pasiklausk, ar aš sutiksiu.

– Aš tave jėga priveiksiu, – tarė pabaisa.

– Pala pala, nesistatyk taip labai. Nors tu ir stiprus, bet ir aš ne silpnesnis už tave, o gal net ir stipresnis.

– Pažiūrėsim, – tarė senis, – jeigu tu būsi stipresnis, tada aš paliksiu tave gyvą. Eikš, pabandysim.

Nusivedė vaikiną tamsiais koridoriais į kalvę, paėmė kirvį ir vienu smūgiu suvarė į žemę priekalą.

– Aš dar geriau moku, – tarė vaikinas ir priėjo prie kito priekalo.

Senis atsistojo šalia pasižiūrėti, kas čia bus, ir jo žila barzda nukaro ligi žemės. Vaikinas čiupo kirvį, vienu smūgiu perskėlė priekalą ir sužnybo seniui barzdą.

– Na štai, tu ir mano rankose, – tarė, – dabar ne man, o tau reikės mirti.

Pastvėrė geležinį strypą ir kad ims austi jam kailį; tol pliekė, kol senis pradėjo inkšti, maldauti, kad nustotų, už tai didžius turtus žadėdamas. Vaikinas ištraukė kirvį ir paleido senį. Senis nuvedė jį į pilį ir parodė rūsyje tris skrynias, pilnas aukso.

– Viena dalis to aukso yra neturtėliams, – tarė jis, – kita – karaliui, trečia – tau.

Tuo metu išmušė dvylikta, ir vaiduoklis pradingo – jaunikaitis liko tamsoje.

– Vis tiek kaip nors iš čia išsikrapštysiu, – tarė jis.

Pušinėdamas, grabaliodamas aplinkui, susirado kelią į kambarėlį ir užmigo prie savo ugniakuro.

Kitą rytą atėjo karalius ir sako:

– Na, dabar jau turbūt sužinojai, kas yra baimė?

– Ne, – atsakė jis, – kur ten sužinosi! Buvo atėjęs mano velionis pusbrolis, paskui kažkoks barzdočius, tas parodė man rūsyje daug pinigų, bet kas yra baimė, nė vienas nepasakė.

Tada karalius tarė:

– Tu atkerėjai pilį ir dabar gali vesti mano dukterį.

– Visa tai labai gerai, – atsakė jaunikaitis, – bet aš vis dar nežinau, kas yra baimė. [iš skaitiniai.org](http://iskaitiniai.org)

Ir buvo atneštas iš rūsio auksas, ir iškeltos vestuvės, tačiau kad ir kaip jaunas karalius mylėjo savo žmoną, kad ir kaip džiaugėsi, vis tiek kur buvęs, kur nebuvęs vis kartojo:

– O kad suimtų mane baimė! O kad suimtų mane baimė!

Galų gale karalienei nusibodo tos jo kalbos. Kartą jos kambarinė ir sako:

– Aš jums padėsiu, sužinos jis, kas yra baimė.

Nuėjo prie upelio, tekančio per sodą, ir parsinešė pilną kibirą gružlių. Naktį, kai jaunas karalius miegojo, karalienė nutraukė nuo jo apklotą ir šliūkstelėjo visą kibirą šalto vandens su gružliais. Žuvytės ėmė spurdėti aplinkui, karalius pabudo ir kad pagaus šaukti:

– Oi, žmonele, kaip man baisu, kaip baisu! Taip, dabar aš žinau, kas yra baimė!

5. VILKAS IR SEPTYNI OŽKELIAI

Buvo kartą sena ožka. Turėjo ji septynis ožkelius ir mylėjo, kaip myli savo vaikus kiekviena motina. Vieną dieną susiruošė ji į girią pašaro parsinešti, sušaukė visą septynetą ir sako:

– Vaikučiai, aš išeinu į girią, o jūs, žiūrėkit, saugokitės vilko. Jeigu jis čia įeis, suės jus su visais kauleliais. Tas nevidonas dažnai apsimetinėja, bet jūs atpažinsit jį iš storo balso ir juodų kojų.

Ožkeliai atsakė:

– Nebijok, motule, mes jau pasisaugosim, eik ir nesirūpink.

Senė ožka sumekeno ir rami leidosi į kelią.

Vos spėjo išeiti, kažkas tik bar bar bar į duris ir kad suriks:

– Atidarykit, vaikeliai, parėjo jūsų motulė ir kiekvienam lauktuvių parnešė.

Tačiau ožkeliai iš storo balso pažino, kad tai vilkas.

– Neatidarysim, – sušuko jie, – tu ne mūsų motulė, jos balsas plonas ir meilus, o tavo storas. Tu – vilkas.

Nuėjo tada vilkas pas krautuvininką ir nusipirko didelį gabalą kreidos, suėdė, ir nuo to jo balsas suplonėjo. Paskui sugrįžo prie trobelės, pasibeldė į duris ir sušuko:

– Atidarykit, vaikeliai, parėjo jūsų motulė ir kiekvienam lauktuvių parnešė.

Tačiau vilkas uždėjo ant palangės savo juodą leteną, ožkeliai ją pamatė ir sušuko:

– Neatidarysim, mūsų motulės kojos ne juodos, kaip tavo. Tu – vilkas.

Tada vilkas nubėgo pas kepėją ir sako:

– Nusimušiau koją, patepk ją man tešla.

Kai kepėjas patepė, vilkas nubėgo pas malūnininką ir sako:

– Apibarstyk man leteną baltais miltais.

Malūnininkas pagalvojo: „Vilkas nori kažką apgauti“, – ir nesutiko, bet vilkas pagrasino:

– Jeigu neapibarstysi, aš tave suėsiu.

Malūnininkas pabūgo ir nubaltino jam leteną. Tai va, kokie yra žmonės!

Dabar nenaudėlis trečią kartą atbėgo prie trobelės, pasibeldė į duris ir sako:

– Atidarykit, vaikeliai, parėjo jūsų motulė ir kiekvienam lauktuvių iš miško parnešė.

Ožkeliai sušuko:

– Pirma parodyk savo leteną, kad mes matytume, ar tikrai esi mūsų motulė.

Uždėjo vilkas leteną ant palangės, ir kai ožkeliai pamatė, kad ji balta, pamanė, jog taip ir yra, kaip jis sako, ir atidarė duris.

Bet įėjo ne motulė, o vilkas. Ožkeliai išsigando ir puolė slėptis. Vienas spruko po stalą, kitas į lovą, trečias į krosnį, ketvirtas į virtuvę, penktas į spintą, šeštas po praustuve, septintas į sieninio laikrodžio dėžę. Bet vilkas visus juos surado ir, daug galvos nesukdamas, gurkt gurkt prarijo vieną po kito. Tik jaunikio, kur buvo pasislėpęs laikrodžio dėžėje, to nerado. Prisiputęs, prisibuvęs vilkas išdžimbino iš trobelės, atsidrėbė žalioje pievoje po medžiu ir užmigo.

Po kiek laiko pareina iš miško senė ožka. Ai, ai, ai, ir ką ji mato! Trobelės durys atlapos, stalas, kėdės ir suolai išvartyti, praustuvė sudaužyta į šipulius, antklodės ir pagalvės nuo lovos nutraukytos. Šoko ieškoti savo vaikelių, puola šen, puola ten, o jų nėra. Šaukia vieną, šaukia kitą vardu, bet nė vienas neatsiliepia. Galų gale, kai priėjo jauniausiojo eilė, atsiliepė silpnutis balselis:

– Motule, aš čia, laikrodyje.

Ištraukė ji savo vaikelį iš laikrodžio, ir tas apsakė, kad buvo atėjęs vilkas ir visus kitus ožkelius suėdė. Galite įsivaizduoti, kaip ji rauduoja savo vargšų vaikelių! Galų gale susikrėtusi, susigraūžusi išėjo iš namų, o jauniausias ožkelis išsekė iš paskos. Kai atėjo į pievą, žiūri – guli po medžiu vilkas ir knarkia, kad net medžio šakos dreba. Apžiūrėjo iš visų pusių ir mato – išpampusiame vilko pilve kažkas kruta. „Dievulėliau tu mano, – pagalvojo, – nejau tebėra gyvi mano vaikeliai, kuriuos jis suputo vakarienei?“ Ir nusiuntė namo ožkelį atnešti žirklių, adatos ir siūlo. Paskui prakirpo nevidonui pilvą, ir vos tik prarėžė skylę, vienas ožkelis kyšt ir iškišo galvą, o kai prakirpo daugiau, vienas po kito iššoko visi šeši, visi gyvi ir sveiki sveikutėliai, mat tas baisūnas iš didelio godumo rijo juos nė nekramtęs. Tai buvo džiaugsmo! Ožkeliai mylavo, glėbesčiavo savo motulę ir šokinėjo aplinkui kaip žiogai po pievą. Bet senė ožka tarė:

– O dabar eikit ir pririnkit akmenų, prikrausim jų tam prakeiktam žvėriui į pilvą, kol jis dar nepabudo.

Septyni ožkeliai akies mirksniu prinešė, pritempė akmenų ir prigrūdo vilkui į pilvą kiek tik tilpo. Paskui senė ožka greitai greitai užsiuvo, ir miegalius nieko nepajuto, net nekrustelėjo.

Galų gale vilkas išsimiegojo, atsikėlė, o kad nuo akmenų pilve labai jį troškino, tai nusprendė eiti prie šulinio atsigerti. Bet vos tik pajudėjo iš vietos, akmenys pilve pradėjo daužytis į kits kitą ir trinksėti. Vilkas sušuko:

*Kas ten dunksi, kas ten malas,
Kas gi man pilve ten daros?
Maniau, kad šeši ožkiokai,
Pasirodo – akmeniokai.*

O kai jis atliožgino prie šulinio ir pasilenkė gerti, sunkūs akmenys įtraukė jį vandenin, ir ten jis priburbuliavo. Tai pamatę, septyni ožkeliai pribėgo ir kad ims balsu šaukti:

– Vilkas nebegyvas! Vilkas nebegyvas!

Ir iš to džiaugsmo pasileido kartu su motina aplink šulinį šokti.

6. IŠTIKIMASIS JOHANAS

Gyveno kitados toks senas karalius. Susirgo jis kartą ir pagalvojo: „Matyt, nebekelsiu jau daugiau iš šio patalo.“ Ir tarė:

– Pakvieskit man ištikimąjį Johaną.

Ištikimasis Johanas buvo jo mylimiausias tarnas ir vadinosi taip dėl to, kad visą gyvenimą ištikimai jam tarnavo. Kai jis atėjo prie karaliaus lovos, karalius jam tarė:

– Ištikimasis Johanai, jaučiu, kad jau artinasi man paskutinioji, bet dėl savęs aš per daug nesuku galvos, rūpi man tik sūnus, jis dar jaunas, ne visada susivokia, kas ir kaip, ir jeigu tu neprižadėsi visur kur jam patarti ir būti jo globėjas, aš negalėsiu ramiai akių užmerkti.

– Aš jo neapleisiu ir ištikimai jam tarnausiu, net jeigu tektų dėl to ir galvą padėti.

Tada senasis karalius tarė:

– Jeigu taip, tai galiu ramiai numirti. – Ir paprašė: – Po mano mirties aprodyk jam rūmus – visus kambarius, sales ir rūsius su visais ten sudėtais turtais. Nerodyk tik paskutinio kambario ilgajame koridoriuje, kur paslėptas karalaitės iš Aukso Stogo paveikslas. Jeigu jis pamatys karalaitės atvaizdą, ją taip karštai pamils, jog kris žemėn apalpęs ir pateks per ją į didelius pavojus. Tad sergėk jį nuo šito.

Ir kai ištikimasis Johanas dar kartą senajam karaliui prižadėjo vykdyti visus jo priesakus, karalius nutilo, padėjo galvą ant pagalvės ir mirė.

Kai senasis karalius atgulė į kapą, ištikimasis Johanas pasipasakojo karalaičiui, ką prižadėjęs jo tėvui, kai tas gulėjo mirties patale, ir tarė:

– Šito aš sąžiningai laikysiuos ir būsiu ištikimas tau, kaip buvau ištikimas tavo tėvui, net jeigu tektų dėl to ir galvą padėti.

Kai praėjo gedulo dienos, ištikimasis Johanas tarė karalaičiui:

– Na, metas apžiūrėti, ką esi iš tėvo paveldėjęs. Eime, aprodysiu tau rūmus.

Ir ėmė visur vedžioti, vaikščiojo aukštyn ir žemyn, aprodė visus turtus ir puošnius kambarius, neatidarė tik vieno, to, kur buvo pavojingasis paveikslas. O tas paveikslas buvo taip padėtas, kad krito į akis, vos tik duris pravėrus, ir buvo taip meniškai nutapytas, jog atrodė, kad tai ne paveikslas, o gyvas žmogus, ir nieko gražesnio ir mielesnio nėra visame pasaulyje. Jaunasis karalius pastebėjo, kad ištikimasis Johanas vis praeina pro vienas duris, ir paklausė:

– Kodėl tu neatidarai man šitų durų?

– Ten yra toks vienas daiktas, – atsakė ištikimasis Johanas, – kuris tave gali išgąsdinti.

Tačiau karalius tarė:

– Aš apžiūrėjau visus rūmus, noriu žinoti ir kas čia yra.

Priėjo ir jau buvo beplėšias duris, bet ištikimasis Johanas jį sulaikė ir tarė:

– Aš tavo tėvui prieš mirtį prižadėjau nieku gyvu tau nerodyti, kas yra tame kambaryje, nes tada ir tave, ir mane ištiktų didelė nelaimė.

– O ne, – atsakė jaunas karalius, – jeigu ten neįeisiu, nebus jau man gyvenimo: dieną naktį neturėsiu ramybės, kol savo akimis nepamatysiu, kas ten yra. Nesitrauksiu iš vietos, kol neatidarysi durų.

Suprato ištikimasis Johanas, kad nieko nebus, ir, gailiai dūšaudamas, sunkia širdimi atrinko iš didžiulio ryšulio raktą, atidarė duris ir pirmas įėjo į kambarį, manydamas, kad užstos paveikslą, ir karalius jo nepamatys. Bet kur tau! Karalius pasistiebė ant pirštų galų ir pažvelgė jam per petį. Ir kai išvydo mergelės atvaizdą, tokį neapsakomai gražų, spindintį auksu ir brangakmeniais, iškart krito apalpęs ant žemės. Ištikimasis Johanas pakėlė jį, nunešė į lovą ir didžiai susirūpinęs pagalvojo: „Štai ir atsitiko nelaimė! Viešpatie, kas dabar bus?“ Paskui gaivino, girdė vynu, kol jaunas karalius atsigavo. Ir pirmi jo ištarti žodžiai buvo:

– Ak, kieno tas gražus atvaizdas?

– Tai karalaitė iš Aukso Stogo, – atsakė ištikimasis Johanas.

O karalius kalbėjo toliau:

– Aš labai ją pamilau, mano meilė tokia begalinė, kad jos apsakyti negalėtų ir visi medžių lapai, jeigu jie liežuvį turėtų. Gyvybės nepagailėsiu, bet vis tiek ji bus mano. Tu, Johanai, esi man ištikimiausias, turi man padėti.

Ištikimasis Johanas ilgai suko galvą, ką čia reikėtų daryti, nes ne taip paprasta buvo vien karalaitės akyse pasirodyti. Galų gale sugalvojo ir tarė karaliui:

– Visi karalaitės daiktai yra iš aukso: stalai, kėdės, dubenys, taurės, puodeliai ir visi namų apyvokos reikmenys. Tu savo išdinėje turi penkias statines aukso, duok vieną šalies auksakaliams ir tegu jie nukala visokiausių indų ir rykų, visokiausių paukščių, žvėrių ir įstabių gyvulėlių, tai turėtų jai patikti. Visa tai pasiėmę, mes nuvyksim pas ją ir išbandysim laimę.

Karalius sukvietė visus auksakalius, ir jie dieną naktį dirbo, kol pridarė visų tų grožybių. Kai viskas buvo sukrauta į laivą, ištikimasis Johanas persirengė pirklio drabužiais, tą patį padarė ir karalius, kad niekas jo nepažintų. Tada jie išplaukė į jūrą. Ilgai ilgai plaukė, kol priplaukė miestą, kuriame gyveno karalaitė iš Aukso Stogo. Ištikimasis Johanas liepė karaliui pabūti laive ir palaukti, kol jis sugrįš.

– Galbūt, – sakė jis, – man pasiseks atsivesti čia karalaitę, todėl žiūrėkit, kad visur būtų tvarka, liepkit išdėlioti aukso indus ir išpuošti visą laivą.

Paskui pasiėmė visokių aukso dirbinių, išlipo į krantą ir nudrožė tiesiai į karaliaus rūmus. Įėjo į kiemą, žiūri – stovi prie šulinio graži mergaitė su dviem aukso kibirais rankose ir [sėdima vandeni](#).

Prisisėmusi apsisuko ir jau buvo beeinanti su žėrinčio vandens kibirais, bet pamatė nepaįįstamą vyriškį ir paklausė, kas jis toks esąs.

– Esu pirklys, – atsakė ištikimasis Johanas ir parodė, ką turėjo atsinešęs.

– Ai, ai, ai, kokie graųūs auksiniai daiktai! – sušuko ji ir, pasistačiusi kibirus, ėmė apžiūrinėti vieną po kito. Paskui tarė: – Reikia parodyti karalaitei, ji taip mėgsta aukso dirbinius, kad nupirks juos visus.

Paėmė ištikimajį Johaną už rankos ir nuvedė pas karalaitę, mat buvo jos tarnaitė. Pamačiusi prekes, karalaitė labai apsidžiaugė ir tarė:

– Tai toks graųus darbas, kad aš perku iš tavęs viską.

Bet ištikimasis Johanas atsakė:

– Aš esu tik vieno turtingo prekijo tarnas. Tai, ką ėia atnešiau, tėra tik niekai, palyginti su tuo, ką mano ponas turi savo laive, ten graųiausi ir meniškiausi dalykai, kokie kada buvo padaryti iš aukso.

Karalaitė panoro, kad viskas būtų jai atgabenta į rūmus, bet ištikimasis Johanas tarė:

– Tam prireiktų daug dienų – tokia gausybė ten yra visokio gero, o ir tiek salių jūsų rūmuose neatsirastų viskam sutalpinti.

Tai dar labiau pakurstė karalaitės smalsumą, ir ji pagaliau tarė:

– Gerai, vesk mane į laivą, aš pati ten nueisiu ir apžiūrėsiu tavo pono brangenybes.

Nuvedė ištikimasis Johanas karalaitę į laivą, labai patenkintas, kad taip gerai pasisekė, o karalius, vos ją išvydęs, suprato, kad gyva ji dar graųesnė negu paveiksle, ir rodėsi, kad iš susiųavėjimo širdis jam krūtinei susprogs. Karalaitė įžengė į laivą, ir karalius ją nulydėjo, o ištikimasis Johanas pasiliko pas vairininką ir liepė jam plaukti nuo kranto.

– Iškelk visas bures, kad laivas skrietų kaip paukštis.

Tuo metu karalius rodė laive karalaitei aukso dirbinius kiekvieną skyrium: dubenis, taures, puodelius, paukščius, žvėris ir įstabius gyvulėlius. Daug valandų praėjo, kol ji viską apžiūrėjo, ir besigroųždama nepastebėjo, kad laivas jau seniai plaukia. Apžiūrėjusi paskutinį daiktą, padėkojo pirkliui ir jau eis namo, bet kai priėjo prie laivo krašto, žiūri – laivas jau atsidūręs jūros platybėse ir neria tolyn iškėlęs visas bures.

– Ak, – sušuko ji išsigandusi, – aš apgauta, aš pagrobta, aš kažkokio pirklio naguos, verčiau jau mirti negu šitaip!

Tačiau karalius paėmė ją už rankos ir tarė:

– Aš esu ne pirklys, o karalius, ir savo kilme ne prastesnis kaip tu, o klasta tave pagrobiau tik dėl to, kad neapsakomai tave pamilau. Kai pirmą kartą išvydau tavo atvaizdą, kritau apalpęs ant žemės.

Išgirdusi tuos žodžius, karalaitė iš Aukso Stogo apsiramino, širdyje pajuto prielankumą ir mielai sutiko tapti jo žmona.

Tačiau atsitiko, kad vieną dieną, kai jie buvo jau toli jūroje, o ištikimasis Johanas sėdėjo laivo priekyje ir grojo, pasirodė ore trys varnai. Ištikimasis Johanas nustojo grojės ir ėmė klausytis, ką tie

varnai tarp savęs šneka, nes gerai suprato jų kalbą. Vienas sušuko:

– O, jis vežasi namo karalaitę iš Aukso Stogo.

– Taip, – atsakė antras, – bet ji dar ne jo.

Trečias tarė:

– Kaip ne jo, juk sėdi jo laive?

Tada vėl prabilo pirmasis ir sušuko:

– Na ir kas iš to! Kai jie priplauks krantą, atbėgs jo pasitikti raudas žirgas. Karalius panorės ant jo užsėsti, ir jeigu užsės, žirgas su juo pakils į orą ir nulėks, ir karalius niekada nebepamatys savo sužadėtinės.

Tarė antrasis:

– Ir nėra kaip išsigelbėti?

– Būti yra, jeigu kas nors kitas spėtų pirma užsėsti, ištrauktų iš balnakrepšio ginklą ir nušautų tą žirgą, tada karalius būtų išgelbėtas. Bet kas tai žinos! O jeigu kas žinotų ir jam pasakytų, tas nuo kojų pirštų iki kelių pavirstų į akmenį.

Tada tarė antrasis:

– Aš žinau dar daugiau. Jeigu žirgas ir būtų nušautas, tai nuotaka vis tiek dar neatitektų karaliui. Kai jie drauge įžengtų į rūmus, ten gulėtų ant padėklo vestuvių drabužis, pažiūrėti iš sidabro ir aukso išaustas, o iš tikrųjų ten būtų tik siera ir derva. Jeigu karalius jį apsiliktų, tas drabužis sudegintų jį su visais kauleliais.

Trečiasis tarė:

– Ir nėra kaip išsigelbėti?

– Būti yra, – atsakė antrasis, – jeigu kas su pirštinėmis paimtų tą drabužį ir įmestų į ugnį, tada jaunas karalius būtų išgelbėtas. Bet kas iš to! Jeigu kas tai žinos ir jam pasakys, tas nuo kelių iki širdies pavirs į akmenį.

Tada tarė trečiasis:

– Aš žinau dar daugiau. Jeigu vestuvių drabužis ir bus sudegintas, nuotaka vis tiek dar neatitektų karaliui. Kai po jungtusių karalienė išeis šokti, staiga ji bešokdama išbals ir lyg negyva kris žemėn. Ir jeigu niekas jos nepakels, neiščiulps iš dešinės krūties trijų lašų kraujo ir tuojau pat jų neišspjaus, karalienė numirs. Bet jeigu kas tai žinos ir pasakys, tas nuo viršugalvio ligi kojų pirštų pavirs į akmenį.

Šitaip pasišnekėję, varnai nuskrido tolyn, bet ištikimasis Johanas viską suprato ir nuo to laiko pasidarė tylus ir liūdnas: juk jei nutylės savo ponui, ką girdėjo, užtrauks jam nelaimę, jei pasakys – pragaišins savo gyvybę. Galų gale tarė sau:

– Gelbėsiu savo poną, nors ir pats per tai pražūsiu.

Ir kai priplaukė jie krantą, atsitiko taip, kaip pranašavo varnai: iš kur buvęs, kur nebuvęs prilėkė gražus raudas žirgas.

– Puiku, – tarė karalius, – jis nuneš mane į rūmus.

Ir jau buvo besėdęs, bet ištikimasis Johanas užbėgo jam už akių, strykt užšoko ant raudžio, ištraukė iš balnakrepšio ginklą ir nušovė žirgą. Kiti karaliaus tarnai, tie, kur nemėgo ištikimojo Johano, pagavo šaukti:

– Kokia gėda, nušauti tokį gražų gyvulį, juo karalius būtų parjojęs į rūmus!

Bet karalius tarė:

– Tylėkit ir nelieskit jo, tai mano ištikimiausias Johanas, ką gali žinoti, gal tai tik į gera!

Paskui jie įėjo į rūmus, o ten, salėje, rado padėklą, ant jo gulėjo vestuvių drabužis, ir iš tikrųjų atrodė, lyg jis būtų iš sidabro ir aukso. Jaunasis karalius priėjo ir jau buvo jį beimaš, bet ištikimasis Johanas nustūmė valdovą į šalį, stvėrė drabužį su pirštinėmis, greitai nunešė į ugnį ir sudegino. Kiti tarnai vėl ėmė murmėti:

– Žiūrėkit, jis sudegino net karaliaus vestuvių drabužį.

Bet jaunasis karalius tarė:

– Ką gali žinoti, gal tai tik į gera, nelieskit jo, tai mano ištikimiausias Johanas.

Ir buvo iškeltos vestuvės, prasidėjo šokiai, išėjo šokti ir jaunoji. Ištikimasis Johanas įdėmiai žiūri, akių nuo jos veido nenuleidžia. Staiga mato – jaunoji išbalo ir lyg negyva krito žemėn. Jis greit prišoko, pakėlė ją nuo žemės, nunešė į kambarį, paguldė, priklaupęs iščiulpė iš dešinės krūties tris lašus kraujo ir tuoj pat išspjovė. Jaunoji bemat vėl ėmė alsuoti ir atsigavo, tačiau jaunasis karalius visa tai matė ir negalėdamas suprasti, kodėl ištikimasis Johanas šitaip padarė, didžiai supyko ir sušuko:

– Įmeskit jį į kalėjimą!

Kitą rytą ištikimasis Johanas buvo nuteistas ir nuvestas į kartuves. Ir kai jau stovėjo ant pakylos ir tuoj tuoj turėjo būti pakartas, jis prabilo:

– Kiekvienas nuteistasis turi teisę prieš mirtį tarti paskutinį žodį. Gal ir aš galiu pasinaudoti šia teise?

– Taip, – atsakė karalius, – kalbėk, aš tau leidžiu.

Ir ištikimasis Johanas pasakė:

– Aš nuteistas nekaltai, aš visą laiką buvau tau ištikimas.

Ir apsakė, kaip, plaukdamas per jūrą, nugirdo varnų pokalbį ir kaip paskui visa tai darė, norėdamas savo poną išgelbėti.

– O, mano ištikimasis Johanai, atleisk man, atleisk! Išveskit jį iš kartuvių!

Tačiau ištikimasis Johanas, vos tik ištaręs paskutinius žodžius, krito žemėn negyvas ir pavirto į akmenį. Karalius ir karalienė labai dėl to nuliūdo, ir karalius tarė:

– Kaip aš galėjau už tokią didelę ištikimybę taip negražiai atsilyginti.

Ir liepė akmeninę statulą pakelti ir pastatyti jo miegamajam kambary šalia lovos. Kiekvieną kartą, pažvelgęs į ją, jis pravirkdavo ir sakydavo:

– O, kad aš galėčiau tave atgaivinti, mano ištikimiausias Johanai!

Praėjo kiek laiko, ir karalienė pagimdė dvynukus, du berniukus. Jie gražiai augo ir buvo tikras tėvų džiaugsmas. Vieną kartą, kai karalienė buvo bažnyčioje, o vaikai sėdėjo su tėvu ir žaidė, karalius vėl su didžiu liūdesiu pažvelgė į akmeninę statulą, atsiduso ir sušuko:

– O, kad aš galėčiau tave atgaivinti, mano ištikimiausias Johanai!

Staiga akmuo prabilo ir sako:

– Taip, tu galėtum mane atgaivinti, jeigu sutiktum paaukoti tai, kas tau brangiausia.

Ir karalius sušuko:

– Atiduočiau dėl tavęs viską, ką tik turiu pasaulyje.

Tada akmuo tarė:

– Jei tu savo ranka nukirstum abiem vaikams galvas ir pateptum mane jų krauju, tada aš vėl atgyčiau.

Karalius išsigando išgirdęs, kad turi pats savo mieliausius vaikus žudyti, bet prisiminęs, kad ištikimasis Johanas dėl jo paaukojo savo gyvybę, išsitraukė kalaviją ir savo ranka nukirto vaikams galvas. Ir kai patepė jų krauju akmenį, tas iškart atgijo, ir prieš jį stojosi ištikimasis Johanas, vėl gyvas ir sveikas. Ir tarė jis karaliui:

– Tavo ištikimybė neturi likti be atlygio!

Paėmė vaikų galvas, užkėlė ant pečių ir patepė žaizdas jų krauju, ir vaikai bemat atgijo, ėmė šokinėti ir žaisti, lyg nieko nebūtų atsitikę.

Karalius nežinojo nė kaip džiaugtis, o pamatęs pareinant karalienę, paslėpė ištikimąjį Johaną ir abu vaikus didelėje spintoje. Kai karalienė įėjo, jis paklausė:

– Ar meldeisi bažnyčioje?

– Taip, – atsakė ji, – bet visą laiką galvojau apie ištikimąjį Johaną, kad taip nelaimingai per mus jis pražuvo.

Tada karalius tarė:

– Mieloji žmonele, mes galėtume gražinti jam gyvybę, bet turėtume dėl to paaukoti abu sūnelius.

Karalienė išbalo, apmirė iš baimės, bet tarė:

– Mes turim tai padaryti, atsilygindami už jo didelę ištikimybę.

Karalius apsidžiaugė, kad ir ji mano taip, kaip jisai, priėjęs atidarė spintos duris, išleido vaikus ir ištikimąjį Johaną ir tarė:

– Garbė Dievui, jis jau išgelbėtas, o mūsų sūneliai vėl su mumis!

Ir apsakė jai, kaip viskas buvo. Nuo to laiko visi jie drauge laimingai gyveno iki pat savo amžiaus galo.

7. GERAI PARDAVĖ

Kartą vienas sodietis nuvedė karvę į turgų ir pardavė už septynis talerius. Grįždamas namo, eina pro kūdrą ir jau iš tolo girdi, kaip varlės kotrina:

– Kotri, kotri, kotri, kotri!

– Na, – tarė jis sau, – ką jos čia dabar niekus tauškia. Ne keturis, o septynis talerius aš gavau.

Priėjo prie kūdros ir sušuko:

– Ei jūs, kvaišos! Ką ten prasimanot? Aš gavau septynis, o ne keturis talerius.

O varlės kaip kotrino, taip ir kotrina savo:

– Kotri, kotri, kotri, kotri!

– Na, jeigu netikit, galiu jums suskaityti.

Išsitraukė iš kišenės ir suskaitė septynis talerius po dvidešimt keturis grašius kiekvieną. Bet skaityk neskaitęs – varlėms tai nė motais, jos ir toliau sau kotrina:

– Kotri, kotri, kotri, kotri!

– Ei, jūs, – sušuko įpykęs sodietis, – jeigu jau tokios gudrios, tai šekit, skaitykitės pačios.

Ir švystelėjo pinigus į vandenį. Įmetęs sustojo ant kranto – palauks, kol varlės suskaitys ir gražins jam pinigus, bet tos kaip įsikando, taip ir varo savo:

– Kotri, kotri, kotri, kotri! – O pinigų negražina.

Laukė laukė žmogelis, pagaliau atėjo vakaras, laikas namo eiti, iškeikė varles ir sušuko:

– Ei jūs, kvarklės, bukagalvės, išsprogtakės, gerklės jūsų plačios, rėkiat, kad net ausis spengia, o septynių talerių suskaityti nemokat. Manot, stovėsiu aš čia ir lauksiu, kol jūs ten čiupinėsitės?

Ir apsisukęs nuėjo sau, o varlės ir toliau kotrina jam iš paskos:

– Kotri, kotri, kotri, kotri!

Grįžo namo visai sugižęs.

Praėjo kiek laiko ir prasimanė jis kitą karvę, papjovė ir sumetė: jeigu gerai mėsą parduos, gaus tiek, kiek vertos dvi karvės, ir dar oda liks. Nuėjo tad, mėsa nešinas, prie miesto vartų, o ten visa ruja šunų susirinkusi, priekyje toks didžiulis kurtas. Pribėgo jis, šokinėja aplink mėsą, šniukštinėja ir amsi:

– Am, am, am, am!

Ir kad šuo vis nesiliovė amsėjęs, sodietis tarė jam:

– Taip, taip, suprantu, tu sakai: „Man, man“, vadinasi, nori gauti mėsos. Nieko sau būtų, jeigu aš tau ją atiduočiau.

Tačiau šuo nenori girdėti ir toliau ambrija:

– Am, am!

– Na, gerai, sakykim, tu mėsos nesuėsi, o už savo draugus ar gali laiduoti?

– Am, am! – atsakė šuo.

– Na, tiek to, jeigu jau taip nori, paliksiu tau mėsą, aš tave pažįstu, žinau, kur tarnauji. Bet įsidėmėk: po trijų dienų kad man būtų pinigai. Kitaip bus blogai. Gali man ir namo juos atnešti.

Taip taręs, iškrovė mėsą ir patraukė namo. Šunys pripuolė prie mėsos ir kad loja, kad skalija:

– Am, am, am, am!

Sodietis girdi iš tolo jų balsus ir galvoja: „Dabar jie visi reikalauja sau dalies, bet atsiteisti turės didysis.“

Kai praėjo trys dienos, sodietis pagalvojo: „Šįvakar pinigai bus mano kišenėje“, – ir laukia patenkintas. Bet niekas neatėjo ir pinigų jam neatnešė.

– Niekuo negali žmogus pasikliauti, – tarė jis ir, netekęs kantrybės, nuėjo į miestą pas mėsininką ir pareikalavo savo pinigų.

Mėsininkas pamanė, kad čia kokie juokai, bet sodietis tarė:

– Be juoko, aš atėjau savo pinigų. Ar prieš tris dienas didysis šuo neatnešė tau visos karvės skerdienos?

Mėsininkas supyko, čiupo šluotą ir išvijo sodietį lauk.

– Palauk, palauk, – tarė sodietis, – yra dar teisybė pasaulyje!

Nuėjo jis į karaliaus rūmus ir pasiprašė priimamas. Nuvedė jį pas karalių. Tas sėdėjo su savo dukteria ir paklausė, kokios bėdos jį čia atvijusios.

– Ak, – tarė sodietis, – varlės ir šunys paglemžė mano gerą, o mėsininkas man už tai šluota atsimokėjo.

Ir kuo smulkiausiai nupasakojo, kaip viskas buvo. Išgirdusi tokias jo kalbas, karaliaus duktė kad prapliups juoktis, o karalius ir sako jam:

– Šiuo reikalu aš nieko negaliu tau padėti, užtat išleisiu už tavęs savo dukterį. Ji kaip gyva dar nebuvo juokusis, tik dabar, klausydamaši tavo kalbų, prasijuokė, o aš buvau pažadėjęs išleisti ją už to, kas ją prajuokins. Gali dėkoti Dievui už savo laimę.

– O, – atsakė sodietis, – aš visai jos nenoriu. Jau turiu namie pačią ir tos vienos man per akis. Kai pareinu namo, atrodo, jog kiekvienoje kertėje po pačią stovi.

Karalius supyko ir sako:

– Tu esi storžievis.

– Ak, pone karaliau, – atsakė sodietis, – ko gi iš manęs norėti – koks paukštis, tokia ir jo giesmė!

– Na, palauk, – atšovė karalius, – nenori – nereikia, aš tau kitaip atsilyginsiu. Dabar nešdinkis man iš akių, bet po trijų dienų kad vėl būtum čia, tau bus atskaityti visi penki šimtai.

Išėjo sodietis pro duris, o sargybinis ir sako jam:

– Tu prajuokinai karalaitę, tai dabar tau bus gausiai atlyginta.

– Taip, žinoma, – atsakė sodietis, – man bus išmokėti penki šimtai.

– Klausyk, – sako kareivis, – perleisk dalį man, ką tu su tiek pinigų veiksi?

– Gerai, – tarė sodietis, – kaip tau galiu du šimtus perleisti, po trijų dienų prisistatyk karaliui ir tegu tau atskaito du šimtus.

Išgirdo tas jų kalbas netoliese stovėjęs žydas, pasivijo sodietį, čiupt jam už skverno ir sako:

– Ui, ui, ui, na ir pasisekė tamstelei! Tai Dievo stebuklas! Aš tamstelei iškeisiu, aš tamstelei pamainysiu smulkiais, ką tamstelė veiksi su stambiais taleriais?

– Kodėl gi ne, Maušeli, – sako sodietis, – kad ir visus tris šimtus, tik duok man smulkiais iškart, lygiai po trijų dienų karalius su tavim atsiskaitys.

Žydas apsidžiaugė, kad galės čia gerai pasipelnyti, ir atnešė visus pinigus sudilusiomis monetomis, kurių trys tiek vertos, kiek naujų dvi.

Po trijų dienų, kaip karaliaus buvo sakyta, atėjo sodietis pas karalių.

– Nuvilkit jam sermėgą, – liepė karalius, – tegu atsiima savo penkis šimtus.

– Ak, – tarė sodietis, – kad jie jau nebe mano, du šimtus padovanojau sargybiniui, o tris šimtus man išmainė žydas. Iš teisybės man jau nieko nebeprisiskaito.

Tuo metu įėjo kareivis su žydu ir pareikalavo atiduoti, ką jiems buvo pažadėjęs sodietis. Ir kiekvienas gavo tiek rykščių, kiek jam priklausė. Kareivis pakėlė tai kantriai, nes jau žinojo jų skonį, o žydas gailiai aikčiojo:

– Ui, vej! Argi tai pinigai, argi tai raudonieji?

Prajuokino sodietis karalių, praėjo jam visas pyktis, ir tarė jis:

– Kad tu praradai savo atpildą dar jo negavęs, tai aš tau kitaip atsilyginsiu: nueik į mano išdinę ir pasiimk pinigų kiek tik tau patinka.

Sodiečiui du kartus sakyti nereikėjo, ir prisižėrė jis savo plačias kišenes kiek tik tilpo. Paskui nuėjo į smuklę ir skaito savo pinigus. Žydas atsekė iš paskos ir nugirdo, kaip jis murma pats sau vienas:

– Na ir sukčius tas mūsų karalius. Gražiai mane apmovė! Negalėjo pats išmokėti man pinigų. Tada bent žinočiau, kiek turiu. O dabar prisižėriau iš akies ir nežinau, ar tikrai tiek man priklausė.

„Ponedie, apsaugok, – tarė sau žydas, – šitaip nepagarbiai šnekėti apie mūsų valdovą! Lekiu, apskųsiu, tada karalius mane apdovanos, o jį dar ir nubaus.“

Išgirdęs apie tokias sodiečio kalbas, karalius supyko ir liepė žydui nueiti ir atvesti nusikaltėlį.

Žydas nubėgo pas sodietį:

– Tau reikia tuoj pat pas poną karalių eiti taip, kaip stovi.

– Aš jau geriau žinau, kas pridera, – atsakė sodietis. – Pirma pasisiūdinsiu naują sermėgą. Kurgi tai matyta, kad žmogus, turintis kišenėje tiek pinigų, eitų pas karalių senais skarmalais apsilvilkęs!

Pamatęs, kad sodietis neis, kol nepasisiūdins naujos sermėgos, žydas išsigando. Juk per tą laiką

karaliui gali praeiti pyktis, ir tada jis negaus dovanų, o sodietis išsisuks nuo bausmės. Todėl tarė:

– Aš galiu tamstelei grynai iš draugiškumo trumpam paskolinti gražią sermėgą. Ko gi žmogus iš meilės nepadarai!

Sodietis sutiko, užsivilko žydo sermėgą ir nuėjo su juo į rūmus. Karalius ėmė jį barti už piktas kalbas, apie kurias jam pranešęs žydas.

– Ak, – tarė sodietis, – žydas visada meluoja, iš jo lūpų niekada neišgirsi teisingo žodžio. Nė kiek nenustebčiau, jeigu jis imtų tvirtinti, kad aš vilkiu jo sermėgą.

– O kaipgi, – sušuko žydas, – argi sermėga ne mano? Argi aš nepaskolinau tamstai iš gyno draugiškumo, kad galėtum pasirodyti ponui karaliui?

Išgirdęs tuos žodžius, karalius tarė:

– Vieną iš mudviejų žydas tikrai apgavo – arba mane, arba sodietį.

Ir liepė dar atskaityti jam raudonųjų.

O sodietis parėjo namo su gražia sermėga ir gražia krūvele pinigų kišenėje sakydamas:

– Šį sykį man pasisekė.

8. KEISTUOLIS MUZIKANTAS

Buvo kitados toks keistuolis muzikantas. Eina jis kartą vienui vienas per girią ir galvoja sau ir apie šį, ir apie tą, o kai nebeliko apie ką galvoti, tarė sau:

– Ilgu jau man čia girioje darosi, reikėtų kokį gerą draugą prisišaukti.

Nusikabino nuo pečių smuikelį ir kad užgrieš, kad užcirpins, aidas nuskambėjo per visą girią. Neilgai trukus žiūri – per tankumynus atšlamščia vilkas.

– O, vilkas! Ne, ne, tik jau ne šitokio draugo aš geidavau, – tarė muzikantas.

Bet vilkas priėjo arčiau ir sako:

– Ak, mielasis muzikante, kaip gražiai tu grieži! Norėčiau ir aš išmolti.

– Nėra čia ko mokytis, – sako muzikantas, – daryk tik, kaip tau liepsiu, ir viskas.

– O, muzikante, – atsakė vilkas, – aš klausysiu tavęs kaip mokinys savo meistro.

Muzikantas liepė jam eiti kartu. Eina juodu, eina ir prieina seną ažuolą, ažuolas išdubęs, per vidurį perskilęs.

– Žiūrėk, – sako muzikantas, – jeigu nori išmolti griežti, įkišk priekines letenas į šį plyšį.

Vilkas paklausė, o muzikantas greit čiupo akmenį ir tauršt vienu smūgiu taip tvirtai užpleišė jam abi letenas, kad vilkas nė iš vietos pajudėti negali.

– Palauk manęs čia, kol sugrįšiu, – tarė muzikantas ir nuėjo savo keliu.

Po kiek laiko ir vėl murma sau:

– Ilgu jau man darosi čia girioje, reikėtų kokį kitą draugą prisišaukti.

Nusikabino nuo pečių smuikelį ir vėl kad užgrieš – nuskambėjo per visą girią.

Neilgai trukus žiūri – pro medžius atsliūkina lapė.

– O, lapė! – sako muzikantas. – Ne, ne, tik jau ne šitokio draugo geidavau.

Lapė priėjo prie jo ir sako:

– Ak, mielasis muzikante, kaip gražiai tu grieži! Norėčiau ir aš išmolti.

– Nėra čia daug ko mokytis, – sako muzikantas, – daryk tik, kaip tau liepsiu, ir viskas.

– O, muzikante, – atsakė lapė, – aš klausysiu tavęs kaip mokinys savo meistro.

– Eime su manim, – tarė muzikantas.

Eina juodu, eina ir prieina taką, iš abiejų pusių apaugusį aukštais krūmais. Muzikantas sustojo, iš vienos pusės palenkė lazdyną ir koja primynė viršūnę, paskui iš kitos pusės palenkė kitą ir sako:

– Na, lapute, jeigu nori ko išmolti, duok man savo kairę priekinę letenėlę.

Lapė paklausė, ir muzikantas pririšo ją prie kairiojo lazdyno.

– O dabar, lapute, duok man dešinę letenėlę.

Šitą pririšo prie dešiniojo lazdyno, patikrino, ar gerai užveržtas mazgas, ir paleido medelius. Tie tik švyst į viršų ir pakėlė lapę nuo žemės. Lapė pakibo ore ir spurda kojomis, žemės nesiekdama.

– Palauk manęs čia, kol sugrįšiu, – tarė muzikantas ir nuėjo savo keliu.

Eina ir vėl kalba pats sau:

– Jau man čia, toje girioje, ilgu darosi, reikėtų kokį kitą draugą prisišaukti.

Paėmė savo smuikelį, ir jo garsas nuaidėjo per visą girią. Ir tik žiūri – atbėga kiškis.

– O, kiškis! – sako muzikantas. – Ne, ne, tik jau ne šitokio draugo geidavau.

– Ak, mielasis muzikante, – sako kiškelis, – kaip gražiai tu grieži! Norėčiau ir aš išmolti.

– Nėra čia daug ko mokytis, – sako muzikantas, – daryk tik, kaip tau liepsiu, ir viskas.

– O, muzikante, – atsakė kiškelis, – aš klausysiu tavęs kaip mokinys savo meistro.

Paėjo juodu galiuką drauge, žiūri – progumėlė, o toje progumėlėje drebulė auga. Muzikantas paėmė ilgą virvutę, vieną jos galą apjuosė kiškeliui apie kaklą, o kitą pririšo prie medžio.

– Na, kiškeli, dabar apibėk man dvidešimt kartų aplink medį! – sušuko muzikantas.

Kiškelis klauso, apibėgo dvidešimt kartų aplink medį, o virvutė apsvyniojo dvidešimt kartų aplink kamieną ir pririšo jį prie medžio – kiškelis šen timpt, ten timpt, ir nė iš vietos, tik virvutė rėžiasi į minkštą kakliuką.

– O dabar palauk, kol sugrįšiu, – tarė muzikantas ir nuėjo toliau.

Vilkas tuo metu tąsėsi, daužėsi, dantimis graužė akmenį ir tol plūkėsi, kol galų gale išklibino pleištą ir ištraukė letenas iš plyšio. Baisiausiai įniršęs, įdūkęs šoko vytis muzikanto. Lapė, pamačiusi jį bėgantį, pradėjo aimanuoti, iš visos gerklės rypauti:

– Broleli vilke, gelbėk, muzikantas mane apgavo.

Vilkas palenkė lazdynus, perkando raiščius ir paleido laputę. Bėga lapė kartu su vilku – atkeršys ir ji muzikantui. Bėgdami randa pririštą kiškelį, išvaduoja ir jį, ir dabar visi trys traukia savo skriaudėjo ieškoti.

O muzikantas, savo keliu eidamas, vėl užgriežė smuikeliu, ir šį sykį jam geriau pasisekė. Smuiko garsai pasiekė varguolio medkirčio ausis, tas nė pats nepajuto, kaip metė darbą ir, pasikišęs po pažastimi kirvį, atskubėjo pasiklausyti muzikos.

– Pagaliau štai ir ateina tikras draugas, – tarė muzikantas, – juk aš žmogaus ieškojau, o ne laukinių žvėrių.

Ir taip gražiai, taip žavingai užgrojo, jog vargšas žmogelis stovėjo kaip apkerėtas, ir širdis jam tirpo iš džiaugsmo. Stovi jis, klausosi, tik žiūri – beateiną vilkas, lapė ir kiškelis. Pamatęs juos, žmogus iškart suprato, kad jie ne su geru čia ateina. Todėl iškėlė savo blizgantį kirvį ir užstojo muzikantą, lyg sakydamas: „Kas drįs jį paliesti, tegu pasisaugo, nes turės susikibti su manim.“ Žvėrys išsigando ir pabėgo į girią, o muzikantas atsidėkodamas dar pagriežė medkirčiui ir nuėjo toliau.

9. DVYLIKA BROLIŲ

Buvo kitados karalius ir karalienė, gyveno juodu santarvėje ir ramybėje ir turėjo dvylika vaikų, bet visi buvo berniukai. Vieną sykį karalius sako savo pačiai:

– Jeigu tryliktas vaikas, kurį tu pagimdysi, bus mergaitė, visi dvylika berniukų turės mirti, kad būtų didesni jos turtai, ir visa karalystė atitektų jai vienai.

Nieko nelaukęs karalius padirbdino dvylika karstų, išklojo juos drožlėmis, į kiekvieną įdėjo po pagalvėlę ir liepė pastatyti uždarame kambaryje. Raktą atidavė karalienei ir prigrasino niekam apie tai nė žodžiu neužsiminti.

Motina kiauras dienas sėdėjo liūdna ir nusiminusi, todėl jauniausias jos sūnus, kuris nuolatos apie ją sukiojosi ir kurį ji pagal Bibliją vadino Benjaminu, kartą paklausė:

– Mieloji motule, kodėl tu tokia liūdna?

– Mielasis vaikeli, – atsakė ji, – aš negaliu tau to pasakyti.

Tačiau vaikas tol nedavė ramybės, kol ji nuėjusi neatrakino durų ir neparodė jam dvylikos karstų, gražiai išklotų drožlėmis. Paskui ji tarė:

– Mano mielasis Benjaminai, tuos karstus padirbdino tėvas tau ir tavo vienuolikai brolių, nes jeigu aš pagimdysiu mergaitę, jūs visi aliai vieno būsit nužudyti ir tuose karstuose palaidoti.

O kad ji kalbėjo su ašaromis akyse, sūnus ėmė ją guosti:

– Neverk, mieloji motule, mums niekas neatsitiks – išeisim iš namų, ir tiek.

Motina jam atsakė:

– Išeik su savo vienuolika brolių į girią, ir vienas iš jūsų tegu sėdi visą laiką aukščiausiam medyje ir žiūri į pilies bokštą. Jeigu pagimdysiu sūnelį, iškelsiu baltą vėliavą, ir tada jūs galėsite grįžti namo. Jeigu pagimdysiu dukrelę, iškelsiu raudoną vėliavą, ir tada bėkit iš čia kuo toliau, ir tegu padeda jums Dievas. Kiekvieną naktį aš atsikelsiu ir melsiuos už jus, žiemą, kad rastumėt kur pasišildyti prie ugnies, vasarą, kad nereikėtų nuo karščio kentėti.

Paskui ji palaimino sūnus, ir jie pasitraukė į girią. Vienas po kito ėjo sargybą – sėdėjo aukščiausiam ažuole ir žiūrėjo į bokštą. Kai prabėgo vienuolika dienų, ir atėjo eilė Benjaminui, jis pamatė, kaip virš bokšto pakilo vėliava. Bet ji buvo ne balta, o raudona kaip kraujas, skelbianti, kad visi jie turės mirti. Išgirdę tą žinią, broliai supyko ir tarė:

– Kur tai girdėta: dėl kažkokios mergiotės gyvastį padėti! Prisiekiame už tai atkeršyti. Kur tik sutiksime merginą, tekės jos raudonas kraujas.

Taip prisiekę, pasitraukė gilyn į girią, į pačią jos glūdumą, kur saulės spindulys neužgina, ir

aptiko ten mažutę užkeiktą trobelę, visiškai tuščią. Ir tarė:

– Čia ir gyvensime, tu, Benjaminai, kaip jauniausias ir silpniausias, būsi namie ir šeiminkausi, o mes eisime maisto ieškoti.

Ir vyresnieji broliai vaikščiojo po girią, medžiojo kiškius, stirnas, paukščius ir visa, ką tik radę valgoma, nešdavo Benjaminui, o tas turėjo taisyti valgį, kad jiems nereikėtų alkio kęsti. Taip jie pragyveno toje trobelėje dešimt metų ir nė nepajuto, kaip prabėgo laikas.

Tuo laiku dukrelė, jų motinos karalienės pagimdyta, užaugo, buvo geros širdies ir skaistaus veido, o kaktoje turėjo aukso žvaigždę. Vieną kartą, kai buvo didysis skalbimas, tarp kitų skalbinių ji pamatė dvylika vyriškų marškinių ir paklausė motiną:

– Kieno tie dvylika marškinių, tėvui lyg ir per maži būtų?

Ir motina sunkia širdimi atsakė:

– Vaikeli, jie yra tavo dvylikos brolių.

Tada mergaitė tarė:

– O kur jie yra, mano dvylika brolių? Aš nieko apie juos negirdėjau.

Motina atsakė:

– Vienas Dievas nežino, kur jie dabar. Klajoja po pasaulį.

Ir paėmusi nusivedė mergaitę prie slaptojo kambario, atrakino duris ir parodė dvylika karštų su drožlėmis ir pagalvėlėmis.

– Šitie karštai, – tarė ji, – buvo skirti tavo broliams, bet jie slapta išėjo iš namų, kol tu dar nebuvai gimusi.

Ir papasakojo, kaip viskas buvo. Tada mergaitė tarė:

– Neverk, mieloji motule, aš eisiu ir surasiu savo brolius.

Pasiėmė dvylika marškinių ir išėjo tiesiai į tą didelę girią. Ėjo, ėjo visą dieną ir priėjo vakare užkeiktą trobelę. Įžengė vidun ir rado ten jaunikaitį. Tas paklausė:

– Iš kur tu čia atsiradai ir kur eini?

Ir nustebusi pamatęs, kokia ji graži, apsirengusi karališkais rūbais ir su žvaigžde kaktoje.

Mergaitė atsakė:

– Aš esu vieno karaliaus duktė ir ieškau savo dvylikos brolių, ir eisiu kad ir į pasaulio kraštą, kol juos surasiu.

Ir parodė jam dvylika marškinių, kuriuos kažkada jie dėvėjo.

Dabar Benjaminas suprato, kad tai jo sesuo, ir tarė:

– Aš esu Benjaminas, tavo jauniausias brolis.

Mergaitė pravirko iš džiaugsmo, Benjaminas taip pat, paskui jie puolė viens kitam ant kaklo ir karštai pasibučiavo.

Tada Benjaminas tarė:

– Mieloji sesute, tik va viena bėda: mes esam susitarę, jeigu sutiksime kur mergaitę, ji turės mirti,

nes per mergaitę gavom palikti savo karalystę.

Karalaitė ir sako:

– Aš mielai numirčiau, jeigu tik tai padėtų išgelbėti mano brolius.

– Ne, – atsakė Benjaminas, – tau nevalia mirti, pasislėpk po šituo kubilu, kol pareis broliai, paskui jau aš su jais kaip nors susitarsiu.

Karalaitė taip ir padarė. O kai sutemo, sugrįžo iš medžioklės kiti broliai. Vakarienė jau buvo pataisyta, ir jie susėdo prie stalo. Valgo ir klausia:

– Kas girdėti?

Benjaminas sako:

– Tai jūs nieko nežinot?

– Ne, – atsakė tie.

Benjaminas vėl:

– Jūs buvot girioje, o aš namie sėdėjau ir žinau daugiau negu jūs.

– Tai papasakok! – sušuko jie.

O jis:

– Gerai, bet ar prižadat, kad pirmoji jūsų sutikta mergaitė nebus nužudyta?

– Prižadam, – sušuko visi, – mes jos pasigailėsime, tik pasakok greičiau.

Ir Benjaminas tarė:

– Mūsų sesuo yra čia, – ir atvožė kubilą.

Iš po jo išlindo karalaitė su savo karališkais rūbais, su aukso žvaigžde kaktoje, ir buvo ji tokia graži, švelni ir miela. Broliai be galo apsidžiaugė, puolė jai ant kaklo, ėmė bučiuoti ir pamilo iš visos širdies.

Karalaitė pasiliko toje trobelėje ir padėdavo Benjaminui tvarkytis namie. Kiti vienuolika brolių vaikščiojo po girią, medžiojo žvėris ir paukščius, o juodu su Benjaminu rūpinosi, kaip pataisyti valgį. Ji prinešdavo malkų, pririnkdavo šaknelių prieskoniams, užkaisdavo puodus, žodžiu, kai sugrįždavo iš medžioklės broliai, valgis visada būdavo gatavas. Ir šiaip ji palaikė trobelėje tvarką, švariai ir dailiai paklodavo lovas, tad broliai visada buvo patenkinti ir gyveno su ja didelį santarvę.

Vieną dieną Benjaminas su seseria ištaisė skanią vakarienę, ir kai broliai sugrįžo iš medžioklės, susėdo visi prie stalo, gėrė, valgė, ir visų nuotaika buvo kuo puikiausia. Tačiau šalia trobelės buvo darželis, kur augo dvylika lelijų. Ir sumanė karalaitė brolius pamaloninti: nuskynė dvylika žiedų, ketindama įteikti juos kiekvienam po vakarienės. Bet vos tik ji nuskynė, dvylika brolių bemat pavirto varnais, pakilo virš girios ir nuskrido, pradingo ir trobelė su darželiu.

Ir liko vargšė mergaitė gūdžioje girioje vienui viena, o kai apsidairė, žiūri – stovi šalia jos kažkokia senučiukė ir sako:

– Ką tu padarei, vaikeli? Kam nuskynėi tuos dvylika baltų žiedų? Juk tai buvo tavo broliai, dabar jie visam laikui pavirto varnais.

Mergaitė verkdamą tarė:

– Ir nėra jokio būdo, kaip juos išvaduoti?

– Ne, – atsakė senutė, – nėra jokio būdo, nebent vienas vienintelis, bet jis toks sunkus, jog tu vis tiek nevaliosi jų išvaduoti. Tau reikėtų septynerius metus neištarti nė žodžio ir nenusijuokti, o jeigu prašnektum, tegu iki septynerių metų būtų likusi kad ir viena valanda, visos tavo pastangos nueitų niekais, vienas vienintelis žodis tavo brolius visai pražudytų.

Ir mergaitė savo širdyje pasakė: „Aš žinau, kad savo brolius tikrai išvaduosiu.“ Taip tarusi, susirado aukštą medį, įsilipo ir ėmė verpti. Verpė, netarė nė žodžio ir nesijuokė.

Ir atsitiko, kad toje girioje medžiojo karalius, o turėjo jis didelį kurtą. Tas pribėgo prie medžio, kur sėdėjo mergaitė, ir kad ims šokinėti aplinkui, kad ims, užvertęs galvą, skalyti. Karalius atėjo prie medžio, pamatė gražiąją karalaitę su aukso žvaigžde kaktoje ir taip susižavėjo jos grožiu, jog paklausė, ar ji nesutiktų būti jo žmona. Karalaitė nieko neatsakė, tik linktelėjo galvą. Tada jis pats įlipo į medį, nukėlė ją žemėn, pasisodino ant žirgo ir parsinešė namo. Čia iškėlė puikias vestuves, visi užė ir linksminosi, bet jaunoji nekalbėjo nė žodžio ir nesijuokė.

Pragyveno juodu gražiai ir laimingai kelerius metus, ir ėmė karaliaus motina, kuri buvo nedora moteris, visai pjuodinti jaunąją karalienę, kalbėti sūnui:

– Ta tavo parsigabenta pati yra paskutinė elgeta, ir dar nežinia, kokias šunybes ji čia slapčia išdarinėja. Jeigu ji nebylė ir nemoka kalbėti, tai galėtų bent nusijuokti, bet jeigu žmogus nesijuokia, vadinasi, jo sąžinė nėra švari.

Ir pradžių karalius nenorėjo tuo tikėti, bet kai motina nesiliovė marčią šmeižusi ir kaltinusi visokiausiomis nedorybėmis, galų gale patikėjo jos žodžiais ir pasmerkė žmoną mirčiai.

Ir buvo uždegtas kieme didelis laužas, kuriame turėjo būti sudeginta karalienė. Karalius stovėjo viršuje prie lango ir žiūrėjo su ašaromis akyse, nes vis dar tebemylėjo žmoną. Kai karalienė jau stovėjo pririšta prie stulpo, ir ugnis raudonais liežuviais pradėjo laižyti jos drabužius, pasibaigė paskutinė septynerių metų akimirka. Ore tik sušniokštė, sušlamėjo, ir į kiemą ėmė leistis dvylika varnų. Ir vos tik jie prisilietė prie žemės, tuoj atvirto į dvylika brolių, sesers išvaduotų iš burtų. Jie išsklaidė laužą, užgesino liepsnas, atrišo savo mylimą seserį nuo stulpo ir puolė ją bučiuoti ir glėbesčiuoti.

Ir dabar, kai jau galėjo atverti burną ir kalbėti, karalienė apsakė karaliui, kodėl ji visą laiką tylėjo ir niekada nesijuokė. Sužinojęs, kad ji nekalta, karalius labai apsidžiaugė, ir nuo to laiko visi santaikoje gyveno ligi pat savo amžiaus galo. O piktoji anyta buvo atiduota į teismą, įkišta į statinę, pilną verdančio aliejaus ir nuodingų gyvačių, ir mirė ji ten žiauria mirtimi.

10. NENAUDĖLIAI

Gaidelis tarė vištelei:

– Dabar pats riešutavimo metas, eime ant kalniuko ir vieną kartą prisivalgykim riešutų, kol voverė jų dar nenurinko.

– Gerai sakai, – sutiko vištelė, – eime, kad pariešutausim, tai pariešutausim.

Kaip tarė, taip ir padarė. Nuėjo abu ant kalniuko, o kad pasitaikė graži diena, tai užsibuvo ten ligi pat vakaro. Nežinau, ar jie tiek daug prisivalgė, ar toks išdidumas užėjo, žodžiu, nepanoro pėsti namo grįžti, ir gaidelis turėjo iš riešuto kevalų vežimaitį padaryti. Kai vežimaitis jau buvo gatavas, vištelė įsėdo ir sako gaideliui:

– O dabar įsikinkyk ir vežk.

– To dar betrūko, – atsakė gaidelis, – verčiau jau pėsčias namo eisiu, negu leisiuos įkinkomas. Ne, taip nebuvo derėta. Vežėju mielai pabūčiau ir ant pasostės pasėdėčiau, bet pačiam traukti – ne, šito nesulauksi.

Taip jiems besiginčijant, kur buvusi, kur nebuvusi atkvarksi antis.

– Ak jūs, vagišiai, kas jums leido šeiminkauti po mano riešutyną? Palaukit, aš jums parodysiu!

Ir, pražiojusi snapą, puolė gaidelį. Bet gaidelis irgi ne pėsčias, narsiai šoko piestu ir taip užrėžė jai pentinu, jog antis ėmė maldauti pasigailėjimo ir už bausmę nuolankiai sutiko įsikinkyti į vežimaitį. Gaidelis atsisėdo ant pasostės už vežėją ir gena antį:

– Na, antie, lėk kiek tik kojos neša!

Kiek pavažiavę, sutiko du pėsčiokus: smeigtuką ir adatą.

– Stok! Stok! – sušuko keleiviai ir padejavo, kad naktis jau ant nosies, greit būsią tamsu kaip maiše, ir jie negalėsią nė žingsnio žengti, o dar šitokia purvynė ant kelio, ar negalėtų jie galiuką pavažiuoti, mat buvę siuvėjų užėigoje prie miesto vartų ir mažumėlę užsisėdėję prie alaus kaušo.

Matydamas, kad abu keleiviai liesučiai ir neužims daug vietos, gaidelis priėmė abu į vežimaitį, tik turėjo jie prižadėti, kad nei jam, nei vištelei kojų nenumindys.

Važiavo, važiavo ir vėlai vakare privažiavo smuklę, o kad nenorėjo naktį toliau belstis, be to, ir antis jau vos ant kojų laikėsi ir virtavo į šalis, tai nusprendė prašytis nakvynės. Iš pradžių šeimininkas visaip atsikalbinėjo, sakėsi neturįs vietos, o iš tikrųjų greičiausiai nenorėjo jų įsileisti, pamatęs, kokia ponybė čia atvažiavo. Bet kai jie taip gražiai prašėsi, pažadėjo atiduoti kiaušinį, kurį vištelė buvo padėjusi kelionėje, palikti ir antį, kuri kasdien po kiaušinį dedanti, tai galų gale sutiko priimti. Nakvininkai užsisakė šaunią vakarienę ir gėrė, užė.

Brėkstant rytui, kai visi dar miegojo, gaidelis pažadino vištelę, susirado kiaušini, prarakė, ir abu drauge jį išgėrė, o kevalus sumetė į krosnį. Paskui priėjo prie adatos, kuri dar miegojo, paėmė už ausiukės ir įsmeigė į šeimininko krėslą, smeigtuką įbedė į rankšluostį, o patys lyg niekur nieko išplasnojo iš smuklės ir nurūko savais keliais.

Antis, mėgstanti miegoti po atviru dangum, nakvojo kieme. Pajutusi juos sprunkant, pašoko iš miegų, susirado upelį ir nuplaukė sau, o plaukė ji greičiau, nei vežimaitį traukė.

Netrukus išsiriti iš patalo šeimininkas, nusiprausė, pasiėmė rankšluostį – nusišluostys burną, o smeigtukas tik drykst ir išvarė jam raudoną rėžį nuo ausies ligi ausies. Paskui nuėjo į virtuvę užsidegti pypkės, bet, vos žengė artyn prie krosnies, kiaušinio kevalai tik žiržir ir pažiro jam į akis.

– Na ir nesiseka man šį rytą! – tarė ir nepatenkintas klestelėjo į savo krėslą. Bet tuoj pat pašoko kaip įgeltas ir sušuko: – Ai, ai! – nes adata dar skaudžiau ir ne į galvą įdūrė.

Dabar jis ne juokais supyko ir pagalvojo, ar tik nebus čia tų vakarykščių naktibaldu darbas. Bet kai nuėjo jų ieškoti, žiūri – jų ir pėdos ataususios. Ir tada jis davė sau žodį daugiau niekada neįsileisti į namus tokių nenaudėlių, kurie daug ryja, už nieką nemoka ir, užuot atsidėkoję, dar šunybes krečia.

11. BROLIUKAS IR SESUTĖ

Paėmė broliukas sesutę už rankos ir sako:

– Nuo to laiko, kai mirė mūsų motutė, nebematom šviesios dieneles. Pamotė nuolat mus niuksija, o kai tik arčiau prieinam, spardo kojomis ir varo šalin. Vienintelis mūsų maistas – kietos duonos plutos, kur nuo kitų atlieka. Šuniui pastalėj, ir tam geriau – jam bent retkarčiais numeta kokį gardesnią kąsnelį. Dievuliau, jeigu mūsų motutė tai žinotų! Einam iš čia kur akys veda, kur kojos neša.

Kiaurą dieną ėjo jie per pievas, per laukus, per akmenynus, o kai užklupdavo lietus, sesutė sakydavo:

– Dievulis verkia kartu su mūsų širdelėmis!

Vakare priėjo didelę girią ir buvo tokie pavargę nuo sielvarto, alkio ir ilgo kelio, jog įlindo į medžio drevę ir užmigo.

Kai kitą rytą pabudo, saulė jau buvo aukštai pakilusi ir savo karštais spinduliais pliskino į drevę. Broliukas ir sako:

– Sesute, aš noriu gerti, jei žinočiau kur šaltinėli, nueičiau ir atsigerčiau. Man rodos, lyg ir girdėti kažkur vanduo čiurlenant.

Broliukas atsikėlė, paėmė sesutę už rankos, ir abu nuėjo šaltinėlio ieškoti. Tačiau piktoji pamotė buvo ragana, ji matė, kaip abu vaikai išėjo iš namų, nusėlino jiems iš paskos, slapčiomis, kaip sėlina raganos, ir užkerėjo visus miško šaltinius. Kai vaikai surado šaltinėli, gražiai čiurlenantį per akmenis, broliukas jau buvo bepuolęs gerti, bet sesutė išgirdo, kaip šaltinėlis gurgėdamas šneka:

– Kas iš manęs atsigers, tas į tigrą pavirs. Kas iš manęs atsigers, tas į tigrą pavirs!

Ir sušuko sesutė:

– Negerk, broleli, negerk, jei atsigersi, laukiniu žvėrimi pavirsi ir mane sudraskysi.

Broliukas negėrė, nors buvo labai ištroškęs, ir tarė:

– Gerai, pakentėsiu iki kito šaltinio.

Kai priėjo kitą šaltinį, sesutė išgirdo, kad ir tas šneka:

– Kas iš manęs atsigers, tas į vilką pavirs. Kas iš manęs atsigers, tas į vilką pavirs!

Ir sušuko sesutė:

– Negerk, broleli, negerk, jei atsigersi, į vilką pavirsi ir mane suėsi.

Broliukas negėrė ir tarė:

– Gerai, palauksiu, kol prieisim kitą šaltinį, bet ten tikrai jau atsigersiu, kad ir ką tu man sakytum.

Nebegaliu tverti iš troškulio.

Kai priėjo trečią šaltinį, sesutė išgirdo, kaip tas čiurlendamas šneka:

– Kas iš manęs atsigers, tas į stirniuką pavirs. Kas iš manęs atsigers, tas į stirniuką pavirs!

Ir tarė sesutė:

– Ak, broleli, būk geras, negerk, jei atsigersi, į stirniuką pavirsi ir nuo manęs pabėgsi.

Bet broliukas, nieko nelaukęs, klūpt atsiklaupė prie šaltinio, pasilenkė ir atsigerė. Ir kai tik pirmieji lašai suvilgė jo lūpas, bemat pavirto stirniuku.

Sesutė pravirko, vargšo užkeikto broliuko gailėdama, verkė ir stirniukas, toks liūdnas šalia sesutės kiūtodamas. Pagaliau sesutė tarė:

– Neverk, mielasis stirniuk, aš tavęs niekadęs neapleisiu.

Paskui nusirišo nuo kojų aukso raištelį, apjuosė juo stirniukui kaklą ir, prirovusi meldų, nupynė iš jų minkštą pasaitelį. Prisirišo stirniuką ir, juo vedina, nuėjo toliau, vis gilyn į girią. Ėjo, ėjo ir galų gale priėjo mažą trobelę. Pažvelgė vidun – tuščia, ir pagalvojo: „Čia mes galėsime apsistoti ir gyventi.“ Prigraibėsi lapų ir samanų, pataisė iš jų stirniukui minkštą guolį ir kas rytą eidavo pasirinkti sau šaknelių, uogų ir riešutų, o stirniukui parnešdavo švelnios žolytės, tas ėsdavo ją mergaitei tiesiai iš rankų, buvo linksmas, patenkintas ir šokinėdavo aplinkui. Pavargusi po dienos darbų, vakare sesutė sukalbėdavo poterius, padėdavo galvą stirniukui ant nugaros vietoj pagalvės ir saldžiai užmigdavo. Ir jeigu tik broliukas būtų turėjęs žmogaus pavidalą, būtų jiems nieko netrūkę.

Taip jie kurį laiką ir gyveno vieni toje miško glūdumoje. Bet štai atsitiko, kad tos šalies karalius surengė girioje didelę medžioklę. Aidėjo ragai, šunų lojimas, linksmas medžioklių aliavimas. Stirniukas visa tai girdėjo ir panorą pats ten dalyvauti.

– Ak, – sakė jis sesutei, – išleisk mane į medžioklę, aš negaliu ilgiau tverti.

Ir tol nedavė jai ramybės, kol toji sutiko.

– Tik žiūrėk man, – prigrasino, – kad vakare sugrįžtum namo. Aš užsisklėsiu nuo piktų medžioklių duris, o kad žinočiau, jog tu parėjai, tai parėjęs pasibelsk ir sakyk: „Seserėle, įleisk“, – jeigu to nepasakysi, aš neatidarysiu tau durų.

Stirniukas tik strykt ir išbėgo į girią. Ir jam buvo taip gera, taip smagu atsidūrus girios platybėse. Karalius ir jo medžiokliai, pamatę gražų žvėrelį, šoko jo vytis, bet niekaip negalėjo pagauti, jau rodės, tuoj tuoj nutvers, bet stirniukas tik liuokt per krūmus ir pradingo iš akių.

Kai sutemo, atbėgo jis prie trobelės, pasibeldė ir sako:

– Seserėle, įleisk.

Durės atsidarė, jis įšoko į trobelę ir visą naktį ilsėjosi savo minkštame guolyje.

Kitą rytą medžioklė prasidėjo iš naujo. Išgirdęs rago balsą ir medžioklių aliavimą, stirniukas vėl negalėjo rimti namie ir tarė:

– Seserėle, atidaryk duris, išleisk mane į girią.

Sesutė atidarė duris ir tarė:

– Bet, žiūrėk man, vakare vėl sugrįžk ir pasakyk tą patį kaip vakar.

Kai karalius ir jo medžiokliai vėl pamatė stirniuką su aukso raišteliu ant kaklo, visi pasileido jo vartyti, bet stirniukas buvo greitesnis ir vikresnis. Medžiokliai vaikėsi jį visą dieną, ir tik vakare jiems galų gale pasisekė jį apsupti, o vienas net truputį sužeidė jam koją, stirniukas ėmė šlubčioti ir negalėjo taip greitai bėgti. Tada vienas medžioklis pasekė jį ligi trobelės ir išgirdo, kaip jis pasakė: „Seserėle, įleisk“, – ir pamatė, kaip durys atsidarė ir, jam įbėgus, tuojau pat vėl užsitrenkė. Medžioklis visa tai gerai įsidėjo į galvą, nuėjo pas karalių ir apsakė, ką matęs ir girdėjęs. Ir karalius tarė:

– Rytoj dar kartą leisimės į medžioklę.

O sesutė baisiausiai persigando pamačiusi, kad jos stirniukas sužeistas. Ji numazgojo kraujus, uždėjo ant žaizdos žolelių ir tarė:

– Eik į savo guolį, mielasis stirniuk, kad greičiau pasveiktum.

Bet žaizdelė buvo tokia menka, jog kitą rytą stirniukas jos nė justi nejuto. O kai lauke vėl išgirdo linksmus medžioklės garsus, tarė:

– Negaliu tvirti, turiu ir aš ten būti, taip lengvai jie manęs nepagaus.

Sesutė pravirko ir sako:

– Dabar jie tave nušaus, o aš liksiu čia, girioje, vienui viena, visų užmiršta. Ne, neleisiu tavęs iš namų.

– Tada aš numirsiu čia iš liūdesio, – atsakė stirniukas. – Kai išgirstu didžiojo rago balsą, rodos, kad mane kas nešė iš namų neša!

Ką gi darys sesutė? Nors ir sunkia širdimi, atvėrė duris, ir stirniukas, sveikas ir linksmas, nušuoliavo į girią.

Pamatė jį karalius ir sako savo medžiokliams:

– Dabar persekiokit jį visą dieną ligi pat nakties, bet, žiūrėkit, kad jam nė plaukas nuo galvos nenukristų.

Kai tik nusileido saulė, karalius tarė medžiokliui:

– Dabar vesk ir parodyk man tą miško trobelę.

Priėjęs prie durelių, karalius pasibeldė ir sako:

– Miela seserėle, įleisk.

Durelės atsidarė, ir karalius įėjo vidun, žiūri – stovi mergaitė, tokia graži, kokios jis kaip gyvas dar nebuvo regėjęs. Mergaitė išsigando pamačiusi, kad įėjo ne stirniukas, o kažkoks vyras su aukso karūna ant galvos. Bet karalius meiliai į ją pažvelgė, padavė ranką ir sako:

– Ar nesutiktum keliauti su manim į rūmus ir būti mano žmona?

– Ak, sutikti sutikčiau, – atsakė mergaitė, – bet reikia paimti ir stirniuką, aš negaliu jo palikti.

Karalius sako:

– Gerai, jis bus su tavim ligi tavo amžiaus galo ir turės visko, ko tik jo širdis geidžia.

Tuo metu ir stirniukas beatsuoliuoja. Sesutė prisirišo jį meldų pasaitėliu ir išsivedė iš miško.

trobelės.

Karalius pasisodino gražiąją mergaitę ant žirgo, parsigabeno į savo rūmus ir iškėlė labai iškilmingas vestuves. Mergaitė tapo karaliene, ir ilgą laiką jie gražiai ir laimingai gyveno. Stirniukas buvo popinamas, lepinamas ir linksmi strikinėjo po rūmų sodą.

Tuo metu piktoji pamotė, dėl kurios vaikai turėjo iš namų išeiti, buvo tikra, kad sesutę bus sudraskę girioje laukiniai žvėrys, o broliuką stirniuką nušovę medžiokliai. Ir kai ji išgirdo, kad jie laimingi ir gražiai gyvena, jos širdyje pabudo baisus pavydas ir neapykanta. Dabar ji tik ir tegalvojo, kaip užtraukti jiems naują nelaimę. Jos tikroji duktė, bjauri kaip baidyklė, ir dar vienakė, kur buvus, kur nebuvus vis priekaištavo motinai:

– Tai aš turėčiau būti karalienė, o ne ji.

– Tu tik patylėk, – maldė ją senė, – ateis laikas, ir aš padarysiu, kaip turi būti.

Ir štai, kai atėjo laikas, ir karalienė pagimdė gražų berniuką, o karalius buvo medžioklėje, senoji ragana pasivertė tarnaitė, įėjo į kambarį, kur gulėjo karalienė, ir sako gimdyvei:

– Eime maudytis, vonia jau paruošta, maudynė atgaivins jus ir suteiks naujų jėgų. Paskubėkit, kol vanduo neataušo.

Čia pat buvo ir jos duktė, juodvi nunešė nusilpusią karalienę į vonios kambarį ir paguldė į vonią. Paskui uždarė duris ir pabėgo. Bet paliko užkūrusios vonios kambaryje tokią pragarišką ugnį, kad gražioji karalienė tikrai turėjo užtrokšti.

Taip viską sutvarkiusi, senė paėmė savo dukterį, uždėjo jai ant galvos kyką ir paguldė į karalienės lovą. Ir taip ją išpuošė ir išgražino, kad iš pažiūros atrodytų kaip karalienė, tik prarastos akies negalėjo įstatyti. Kad karalius to nepastebėtų, paguldė raganiūkštę ant to šono, kur be akies.

Sugrįžo vakare karalius ir sužinojęs, kad jam pagimdė sūnų, be galo apsidžiaugė. Jau buvo beeinąs prie mylimos žmonos lovos pasižiūrėti, ką ji veikia, bet senė tuoj sušuko:

– Dėl Dievo meilės, užtraukit užuolaidas, karalienei dar anksti žiūrėti į šviesą, jai reikia ramybės.

Karalius apsisukęs grįžo atgal ir nesuprato, kad lovoje guli netikra karalienė. Kai atėjo vidurnaktis, ir visi namai sumigo, tik viena auklė budėjo prie lopšio, staiga atsidarė durys, ir į kambarį įžengė tikroji karalienė. Paėmė kūdikį iš lopšio, pasidėjo ant rankos ir pamaitino. Paskui papureno jo patalėlį, paguldė atgal į lopšį ir užklojo antklodėle. Neužmiršo ir stirniuko, nuėjo į kampą, kur jis gulėjo, paglostė jam nugarą ir tyliai tylutėliai vėl išėjo pro duris. Kitą rytą auklė ėmė klausinėti sargybinių, ar nebuvo kas naktį įėjęs į rūmus, bet jie visi tvirtino:

– Ne, mes nieko nematėm.

Karalienė lankėsi daug naktų iš eilės ir nė karto nepratarė nė žodžio. Auklė kiekvieną sykį ją matė, bet nedrįso niekam apie tai pasakyti.

Taip praėjo nemažai laiko, ir štai vieną naktį karalienė prašneko ir tarė:

*Kaip mano sūnaitėlis?
Kaip mano stirniukėlis?
Dar dukart aplankysiu
Ir daugiau jų nematysiu.*

Auklė nieko jai neatsakė, bet kai karalienė vėl pradingo, nuėjo pas karalių ir viską jam papasakojo. Karalius tarė:

– O Viešpatie! Kas čia dabar! Kitą naktį aš pats budėsiu prie vaiko.

Vakare jis nuėjo į vaiko kambarį, o vidurnaktį vėl pasirodė karalienė ir tarė:

*Kaip mano sūnaitėlis?
Kaip mano stirniukėlis?
Dar kartą aplankysiu
Ir daugiau jų nematysiu.*

Paskui pamaitino kūdikį, užklostė, kaip visada, ir pradingo. Karalius neišdrįso jos užkalbinti, bet ir kitą naktį budėjo vaiko kambarėje. Karalienė vėl tarė:

*Kaip mano sūnaitėlis?
Kaip mano stirniukėlis?
Dar šįkart aplankysiu
Ir daugiau jų nematysiu.*

Dabar karalius nebeištvėrė, prišoko ir tarė:

– Tu esi ne kas kitas, o mano mieloji žmona.

Ir ji atsakė:

– Taip, aš esu tavo mieloji žmona.

Ir tą pačią akimirką iš Dievo malonės ji atgijo, tapo skaisti, raudona ir sveika. Paskui apsakė karaliui, kiek blogo jai pridarė piktoji ragana ir jos duktė. Karalius liepė abi atiduoti į teismą, ir joms buvo paskelbtas nuosprendis. Duktė buvo nuvesta į mišką, ir ten ją sudraskė laukiniai žvėrys, o ragana įmesta į ugnį ir sudeginta. Ir kai ji pavirto pelenais, stirniukas vėl atgavo žmogaus pavidalą, ir nuo to laiko sesutė su broliuku drauge laimingai gyveno ligi pat savo amžiaus galo.

12. SULTENĖ

Gyveno kartą vyras su pačia, bet neturėjo vaikų, o turėti jau seniai troško. Galų gale pati pradėjo viltis, kad galgi Viešpats Dievas išpildys jų troškimą. Pro galinį jų namų langelį buvo matyti puikus daržas, pilnas gražiausių gėlių ir žalumynų, bet jį supo aukšta mūro siena, ir niekas nedrįso ten kojos įkelti, nes tas daržas buvo vienos burtininkės, kuri turėjo didelę galią, ir visi jos bijojo. Vieną dieną pati stovėjo prie to langelio ir žiūrėjo į daržą; bežiūrėdama pamatė lysvę, prisodintą gražiausių sultenių, jos atrodė tokios šviežios ir žalios, jog jai užėjo baisus noras jų paragauti. Tas jos noras kiekvieną dieną vis didėjo ir didėjo, o kad ji žinojo, jog negalės tų salotų gauti, tai ilgainiui sunyko, išbalo – visai iš veido išėjo. Tai matydamas, vyras išsigando ir paklausė:

– Kas tau yra, mieloji?

– Ak, – atsakė ji, – jeigu negausiu paragauti sultenių iš to daržo, kur už mūsų namų, tai numirsiu.

Vyras labai mylėjo savo pačią ir pagalvojo: „Negaliu leisti jai numirti, turiu atnešti sultenių – kas bus, tas bus.“ Tad kai pritemo, įlipo jis per mūro sieną į burtininkės daržą, greitosiomis priskynė saują sultenių ir atnešė pačiai. Jinai tuoj pat pasitaisė salotų ir su didžiausiu apetitu jas suvalgė. Ir jos taip jai patiko, taip patiko, jog kitą dieną ji dar triskart labiau jų užsigėdė. Nėra vyrui kas daryti: jeigu nori, kad pati būtų rami, turi dar kartą lipti į tą daržą. Tad, atėjus vakarui, jis ir vėl ten išsiruošė, bet kai tik perlipo mūro sieną, baisiausiai išsigando – pamatė priešais stovinčią burtininkę.

– Kaip tu drįsti, – tarė ji, įsmeigusi piktą žvilgsnį, – lipti į mano daržą ir kaip vagis skinti sultenes? Šito aš tau nedovanosiu.

– Ak, – atsakė jis, – dovanok, ne iš gero aš taip darau – mano pati pamatė pro langą sultenes ir baisiausiai jų užsigėdė, sako, mirsianti, jeigu negausianti jų paragauti.

Tada burtininkė atlyžo ir tarė jam:

– Jeigu iš tikrųjų taip yra, kaip tu sakai, tai tiek to – leidžiu aš tau prisiskinti sultenių kiek tik patinka, bet su viena sąlyga: turėsi atiduoti man kūdikį, kurį pagimdys tavo pati. Aš jį gerai prižiūrėsiu, rūpinsiuos kaip tikra motina.

Iš baimės žmogus su viskuo sutiko, o kai pati pagimdė dukrytę, tuoj atėjo burtininkė, pavadino mergytę Sultenės vardu ir paėmusi išsinešė.

Sultenė buvo labai graži, gražesnės mergaitės nebuvo visame pasaulyje. Kai sukako jai dvylika metų, burtininkė uždarė ją į bokštą girioje. Tas bokštas buvo be laiptų, be durų, tik pačiame viršuje mažytis langelis. Kai burtininkė panorėdavo ten įlipti, atsistodavo bokšto papėdėje ir sušukdavo:

*Sultene, Sultene,
Nuleisk man kasele.*

Sultenės buvo ilgi gražūs plaukai, dailūs kaip aukso gijos. Kai ji išgirdavo burtininkės balsą, paleisdavo savo kasas, užvyniodavo ant lango kabliuko, tada jos plaukai nukardavo dvidešimt mastų žemyn, ir burtininkė, jų įsitvėrusi, užlipdavo į viršų.

Po poros metų atsitiko, kad per tą girią ir pro tą bokštą jojo karaliaus sūnus. Bejodamas išgirdo dainuojant, ir daina buvo tokia graži, jog jis sustojo ir įsiklausė. Dainavo Sultenė, kuri, trumpindama vienatvės dienas, vis skardendavo ir skardendavo savo malonių balseliu. Karalaitis norėjo pas ją užlipti, apieškojo bokštą, bet nerado durų. Parjojo namo, bet tas dainavimas taip giliai įkrito jam į širdį, jog kiekvieną dieną jodavo į girią jo pasiklausyti. Kartą, stovėdamas už medžio, pamatė, kad atėjo burtininkė, ir išgirdo, kaip ji sušuko į viršų:

*Sultene, Sultene,
Nuleisk man kasele.*

Sultenė nuleido kasą, ir burtininkė užlipo pas ją. „Jeigu tai kopėčios, kuriomis galima užkopti, reikės ir man pabandyti laimę.“ Ir kitą dieną, kai tik pradėjo temti, nuėjo jis prie bokšto ir sušuko:

*Sultene, Sultene,
Nuleisk man kasele.*

Tuojau pat plaukai nukaro žemyn, ir karalaitis užlipo į viršų.

Iš pradžių Sultenė labai išsigando, pamačiusi, kad pas ją įėjo vyriškis, kurio ji akyse nebuvo regėjusi. Bet karalaitis maloniai ją užšnekino ir papasakojo, kad jos dainavimas jam taip sujaudinęs širdį, jog jis niekur negalėjęs rasti sau ramybės ir būtinai turėjęs ją pačią pamatyti. Tada Sultenei praėjo baimė, ir kai jis paklausė, ar ji sutiktų už jo tekėti, o ji pamatė, kad jis jaunas ir gražus, pagalvojo sau: „Jis mane labiau mylės negu senoji motinėle“, – ir davė jam žodį, paėmė už rankos ir tarė:

– Aš mielai eičiau su tavim, bet nežinau, kaip iš čia nulipti. Ateidamas kiekvieną kartą atsinešk po šilkų sruogą, aš pinsiu iš jų kopėčias. Kai jos bus gatavos, nulipsiu jomis žemyn, ir tada tu pasisodinsi mane ant savo žirgo.

Sutarė, kad jis lankysis vakarais, nes dienomis ateidavo senė. Burtininkė nieko neįtarė, kol vieną kartą Sultenė neišsikalbėjo:

– Sakyk, motinėle, kaip čia yra, kad tave užtempti man daug sunkiau negu jaunąjį karalaitį, tas tai

tik op – ir jau pas mane.

– Ak tu, nelaboji! – sušuko burtininkė. – Kaip tu drįsti taip kalbėti, aš maniau, kad atskyriau tave nuo žmonių akių, o tu mane vis tiek apgavai!

Įpykusi stvėrė ji gražiuosius Sultenės plaukus, kelis sykius apsvyniojo aplink kairę ranką, dešine pasičiupo žirkles, čiaukšt čiaukšt nukirpo, ir gražiosios kasos nukrito ant žemės. Ir dar ji buvo tokia negailestinga, jog nudangino vargšę Sultenę į dykumą, kur ji turėjo gyventi dideliame varge ir skurde.

Išdanginusi Sultenę, burtininkė tos pačios dienos vakarą pririšo viršuje prie lango kabliuko nukirptas kasas ir, kai atėjęs karalaitis sušuko:

*Sultene, Sultene,
Nuleisk man kasele,*

tuoj pat nuleido plaukus žemyn. Karalaitis užlipo į viršų, bet rado ten ne savo mylimą Sultenę, o senąją burtininkę, varstančią ją piktais žvilgsniais.

– Aha, – nusišaipė ji, – atėjai pasiimti savo mylimosios, bet gražusis paukštelis jau nebetupi lizde ir nebegieda, katė jį pagavo, ji dar ir tau akis išdraskys. Nebėr jau tavo Sultenės, niekados tu jos daugiau nebematysi.

Iš širdies skausmo karalaitis nebežinojo nė ką daryti ir netekęs vilties šoko iš bokšto – užsimušti neužsimušė, liko gyvas, bet nukrito į erškėtiną, ir dygliai išbadė jam akis. Nuo to laiko klajojo jis aklas po girią, maitinosi vien uogomis ir šaknelėmis ir nieko daugiau neveikė, tik aimanavo ir verkė, mylimos žmonelės gailėdamas.

Taip jis vaikščiojo kelerius metus, suvargęs subuvęs, kol galiausiai pateko į dykumą, kur Sultenė su jai gimusiais dvynukais, berniuku ir mergaite, didžiam varge gyveno. Kartą išgirdo jis lyg pažįstamą balsą ir patraukė į tą pusę. Kai priėjo arčiau, Sultenė jį pažino, puolė ant kaklo ir ėmė verkti. Dvi ašaros suvilgė jam akis, ir jos vėl praregėjo – matė, kaip ir anksčiau. Parsivedė jis Sultenę į savo karalystę, žmonės su džiaugsmu jį sutiko, ir gyveno jie dar ilgai ir laimingai.

13. TRYS MAŽI GIRINUKAI

Buvo kartą vyras, kuriam mirė pati, ir moteris, kuriai mirė vyras; tas vyras turėjo dukterį, ir ta moteris turėjo dukterį. Mergaitės buvo pažįstamos ir drauge eidavo pasivaikščioti, o paskui užsukdavo į tos moters namus. Vieną sykį ta moteris ir sako vyro dukteriai:

– Žinai, pasakyk savo tėvui, kad aš norėčiau už jo tekėti, tada tu kiekvieną rytą praustumeis pienu ir gertum vyną, o mano duktė ir praustųsi vandeniu, ir gertų vandenį.

Mergaitė parėjo namo ir papasakojo tėvui ką girdėjusi. Tėvas ir sako:

– Ką man daryti? Vedybos yra džiaugsmas ir vargas drauge.

Šiaip svarstė, taip svarstė, bet niekaip negalėjo apsispręsti, galų gale nusiavė batą ir sako:

– Imk šitą batą, jis kiauru padu, užnešk ant aukšto, pakabink ant didelės vinies ir pripilk vandens.

Jeigu batas laikys vandenį, tada aš dar kartą vesiu, o jeigu praleis, tada – ne.

Mergaitė taip ir padarė, kaip jai buvo sakyta. Bet nuo vandens skylė užbrinko, ir batas liko sklidas kaip akis. Mergaitė pranešė apie tai tėvui. Tada jis pats užlipo ant aukšto ir, kai pamatė, kad taip ir yra, kaip duktė sakė, nuėjo pas tą moterį ir pasipiršo, ir juodu atšventė vestuves.

Kitą rytą, kai abi mergaitės atsikėlė, žiūri – podukrai padėta pieno praustis ir vyno gerti, o tikrajai dukteriai – vandens praustis ir vandens gerti. Antrą rytą buvo padėta vandens praustis ir vandens gerti kaip podukrai, taip ir pamotės dukteriai. Trečią rytą vandens praustis ir vandens gerti buvo padėta podukrai, o pieno praustis ir vyno gerti – tikrajai dukteriai; taip paskui ir liko visam laikui. Pamotė baisiausiai nekentė podukros ir nebeišmanė nė kaip ją skriausti, ujo kasdien vis labiau ir labiau. Be to, dar ir pavydėjo, nes podukra buvo graži ir miela, o jos duktė – bjauri ir nevalyva.

Kartą žiemos metą, kai žemę kaustė gruodas, o kalnai ir slėniai buvo užversti sniegu, pamotė pasiuvo popierinę suknelę, pasišaukė podukrą ir sako:

– Še, vilkis suknelę, eik į girią ir prirink man pilną krepšelį žemuogių, aš labai jų noriu.

– Dėl Dievo, – tarė mergaitė, – žiemą juk žemuogės neauga, žemė sušalusi, ir viską dengia sniegas. Ir kaip aš eisiu su popierine suknele? Juk lauke taip šalta, kad net kvapą gniaužia. Vėjas ją kiaurai perkoš, erškėčiai nudraskys nuo kūno.

– Tu dar man priešgyniausi? – suriko pamotė. – Greičiau dink man iš akių ir nedrįsk pasirodyti, kol nepririnksi pilno krepšelio žemuogių.

Paskui dar įbruko kriaukšlę sužiedėjusios duonos ir pasakė:

– Užteks tau jos visai dienai, – ir pagalvojo sau: „Lauke ji sušals, numirs iš bado ir niekad daugiau nesimaišys man po akių.“

Mergaitė pakluso – užsivilko popierinę suknelę ir išėjo, krepšeliu nešina. Aplinkui kiek tik akis užmato, klojėjo sniegas, nebuvo matyti nė mažiausio žalio stiebelio. Nuėjusi į girią, išvydo mažą trobelytę, iš kurios žvelgė trys maži girinukai. Mergaitė pasisveikino ir nedrąsiai pasibeldė į duris. Nykštukėliai sušuko:

– Prašom!

Ji įėjo ir atsisėdo ant suolo palei krosnį – sušils ir suvalgys čia savo pusryčius. Girinukai ir sako:

– Duok ir mums trupučiuką.

– Prašom, – atsakė mergaitė, perlaužė kriaukšlelę duonos ir pusę atidavė.

Tie paklausė:

– Ką tu veiki žiemos metą su savo plonyte suknele čia, girioje?

– Ak, – atsakė ji, – aš turiu pririnkti pilną krepšelį žemuogių, ir kol jų neparnešiu, nevalia man namo grįžti.

Kai ji suvalgė duoną, girinukai padavė šluotą ir sako:

– Nušluok prie užpakalinių durelių sniegą.

Išėjo mergaitė į lauką, o nykštukai ir tariasi:

– Kuo mes ją apdovanosim, kad ji tokia gera ir klusni ir savo duona su mumis pasidalijo?

Pirmasis ir sako:

– Aš ją apdovanosiu, kad kiekvieną dieną ji eitų vis gražyn ir gražyn.

Antrasis sako:

– Aš ją apdovanosiu, kad kalbant kas žodis kristų jai iš burnos auksiniai pinigai.

Trečiasis sako:

– Aš ją apdovanosiu, kad atvyktų karalius ir paimtų ją sau už pačią.

O mergaitė padarė, ką girinukai buvo liepę, – nušlavė sniegą už mažytės trobelės, ir kaip jūs manot, ką ji ten rado? Ogi žemuogių! Prisirpusios, tamsiai raudonos, jos pilte pylėsi iš po sniego. Apšidžiaugusi mergaitė pririnko jų pilną krepšelį, padėkojo girinukams, padavė kiekvienam ranką ir parbėgo namo – atiduos pamotei, ko toji geidė. Ir vos tik įėjo pro duris ir pasakė „labą vakarą“, tuoj ir iškrito iš burnos auksinis pinigėlis. Paskui ėmė pasakoti, kas nutiko girioje, ir kas žodis vis krito jai iš burnos auksiniai, tad netrukus jais buvo nuklota visa troba.

– Tik pažiūrėkit! Koks išdykumas! – sušuko jos įseserė. – Šitaip švaistytis pinigais!

Bet širdyje ji pavydėjo ir pati užsinorėjo eiti į girią žemuogių rinkti.

Motina bandė ją atkalbėti:

– Kur tu eisi, dukrele, toks šaltis, dar peršalsi.

Bet kad duktė vis nedavė ramybės, tai galų gale nusileido, pasiuvo jai gražius kailinius, apvilko, aptūlojo ir įdėjo į kelionę duonos su sviestu ir pyrago.

Mergina nuėjo į girią ir – tiesiai prie tos mažos trobelytės. Trys girinukai ir šį kartą žiūrėjo pro langą, bet jinai nepratarė jiems nė žodžio, nepasisveikinusi, net nepažvelgusi į jų pusę, išklumpėjo

vidų, atsidrėbė palei krosnį ir ėmė šlamšti duoną su sviestu ir pyragą.

– Duok ir mums trupučiuką, – sušuko mažyliai.

Bet ji atsakė:

– Man ir pačiai neužtenka, kaip aš dar kitiems duosiu.

Kai baigė valgyti, girinukai tarė:

– Še tau šluotą, nušluok mums prie užpakalinių durelių sniegą.

– Dar ko, patys nusišluokit, – atšovė ji, – aš jums ne tarnaitė.

Pamačiusi, kad girinukai nesiruošia nieko dovanoti, išdūlino pro duris.

Girinukai ėmė tarp savęs tartis:

– Kuo mes ją apdovanosim, kad ji tokia neklusni, tokios piktos ir pavydžios širdies, nenori niekam gero daryti?

Pirmasis sako:

– Aš ją apdovanosiu, kad kiekvieną dieną ji eitų vis bjauryn ir bjauryn.

Antrasis sako:

– Aš ją apdovanosiu, kad kalbant kas žodis kristų jai iš burnos rupūžės.

Trečiasis sako:

– Aš ją apdovanosiu, kad ji numirtų ne sava mirtimi.

Mergina paieškojo, paieškojo lauke žemuogių ir, nieko neradusi, nepatenkinta parėjo namo. Ir vos tik ji pravėrė burną, norėdama motinai papasakoti, kas nutiko girioje, kad pradės jai kristi iš burnos rupūžės, kas žodis vis rupūžė, net koktu visiems nuo to pasidarė.

Pamotę dar didesnis pasiutimas pagavo, dabar ji nieko daugiau ir negalvojo, tik kaip skaudžiau užduoti širdį podukrai, kuri kasdien vis gražėjo ir gražėjo. Galų gale paėmė katilą, užkaitė ir pradėjo siūlus šutinti. Kai sruogos iššuto, užkorė jas vargšei mergaitei ant pečių, įbruko į rankas kirvį ir liepė eiti prie užšalusios upės, išsikirsti eketę ir gerai išskalauti siūlus. Mergaitė paklausė, nuėjo ir kerta eketę. Taip jai bekertant, privažiuoja graži karieta, o toje karietoje sėdi karalius. Karieta sustojo, karalius ir klausia:

– Vaikeli, kas tu tokia ir ką čia veiki?

– Aš esu vargšė mergaitė ir atėjau čia siūlų skalauti.

Karaliui pagailo mergaitės, o dar kai pamatė, kokia ji graži, tarė:

– Gal nori su manim važiuoti?

– O taip, mielai, – atsakė mergaitė apsidžiaugusi, kad nebereikės maišytis pamotei ir įseserei po akių.

Tad įsėdo į karietą ir nuvažiavo su karalium į jo rūmus. Ten jie labai iškilmingai atšventė vestuves, kaip ir buvo mergaitei žadėję miške girinukai. Po metų jaunoji karalienė pagimdė sūnų, ir kai pamotė sužinojo apie tą didžią jos laimę, tuoj su savo dukteria atbildėjo į rūmus, dėdamasi norinti aplankyti gimdyvę.

Bet kai kartą karalius kažkur išėjo, ir kambaryje nieko daugiau nebuvo, toji žiežula stvėrė karalienę už galvos, o duktė už kojų, iškėlė iš lovos ir išmetė pro langą į šalia tekančią upę. Paskui jos bjaurioji duktė atsigulė į lovą, o senė ją užklojo, kad nė galvos nebūtų matyti. Kai sugrižęs karalius panorą su žmona pasikalbėti, senė sušuko:

– Cit, cit, dabar negalima kalbėti, ji labai suprakaitavusi, leiskit jai šiandien pailsėti.

Karalius nieko pikto neįtarė ir atėjo tik kitą rytą, bet kai užšnekino žmoną, ir toji prakalbo, jai iš burnos kas žodis ėmė kristi rupūžės, nors anksčiau krisdavo auksiniai pinigėliai. Karalius paklausė, kas tai galėtų būti, bet senė paaiškino, kad tai nuo didelio prakaitavimo, paskui praeisią.

O naktį virėjo padėjėjas pamatė, kaip vandens nutekamuojų lataku įplaukė antis ir prašneko:

– *O, karaliau, ką veiki?*

Ar tu miegi, ar budi?

Ir, kai niekas neatsiliepė, antis paklausė:

– *Ką gi mano viešnios veikia?*

Tada virėjo padėjėjas atsakė:

– *Pučia į akį kaip reikia.*

Ir dar ji paklausė:

– *Ką veikia mano vaikelis?*

Tas atsakė:

– *Miega ramiai savo lopšely.*

Paskui antis pavirto į karalienę, užlipo į rūmus, pamaitino kūdikį, papureno jo patalėlį, apklostė ir vėl, pavirtusi antimi, nuplaukė iš kur atplaukusi. Taip ji lankėsi dvi naktis, trečią pasakė virėjo padėjėjui:

– Nueik ir pasakyk karaliui, kad paimtų kalaviją ir tris kartus mostelėtų ant slenksčio virš manęs.

Virėjo padėjėjas nubėgo ir viską pasakė karaliui. Karalius atėjo ir tris kartus mostelėjo kalaviju

viršum šmėklos; ir sulig trečiu mostu prieš jį stojosi jo žmona, žvali, gyva ir sveika, tokia pati kaip ir pirma buvusi.

Karalius nesitvėrė džiaugsmu, bet laikė karalienę paslėpęs vienoje kamarėlėje ligi sekmadienio, kai turėjo būti kūdikio krikštynos. Kai kūdikis buvo pakrikštytas, tada jis tarė:

– Ko nusipelno žmogus, kuris paima kitą iš lovos ir įmeta į vandenį?

– Nieko kito, – atsakė senė, – kaip įkišti nedorėlį į statinę, prikalinėtą vinių, ir nuridenti nuo kalno į upę.

Tada karalius tarė:

– Tu pati pasiskyrei sau nuosprendį.

Ir liepė atnešti tokią statinę ir įkišti į ją senę kartu su jos dukteria. Paskui užkalė dugną ir nurideno statinę pakalnėn tiesiai į upę.

14. TRYS VERPĖJOS

Buvo kartą tokia mergiotė, kuri labai tingėjo verpti. Kad ir ką motina sako, niekaip negali jos prie to darbo prispausti – neverps ji, ir nors tu ką. Galų gale motinai trūko kantrybė, įpykusi stvėrė ji brūklį ir ėmė karšti dukteriai kailį, o toji kad paleis dūdas. Ir atsitiko, kad tuo metu pro šalį važiavo karalienė. Išgirdusi verksmą, liepė vežėjui sustoti, įėjo į trobą ir paklausė motiną, už ką ji taip mušanti savo dukterį, kad net lauke ant kelio jos klyksmas girdėti. Motinai buvo sarmata prisipažinti, kad jos duktė tokia tinginė, ir ji tarė:

– Negaliu jos niekaip nuo verpimo atmušti, nieko ji daugiau nežino, tik verpti ir verpti, o aš neturtinga, iš kur tiek linų imsiu.

Tada karalienė ir sako:

– Nėra man malonesnio dalyko, kaip girdėti verpiant, ir niekas manęs taip smagiai nenuteikia, kaip ratelio dūzgimas. Atiduok man savo dukterį į rūmus, aš turiu užtektinai linų, galės ji ten verpti, kiek tik širdis geidžia.

Motina mielai sutiko. Ir karalienė išsivežė merginą. Parvažiavusi į savo rūmus, užvedė ją į viršų, kur buvo trys kambariai, nuo apačios ligi viršaus prikrauti gražiausių linų.

– Suverpk man tuos linus, – tarė ji, – kai pabaigsi, galėsi tekėti už mano vyresniojo sūnaus; nors tu ir neturtinga, bet man tai nesvarbu, tavo nenuilstamas darbštumas bus geriausias kraitis.

Merginai širdis suvirpėjo iš baimės, šitiek linų ji negalėtų suverpti, net jeigu gyventų tris šimtus metų ir plušėtų kasdien nuo ryto ligi vakaro. Pasilikusi viena, ji puolė į ašaras ir sėdėjo taip tris dienas nė piršto nepajudindama.

Trečią dieną atėjo karalienė ir nustebo pamačiusi, kad dar nieko nesuverpta, bet mergina pasiteisino sakydama, jog labai liūdėjusi, kad reikėjo palikti motinos namus, ir dėl to negalėjusi pradėti darbo. Karalienė patikėjo, bet išeidama tarė:

– Žiūrėk man, kad nuo rytojaus pradėtum dirbti.

Vėl likusi viena, mergina nežinojo nė ko griebtis ir nusiminusi priėjo prie lango. Mato – ateina trys moterys, viena su plačia kaip ližė koja, kita su didžiule apatine lūpa, nukarusia net per visą smakrą, o trečia su plačiu nykščiu. Moterys sustojo po langu, pasižiūrėjo į viršų ir paklausė merginą, ko ji tokia nusiminusi. Ji apsakė, į kokią bėdą yra įkliuvusi, ir tada tos pasisiūlė padėti sakydamos:

– Jeigu pakviesi mus į vestuves, nesisarmatysi mūsų, vadinsi mus savo tetulėmis, net pasisodinsi prie stalo, tada mes suverpsim tau linus, ir labai greitai.

– Mielai viską padarysiu, – atsakė mergina, – tik eikit ir tuoj sėskit prie darbo.

Įsileido ji tas tris keistas moteris, pirmame kambaryje atkraustė šiek tiek vietos, ir ten susėdusios pradėjo jos verpti. Viena traukė siūlą ir mynė ratelį, antroji seilėjo siūlą, trečioji suko jį ir beldė pirštu į stalą, ir sulig kiekvienu bilstelėjimu dryko ant žemės sruogos kuo gražiausiai suverptų siūlą. Nuo karalienės tas tris verpėjas ji slėpė, o kai toji ateidavo, parodydavo tik krūvas priverptų siūlą, ir karalienė nežinojo nė kaip ją begirti. Baigusios pirmą kambarį, pradėjo verpti antrą, paskui trečią, galų gale ir tas buvo sudorotas. Tada tos trys moterys atsisveikino ir pasakė merginai:

– Neužmiršk, ką mums pažadėjai, ir būsi laiminga.

Kai mergina parodė karalienei tuščius kambarius ir kalnus verpalų, toji iškėlė vestuves, ir jaunikis džiaugėsi gavęs tokią miklią ir darbščią pačią ir gyrė ją be galo.

– Aš turiu tris tetules, – tarė mergina, – jos yra padariusios man daug gero, ir aš nenorėčiau savo laimėje jų pamiršti. Leiskit man pasikviesti jas į vestuves ir pasisodinti prie stalo.

Karalienė ir jaunikis neprieštaravo.

– Kodėl mes turėtume to neleisti, – sakė jie.

Kai prasidėjo vestuvių puota, pasirodė trys keistais drabužiais apsidariusios moteriškės, ir jaunoji pasveikino jas:

– Sveikos atvykusios, mielosios tetulės.

– Ak, – tarė jaunikis, – kaip tu gali draugauti su tokiomis bjauriomis bobomis?

Taip pasakęs, priėjo prie pirmosios, tos, kur su plačia kaip ližė koja, ir paklausė:

– Kodėl tavo tokia plati koja?

– Nuo mynimo, – atsakė toji, – nuo mynimo.

Tada jaunikis priėjo prie antrosios ir tarė:

– Kodėl tavo tokia nukarusi lūpa?

– Nuo seilėjimo, – atsakė toji, – nuo seilėjimo.

Paskui paklausė trečiąją:

– Kodėl tavo toks platus nykštys?

– Nuo siūlo sukimo, – atsakė toji, – nuo siūlo sukimo.

Karalaitis išsigando ir sako:

– Jeigu taip, tai kad man niekada daugiau gražioji mano nuotaka nė neprisiliestų prie ratelio!

Taip ji atsikratė to nelemto verpimo.

15. ANSELIS IR GRYTUTĖ

Netoli didelės girios gyveno kartą neturtingas medkirtys su pačia ir dviem vaikais: berniukas buvo vardu Anselis, o mergaitė – Grytutė. Vertėsi jis gana sunkiai, nelabai turėjo ką ir valgyti, o kartą, kai visam krašte užėjo didelis brangmetis, visai bėda prispyrė, neišgalėjo nė duonos kąsnio nusipirkti. Vieną vakarą vartėsi vartėsi medkirtys lovoje, sunkių minčių kamuojamas, paskui atsidusęs ir sako pačiai:

– Ir kaip čia toliau reikės gyventi? Kuo maitinsim savo vargšus vaikelius, jeigu ir patys ničnieko nebeturim?

– Žinai ką, tėvai? – atsakė pati. – Nuveskim rytoj iš pat ankstauro ryto vaikus į girią, kur didžiausias tankumynas, sukurkim jiems ugnį, duokim dar kiekvienam po kąsnelį duonos, o paskui palikim vienus ir eikim prie savo darbo. Jie nesuras kelio atgal namo, ir mes jų atsikratysim.

– Ne, motin, – tarė vyras, – šito aš nepadarysiu. Širdis man neleidžia palikti savo vaikus girioje vienus – ateis miško žvėrys ir sudraskys juos.

– Ak tu, kvaily, – šokosi pati, – tada mes visi keturi turėsime mirti iš bado, galėsi tik lentas karstams obliuoti.

Ir tol kvaršino jam galvą, kol tas pagaliau sutiko.

– Bet sakyk, ką nori, – vargšų vaikų man gaila, – tarė vyras.

Abu vaikai, kankinami alkio, taip pat negalėjo užmigti ir viską girdėjo, ką pamotė kalbėjo tėvui.

Grytutė verkė gaudžiomis ašaromis ir sakė Anseliui:

– Dabar tai jau prapuolėm.

– Neverk, Grytute, – ramino ją Anselis, – nebijok, aš jau ką nors sugalvosiu.

Ir kai tėvai sumigo, jis atsikėlė, apsivilko švarkelį, pravėrė mažąsias dureles ir išslinko į kiemą. Lauke skaisčiai švietė mėnulis, ir balti akmenukai panamėję spindėjo kaip sidabro pinigėliai. Anselis pasilenkė ir prisidėjo jų į švarkelio kišenę kiek tik tilpo. Paskui sugrįžo atgal į trobą ir tarė Grytutei:

– Nesirūpink, seserėle, ir ramiai miegok, Dievulis mūsų neapleis.

Ir vėl atsigulė į lovą.

Vos tik pradėjo brėkšti, dar net saulė nebuvo patekėjusi, atėjo pamotė ir ėmė žadinti vaikus:

– Kelkitės, tinginių pančiai, eisim į mišką malkų parnešti.

Paskui įdavė abiem po riekelę duonos ir pasakė:

– Šekit, turėsit pietums, tik nesuvalgykit anksčiau, daugiau nieko nebegausit.

Grytutė pasikišo duoną po prijuoste, nes Anselio kišenė buvo pilna akmenukų. Ir tada jie visi

kartu išėjo į girią. Kai paėjo galiuką, Anselis sustojo ir atsigrėžė į namus – taip jis daug kartų gręžiojosi ir gręžiojosi. Tėvas ir sako:

– Anseli, ko tu vis gręžiojiesi ir atsilieki, nežiopsok, eik greičiau.

– Ak, tėtė, – atsakė Anselis, – aš žiūriu į savo baltą katytę, ji tupi ant stogo ir nori man sudie pasakyti.

– Kvaily, – tarė pamotė, – tai ne katytė, tai kaminas ryto saulėje spindi.

Tačiau Anselis ne į katytę dairėsi, o vis mėtė iš kišenės baltus akmenukus ant kelio.

Kai atėjo į miško gilumą, tėvas tarė:

– Na, vaikučiai, pririnkit malkų, aš užkursiu jums ugnį, kad nesusaltumėt.

Anselis su Grytute pritempė žabų, sukrovė jų visą krūvą. Paskui tėvas uždegė žabus, ir, kai laužas gerai įsiliepsnojo, pamotė tarė:

– Na, vaikai, dabar gulkitės prie ugnies ir pailsėkit, mes eisim į mišką malkų kirsti. Kai pabaigsim darbą, ateisim jūsų pasiimti.

Anselis su Grytute sėdėjo prie laužo, ir kai atėjo pietų metas, kiekvienas suvalgė savo riekele duonos. O kad girdėjo pokšint kirvį, tai manė, jog tėvas yra kažkur netoliese. Bet iš tikrųjų pokšėjo ne kirvis, o vėjo sūpuojama šaka, tėvo pririšta prie sauso medžio. Taip jiems besėdint, ėmė merktis iš nuovargio akys, ir jie kietai užmigo. Kai galų gale pabudo, buvo jau tamsi naktis. Grytutė pradėjo verkti ir aimanuoti:

– Vaje, kaip mes dabar pareisim iš tos girios!

Bet Anselis ją paguodė:

– Palauk valandėlę, kol patekės mėnulis, tada mes surasim kelią namo.

Ir kai patekėjo mėnulio pilnatis, Anselis paėmė sesutę už rankos ir nusivedė palei akmenukus, kurie blizgėjo kaip ką tik nukaldinti sidabriniai, ir rodė jiems kelią. Ėjo juodu taip visą naktį ir švintant parėjo į tėvų namus. Pasibeldė į duris, ir kai pamotė atidariusi pamatė, kad tai Anselis su Grytute, tuoj ėmė bartis:

– Ak jūs, nenaudėliai, ko taip ilgai kirmijot miške, mes jau manėm, kad visai nepareisit.

O tėvui tartum akmuo nuo širdies nuslinko, nes jis labai graužėsi, palikęs vaikus vienus girioje.

Praėjo nedaug laiko, ir vėl skurdas ėmė žvelgti iš visų pakampių. Vieną naktį vaikai išgirdo, kaip pamotė lovoje tarė tėvui:

– Vėl viskas suvalgyta, turim dar pusę kepaliuko duonos, o paskui galėsime kabinti dantis ant lentynos. Reikia atsikratyti vaikų, nuveskim juos rytoj giliau į girią, kad nerastų kelio atgal; kito išsigelbėjimo aš nematau.

Tėvui širdis neapsivertė šitaip daryti, ir jis pagalvojo: „Geriau būtų paskutiniu kąsniu su vaikais dalytis.“ Bet pati nenorėjo nieko girdėti, tik barėsi ir priekaištavo vyrui. Ką gi – į klaną puolęs, sausas nekelsi, nusileido pirmą kartą, turėjo nusileisti ir antrą.

Bet vaikai dar nemiegojo ir viską girdėjo. Kai tėvai sumigo, Anselis vėl atsikėlė iš lovos ir

lauką akmenukų pasirinkti, kaip ir aną kartą, bet pamotė buvo užrakinusi duris, ir jis negalėjo išeiti. Tačiau guodė sesutę ir kalbėjo:

– Neverk, Grytute, miegok ramiai, gerasis Dievulis mūsų neapleis.

Anksti rytą pamotė atėjo ir prikėlė vaikus iš lovos. Jie vėl gavo po riekelę duonos, bet šį kartą ji buvo dar plonesnė negu aną sykį. Eidamas į girią, Anselis visą kelią trupino duoną kišenėje ir kur buvęs, kur nebuvęs vis sustodavo ir numesdavo trupinėlių ant žemės.

– Anseli, ko tu vis stoviniuoji ir dairaisi atgal, – subarė tėvas, – eik gražiai.

– Aš žiūriu į savo balandėlį, jis tupi ant stogo ir nori man sudie pasakyti.

– Kvaili, – tarė pamotė, – tai ne tavo balandėlis, tai kaminas ryto saulėje spindi.

Tačiau Anselis vis mėtė ir mėtė trupinėlius ant žemės.

Šį kartą pamotė nuvedė vaikus dar giliau į girią, kur jie niekad os dar nebuvo kojos įkėlę. Čia tėvas vėl užkūrė didelį laužą, ir pamotė tarė:

– Pasėdėkit čia, vaikai, o kai pavargsit, galit ir pamiegoti, mes eisim į mišką malkų kirsti. Vakare, kai baigsim darbą, ateisim jūsų pasiimti.

Kai atėjo pietų metas, Grytutė pasidalijo duona su Anseliu, nes jis savo riekelę buvo ant kelio ištrupinęs. Paskui jie užmigo ir išmiegojo iki vėlaus vakaro, bet niekas neatėjo vargšų vaikų pasiimti. Kai pabudo, buvo jau visai sutemę, ir Anselis ėmė guosti sesutę sakydamas:

– Palauk, seserėle, kol patekės mėnulis, tada bus matyti trupinėliai, kuriuos aš išbarsčiau, jie parodys mums kelią namo.

Mėnuliui patekėjus, vaikai leidosi į kelionę, bet neberado trupinėlių – juos buvo sulesę paukšteliai, kurių tūkstančiai skraido po laukus ir miškus. Anselis tarė Grytutei:

– Nebijok, vis tiek kaip nors rasim kelią.

Bet nerado. Ėjo, ėjo kiaurą naktį ir paskui dar visą dieną nuo ryto iki vakaro, bet girios krašto nepriėjo; beeidami labai išalko, nes visas jų valgis buvo tik viena kita uogelė, nusiskinta pakeleėj. Galiausiai taip nusivarė, jog nebegalėjo kojų pavilkti, atsigulė po medžiu ir užmigo.

Taip išaušo trečias rytas, kai jie buvo palikę savo tėvo namus. Ir vėl leidosi į kelią, bet juo ilgiau ėjo, juo giliau klydo į girią, ir jeigu netrukus nebūtų atėjusi pagalba, būtų pražuvę.

Vidurdienį pamatė jie tupintį ant šakos gražų, baltą kaip sniegas paukštį, jis taip gražiai giedojo, jog vaikai sustojo ir ėmė jo klausytis. Pagiedojęs paukštis pakėlė sparnus ir nuskrido, lyg rodydamas jiems kelią. Vaikai nusekė paskui jį ir netrukus išvydo trobelę; ant tos trobelės stogo paukštis ir nutūpė. Priėjo jie arčiau, žiūri – trobelė pastatyta iš duonos, apdengta meduoliais, o jos langai iš skaidraus cukraus.

– Na, dabar kad pasivaišinsim, tai pasivaišinsim, – tarė Anselis. – Aš atsilaušiu gabaliuką stogo, o tu, Grytute, gali paragauti lango, jis saldus ir tau patiks.

Anselis pasisiekęs atsilaužė gabaliuką stogo – paragaus, ar skanus, o Grytutė priėjo prie lango ir ėmė jį kramsnoti. Ir sušuko iš trobelės plonytis balselis:

*Kas ten brazda, brazdinėja,
Kas trobelę graužinėja?*

Vaikai atsiliepė:

*Vėjelis, vėjužėlis,
Padangių skrajūnėlis.*

Ir toliau sau valgė lyg niekur nieko.

Anseliui labai patiko stogas, ir jis atsilaužė jo didelį luistą, o Grytutė išmušė visą apvalų langelį, atsisėdo ir gardžiuojasi juo.

Staiga atsidarė durys, ir iš trobelės iškūprino sena sena moteriškė, lazda pasiramsčiuodama. Anselis su Grytute taip išsigando, jog net gardėsiai jiems iš rankų iškrito. Bet senė pakratė galvą ir sako:

– O, mielieji vaikeliai, iš kur jūs čia atsiradot? Eikit vidun ir pabūkit pas mane, nebijokit, nieko blogo jums nedarysiu.

Ir, paėmusi už rankos, įsivedė vaikus į trobelę. Čia ji skaniai juos pavalgydino, davė pieno ir paplotėlių su cukrum, obuolių ir riešutų. Paskui baltai paklojo dvi gražias loveles, ir Anselis su Grytute atsigulė manydami, kad atsidūrė danguje.

Tačiau senė tik dėjosį tokia gera esanti, iš tikrųjų ji buvo pikta ragana, tykojo vaikų ir duonos namelį buvo pasistačiusi tik norėdama jų prisivilioti. Jeigu kas pakliūdavo jai į nagus, tą ji nugalabydavo, išsivirdavo ir suvalgydavo, ir tai būdavo jai šventė. Raganos yra raudonakės ir nemato, kas atokiau darosi, bet turi gerą uoslę, kaip žvėrys, ir pajunta žmones iš tolo. Kai Anselis su Grytute priartėjo prie jos trobelės, ji piktai nusijuokė ir pasakė:

– Tie jau mano, niekur jie dabar nuo manęs nebepaspruks.

Anksti rytą, kai vaikai dar miegojo, ragana atsikėlė ir, matydama, kaip jie abu taip skaniai miega ir kokie putlūs raudoni jų veideliai, sumurmėjo sau panosėje:

– Tai bus gardus kąsnelis.

Paskui stvėrė savo išdžiūvusią ranka Anselį ir, nunešusi į tvartuką, uždarė į gardą. Galėjo jis šaukti, kiek tik jam patinka, – nieko tas nepadėjo. Paskui nuėjo pas Grytutę, prikėlė ją iš miego ir sušuko:

– Kelkis, tingine, prinešk vandens ir pataisyk savo broliui skaniai pavalgyti, jis sėdi tvartuke ir turi gerai nusipenėti. Kai nusipenės, aš jį suvalgysiu.

Grytutė graudžiai pravirko, bet verk neverkusi – turėjo daryti, ką liepė piktoji ragana.

Dabar vargšui Anseliui buvo verdamas kuo gardžiausias valgis, o Grytutė gaudavo tik vėžio kiautelių. Kiekvieną rytą senė nuslinkdavo prie tvartuko ir sušukdavo:

– Anseli, iškišk pirštą, noriu pažiūrėti, ar jau greit nusipenėsi.

Bet Anselis iškišdavo jai kauliuką, o kad senė buvo priežlibė, tai nepastebėdavo ir manydavo, jog tai Anselio pirštas, ir negalėjo atsistebėti, kodėl jis taip ilgai netunka. Kai praėjo keturios savaitės, o Anselis buvo vis toks pat liesas, ragana neteko kantrybės ir nebenorėjo ilgiau laukti.

– Ei, Grytute, – šūktelėjo ji mergaitei, – sukis greičiau ir prinešk vandens: ar liesas, ar riebus Anselis, rytoj aš jį vis tiek pjausiu ir išsivirsiu.

Ak, kaip verkė raudėjo vargšė sesutė, vandenį nešdama, ir kaip riedėjo ašarėlės jos skruostais!

– Gerasis Dievuli, padėk mums, – aimanavo ji, – verčiau jau žvėrys būtų mus girioje sudraskę, tada bent drauge būtume numirę.

– Liaukis žliumbusi, – tarė senė, – vis tiek nieko tai nepadės.

Kitą rytą Grytutė turėjo anksti keltis, užkurti ugnį ir užkaisti katilą su vandeniu.

– Pirma duoną iškepsim, – tarė senė, – aš jau iškūrenau krosnį ir tešlą išminkiau.

Ir nugrūdo vargšę Grytutę prie krosnies, iš kurios dar liepsnos liežuviai veržėsi.

– Įlįsk į krosnį, – liepė ragana, – ir pažiūrėk, ar gerai išsikūrenusi, kad galėtume duoną pašauti.

Ir kai Grytutė įlįs, ketino krosnį uždaryti, iškepti ten mergaitę, o paskui suėsti. Bet Grytutė suprato jos užmačias ir sako:

– Kad aš nežinau, kaip tai daryti. Kaipgi aš ten įlįsiu?

– Žioplė, – tarė senė, – anga gana didelė, aš ir pati galėčiau įlįsti.

Užsirabzdino ant prieždos ir įkišo galvą į krosnį. Tada Grytutė tik riūkt, kad pastums – ir įgrūdo raganą į krosnį, paskui trinkt uždarė geležines dureles ir užšovė skląstį.

Ai, ai, ai, kad pasiuto ragana staugti, baisu buvo ir klausytis, bet Grytutė paliko ją ir pabėgo. Taip nelaboji ragana ir suspirgėjo.

Grytutė nubėgo tiesiai pas Anselį, atidarė jo tvartuką ir sušuko:

– Anseli, mes išgelbėti, senoji ragana nebegyva.

Anselis išlėkė iš tvartuko – kaip paukštis, paleistas iš narvelio. Ir kaip jie džiaugėsi, puolė vienas kitam ant kaklo, šokinėjo aplinkui ir bučiavosi! Dabar jau nieko nebereikėjo bijoti, įėjo į raganos namus, o ten visose kertėse stovėjo dėžių dėžės su perlais ir brangakmeniais.

– Šitie pravers dar geriau negu akmenukai, – tarė Anselis ir prisikimšo kišenes, kiek tik tilpo.

– Aš irgi noriu šiek tiek parsinešti namo, – tarė Grytutė ir prisizėrė pilną skraituką.

– O dabar kuo greičiau sprunkam iš raganos miško, – tarė Anselis.

Bet kai pora valandų paėjo, žiūri – priešais tyvuliuoja didelės didelės marios.

– Mes nepersikelsim į kitą krantą, – nusiminė Anselis, – čia nėra nei liepto, nei tiltelio.

– Ir laivėlio niekur nematyti, – atsakė Grytutė, – bet plaukioja balta antis, jei paprašysiu, ji padės mums persikelti į kitą krantą.

Ir sušuko:

*Antele, antele,
Čia Grytutė ir Anselis.
Nėra liepto nei tiltelio,
Perkelk mus kitan krantelin.*

Antelė priplaukė prie kranto. Anselis atsisėdo ant jos, pakvietė ir sesutę sėstis šalia.

– Ne, – atsakė Grytutė, – antelei bus per sunku, tegu ji perkelia mus po vieną.

Gerasis paukštelis taip ir padarė. Ir kai juodu laimingai atsidūrė kitame krante ir valandėlę paėjėjo, giria ėmė rodytis vis labiau ir labiau pažįstama, ir galų gale jie iš tolo pamatė tėvo namus. Tada pasileido tekini, įbėgo į trobą ir puolė tėvui ant kaklo. Nuo to laiko, kai paliko vaikus girioje, tėvas niekur negalėjo ramybės sau rasti, o pamotė per tą laiką numirė. Grytutė iškratė savo skraitelį, ir perlai su brangakmeniais pažiro po aslą, Anselis taip pat ėmė berti saują po saujos iš savo kišenės. Taip pasibaigė visi jų vargai, ir paskui jie ilgai ir laimingai drauge gyveno.

Mano pasaka baigta, bėga štai pelė greita, kas tą pelę pasigaus, galės pasisiūti iš jos didelę didelę kailinę kepurę.

16. TRYS GYVATĖS LAPELIAI

Gyveno kartą toks neturtingas žmogus ir nebegalėjo net savo vienintelio sūnaus išmaitinti. Syki sūnus ir sako:

– Mielasis tėveli, tu taip sunkiai vertiesi, aš esu tau našta, geriau eisiu ir pats užsidirbsiu sau duoną.

Palaimino tėvas sūnų ir su didžiu liūdesiu atsisveikino. O tuo metu vienos galingos šalies karalius buvo įsitraukęs į karą, jaunikaitis parsisamdė jam ir išėjo kariauti. Ir kai tik jis atsidūrė kovos lauke, užvirė didelis mūšis. Kiekviename žingsnyje pavojus tykojo, aplinkui zvimbė kulkos, kovos draugai krito iš dešinės ir iš kairės. O kai žuvo ir vadas, visi, kas dar liko gyvi, buvo jau bebėgą, bet jaunikaitis išėjo į priekį ir sušuko padrąsindamas:

– Mes neleisim tėvynei pražūti!

Kiti paklausė jo raginimo, puolė ir nugalėjo priešą. Kai karalius išgirdo, kad tik jam turi būti dėkingas už pergalę, iškėlė jį virš visų kitų, apipylė dideliais turtais ir padarė pirmuoju savo karalystėje.

Karalius turėjo dukterį, ji buvo labai graži, bet kartu ir labai keista. Ji buvo davusi sau žodį tekėti tik už tokio vyro, kuris pasižadės gyvas pasilaidoti drauge su ja, jeigu ji pirma numirtų.

– Jeigu jis mane iš širdies mylės, – sakė ji, – tai kam tada ir jam begyventi.

Ji irgi žadėjo padaryti tą patį: jeigu vyras numirtų pirmas, eiti į kapą drauge su juo. Tas keistas jos įžadas atbaidydavo visus jaunikius, bet jaunikaitis buvo taip sužavėtas jos grožio, jog nieko nepaisė – nuėjo pas karalių ir paprašė jos rankos.

– O ar tu žinai, – paklausė tėvas, – ką turėsi jai pažadėti?

– Jeigu ją pergyvensiu, turėsiu drauge su ja į kapą eiti, – atsakė jis. – Bet mano meilė yra tokia didelė, kad man tas pavojus visai nebaisus.

Karalius sutiko, ir juodu labai iškilmingai atšventė vestuves.

Kurį laiką jaunieji gyveno drauge linksmi ir laimingi, bet šit atsitiko, kad jaunoji karalienė ėmė ir susirgo sunkia liga, ir nė vienas gydytojas negalėjo jai padėti. Ir kai jau gulėjo ji ant lentos, jaunas karalius staiga prisiminė, ką buvo kadaise pasižadėjęs, ir jam baisu pasidarė gyvam į kapą gulti, bet nebuvo kitos išeities: karaliui įsakius, prie visų vartų stovėjo sargybiniai, ir jau nebegalėjai nuo savo likimo pabėgti. Kai atėjo laidotuvių diena, ir numirėlės palaikai buvo perkelti į karališkąjį rūšį, nuvedė jį tenai, uždarė ir užrakino duris.

Šalia karsto stovėjo stalas, ant jo – keturios žvakės, keturi kepaliukai duonos ir keturi buteliai

vyno. Kai šitie pasibaigs, jis turės mirti. Ir sėdėjo jis ten, kupinas skausmo ir liūdesio, valgė kasdien tik po kąsnelį duonos, gėrė tik po šlakelį vyno ir vis tiek matė, kaip mirtis vis labiau artėja.

Kartą, kai jis taip sėdėjo ir spoksojo įsmeigęs žvilgsnį į sieną, žiūri – iš rūsio kampo išlindo gyvatė ir šliaužia prie velionės. Manydamas, kad gyvatė atslinko graužti numirėlės kūno, išsitraukė kalaviją ir tarė:

– Kol aš gyvas, neleisiu jos liesti.

Ir čiaukšt čiaukšt sukapojo gyvatę į tris gabalus.

Po kiek laiko išlindo iš kampo kita gyvatė, bet, pamačiusi, kad ana guli negyva ir sukapota, tuoj apsisuko ir nušliauzė atgal, o netrukus vėl pasirodė, įsikandusi tris žalius lapelius. Paskui paėmė tris gyvatės gabalus, sudėjo kaip buvo ir ant kiekvienos žaizdos užklojo po lapelį. Ir sukapoti gabalai tuoj pat suaugo, gyvatė sujudėjo ir atgijo, tada abi šmurkšt ir pradingo, palikusios lapelius ant žemės. Visa tai regint, nelaimingajam dingtelėjo mintis, ar nuostabi lapelių galia, atgaivinus gyvatę, negalėtų padėti ir žmogui. Tad pakėlė lapelius nuo žemės ir vieną jų uždėjo numirėlei ant burnos, o kitus ant akių. Ir vos tik jis taip padarė, kraujas ėmė vaikščioti gyslomis, mušė į išblyškusį veidą ir vėl nuraudonino skruostus. Mirusioji atsikvėpė, pramerkė akis ir tarė:

– O ponedie, kur aš esu?

– Tu esi su manim, mieloji žmonele, – atsakė jis ir papasakojo, kaip viskas atsitiko, ir kaip jis prikėlė ją iš numirusių.

Paskui padavė jai duonos ir vyno, ir kai ji, atgavusi jėgas, atsikėlė, juodu priėjo prie rūsio durų ir pradėjo belsti ir taip garsiai rėkti, jog išgirdę sargybiniai pranešė karaliui. Karalius pats nulipo į rūšį ir atidarė duris. Radęs abu gyvus ir sveikus, jis labai džiaugėsi, kad pagaliau pasibaigė visos jų bėdos. O tuos tris gyvatės lapelius jaunas karalius pasiėmė, padavė vienam tarnui ir pasakė:

– Žiūrėk, gerai juos saugok ir visada nešiokis, ką gali žinoti, kokioje dar bėdoje gali jų prireikti.

Tačiau prikelta iš numirusių žmona pasidarė lyg nebe ta: atrodė, kad jos širdis atšalo, ir ji nustojo mylėjusi savo vyrą.

Kai po kiek laiko jaunas karalius susiruošė plaukti per jūrą aplankyti savo seno tėvo, ir juodu įsėdo į laivą, ji pamiršo tą didelę meilę ir ištikimybę, kurią jis andai parodė, gelbėdamas ją nuo mirties, ir jos širdis nelemtai palinko prie laivininko. Kartą, kai jaunas karalius miegojo, ji pasišaukė laivininką, nutvėrė miegantį vyrą už galvos, laivininkui liepė griebti už kojų, ir išmetė juodu jaunąjį karalių į jūrą.

Padariusi tą pikta darbą, tarė ji laivininkui:

– Dabar grįžkim atgal ir pasakykim, kad mano vyras kelionėje mirė. Aš pasistengsiu tave taip išliaupsinti ir išgirti tėvui, jog jis išleis mane už tavęs, ir tu būsi jo sosto įpėdinis.

Tačiau visa tai matė ištikimasis tarnas; slapčiomis atsirišo jis nuo laivo mažytį laivelį, įsėdo ir nusiyrė gelbėti savo pono, palikęs išdavikus plaukti tolyn. Jis išgriebė skenduolį iš vandens, uždėjo jam ant akių ir burnos tris gyvatės lapelius, kuriuos visą laiką nešiojosi, ir atgaivino savo pono.

Dieną ir naktį abu yrėsi iš visų jėgų, ir jų laivelis taip greitai skriejo bangomis, kad jie parplaukė pas senąjį karalių anksčiau negu anie. Karalius nustebo, pamatęs juos vienus sugrįžtant, ir paklausė, kas jiems nutiko. Kai sužinojo apie savo dukters piktadarybę, tarė:

– Aš negaliu patikėti, kad ji taip nedorai pasielgė, bet tuoj pamatysim, kaip iš tikrųjų yra.

Ir liepė abiem eiti į slaptą kambarį ir niekam nesirodyti. Netrukus parplaukė didysis laivas, ir piktadarė, nutaisiusi liūdną miną, stojo prieš tėvą. Šis tarė:

– Kodėl tu grįžti viena? Kur tavo vyras?

– Ak, mielas tėveli, – atsakė ji, – aš grįžtu namo su didžiu liūdesiu, kelionėje mano vyras staiga susirgo ir mirė, ir jeigu gerasis laivininkas nebūtų man padėjęs, aš būčiau pražuvusi. Jis buvo jo mirties liudininkas ir gali tau viską papasakoti.

Karalius tarė:

– Aš tuoj prikelsiu numirėlį.

Atidarė duris ir išleido žentą su tarnu iš kambario.

Pamačiusi savo vyrą, karalienė sustingo lyg stabo ištikta, paskui puolė ant kelių ir ėmė maldauti pasigailėjimo. Karalius tarė:

– Nėra tau pasigailėjimo, jis sutiko su tavim mirti ir grąžino tau gyvybę, o tu jį nužudei miegantį, todėl turi atsiimti, ko nusipelniusi.

Ir buvo ji kartu su savo bendrininku įsodinta į kiaurą laivą ir paleista į jūrą, ten jie netrukus ir nuskendo bangose.

17. BALTA GYVATĖ

Senų senovėje gyveno karalius, visoje šalyje jis garsėjo išmintingumu. Nebuvo nieko, ko jis nežinotų, atrodė, kad žinia apie slapčiausius dalykus pati pas jį oru atskrieja. Bet jis turėjo keistą įprotį. Po kiekvienų pietų, kai stalas būdavo jau nukraustytas, ir visi išsiskirstę, ištikimas tarnas turėdavo įnešti dar vieną dubenį. Tik tas dubuo būdavo uždengtas, ir pats tarnas nežinojo, kas jame yra, to nežinojo niekas, nes karalius atidengdavo ir valgydavo iš jo tik tada, kai likdavo vienui vienas.

Taip buvo ilgą laiką, bet vieną kartą, išnešęs dubenį, tarnas pajuto nenugalimą norą pažiūrėti, kas tame dubenyje yra, ir, negalėdamas atsispirti smalsumui, nusinešė jį į savo kambarį. Gerai uždaręs duris, pakėlė dangtį, žiūri – guli balta gyvatė. Ją pamatęs, užsigeidė paragauti, atsipjovė kąsnelį ir įsidėjo į burną. Ir vos tik palietė jį liežuvio, tuoj išgirdo už lango plonyčiu balseliu kažką čiauškant. Priėjęs arčiau, pasiklausė, girdi – šnekasi tarp savęs žvirbliai ir pasakojasi, ką lauke ir miške regėję. Mat, paragavęs gyvatės, išmoko jis suprasti paukščių ir gyvulių kalbą.

Ir atsitiko, kad kaip tik tą dieną karalienei pradingo gražiausias jos žiedas, ir kilo įtarimas, kad jį galėjo pavogti ištikimasis tarnas, nes jam visos rūmų durys buvo atviros. Karalius pasišaukė tarną ir pikčiausiais žodžiais prigrasino, jeigu ligi ryto nepasakys, kas tai padarė, pats bus pripažintas kaltu ir nuteistas mirti. Tarnas prisiekinėjo esąs nekaltas, bet nieko tai nepadėjo – taip ir liko apvagintas. Kankinamas nerimo ir baimės, išėjo jis į kiemą ir ėmė svarstyti, kaip čia iš tos bėdos išbristi. O ten ramiai sutūpusios palei upelį ilsėjosi antys – kutinėjos snapu plunksnas ir draugiškai šnekučiavosi. Tarnas sustojo ir ėmė klausytis. Jos pasakojosi, kur šįryt kryptinėjusios ir kokio skanaus lesalo suradusios. Staiga viena susirūpinusi ir sako:

– O man kažkas dunkso gūžyje, mat beskubėdama kartu su lesalu prarijau žiedą, kuris gulėjo po karalienės langu.

Tarnas, nieko nelaukęs, capt antį už kaklo, nunešė į virtuvę ir sako virėjui:

– Papjauk šitą antį, ji gerai nusipenėjusi.

– Taip, taip, – sutiko virėjas, kilodamas antį rankoje, – toji veltui laiko neleido, gerai nusitukino ir seniai jau laukia, kad ją iškepčiau.

Činkšt nušnijo jai galvą ir, kai išmėsinėjo, rado skrandyje karalienės žiedą. Dabar tarnas lengvai įrodė savo nekaltumą, ir karalius, norėdamas atsiteisti ir išpirkti savo kaltę, leido jam prašyti visokių malonių ir prižadėjo skirti savo dvare garbingiausią vietą, kokios tik jis pageidaus. Tarnas visko atsisakė, tik paprašė arklio ir pinigų kelionei – norėjo pamatyti pasaulio ir kurį laiką pasibastyti.

Karalius išpildė jo prašymą.

Ir leidosi jis į kelionę. Vieną dieną pasitaikė joti pro tvenkinį; žiūri – nendryne įstrigusios trys žuvys žiopčioja vandens. Nors ir sakoma, kad žuvys nebylės, vis dėlto jis išgirdo jų skundą, kad šitaip niekingai reikėsia joms žūti. O kad buvo geros širdies, tai nusėdo nuo arklio ir paleido visas tris atgal į vandenį. Žuvys ėmė šokinėti iš džiaugsmo, iškišo galvas iš vandens ir sušuko:

– Mes tavęs neužmiršim ir atsilyginsim, kad tu mus išgelbėjai!

Joja toliau. Pajojo kiek, ir staiga jam pasirodė, kad iš smėlio po kojomis sklinda kažkoks balsas. Įsiklausė, ir tikrai – skundžiasi skruzdėlių karalius:

– Ak, ir kada gi žmonės su savo nevėkšlomis gyvuliais liausis mums drumstę ramybę! Štai ir dabar tas kvailas arklys be gailėsčio trempia kanopomis mano padermę!

Jaunikaitis pasuko savo arklį į šalikelę, ir skruzdėlių karalius sušuko:

– Mes tavęs neužmiršim ir atsilyginsim!

Jojo, jojo ir prijojo girią, žiūri – varnas su varniene tupi prie lizdo ir mėtė savo vaikus žemėn.

– Nešdinkitės, nenaudėliai! – rėkia jie. – Šeriam šeriam, ir vis jums negana, jau esat nebemaži, patys galit prasimaitinti.

Vargšai jaunikliai guli žemėje, plazdena, plaka sparnais ir šaukia:

– Ak, nelaimingi mes vaikai! Kaipgi mes patys prasimaitinsim, jeigu dar skraidyti nemokam! Nieko kito nebelieka, kaip tik mirti iš bado!

Tai išgirdęs, gerasis jaunikaitis nulipo nuo arklio, nukirto jį kardu ir paliko varniukams kapoti. Tie pristraksėjo, pasisotino ir sušuko:

– Mes tavęs neužmiršim ir atsilyginsim!

Ir gavo jis toliau savom kojom keliauti. Ėjo, ėjo ir priėjo didelį miestą. O ten gatvėse didžiulis triukšmas ir baisi maišalynė. Atjojo raitelis ir pranešė: karaliaus duktė ieškanti sau vyro, bet jeigu kas norįs jai pasipiršti, turįs atlikti sunkią užduotį, o jeigu neatliksiąs, galvą palydėsia. Daug jau buvę tokių, kurie bandė jai pirštis, bet tik be reikalo galvą padėję. Tačiau kai jaunikaitis išvydo karaliaus dukterį, taip susižavėjo jos grožiu, jog užmiršo visus gresiančius pavojus, stojo prieš karalių ir paprašė jo dukters rankos.

Tuo pat jis buvo nuvestas prie jūros, ir jo akyse įmestas į vandenį aukso žiedas. Paskui karalius liepė jam tą žiedą iš jūros dugno ištraukti ir pridūrė:

– Jeigu išlipsi be jo į krantą, kas kartą būsi vis mėtomas ir mėtomas atgal, kol bangose paskęsi.

Visi apgailėjo gražųjį jaunikaitį ir paliko vieną prie jūros. Stovi jis ant kranto ir galvoja, ką dabar daryti. Tik staiga mato – atplaukia trys žuvys, tos pačios, kurioms jis išgelbėjo gyvybę. Vidurinė atnešė apsižiojusi kiaukutą, padėjo ant kranto prie jaunikaičio kojų, ir kai jis tą kiaukutą atvožė, žiūri – jame aukso žiedas begulįs. Nesitverdama džiaugsmu, nunešė žiedą karaliui ir manė, kad dabar jau gaus pažadėtą atpildą. Bet kai išdidžioji karalaitė sužinojo, kad jis nelygaus jai luomo, atsisakė už jo tekėti ir pareikalavo atlikti dar antrą darbą. Išėjo į sodą ir pati savo rankomis išbarstė į žolę dešimt

maišų sorų.

– Kad ligi ryto, kol patekės saulė, jos visos būtų surinktos, – tarė ji, – ir kad netrūktų nė vieno grūdelyčio.

Jaunikaitis atsisėdo sode ir ėmė galvoti, kaip jam tą darbą atlikti. Sėdi liūdnas ir laukia, kol išauš rytas, ir ateis jo mirties valanda. Bet kai pirmieji saulės spinduliai apšvietė sodą, žiūri – stovi šalia vienas kito visi dešimt maišų, pilni pilnutėlaičiai, ir netrūksta nė grūdelyčio. Tai skruzdėlių karalius atėjo naktį su tūkstančių tūkstančiais skruzdėlių, ir dėkingi vabalėliai kuo rūpestingiausiai surinko visus sorų grūdėlius ir sunešė į maišus. Karalaitė pati atėjo į sodą ir nustebo pamačiusi, kad jaunikaitis padarė, kas jam buvo sakyta. Bet ji ir dabar dar negalėjo palenkti savo išdidžios širdies ir tarė:

– Nors jis ir atliko abi užduotis, vis tiek nebus mano vyras, kol neatneš man obuolio nuo gyvybės medžio.

Jaunikaitis nežinojo, kur auga gyvybės medis, bet vis tiek leidosi į kelionę – eis, eis, kol kojos neš, bet kad gyvybės medį rastų, netikėjo. Kai jau buvo perėjęs tris karalystes, vieną vakarą priėjo girią, atsisėdo po medžiu – gulsis pamiegoti. Tik girdi – šakose kažki kas sušlamėjo, ir plast įkrito jam į delną aukso obuolys. Ir tuoj pat nusileido trys varnai, atsitūpė jam ant kelių ir sako:

– Mes esame tie patys varniukai, kuriuos tu išgelbėjai nuo bado mirties. Kai užaugę išgirdom, kad tu ieškai aukso obuolio, nuskridom per jūras marias iki pasaulio krašto, kur auga gyvybės medis, ir atnešėm tau obuolį.

Didžiai apsidžiaugęs, jaunikaitis leidosi į kelionę atgal ir parnešė aukso obuolį gražiajai karalaitėi. Dabar jau nebegalėjo ji nieko sakyti. Pasidalijo jie gyvybės obuolį ir abu suvalgė. Staiga karalaitė iš visos širdies pamilo jaunikaitį, ir juodu laimingai gyveno, kol sulaukė žilos senatvės.

18. ŠIAUDAS, ŽARIJA IR PUPA

Viename sodžiuje gyveno sena vargana moterėlė, sukrapštė ji saujelę pupų – išsivirs valgyti. Užsikūrė ugnį ir, kad geriau degtų, pakišo šiaudų gniūžtę. Beriant pupas į puodą, viena netyčia ėmė ir nukrito ant žemės greta šiaudo; netrukus prie jų iš ugnies sprygtelėjo ir žarija. Šiaudas prabilo ir sako:

– Mielieji bičiuliai, iš kur jūs čia atsiradot?

Žarija atsakė:

– Man pasisekė iššokti iš ugnies, jei ne, būčiau mirties neišvengusi – pavirtusi pelenais.

Pupa tarė:

– Man irgi pasisekė išnešti sveiką kailį, bet jeigu senė būtų mane įmetusi į puodą, būčiau be gailėsčio suvirusi į košę, kaip ir mano draugės.

– O manęs ar geresnis laukė likimas? – tarė šiaudas. – Visus mano brolius senė pavertė ugnimi ir dūmais, šešias dešimtis pačiupo iš karto ir nugalabijo. Man nusišypsojo laimė – išsprūdau jai pro pirštus.

– Tai ką mes dabar darysim? – tarė žarija.

– Aš manau, – atsakė pupa, – jeigu jau mums taip pasisekė nuo mirties pabėgti, tai laikykimės drauge kaip geri bičiuliai ir, kad čia mūsų neištiktų nauja nelaimė, keliaukim visi kartu į kitą kraštą.

Pasiūlymas patiko kitiems dviem, ir visi drauge leidosi į kelionę. Kiek paėję, priėjo nedidelį upelį, o kad per jį nebuvo nei tilto, nei lieptelio, tai nežinojo, kaip persikelti į kitą krantą. Šiaudui atėjo į galvą gera mintis, ir jis tarė:

– Aš atsigulsiu skersai upelio, ir jūs manimi kaip tiltu pereisit į kitą pusę.

Taip ir padarė – šiaudas išsitiesė nuo vieno kranto iki kito, ir žarija, būdama iš prigimties karštuolė, narsiai užtipeno ant naujai nutiesto tilto. Bet kai priėjo upelio vidurį ir išgirdo apačioj šniokščiant vandenį, ją pagavo baimė; sustojo ir nedrįsta toliau nė žingsnio žengti. Tuo metu šiaudas užsidegė, perlūžo perpus ir įkrito upelin. Kartu su juo įgriuvo ir žarija, sušnyptė įpuolusi į vandenį ir išleido dvasią.

Pupa buvo atsargesnė, pasiliko ant kranto ir pamačiusi, kas atsitiko, pratrūko juoktis, taip juokėsi kvatojo, jog net pusiau perplyšo. Būtų iš juoko ir galą gavusi, laimė, paupy ilsėjosi siuvėjas, keliaujantis per žmones. Būdamas geros širdies, išsitraukė jis adatą su siūlu ir susiuvo pupą. Toji jam gražiai padėjo, bet kad siuvo jis juodu siūlu, tai nuo to laiko visos pupos ir dabar turi juodą siulę.

19. APIE ŽVEJĮ IR JO PAČIA

Buvo kartą žvejys su pačia, gyveno juodu varganoje trobelėje ant paties jūros kranto, ir žvejys kasdien eidavo prie jūros ir žvejojo, žvejojo.

Sykį sėdėjo, sėdėjo jis taip su meškere rankoje ir žiūrėjo į skaidrų vandenį. Tik staiga meškere niurkt ir paniro giliai giliai, į patį dugną. O kai žvejys ją ištraukė, žiūri – užkibusi didelė plekšnė. Ana ir sako jam:

– Klausyk, žvejy, būk geras, palik mane gyvą, aš nesu tikra plekšnė, aš esu užkeiktas princas. Kas iš to, jeigu tu man galą padarysi? Vis tiek tau bus neskanu mane valgyti. Paleisk atgal į vandenį.

– Na, – tarė žvejys, – nėra ko čia daug burnos aušinti. Kaip aš nepaleisiu plekšnės, kalbančios žmogaus balsu.

Ir paleido ją atgal į skaidrų vandenį. Plekšnė nėrė ir nunėrė į dugną, palikusi paskui save ilgą kraujo drūžę.

Žvejys pakilo ir parėjo į trobelę pas savo pačią.

– Tai ką, tėvai, – sako pati, – nieko šiandien nepagavai?

– Buvau pagavęs vieną plekšnę, – tarė vyras, – bet ji sakėsi esanti užkeiktas princas, tai ir paleidau.

– Ir tu nieko jos nepaprašei? – tarė pati.

– Ne, – atsakė vyras, – o ko aš turėjau jos prašyti?

– Ak, – tarė pati, – argi tu nežinai, koks vargas gyventi šiame lauže, smarvėje ir purvynėj? Galėjai gi paprašyti gražaus namelio. Eik atgal ir pašauk ją, pasakyk, kad mes norim turėti gražų namelį – ji tikrai išpildys tavo prašymą.

– Ak, – tarė vyras, – ir ko gi aš dabar ten eisiu?

– O kodėl ne? – tarė pati. – Juk tu buvai ją pagavęs ir paskui vėl paleidai – ji tikrai išpildys tavo prašymą. Tuoj pat eik atgal.

Nelabai vyras norėjo, bet negi ginčysis su pačia, tai ir išėjo.

Kai atėjo prie jūros, vanduo buvo žalias ir geltonas ir nebe toks skaidrus kaip pirmiau. Atsistojo jis ant kranto ir šaukia:

Plekšne, plekšne, ar girdi?

Atsiuntė mane pati,

Liepė tavęs ji paprašyti...

Ko – nedrįstu aš ir sakyti.

Plekšnė atplaukė ir sako:

– Na, tai ko gi ji nori?

– Ak, – sako žvejys, – juk aš buvau tave pagavęs, ir mano pati sako, kad reikėjo tavęs ko nors paprašyti. Ji nebenori gyventi senoje lūšnoje, pageidauja gražaus namelio.

– Eik namo, – sako plekšnė, – ji jau turi jį.

Parėjo vyras namo, žiūri – iš tikrųjų vietoj senos lūšnos stovi gražus namelis, o jo pati sėdi ant suoloelio prie durų. Paėmė ji vyrą už rankos ir sako:

– Eik į vidų, matai, dabar visai kitas reikalas. Argi dabar ne geriau?

Įėjo į vidų, o joje – maža priemenėlė, nedidukas gražus kambariukas ir kamarėlė – ten abiem po lovą, ir virtuvė su podėliu, viskas kuo puikiausiai sutvarkyta ir apstatyta kuo gražiausiais rykais iš alavo ir žalvario – nieko neprikiši. O už namelio mažytis kiemelis su vištomis ir antimis ir sodelis su vaisiais, ir daržiukas su daržovėmis.

– Tu tik pažvelk, – sako pati, – ar ne gražu?

– Gražu, – pritarė vyras, – tegu dabar taip ir būna, tik gyvenkim ir džiaukimės.

– Dėl to mes dar pagalvosim, – atsakė pati.

Paskui juodu užkando ir nuėjo gulti.

Taip praėjo gal viena, gal dvi savaitės. Kartą pati ir sako:

– Klausyk, tėvai, tas mūsų nameliūkštis toks ankštas, o kiemas ir sodas irgi tokie mažulyčiai. Plekšnė galėtų padovanoti mums ir didesnę namą. Aš norėčiau gyventi didelėje mūrinėje pilyje. Eik pas plekšnę, tegu padovanoja mums pilį.

– Ak, motin, – tarė vyras, – mūsų namelis visai geras, ką gi mes veiksime toje pilyje?

– Nekalbėk, – atkirto pati, – eik greičiau, plekšnė visada gali tai padaryti.

– Ne, – spyrėsi vyras, – neseniai plekšnė padovanojo mums namelį, negaliu vėl lįsti jai į akis, dar, ko gero, supyks.

– Neatsikalbinėk, – tarė pati, – ji gali tai lengvai padaryti ir mielai padarys. Tik eik greičiau.

Vyras labai nenorėjo. „Negerai šitaip“, – sakė jis sau, bet ką darys, – išėjo sunkia širdimi.

Kai atėjo prie jūros, vanduo jau buvo nebe toks žalias ir geltonas, o violetinis ir tamsiai mėlynas, ir pilkas, ir drumzlinas, bet dar ramus. Sustojo jis prie jūros ir sako:

Plekšne, plekšne, ar girdi?

Atsiuntė mane pati,

Liepė tavęs ji paprašyti...

Ko – nedrįstu aš ir sakyti.

– Tai ko gi ji nori? – klausia plekšnė.

– Ak, – sako žvejys kiek nedrąsiai, – ji nori gyventi didelėje mūrinėje pilyje.

– Eik namo, ji jau stovi prie pilies durų, – tarė plekšnė.

Apsisuko vyras ir nuėjo manydamas, kad namo eina. Bet kai parėjo, žiūri – stūkso didžiulis mūrinis rūmas, o jo pati stovi ant laiptų ir jau daro duris. Paėmė jinai žvejį už rankos ir sako:

– Eikš greičiau į vidų.

Įėjo, o pilyje didžiulis prieškambaris su marmurinėmis grindimis, jame daugybė tarnų, tie tik varsto, tik varsto didžiules duris, sienos visur blizgėte blizga, išmuštos gražiausiais apmušalais, kambariuose visos kėdės ir stalai iš gryno aukso, grindys išklotos kilimais, stalai lūžta nuo valgių ir nuo brangiausių vynų. O kitapus rūmų didžiulis kiemas su arklidėmis, karvidėmis ir puošniausiomis kariatomis, ir dar didelis puikus sodas su gražiausiomis gėlėmis ir nuostabiausiais vaismedžiais, ir parkas, nusidriekęs gal per pusę mylios, jame elniai, stirnos, kiškiai – viskas, ko tik žmogaus širdis geidžia.

– Na, – sako pati, – ar ne gražu?

– Gražu, kur jau ne, – sako vyras, – tegu dabar taip ir būna, tik gyvenkim toje gražioje pilyje ir džiaukimės.

– Dėl to mes dar pagalvosim, – tarė pati. – Pamatysim, kai išmiegosim.

Ir nuėjo jie gulti.

Kitą rytą pati pabudo pirma, buvo jau gerai prašvitę, ir iš savo lovos ji pamatė, koks nuostabus vaizdas už lango. Vyras dar rąžėsi lovoje, bet ji kumštelėjo alkūne jam į šoną ir sako:

– Tėvai, kelkis ir pažiūrėk pro langą! Sakyk, ar negalėtume mes būti viso to krašto karaliai? Eik pas plekšnę ir pasakyk, kad mes norim būti karaliai.

– Ak, motin, – sako vyras, – kam mums tas karaliavimas! Aš nenoriu būti karalius.

– Gerai, – sako pati, – jeigu tu nenori būti karalius, tai aš noriu. Eik pas plekšnę, aš noriu būti karalius!

Išėjo žmogus susirūpinęs, kad jo pati panoro karalius būti. „Negerai, negerai šitaip“, – galvojo jis sau. Labai nenorėjo eiti, bet ėjo.

Kai atėjo prie jūros, jūra buvo tamsiai pilka, o vanduo kunkulais virto iš apačios ir atsidavė puvėsiams. Sustojo jis ant kranto ir sako:

Plekšne, plekšne, ar girdi?

Atsiuntė mane pati.

Liepė tavęs ji paprašyti...

Ko – nedirštu aš ir sakyti.

– Na, tai ko gi ji nori? – klausia plekšnė.

– Ak, – sako vyras, – ji nori būti karalium.

– Eik namo, ji jau karalius, – tarė plekšnė.

Eina vyras namo ir, kai priėjo namus, žiūri – pilis daug didesnė pasidariusi, viršuje aukštas kuoras su gražiais išraitymais, prie vartų sargybiniai ir daugybė kareivių, skamba būgnai, trimitai, o kai įėjo į vidų – ten viskas iš tikro marmuro ir aukso, ant langų aksominės užuolaidos su dideliais auksiniais kutais. Staiga atsidaro salės durys, o ten visi dvariškiai susirinkę, aukštame soste iš aukso ir deimantų sėdi jo pati su aukso karūna ant galvos, rankoje galybės lazda iš gryno aukso ir brangakmenių, o jai iš šalių stovi šešios mergelės, viena už kitą per galvą mažesnė. Priėjo jis prie jos ir sako:

– Ak, žmonele, tai tu dabar jau karalius?

– Taip, – sako pati, – dabar aš karalius.

Tada jis sustojo, žiūrėjo žiūrėjo į ją ir sako:

– Ak, žmonele, kaip puiku, kad tu karalius! Dabar jau mums nebėra ko daugiau norėti!

– Ne, tėvai, – sako pati, didžiai susierzinusi, – man nuobodu būti karalium, aš nebegaliu ilgiau taip tvirti. Eik pas plekšnę, aš esu karalius, dabar turiu būti imperatorius.

– Ak, žmonele, – sako vyras, – kas tau iš to imperatoriavimo?

– Tėvai, – sako pati, – eik pas plekšnę, aš noriu būti imperatorius!

– Ak, žmonele, – sako vyras, – imperatorium plekšnė negali tavęs padaryti, kaipgi aš jos šito prašysiu. Imperatorius viešpatijoj būna tik vienas; imperatorium plekšnė negali padaryti, ne, ne, šito ji negali, tikrai negali!

– Ką? – sako pati. – Aš esu karalius, o tu tik mano vyras, eini ar ne? Eik greičiau! Jeigu ji gali padaryti karalium, tai gali padaryti ir imperatorium, aš noriu būti imperatorius. Eik tuoj pat.

Nėra kas žmogeliui daryti – reikia eiti. Tačiau beeinant jį visai suėmė baimė ir jis pagalvojo: „Ne, čia jau geruoju nesibaigs; imperatorius – tai jau per daug, plekšnei galų gale trūks kantrybė.“ Šitaip galvodamas atėjo jis prie jūros, o toji šikart buvo juoda juoda ir susidrumstusi ir taip urduliavo, jog net burbulai į viršų kilo, paskui kad užtelėjo vėjo šuoras, ir visas vandens paviršius putomis nuėjo. Žmogeliui net baisu pasidarė. Sustojo jis prie jūros ir sušuko:

Plekšne, plekšne, ar girdi?

Atsiuntė mane pati.

Liepė tavęs ji paprašyti...

Ko – nedrįstu aš ir sakyti.

– Na, tai ko gi ji nori? – klausia plekšnė.

– Ak, plekšne, – sako žvejys, – mano pati nori imperatorius būti.

– Eik namo, ji jau imperatorius.

Patraukė vyras atgal, pareina, žiūri – visa pilis iš nusvidinto marmuro, su alebastro statulomis ir auksiniais išraitymais. Priešais vartus žygiuoja kareiviai, pučia trimitus, muša litaurus ir būgnus. O pačioj pily sukinėjasi baronai, grafai, kunigaikščiai lyg kokie tarnai ir atidaro jam duris, nukaltas iš gryno aukso. Įeina jis vidun, o ten jo pati soste besėdinti, tas sostas iš vieno aukso ir gal kokių dviejų sieksnių aukštumo, sėdi ji, ant galvos didžiulė aukso karūna trijų uolekčių aukščio, briliantais ir rubiniais nusagstyta, vienoje rankoje galybės lazda, kitoje aukso rutulys su kryžium. O iš šalių stovi garbės sargybiniai, dviem eilėm išsirikiavę, vienas mažesnis už kitą, pradedant didžiausiu, dviejų sieksnių augumo milžinu, baigiant mažiausiu nykštuku, didumo sulig mažuoju piršteliu. O priešais ją – daugybė grafų ir kunigaikščių. Žvejys prasispraudė pro juos ir sako:

– Žmonele, tai tu dabar imperatorius?

– Taip, – sako ji, – aš imperatorius.

Pastovėjo jis prieš ją, pažiūrėjo, pažiūrėjo ir sako:

– Ak, žmonele, kaip puiku, kad tu imperatorius.

– Klausyk, tėvai, ko tu čia triniesi? Dabar aš esu imperatorius, bet noriu būti popiežius, eik pas plekšnę.

– Ak, žmonele, – sako vyras, – dar ko užsimanei! Popiežius negali būti, popiežius yra vienas visame krikščionių pasaulyje, šito plekšnė negalės padaryti.

– Tėvai, – tarė pati, – aš noriu būti popiežius, eik tuojau pat, aš dar šiandien turiu būti popiežius.

– Ne, žmonele, – tarė vyras, – negaliu aš jai to pasakyti! Kurgi tai matyta, to jau per daug, popiežium tavęs plekšnė negalės padaryti.

– Tėvai, kokie plepalai! – supyko pati. – Jeigu galėjo padaryti imperatorium, galės padaryti ir popiežium. Eik greičiau, aš esu imperatorius, o tu tik mano vyras, eini ar ne?

Žmogelis išsigando ir nuėjo, bet ten jam visai silpna pasidarė, krėtė drebulys, kojos per kelius linko. Staiga pakilo baisus vėjas, dangų aptraukė debesys, pasidarė tamsu kaip vakare, nuo medžių lekiojo lapai, o vanduo ūžė ir šniokštė, tarytum virte virė ir plakėsi į krantą. Tolumoj pasirodė laivai, jie siuntė pavojaus signalus, šokinėjo ir suposi ant bangų. Dangaus vidury dar švietė mėlynas lopinėlis, bet iš kraštų tvenkėsi paraudę debesys, kaip prieš didžiulę audrą. Baisiausiai išsigandęs, sustojo žvejys prie jūros ir tarė:

Plekšne, plekšne, ar girdi?

Atsiuntė mane pati.

Liepė tavęs ji paprašyti...

Ko – nedirštu aš ir sakyti.

– Na, tai ko gi ji nori? – klausia plekšnė.

– Ak, – sako žvejys, – ji nori būti popiežius.

– Eik namo, ji jau popiežius, – tarė plekšnė.

Pareina, žiūri – stovi didžiulė bažnyčia, o aplinkui ją vieni rūmai. Prasibrauna pro žmonių minią, įeina vidun, o ten šviečia tūkstančių tūkstančiai žvakių, jo pati, nuo galvos ligi kojų apsitaisiusi aukso drabužiais, sėdi dar aukštesniame soste, ant galvos trys aukso karūnos. Aplink ją stovi daug aukštų dvasininkų, o iš šalių – dvi eilės žvakių, didžiausia storumo ir didumo sulig aukščiausiu bokštu, paskui vis mažesnė, mažesnė, iki pat mažiausio galelyčio. Ir visi imperatoriai, ir karaliai klūpo prieš ją ant kelių ir bučiuoja jai šlepetes.

– Žmon, – sako vyras ir įsistebeilijęs žiūri į ją, – tu dabar popiežius?

– Taip, – sako toji, – aš popiežius.

Stovėjo jis, spoksojo nenuleisdamas akių, ir rodėsi jam, lyg į šviesią saulę žiūrėtų. Pažiūrėjo, pažiūrėjo ir sako:

– Ak, žmonele, kaip puiku, kad tu popiežius!

O toji sėdi lyg mietą prarijusi ir nė krust. Tada jis vėl sako:

– Žmon, dabar jau gali būti patenkinta, dabar tu esi popiežius, daugiau jau nebėra nieko, kuo dar galėtum būti.

– Aš dar pagalvosiu, – tarė pati.

Paskui jie nuėjo gulti, bet pati nebuvo patenkinta, ir godumas neleido jai užmigti, ji vis suko ir suko galvą, kuo dar galėtų būti.

Vyras miegojo kaip užmuštas – buvo nusibėgiojęs per dieną, o pati negalėjo akių sudėti, kiaurą naktį vartėsi nuo vieno šono ant kito ir vis galvojo ir galvojo, kuo dar ji galėtų būti, bet nieko daugiau negalėjo sugalvoti.

Taip atėjo rytas, taisėsi tekėti saulė, ir, kai suspindo ryto žara, pati pasikėlė lovoje ir pažvelgė į lauką, o kai pro langą pamatė kylančią saulę, pagalvojo: „Cha, o ar negalėčiau ir aš užtekinti saulę ir mėnulį?“

– Tėvai, – tarė ji ir niuktelėjo jam alkūne į pašonę, – pabusk, eik pas plekšnę, noriu būti kaip Viešpats Dievas.

Vyras dar buvo užsimiegojęs, bet, išgirdęs tokias kalbas, taip išsigando, jog iš lovos iškrito. Pamanė, kad ne taip nugirdo, prasitrynė akis ir sako:

– Ak, žmonele, ką tu pasakei?

– Tėvai, – tarė pati, – jeigu aš negalėsiu užtekinti saulės ir mėnulio, o turėsiu tik žiūrėti, kaip saulė ir mėnulis teka, – ne, šito aš neištversiu ir tol nenurimsiu, kol pati negalėsiu jiems įsakinėti.

Ji žiūrėjo į vyrą tokiomis baisiomis akimis, kad jį šiurpas nukratė.

– Eik tuojau pat, aš noriu būti kaip Viešpats Dievas.

– Ak, žmonele, – tarė vyras ir puolė prieš ją ant kelių, – šito plekšnė negali. Imperatoriui ir

popiežium tave ji padarė, prašau tave, apsigalvok ir būk, kaip ir esi, popiežius.

Pati kad padūks, plaukai ant galvos tik pasišiaušė, atsiplėšė ji liemenėlę, spyrė jam koja ir suriko:

– Aš neištversiu, ilgiau aš to neištversiu, eini tu ar ne?

Tada jis apsimovė kelnes ir išlėkė kaip pakvaišęs.

O lauke siautėjo audra, ir taip užavo vėjas, kad žmogelis vargiai ant kojų nustovėti galėjo, griuvo namai, ir virto su šaknimis medžiai, drebėjo kalnai, ir uolos ritosi į jūrą, o dangus buvo juodas juodas kaip derva, griaudėjo perkūnas, ir blykčiojo žaibai, jūroje kilo ir leidosi aukštos bangos, didumo kaip bažnyčios bokštai, kaip kalnai, ir visų jų keteros buvo su baltomis putų karūnomis. Ir sušuko vyras, pats savo balso negirdėdamas:

Plekšne, plekšne, ar girdi?

Atsiuntė mane pati,

Liepė tavęs ji paprašyti...

Ko – nedirštu aš ir sakyti.

– Na, tai ko gi ji nori? – paklausė plekšnė.

– Ak, – atsakė jis, – ji nori būti kaip Viešpats Dievas.

– Eik namo, ji jau vėl sėdi savo senoje lūšnoje.

Taip jie ten tebesėdi ir po šiai dienai.

20. NARSUS SIUVĖJAS

Vieną vasaros rytą sėdėjo siuvėjas ant stalo palangėje ir, smagiai nusiteikęs, siuvo iš peties. Ir šit ateina gatve kažkokia sodietė šaukdama:

– Pirkite! Pirkite! Gardi vaisių košė! Gardi vaisių košė!

Tas balsas maloniai nuskambėjo siuvėjo ausiai, iškišo jis savo švelnią galvą pro langą ir sušuko:

– Prašom čionai, tamstyte, ir paliksi čia visą savo prekę!

Moteris užkopė laiptais su sunkiu krepšiu pas siuvėją ir turėjo iškrauti jam visas savo puodynes.

Tas apžiūrėjo jas, pakilnojo, kyštelėjo vidun nosį ir pagaliau tarė:

– Vaisių košė atrodo nebloga, atsverk man keturis lotus, tamstyte, o jeigu bus ir ketvirtis svaro – nieko baisaus.

Moteriškė tikėjosi daugiau čia parduosianti, atsverė, kiek jis prašė, bet išėjo visai susukusi nosį ir niurzgėdama.

– Na, tegu palaimina tą košę dangus iš aukštybių, – sušuko siuvėjas, – ir suteikia man jėgų ir stiprybės!

Atsinešė iš spintos duonos kepalą, atsiriekė apsukinę ir užsitepė vaisių košės.

– Turėtų labai gardu būti, – tarė, – bet pirma užbaigsiu liemenę, o paskui paragausiu.

Pasidėjo duoną šalia ir siuva sau toliau, iš to džiaugsmo vis didesniais ir didesniais dygsniais. O kol jis siuvo, saldžios košės kvapas pakilo iki sienos, kur tupėjo daugybė musių. Pajutusios skanų kvapą, musės tuoj nugulė duonos riekę.

– Ei, kas jus čia kvietė? – šūktelėjo siuvėjas ir nuginė neprašytas viešnius šalin.

Bet kad musės jo kalbos nesuprato, tai ir toliau neatstojo – puolė vis didesniais ir didesniais spiečiais. Galų gale siuvėjui, kaip sakoma, širdis užvirė, išsitraukė jis iš savo skuduryno medžiagos skiautę ir taręs: „Na, palaukit, aš jums parodysiu!“ – negailestingai šlioptelėjo per pačią tirštumą. Kai pakėlė skudurą ir suskaitė, žiūri – guli ištiesusios kojas ne mažiau kaip septynios musės.

– Oho, štai koks tu šaunuolis! – tarė, pats neatsistebėdamas savo narsumu. – Tai turi sužinoti visas miestas.

Ir čiaukšt čiaukšt greitosiomis susikirpo diržą, susiuvo ir didelėmis raidėmis ant jo išsiuvinėjo: „Septynetą vienu smūgiu“.

– Na, ką čia miestas! – kalbėjo jis toliau. – Tai turi sužinoti visas pasaulis!

Ir jo širdis suvirpėjo iš džiaugsmo kaip avinėlio uodegėlė.

Siuvėjas užsijuosė diržą ir susiruošė keliauti į pasaulį, nes jam atrodė, kad su jo narsumu nėra kas

veikti tokioje ankštoje dirbtuvėlėje. Prieš išeidamas dar apsidairė namuose, ar neras ko pasiimti į kelionę. Bet nieko kito nerado, tik gabalą seno sūrio, tą ir įsikišo kišenėn. Prie vartų dar pamatė paukščiuką, įsipainiojusį krūmyne, tą irgi priglaudė į kišenę prie sūrio. Taip apsirūpinęs, narsiai leidosi į kelionę, o kad buvo lengvas ir greitas, tai ir nuovargio nejuto.

Ėjo, ėjo ir priėjo kalną, o kai užlipo į pačią jo viršūnę, žiūri – guli ten didžiulis milžinas ir ramiausiai dairosi sau aplinkui. Siuvėjas drąsiai priėjo prie jo, užšnekino ir sako:

– Labą dieną, drauguži! Tai sėdi čia ir dairaisi po platųjį pasaulį? Aš kaip tik ten ir einu, noriu pabandyti laimę. Gal nori kartu eiti?

Milžinas su panieka nužvelgė siuvėją ir sako:

– Ak tu, skursna! Nugeibėli tu!

– Na, na! – tarė siuvėjas, atsisegiojo švarką ir parodė milžinui diržą. – Gali pasiskaityti, kas aš esu!

Milžinas perskaitė: „Septyneta vienu smūgiu“, – pamanė, kad tiek žmonių siuvėjas yra nudėjęs, ir mažylis kiek pakilo jo akyse. Bet vis tiek pirma norėjo jį išbandyti, paėmė į saują akmenį ir kad suspaus – net vanduo išlašėjo.

– Ir tu taip padaryk, – tarė milžinas, – jei esi toks stiprus.

– Tik tiek? – tarė siuvėjas. – Tokiems kaip aš tai yra vienas juokas.

Kystelėjo ranką į kišenę, išsitraukė minkšto sūrio gabalą ir kad spūstels – net išrūgos ištekėjo.

– Na, kaip? – paklausė. – Man rodos, truputį geriau?

Milžinas nežinojo nė ką sakyti, savo akimis netikėjo, kad tas žmogelis gali taip padaryti. Paėmė jis akmenį ir švystelėjo taip aukštai, jog vos akimis begalėjai matyti.

– Na, viščiukėli, tu taip padaryk.

– Gerai švystelėta, – tarė siuvėjas. – Bet akmuo vis tiek nukrito žemėn. Aš kad švystelėsiu, tai akmuo lėks ir nulėks – tiek jį ir tematysi.

Kyšt ranką į kišenę, išsitraukė paukščiuką ir švystelėjo aukštyn. Paukščiukas apsidžiaugė, laisvę atgavęs, pakilo į dangų, skrido ir nuskrido sau.

– Na, kaip tau patinka mano metimas, drauguži? – paklausė siuvėjas.

– Ką gi, mėtyti tu moki, – sutiko milžinas, – bet dabar pažiūrėsim, ar tu įgali ką nors sunkesnio panešti.

Nusivedė siuvėją prie galingo ąžuolo, kuris nukirstas gulėjo ant žemės, ir sako:

– Jeigu jau tu toks stiprus, tai padėk man tą medį išnešti iš miško.

– Mielai, – tarė žmogelis, – tu paimk ant pečių kamieną, o aš pakelsiu ir nešiu viršūnę su šakomis, čia juk yra visas sunkumas.

Milžinas užsikėlė ant pečių kamieną, o siuvėjas atsisėdo viršūnėje ant šakos, ir milžinas, nebegalėdamas atgal atsigręžti, turėjo nešti visą medį ir dar siuvėją kartu. O tas sėdi sau patenkintas užpakalyje ir švilpauja dainelę: „Jojo išjojo trys siuvėjėliai“, – lyg tas medžio nešimas jam būtų tik

vaikų žaidimas. Panešęs galiuką tą sunkią našą, milžinas pavargo ir sako:

– Kaip sau nori, nebegaliu daugiau, mesiu medį žemèn.

Siuvėjas strykt nušoko, nutvèrè medį abiem rankom, lyg būtų iš tikrųjų jį nešęs, ir sako milžinui:

– Na, čia dabar – toks didelis stuobrys ir negali medžio panešti.

Eina kartu toliau. Priėjo vyšnią. Milžinas nutvèrè vyšnios viršūnę, kur labiausiai prinokusios uogos, palenkè, padavè siuvėjui – valgyk, sako. Bet kur tau siuvėjas medį išlaikys – kai milžinas paleido, medis tik švyst atsitiesè, ir siuvėjas išlèkè į orą. Kai jis vèl sveikutèlis nukrito ant žemès, milžinas tarè:

– Kas gi tau? Neturi sveikatos tokiai liaunai vytelei išlaikyti?

– Turiu, kur neturèsiu, – atsakè siuvėjas, – bŭta čia ko tokiam kaip man, kuris vienu smūgiu septynetà paklojo! Aš tik peršokau per medį, mat ten apačioj medžiotojai šaudò į krūmus. Dabar tu peršok, jei gali.

Milžinas pabandè, bet nieko iš to neišèjo – nevaliojo peršokti per medį ir įstrigo šakose. Tad ir šį sykį buvo siuvėjo viršus.

Tada milžinas sako:

– Jeigu jau tu toks narsuolis, tai eime į mūsų olą ir pernaktvok pas mus.

Gerai, siuvėjas sutiko ir nusekè paskui milžiną. Kai atèjo į olą, žiūri – ten besèdį prie ugnies dar kiti milžinai, kiekvienas laiko rankose po keptą avį ir valgo. Siuvėjas apsidairè ir galvoja: „Oho, čia daug erdviau negu mano dirbtuvèlèje.“ Milžinas parodè jam lovą, liepè gultis ir išsimiegoti. Tačiau siuvėjui lova buvo per didelè, jis nesigulè į ją, tik susirietè kamputyje. Kai atèjo vidurnaktis, ir milžinas manè, kad siuvėjas bus jau gerai įmigęs, tada jis atsikèlè, pasièmè didžiulį geležinį strypą ir kad voš per lovą, toji ir persiskyrè perpus. Dabar jis jau buvo tikras, kad tam žiogui galą padarè. Anksti rytą milžinai išèjo į mišką, o siuvèją visai pamiršo, ir staiga mato – ateina jis linksmas ir be baimès. Milžinai išsigando, kad tas jų neužmuštų, ir davè kojoms valią.

Eina siuvėjas sau toliau nosies tiesumu. Èjo, èjo ir priėjo karaliaus dvarą, o kad buvo pavargęs, tai išsitiesè žolèje ir užmigo. Taip jam begulint, prisirinko žmonių, apžiūrèjo jį iš visų pusių ir perskaitè ant diržo užrašą: „Septynetà vienu smūgiu“.

– O, – nusistebèjo jie, – iš kur čia dabar tas didis karžygys taikos metu atsirado? Matyt, nemenko galiūno esama.

Paskui nuèjo ir pranešè karaliui, sakydami, kad jeigu prasidètų karas, toks žmogus labai praverstų, ir kad nieku gyvu nevalia esą jo paleisti. Patarimas karaliui patiko, ir jis nusiuntè pas siuvèją vieną dvariškį pasiūlyti, kai pabus, stoti į karaliaus kariuomenę. Pasiuntinys pastovèjo, palaukè, kol siuvėjas pasiraivęs pramerkè akis, ir išklojo jam savo pasiūlymą.

– Kaip tik dèl to aš čia ir atėjau, – atsakè siuvėjas. – Gerai, sutinku tarnauti karaliui.

Ir buvo jis labai garbingai priimtas ir gražiai apgyvendintas. Tačiau karo vyrai nekentè siuvėjo ir troško išdanginti jį kuo toliau nuo savęs.

– Ir kas iš to bus? – kalbėjosi jie tarp savęs. – Jei mes su juo susipyksim, ir jis pakels prieš mus ranką, tai sulig kiekvienu smūgiu kris septynetas. Prieš jį mes neatsilaikysim.

Tad susimokė, nuėjo visi pas karalių ir pareiškė atsistatydiną.

– Mes ne tokie, – sakė jie, – kad galėtume kentėti šalia žmogaus, kuris septynetą vienu smūgiu pakloja.

Karalius nuliūdo, kad dėl vieno žmogaus turės prarasti visus savo ištikimus valdinius, gailėjosi su tokiu prasidėjęs ir mielai būtų jį atleidęs, tačiau nedrįso, bijodamas, kad tas nesunaikintų jo su visais žmonėmis ir neatsisėstų į karaliaus sostą. Tad nežinojo nė ką daryti. Galvojo, galvojo ir pagaliau sugalvojo. Išsiuntė pas siuvėją žygūną ir liepė pasakyti: jeigu jau toks didelis jis karžygys, tai turįs jam vieną pasiūlymą. Viename jo krašto miške gyveną du milžinai, plėšikaudami, žudydami ir degindami jie nešą žmonėms didžiules nelaimes; niekas nedrįstąs prie jų nė iš tolo prieti – visi biją galvas palydėti. Jeigu jis tuos abu milžinus nugalėsiąs ir nužudysiąs, valdovas išleisiąs už jo savo vienturtę dukterį ir atiduosiąs į dalį pusę karalystės; traukdamas į šį žygį, galėsiąs pasiimti pagalbon dar ir raitininkų šimtinę. „Tai jau būtų šis tas tokiam vyrui kaip aš, – pagalvojo siuvėjas, – graži karalaitė ir pusė karalystės – tokie dalykai ne kasdien pasitaiko.“

– O taip, – atsakė jis, – milžinus aš sutvarkysiu, nereikės man nė tos raitininkų šimtinės. Kas septynetą vienu smūgiu pakloja, tam dviejų nėra ko baimintis.

Ir išsiruošė siuvėjas į žygį, o raitininkų šimtinė išjojo jam iš paskos. Atėjęs prie miško, tarė jis savo palydovams:

– Pasilikite čia, aš ir pats vienas susidorosiu su milžiniais.

Paskui šoko į mišką ir ėmė dairytis į dešinę ir į kairę. Po kiek laiko žiūri – abu milžinai po medžiu begulį: miega ir taip knarkia, jog net medžio šakos linguoja. Siuvėjas greit sumetė ką daryti, – prisirinko pilnas kišenes akmenų ir įsilipo į medį. Įsiropštęs ligi pusės, pasislinko ant šakos, kol atsidūrė tiesiai viršum miegalių, ir mėto akmenį po akmens vienam milžinui ant krūtinės. Kurį laiką milžinas nieko nejuto, bet galų gale pabudo, kumštelėjo savo bendrą ir sako:

– Ko tu mušiesi?

– Tu sapnuoji, – sako kitas. – Nei aš mušuosiu, nei ką.

Ir vėl abu miega, o siuvėjas tuo metu trinkt paleido akmenį antram.

– Kas čia dabar? – sušuko tas. – Ko tu mėtaisi?

– Nei aš mėtausi, nei ką, – suniurnėjo pirmasis.

Pasiginčijo, pasibarė valandėlę, o kad buvo pavargę, tai greit liovėsi ir vėl sumigo. Siuvėjas vėl savo – išsirinko didžiausią akmenį ir kad voš juo iš visų jėgų pirmajam milžinui į krūtinę.

– To jau per daug! – sušuko tas.

Pašoko kaip paklaikęs ir kad trenks savo bendrą į medį, tas net sudrebėjo. Bendras atsilygino tuo pačiu, ir juodu taip įsiuto, taip įnirto, jog pagavo rauti medžius ir šventinti vienas kitą – tol tvatinosi, kol galų gale abu negyvi išsitiesė ant žemės. Dabar siuvėjas strykt iššoko iš medžio ir sako: www.kasikaitiniai.org

– Laimė, kad jie neišrovė medžio, kuriame aš sėdėjau, būtų tekę kaip voverei šokti į kitą. Na, bet tokių kaip aš taip lengvai nepaimsi.

Išsitraukė kalaviją ir smogė kiekvienam po keletą kartų į krūtinę, paskui išėjo į pamiškę pas raitininkus ir sako:

– Darbas atliktas, aš abiem padariau galą. Bet teko gerai susiimti. Nematydami kitos išeities, jie pradėjo rauti medžius ir jais gintis, bet ką tai padės, kai reikia susiremti su tokiu kaip aš, kuris septynetą vienu smūgiu paguldo.

– Ir tamstos nesužeidė? – klausė raitininkai.

– Per silpnos kinkos. Ne jiems mane sužeisti, – atsakė siuvėjas, – plaukas nuo galvos man nenukrito.

Raitininkai nenorėjo tikėti jo žodžiais ir nujojo į mišką pasižiūrėti. Mato – iš tikrųjų milžinai savo kraujyje beplauką, o aplink guli išrauti medžiai.

Siuvėjas pareikalavo iš karaliaus pažadėto atlyginimo, bet tas jau gailėjosi davęs tokį pažadą ir vėl suko galvą, kaip tuo didvyriu atsikratyti.

– Tu turėsi atlikti dar vieną žygdarbį ir tik tada gausi mano dukterį ir pusę karalystės. Miške laksto toks vienragis ir pridaro daug eibių. Turi jį pagauti.

– Jeigu aš nebijojau dviejų milžinų, tai vieno vienragio nė tiek to; septynetas vienu smūgiu – štai kur mano darbas.

Pasiėmė virvės galą, kirvį ir išėjo į mišką, o tuos, kurie buvo paskirti jo lydėti, vėl paliko laukti pamiškėj. Daug ieškoti nereikėjo, vienragis bemat atlėkė ir – tiesiai prie siuvėjo, rodės, tuoj tuoj puls ir persmeigs jį savo ragu.

– Pala pala, – tarė jis, – taip lengvai manęs nepaimsi!

Sustojo ir laukia, kol žvėris pribėgs visai arti, o paskui tik šast į šalį ir užsiglaudė už medžio. Vienragis įsibėgėjęs kad trenksis į medį ir taip suvarė į kamieną savo ragu, jog nevaliojo jo ištraukti. Taip ir buvo pagautas.

– Štai ir turiu paukštelį, – tarė siuvėjas.

Išlindo iš už medžio, užrišo vienragiui virvę ant kaklo, iškirto medyje įstrigusį ragu ir, taip viską sutvarkęs, paėmė žvėrį už virvės ir nuvedė karaliui.

Karalius ir dabar dar nenorėjo atiduoti pažadėto atlyginimo ir pareikalavo atlikti trečią užduotį. Siuvėjas turėjo prieš vestuves dar pagauti jam šerną, kuris miške didelių bėdų pridarydavo. O padėti jam paskyrė medžioklių.

– Mielai, – sutiko siuvėjas, – man tai vienas juokas.

Medžioklių jis neėmė į mišką, ir tie tik džiaugėsi, nes šernas jau ne kartą buvo įvaręs jiems baimės, tad jie neturėjo jokio noro su juo prasidėti. Vos tik šernas siuvėją pamatė, tuoj apsiputojęs, iššiepęs iltis puolė, taikydamasis partrenkti jį ant žemės. Bet vikrusis didvyris šmurkšt ir įlindo į netoliese esančią koplyčią, o paskui strykt iššoko pro langą laukan. Šernas movė paskui jį. Siuvėjas

greit pribėgo ir trinkt užtrenkė duris iš lauko pusės. Įsiutęs žvėris atsidūrė nelaisvėje, nes buvo pernelyg sunkus, nerangus ir negalėjo pro langą iššokti. Siuvėjas pašaukė medžioklius, kad tie savo akimis pamatytų belaisvį, o pats tuo laiku nuėjo pas karalių, ir tas dabar norom nenorom turėjo ištesėti žodį ir atiduoti jam dukterį ir pusę karalystės. Jeigu jis būtų žinojęs, kad prieš jį stovi ne karžygys, o paprastas siuvėjėlis, jam būtų dar labiau širdį sopėję. Ir buvo iškeltos vestuvės su didele iškilme, bet be didelio džiaugsmo, ir siuvėjas tapo karaliumi.

Praėjo kiek laiko, ir šit vieną naktį jaunoji karalienė girdi, kaip jos vyras per miegus kalba: „Ei, vyruti, pasiūk man liemenę ir sulopyk kelnes, jei ne, gausi uolektimi per sprandą.“ Tada ji suprato, iš kur jaunas ponas yra dygęs, kitą rytą išklojo savo nuoskaudą tėvui ir paprašė, kad padėtų jai atsikratyti žmogaus, kuris yra niekas kitas, tik paprastas siuvėjas. Karalius paguodė ją ir tarė:

– Kitą naktį palik savo miegamąjį atdarą, mano tarnai stovės už durų ir, kai jis užmigs, įeis, suriš jį, nuneš į laivą ir išveš į pasaulio kraštą.

Dukteriai patiko toks tėvo sumanymas, bet visa tai girdėjo jaunojo karaliaus ginklanešys, jis buvo ištikimas savo ponui ir apsakė jam, kokios pinklės prieš jį rezgamos.

– Aš paversiu niekais jų užmačias, – tarė siuvėjas.

Vakare įprastu laiku nuėjo jis su pačia gulti. Po kiek laiko pati atsikėlė, manydama, kad vyras jau miega, atidarė duris ir vėl atsigulė. Bet siuvėjas tik apsimetė miegas ir staiga skardžiu balsu ėmė šaukti:

– Vyruti, pasiūk man liemenę ir sulopyk kelnes, jei ne, gausi uolektimi per sprandą! Aš vienu smūgiu septynetą paklojau, du milžinus nudėjau, vienragį parvedžiau ir šerną pagavau, tai ko man bijoti tų, kur stovi už durų!

Išgirdę tokius siuvėjo žodžius, sąmokslininkai baisiausiai išsigando ir pasileido bėgti, lyg juos būtų vijusios visos pragaro galybės, ir niekas daugiau nebedrįso prieš jį rankos pakelti. Tad siuvėjas kaip buvo, taip ir liko karalius ligi pat savo amžiaus galo.

21. PELENĖ

Vienam turtingam žmogui susirgo pati. Pajutusi, kad artėja paskutiniai, pasišaukė ji prie mirties patalo savo vienintelę dukrelę ir sako:

– Mieloji dukrele, būk dora ir pamaldi, ir gerasis Dievulis tau visados padės, o aš žiūrėsiu į tave iš dangaus su angelais ir sergėsiu.

Tai pasakiusi, užmerkė akis ir atsisveikino su šiuo pasauliu. Mergaitė kas dieną lankė motinos kapą, liejo ašaras, buvo dievobaiminga ir dora. Kai atėjo žiema, sniegas užklojo motinos kapą balta marška, o kai pavasarį saulė vėl ją nutraukė, tėvas parvedė į namus kitą pačią.

Pamotė atsivedė dvi dukteris. Abi jos buvo gražaus ir skaistaus veido, bet bjauraus būdo ir piktos širdies. Dabar našlaitėlei prasidėjo sunkios dienos.

– Negi ta kvaiša ir riogsos čia mūsų kambary! – kalbėjo jos. – Kas nori valgyti duoną, turi ją užsidirbti. Lauk iš čia tą pamazginę!

Jos atėmė iš jos gražius drabužius, užvilko seną pilką apsiaustą ir davė apsiauti klumpes.

– Jūs tik pažiūrėkit į tą princesę, jau kad išsipustė, tai išsipustė! – šūkavo jos, juokėsi ir išvarė ją į virtuvę.

Ten ji turėjo nuo ryto ligi vakaro sunkius darbus dirbti, anksti, dar su tamsa, keltis, nešioti vandenį, kurti ugnį, virti ir skalbti. Be to, seserys kaip įmanydamos stengėsi kuo skaudžiau užduoti jai širdį, visaip tyčiojosi, pripildavo į pelenus žirnių ir lęšių, ir paskui ji turėdavo sėdėti ir juos rankioti. Vakare nuvargusi, nusiplūkusi net lovoje išsitiesti negalėjo, gaudavo gultis į pelenus palei krosnį. O kad buvo dėl to visą laiką pelenuota ir murzina, tai ir praminė ją Pelene.

Pasitaikė kartą tėvui į mugę keliauti ir paklausė jis abiejų savo podukrų, ko joms lauktuvių parvežti.

– Gražių drabužių, – atsakė viena.

– Perlų ir brangakmenių, – prašė antroji.

– O tu, Pelene, – paklausė tėvas, – ko tu norėtum?

– Nulaužk man, tėveli, pirmutinę šakelę, kuri, grįžtant namo, tau per skrybėlę brūkštelės.

Ir pripirko tėvas abiem podukroms gražių drabužių, perlų ir brangakmenių, o kai jojo namo per žalią girelę, brūkštelėjo lazdyno šakelė ir numušė jam skrybėlę. Nusilaužė jis tą šakelę ir pasiėmė.

Parjojęs namo, atidavė podukroms, ko buvo prašiusios, o Pelenei davė lazdyno šakelę. Pelenė padėkojo, nuėjo prie motinos kapelio, pasodino šakelę ir taip gaudžiai verkė, jog ašaros byrėjo ant šakelės ir ją palaistė. Šakelė prigijo, ir išaugo gražus medelis. Pelenė tris kartus per dieną eidavo po

tuo medeliu, verkdamo ir meldavosi, ir kaskart į medelį atskrisdavo baltas paukštelis, ir jeigu Pelenė pasakydavo kokį norą, paukštelis numesdavo jai, ko ji pageidavo.

Bet štai atsitiko, kad karalius iškėlė puotą, kuri turėjo trukti tris dienas. Į tą puotą buvo kviečiamos visos gražios to krašto merginos, kad jo sūnus galėtų išsirinkti sau nuotaką. Pamatės dukterys, išgirdusios, kad ir jos turės ten būti, labai apsidžiaugė, pasišaukė Pelenę ir sako:

– Sušukuok mums plaukus, nušveisk batelius ir užsek gerai sagtis, mes einam į puotą karaliaus rūmuose.

Pelenė padarė kaip liepiama, bet pravirko – ji irgi norėjo eiti pašokti ir ėmė prašyti pamotę, kad leistų ir ją kartu.

– Ką tu, Pelene! – sakė toji. – Pelenuota, murzina ir dar nori į puotą? Neturi nei kuo apsivilkti, nei kuo apsiauti ir nori šokti!

Bet kai toji prisispyrusi vis prašė ir prašė, galų gale tarė:

– Na, gerai. Aš išpyliau tau dubenį lėšių į pelenus, jeigu per dvi valandas juos išrinki, galėsi eiti kartu.

Mergaitė išėjo pro užpakalines duris į sodą ir sušuko:

– Jūs jaukūs balandėliai, balandžiai purpleliai, visi jūs dangaus paukšteliai, skrinkit čionai ir padėkit man rinkti,

Geruosius į puodelį,

Prastuosius į gurklelį.

Ir atlėkė prie virtuvės lango du balti balandėliai, o paskui balandžiai purpleliai, ir galų gale skrido suskrido visi dangaus paukšteliai ir sutūpė aplink pelenus. Balandėliai tik sulinksėjo galvutėmis ir kap kap, kap kap pradėjo rinkti, kiti taip pat kap kap, kap kap jiems padėjo ir rinko surinko į dubenį visus geruosius grūdelius aliai vieno. Nepraėjo nė valandos, o jie jau viską buvo padarę ir išsilekioję kas sau. Mergaitė apsidžiaugė, paėmė dubenį ir nunešė pamotei manydama, kad dabar jau ir ji galės į puotą eiti. Bet toji sako:

– Ne, Pelene, tu neturi kuo apsirengti ir nemoki šokti, iš tavęs ten visi tik juoksis.

Kai ji ėmė verkti, pamotė tarė:

– Na, gerai. Jeigu tu išrinki man iš pelenų per valandą du pilnus lėšių dubenis, tada galėsi eiti. – O pati sau galvojo: „Šito ji niekad nepadarys.“

Kai pamotė išpylė į pelenus du dubenis lėšių, mergaitė išėjo pro užpakalines duris į kiemą ir sušuko:

– Jūs jaukūs balandėliai, balandžiai purpleliai, visi jūs dangaus paukšteliai, skrinkit čionai ir padėkit man rinkti,

*Geruosius į puodelį,
Prastuosius į gurklelį.*

Ir atlėkė prie virtuvės lango du balti balandėliai, o paskui balandžiai purplėliai, ir galų gale skrido suskrido visi dangaus paukšteliai ir sutūpė aplink pelenus. Balandėliai tik sulinksėjo galvutėmis ir kap kap, kap kap pradėjo rinkti, kiti taip pat kap kap, kap kap jiems padėjo ir rinko surinko į dubenį visus geruosius grūdėlius aliai vieno. Nepraėjo nė pusės valandos, o jie jau viską buvo padarę ir išsilekiojo kas sau. Mergaitė apsidžiaugė, paėmė dubenis ir nunešė pamotei manydama, kad dabar jau ir ji galės eiti į puotą. Bet toji sako:

– Nieko tau tas nepadės, kaip tu gali eiti į puotą, jeigu neturi kuo apsirengti ir šokti nemoki, mums tik gėdą padarysi.

Tai pasakiusi, apsisuko ir išskubėjo su savo didžiuoklėmis dukterimis iš namų.

Likusi namie viena, Pelenė nuėjo prie motinos kapo po lazdynu ir sušuko:

*Pasipurtyk, lazdynėli, pašiurenk,
Sidabru ir auksu tu mane aprenk.*

Ir numetė jai paukštis aukso ir sidabro suknelę ir šilku ir auksu siuvinėtas kurpaites. Ji greitai apsirengė ir nuėjo į puotą. Seserys ir pamotė jos nepažino ir pamanė, kad tai kokia svetimos šalies karalaitė – šitaip gražiai ji atrodė su aukso suknele. Kad tai Pelenė, joms nė į galvą neatėjo, manė, kad ji sėdi murzina namie prie krosnies ir renka iš pelenų lėšius. Karaliaus sūnus pasitiko ją, paėmė už rankos ir išvedė šokti. Su jokia kita jis šokti nenorėjo, visą vakarą nepaleido jos rankos, o kai kas kitas priešdavo ir norėdavo pakviesti ją šokti, jis sakydavo: „Tai mano šokėja.“

Taip šoko jie, kol atėjo vėlus vakaras, o tada ji susiruošė namo eiti. Bet karalaitis sako:

– Einu ir aš. Aš tave palydėsiu.

Mat norėjo sužinoti, kieno ta graži mergaitė. Bet ji pabėgo nuo jo ir išoko į balandinę. Karalaitis palaukė, kol ateis tėvas, ir pasakė jam, kad ta nepažįstama mergaitė išokusi į balandinę. Tėvas pagalvojo: „Ar tik nebus čia Pelenė?“ – ir liepė atnešti kirvį ir kobinį balandinei išgriauti; bet ten nieko nebuvo. O kai parėjo jie namo, Pelenė gulėjo su savo suskretusiais drabužiais pelenuose, ir tik blausi aliejinė lemputė spingsėjo kamine. Mat ji greitai pro kitą pusę iššoko iš balandinės ir nubėgo prie lazdyno; ten nusivilko gražiąją suknelę, padėjo ant kapo, paukštis ją pasiėmė, o ji sugrižo su savo pilkuoju apsiaustėliu ir atsisėdo virtuvėje į pelenus.

Kitą dieną, kai šventė prasidėjo iš naujo, ir tėvai su įseserėmis išėjo iš namų, Pelenė vėl nubėgo prie lazdyno ir tarė:

*Pasipurtyk, lazdynėli, pašiurenk,
Sidabru ir auksu tu mane aprenk.*

Ir paukštis numetė jai dar gražesnę suknelę negu aną dieną. Ir kai su ta suknele ji pasirodė puotoje, visi nuo jos akių atitraukti negalėjo. O karalaitis jau laukė jos, tuoj paėmė už rankos ir šoko tik su ja viena. Kai kiti priėję norėdavo pakviesti ją šokti, jis sakydavo: „Tai mano šokėja.“

Kai atėjo vakaras, susiruošė ji namo eiti, ir karalaitis nusekė jai iš paskos – norėjo pažiūrėti, į kokius namus ji eis, bet ji paspruko nuo jo ir įbėgo į sodą už namų. Ten augo didelė kupli kriaušė, apkibusi gražiais vaisiais. Pelenė greitai kaip voverė įsilipo į medį, pasislėpė tarp šakų, ir karalaitis nebežinojo, kur ji prapuolė. Palaukė, kol ateis tėvas, ir tarė jam:

– Ta nepažįstama mergaitė vėl paspruko nuo manęs, rodos, į kriaušę išoko.

Tėvas pagalvojo: „Ar tik nebus čia Pelenė?“ – liepė atnešti kirvį ir nukirto medį, bet ten nieko nebuvo. O kai jie parėjo į virtuvę, Pelenė kaip visada gulėjo pelenuose – mat ji pro kitą pusę iššoko iš medžio, atidavė paukščiui lazdyne gražiąją suknelę ir vėl užsivilko savo pilkąjį apsiaustėlį.

Trečią dieną, kai tėvai su seserimis išėjo iš namų, Pelenė vėl nubėgo prie motinos kapo ir tarė medeliui:

*Pasipurtyk, lazdynėli, pašiurenk,
Sidabru ir auksu tu mane aprenk.*

Dabar paukštis numetė jai suknelę, tokią puošnią ir spindinčią, kokios dar niekas nebuvo turėjęs. O kurpaitės buvo iš gryno aukso. Kai ji su ta suknele atėjo į puotą, visi buvo taip nustebę, kad nežinojo nė ką sakyti. Karalaitis tik pats vienas šoko su ja, ir kai kas kviesdavo ją šokti, jis sakydavo: „Tai mano šokėja.“

Kai atėjo vakaras, ir Pelenėi jau buvo metas namo eiti, karalaitis pasisiūlė ją palydėti, bet jinau pabėgo nuo jo taip greitai, jog jis nesuspėjo pamatyti, kur ji dingo. Bet šį sykį karalaitis buvo sugalvojęs gudrybę – buvo liepęs visus laiptus ištepti derva, ir kai Pelenė šoko nuo laiptų, prie jų liko prilipusi kairioji jos kurpaitė. Karalaitis pakėlė ją – ji buvo maža ir daili, ir visa iš gryno aukso. Kitą rytą nuėjo jis, kurpele nešinas, pas Pelenės tėvą ir tarė:

– Mano žmona bus tik ta, kuriai tiks šita aukso kurpaitė.

Abi seserys kad apsidžiaugė – mat abiejų buvo dailios kojos. Vyresnioji tuoj už kurpaitės ir – į kambarį matuotis; motina irgi su ja. Matuojasi, matuojasi, bet kurpaitė per maža, netelpa nykštys, ir tiek. Tada motina kyšt jai peilį ir sako:

– Nurėžk pirštą. Kai būsi karalienė, nereikės tau pėsčiai vaikščioti.

Duktė nurėžė pirštą, įgrūdo koją į kurpaitę ir, užgniaužusi skausmą, išėjo pas karalaitį. Užsisodino

karalaitis ją kaip savo nuotaką ant žirgo ir išjojo. O kelias ėjo pro kapą, ir kai jojo pro šalį, lazdyne tupėjo du balandėliai ir suburkavo:

*Burkū, burkū,
Kurpaitė pilna krauju.
Ir ant žirgo sėdi ne ta,
Kuriai ši kurpaitė skirta.*

Karalaitis pažvelgė į jos koją, mato – tikrai kraujas betekąs. Apsuko jis savo žirgą, parnešė apsišaukėlę atgal namo, pasakė, kad čia netikra nuotaka, ir liepė apsiauti kurpaitę antrai seseriai. Toji įėjo į kambarį ir bando ausis – pirštai įlindo, bet kulnas netelpa, ir gana. Tada motina kyšt jai peilį ir sako:

– Nurėžk kulno galą. Kai būsi karalienė, nereikės tau pėsčiai vaikščioti.

Duktė nurėžė kulno galą, įgrūdo koją į kurpaitę ir, užgniaužusi skausmą, išėjo pas karalaitį. Užsisodino karalaitis ją kaip savo nuotaką ant žirgo ir išjojo. Bet kai jojo pro lazdyną, ten tupėjo du balandėliai ir suburkavo:

*Burkū, burkū,
Kurpaitė pilna krauju.
Ir ant žirgo sėdi ne ta,
Kuriai ši kurpaitė skirta.*

Karalaitis pažvelgė žemyn į jos koją, mato – tikrai iš kurpaitės kraujas bėga, net baltos kojinitės paraudusios. Apgrėžė jis savo žirgą ir parnešė netikrą nuotaką atgal namo.

– Čia irgi ne ta, – tarė jis. – Ar daugiau dukterų jūs neturit?

– Ne, – atsakė tėvas. – Tik nuo mano velionės pirmosios pačios yra tokia nusmurgusi Pelenė. Bet ji tikrai netiks į nuotakas.

Karalaitis liepė ją pašaukti, bet pamotė puolė atkalbinėti:

– Na, ką jūs, ji tokia murzina, kad negali nė rodytis.

Bet karalaitis nenusileido, ir tėvai norom nenorom turėjo pašaukti Pelenę. Mergaitė pirma nusimazgojo rankas, gražiai nusiprausė, tada išėjo ir nusilenkė karalaičiui. Karalaitis padavė jai auksinę kurpaitę. Tada ji atsisėdo ant suoliuko, nusiavė sunkią klumpę ir įkišo koją į kurpaitę – toji buvo kaip tik. O kai atsistojo ir pažvelgė karalaičiui į veidą, jis iškart pažino, kad tai ta pati mergaitė, kuri su juo šoko, ir sušuko:

– Štai kur tikroji nuotaka!

Pamotė ir abi seserys išsigando ir pabalo iš piktumo, o jis užsisodino Pelenę ant žirgo ir išjojo. Kai jojo pro lazdyną, du balti balandėliai suburkavo:

*Burkū, burkū,
Kurpaitėj nėra kraujų.
Ir ant žirgo sėdi jau ta,
Kuriai ši kurpaitė skirta.*

Taip suburkavę, abu pakilo ir atskridę atsitūpė Pelenei ant pečių – vienas iš dešinės, kitas iš kairės, taip jie ten ir tupėjo.

Kai atėjo Pelenės ir karalaičio vestuvės, atvyko ir abi nedorėlės seserys, norėjo kaip nors įsigerinti – gal ir joms teks bent dalelė jos laimės. Kai jaunieji ėjo į bažnyčią, vyresnioji atsistojo jiems iš dešinės, jaunesnioji iš kairės; ir iškirto balandžiai joms abiem po vieną akį. Paskui, kai jaunoji pora išėjo iš bažnyčios, vyresnioji atsistojo iš kairės, jaunesnioji iš dešinės; ir iškirto balandžiai joms abiem po kitą akį. Taip jos susilaukė bausmės už savo suktumą ir piktą būdą ir paskui visą gyvenimą buvo aklos.

22. MĪSLĒ

Buvo kartą karalaitis. Užsinorėjo jis po pasaulį pasibastyti ir pasiėmė tik vieną vienintelį ištikimą tarną, ir daugiau nieko. Vieną dieną atsidūrė jis didelėje girioje, o kai atėjo vakaras, negalėjo susirasti jokios pastogės ir nežinojo, kur reikės naktį praleisti. Staiga pamatė mergaitę, einančią mažos trobelės link, priėjo arčiau, žiūri – mergaitė jaunutė, graži. Užšnekino ją ir sako:

– Mielasis vaikeli, ar negalėčiau aš ir mano tarnas pernakti toje trobelėje?

– O taip, – tarė mergaitė liūdnu balsu, – galėti galima, bet aš jums nepatarčiau; geriau jau neikit tenai.

– O kodėl? – paklausė karalaitis.

Mergaitė atsiduso ir sako:

– Mano pamotė raganauja ir nekenčia svetimų žmonių.

Dabar jis suprato, kad pataikė į raganos namus, bet kad buvo jau tamsu, ir toliau joti nematė kelio, o bijoti nebijojo, tai ir įėjo į vidų. Senė sėdėjo krėsele prie ugnies ir nužvelgė atvykėlius savo raudonomis akimis.

– Labas vakaras, – sušvarkštė ji ir, nutaisiusi malonų balsą, pridūrė: – Prisėskit ir pailsėkit.

Jinai įpūtė anglis, ant kurių kažką virė nedideliame puodelyje. Duktė įspėjo abu svečius būti atsargius, nieko nevalgyti ir negerti, nes senė marminanti pragaištingus gėralus. Jie atsigulė ir ramiai išmiegojo ligi pat ryto. Kai susiruošė į kelionę ir karalaitis jau sėdėjo ant žirgo, senė tarė:

– Luktelėk valandėlę, pirma dar duosiu jums atsisveikinimo taurę išlenkti.

Ir nuėjo atnešti, o karalaitis tuo metu jojo ir nujojo sau, ir kai piktoji ragana sugrįžo, gėralu nešina, rado tik tarną, dar bebalnojančią žirgą.

– Še, nunešk savo ponui, – tarė ji.

Bet tą akimirką taurė cinkt sudužo, nuodai užtiško ant arklio ir buvo tokie stiprūs, jog arklys bemat krito negyvas. Tarnas pasivijo savo poną ir apsakė jam, kas nutiko, tačiau nenorėjo palikti balno ir nubėgo atgal jo pasiimti. Bet kai atėjo prie negyvo arklio, žiūri – ant jo tupi varnas ir lesa.

– Kažin ar šiandien berasim kur geresnį kąsnį, – tarė jis.

Užmušė varną ir pasiėmė.

Jojo, jojo per mišką kiaurą dieną, o miško galo kaip nėra, taip nėra. Temstant aptiko užeigą ir įėjo į vidų. Tarnas atidavė šeiminkui varną ir liepė pataisyti iš jo vakarienę. O ta užeiga buvo plėšikų landynė. Kai sutemo, sugrįžo dvylika plėšikų ir jau taisėsi atvykėlius nužudyti ir apiplėšti. Bet pirma dar susėdo prie stalo, prie jų prisėdo užeigos šeiminkas su ragana, ir visi drauge ėmė srėbti iš

dubenio sriubą, į kurią buvo prikapota varno mėsos. Bet, vos nurijo kelis kąšnius, tuoj visi krito negyvi, nes varnui buvo persidavę arklio mėsos nuodai.

Užeigoje nieko daugiau nebeliko, tik šeimininko duktė; ji buvo gera mergaitė ir neturėjo nieko bendra su kitų nedorais darbais. Ji atidarė karalaičiui visas duris ir aprodė ten sukauptus turtus. Bet karalaitis pasakė, kad ji galinti visa tai pasilikti sau, jam nieko nereikia, ir išjojo su tarnu toliau.

Jojo, jojo ir galų gale prijojo miestą, kur gyveno graži, bet išpuikusi karalaitė. Ji buvo apsiskelbusi, kad tekės už to, kas užmins jai tokią mįslę, kurios ji negalėtų įspėti. O jeigu ji tą mįslę įspės, tai tam, kas ją užminė, bus nukirsta galva. Laiko galvoti ji turėjo tris dienas, bet buvo tokia gudri, jog visada įmindavo mįslę pirma laiko. Iki tol jau devyni jaunikaičiai buvo palydėję galvas. Apakintas jos grožio, ir karalaitis ryžosi, kas bus, tas bus, išbandyti savo laimę. Stojų prieš ją ir užminė savo mįslę:

– Kas tai būtų: vienas neužmušė nieko, o užmušė dvylika.

Karalaitė nežinojo, kas tai galėtų būti, galvojo, galvojo, bet nieko negalėjo sugalvoti. Pervertė visas savo mįslių knygas, bet ir ten nieko nerado. Žodžiu, buvo po viso jos gudrumo. Nebežinodama, ką daryti, liepė vienai savo tarnaitėi įslinkti į jaunikaičio miegamąjį ir pasiklausyti – gal jis kalba per miegus ir išduos savo mįslę. Bet į pono lovą buvo atsigulęs gudrusis tarnas, ir kai tarnaitė įėjo į kambarį, jis nuplėšė nuo jos apsiaustą, į kurį ji buvo įsisupusi, ir išvijo su rykšte lauk.

Kitą naktį karalaitė atsiuntė kambarinę, tikėdamasi, gal jai geriau seksis nusiklausyti, bet tarnas ir jai nutraukė apsiaustą ir išvijo su rykšte lauk. Dabar karalaitis pamanė, kad trečią naktį gali būti ramus, ir atsigulė į savo lovą. Bet šį kartą atėjo pati karalaitė, užsimetusi pilką kaip rūkas apsiaustą, ir atsisėdo šalia ant lovos. Pasėdėjo, pasėdėjo ir, pamaniusi, kad jis jau miega ir sapnuoja, ėmė šnekinti, tikėdamasi, kad per sapną ims atsakinėti, kaip daugelis daro; bet jaunikaitis nemiegojo, suprato jos kėslus ir labai gerai viską girdėjo. Ji paklausė:

– Vienas neužmušė nieko – kas tai būtų?

Jis atsakė:

– Tai varnas, kuris palesė negyvo ir užnuodyto arklio mėsos ir nuo to pastipo.

Paskui ji vėl paklausė:

– O užmušė dvylika – kas tai būtų?

– Tai dvylika plėšikų, kurie suvalgė tą varną ir nuo to galą gavo.

Sužinojusi atsakymą, karalaitė norėjo patyliukais išsėlinti lauk, bet jis capt nutvėrė jai už apsiausto ir taip stipriai laikė įsikibęs, kad ji norom nenorom turėjo jį palikti.

Kitą rytą karalaitė apskelbė įspėjusi mįslę, pakvietė dvylika teisėjų ir įminė ją, visiems girdint. Bet jaunikaitis paprašė išklaudyti jį ir tarė:

– Naktį ji įslinko pas mane ir viską išsiklausinėjo, kitaip gi nebūtų įspėjusi.

Teisėjai sako:

– Pateik mums kokį įrodymą.

Tarnas tuoj atnešė tris apsiaustus, ir kai teisėjai pamatė tą rūko spalvos pilkąjį, kurį paprastai nešiodavo karalaitė, tada jie tarė:

– Liepkit išsiuvinėti tą apsiaustą auksu ir sidabru, tai bus jūsų vestuvinis apdaras.

23. APIE PELYTĘ, PAUKŠTELĮ IR DEŠRĄ

Susimetė kartą draugėn pelytė, paukštelis ir dešra, bendrai tvarkė namų ūkio reikalus, ilgą laiką gražiai ir sutartinai gyveno ir nemažai gero užgyveno.

Paukštelio darbas buvo kiekvieną dieną skraidyti į girią malkų. Pelė turėjo vandenį nešioti, ugnį kūrėti ir stalą dengti, o dešra – valgyti virti.

Kas per gerai turi, tas vis dar kažko naujo geidžia! Taigi skrenda vieną dieną paukštelis ir sutinka kitą paukštį, pasipasakoja ir pasigiria jam, kaip gerai jis gyvena. O tas kitas ima ir iškvailina jį, girdi, anoks čia gerumas – vienas jis sunkius darbus dirba, o kiti sėdi sau namie ir gyvena kaip ponai. Na, kad ir pelė, ko jai geriau reikia: užkuria ugnį, atneša vandens ir ilsisi savo kamarėlėje, kol kas pašauks stalo dengti. O ir dešrelė – stovi prie puodų, prižiūri, kad gerai virtų, o kai ateina metas valgyti, tik peršliaužia kartą kitą per košę ar troškinį, pasivarto, ir viskas – ir užkulta, ir pasūdyta, tik sėsk ir valgyk.

Parskrido paukštelis namo, padėjo savo naštą, sėdo visi trys prie stalo, pavalgė, o pavalgę sugulė miegoti ir dėjo į akį ligi pat ryto. Tai bent gyvenimėlis!

Prikurstytas paukštelis kitą rytą atsisakė skristi malkų, gana, prisikamavęs, visą laiką buvęs kvailio vietoj, tegu dabar kas nors kitas pabando, jam užtenka. Kad ir kaip pelė su dešra prašė, maldavo, paukštelis užsispyrė, ir nors tu ką. Nebebuvo kas daryti, turėjo mesti burtus, ir burtai lėmė, kad malkų eis dešra, valgyti virs pelė, o paukštelis neš vandenį.

Ir kuo visa tai baigėsi? Dešrelė išėjo malkų, paukštelis užkūrė ugnį, pelė užkaitė puodą, ir dabar abu laukia, kada pareis dešrelė ir parneš malkų kitai dienai. Laukia laukia, o dešrelės kaip nėra, taip nėra. Abiem neramu pasidarė, skris paukštelis pasidairyti, gal sutiks pareinančią dešrą. Paskrido kiek, žiūri – šuo pakelėj nusitvėręs vargšę dešrelę doroja. Paukštelis kad ims barti šunį: kurgi tai matyta šitaip žiauriai plėšikauti. Bet bark nebaręs – šuo sakėsi radęs pas dešrą įtartinų laiškų, todėl už bausmę ir atėmęs jai gyvastį.

Nuliūdęs paukštelis užsimetė malkeles, parskrido namo ir papasakojo, ką matęs ir girdėjęs. Abu labai nusiminė, bet nutarė, kas bus, tas bus, toliau drauge gyventi. Paukštelis padengė stalą, o pelė ėmėsi taisyti valgyti, manė, peršliauš per puodą su troškiniu, pasivartys, kaip darydavo dešrelė, ir bus užkulta, bet, vos spėjo nušliaužti iki puodo vidurio, karštis užgniaužė jai kvapą, taip ir suvirė ji ten su visais kauleliais.

Atėjo paukštelis, neš valgį ant stalo, ogi žiūri – nėra virėjo. Išsigandęs šoko sklaidyti malkas, šaukti, ieškoti, bet taip ir nerado savo virėjo. Tuo metu per neapsižiūrėjimą įkrito į malkas žiežirba, ir

kilo gaisras; pauštelis puolė vandens, bet įkrito į šulinį kibiras, o kartu su juo ir jis pats; nevaliojo išsikepurnėti ir prigėrė.

24. SNIEGO MOČIA

Gyveno kartą našlė ir turėjo dvi dukteris, viena buvo graži ir darbšti, kita bjauri ir tinginė. Bet motina daug labiau mylėjo tą bjauriąją ir tinginę, nes ji buvo jos tikra duktė, o tai gražiajai teko visus darbus dirbti ir būti pelenės vietoj. Vargšė mergaitė turėjo kas mielą dienele sėdėti gatvėje prie šulinio ir verpti, verpti, kad net pirštus kruvinai prasiverpdavo. Kartą atsitiko, kad visa ritė krauju apteko, tada mergaitė pasilenkė prie šulinio ir norėjo numazgoti, bet ritė išsprūdo iš rankos ir įkrito į vandenį. Mergaitė pravirko, nubėgo pas pamotę, taip ir taip sako, atsitiko nelaimė. Pamotė kad šoks bartis, kad šoks plūstis, išbarė išbarė ir sako:

– Jeigu įmetei, tai eik dabar ir ištrauk.

Sugrįžo mergaitė prie šulinio ir nežino, ką daryti; iš baimės ėmė ir įsoko į šulinį ritės traukti. Įsoko ir apalpo, o kai atsigavo ir atsipeikėjo, žiūri – besanti gražioje pievoje, šviečia saulė, aplink žydi gėlės. Ėjo, ėjo ta pieva ir priėjo krosnį, pilną duonos. Duona sušuko:

– Ak, ištrauk mane, ištrauk, antraip sudegsiu; aš jau seniai iškepusi.

Mergaitė priėjo prie krosnies ir, paėmusi ližę, vieną po kito ištraukė duonos kepalus. Eina toliau, priėjo obelį, apkibusią obuoliais. Obelis sušuko jai:

– Ak, nupurtyk mane, nupurtyk, visi mano obuoliai jau prinokę.

Mergaitė papurtė medį, ir obuoliai pasipylė kaip lietus, ji tol purtė, kol ant medžio nebeliko nė vieno obuolio. Paskui sudėjo visus į krūvą ir eina toliau. Ėjo, ėjo ir pagaliau priėjo mažą trobelę. Toje trobelėje sėdėjo senė ir žiūrėjo pro langą. Tos senės buvo tokie dideli dantys, jog mergaitė išsigando ir jau apsisuko bėgti. Bet senė sušuko jai iš paskos:

– Ko tu pabūgai, mielas vaikelis? Pasilik pas mane. Jeigu uoliai eisi visą namų ruošą, tau bus čia gera. Tik turėsi gražiai kloti man lovą ir taip purenti patalus, kad net plunksnos dulkėtų, tada pasaulyje snigs¹; aš esu sniego močia.

Kad senė taip gražiai kalbėjo, mergaitei širdis atsileido, ir ji sutiko – pasiliko tarnauti. Dirbo visus darbus, kad tik senei įtiktų, ir kiekvieną kartą taip uoliai pureno jai patalus, jog plunksnos kaip snaigės skraidė aplinkui. Užtat gerai gyveno, negirdėjo blogo žodžio ir kasdien gaudavo sočiai ir skaniai pavalgyti. Taip ji išbuvo pas sniego močią nemažai laiko, bet ilgainiui pradėjo liūdėti, iš pradžių nė pati nežinojo, kas jai yra, galų gale suprato – tai namų ilgesys ją kankina. Nors čia jai tūkstantį kartų geriau buvo negu namie, bet vis tiek širdis traukė tenai. Galų gale neiškentusi pasakė sniego močiai:

– Aš labai pasiilgau namų, ir nors man čia tikrai gera, ilgiau nebegaliu pasilikti – turiu grįžti pas

saviškius.

Sniego močia ir sako:

– Man patinka, kad tu nori namo grįžti, o kad taip ištikimai tarnavai, aš pati gražinsiu tave ant žemės.

Tai pasakiusi, paėmė mergaitę už rankos ir nuvedė prie didelių vartų. Vartai atsidarė, ir kai mergaitė atsidūrė tiesiai po jais, pliūptelėjo bangus aukso lietus, ir ji visa nuo galvos ligi kojų aplipo aukso.

– Čia tau už tai, kad buvai uoli ir sąžininga, – pasakė sniego močia ir atidavė ritę, kuri mergaitėi į šulinį buvo įkritusi.

Paskui vartai užsidarė, ir mergaitė atsidūrė vėl ant žemės, netoli savo namų. Ir kai įėjo į kiemą, gaidys ant šulinio užgiedojo:

Kakariekū,

Mūsų auksuota mergelė jau vėl prie namų.

Įžengė ji į trobą, o kad buvo visa aukso aptekusi, tai pamotė ir sesuo sutiko ją išskėstomis rankomis.

Mergaitė apsakė viską, kas jai nutiko, ir kai pamotė išgirdo, kaip jos podukra tokius didelius turtus įgijo, panoro ir savo bjauriajai tinginei dukteriai tokią laimę suteikti. Pasodino prie šulinio ir liepė verpti, o kad ritė susikruvintų, duktė tyčia įsidūrė pirštą, įkišusi ranką į erškėčio krūmą. Paskui įmetė ritę į šulinį ir pati vandenin išoko. Atsidūrė, kaip ir anoji, gražioje pievoje ir nuėjo tuo pačiu taku. Kai priėjo krosnį, duona sušuko:

– Ak, ištrauk mane, ištrauk, antraip sudegsiu; aš jau seniai iškepusi.

Bet tinginė atsakė:

– Neturiu noro rankų teptis, – ir nuėjo sau.

Netrukus priėjo obelį, toji sušuko:

– Ak, nupurtyk mane, nupurtyk, visi mano obuoliai jau prinokę.

O ji atsakė:

– To tik man ir betrūko, dar užkris koks ant galvos, – ir nuėjo sau toliau.

Kai priėjo prie sniego močios namų, nė kiek neišsigando, mat buvo jau girdėjusi apie jos didelius dantis, ir tuoj pat jai parsisamdė.

Pirmą dieną dar stengėsi, uoliai dirbo ir klausė sniego močios, mat vis galvojo apie tą gausybę aukso, kuriuo ją apipils; bet antrą dieną jau pradėjo tinginiauti, trečią dieną dar labiau, galų gale visai nebenorėjo rytais keltis. Ir lovos sniego močiai neklojo kaip pridera, ir patalų nepurtė, kad plunksnos lakstyti. Greitai sniego močiai tai įsipyko, ir ji ją atstatė. Tinginė tik džiaugėsi, manė, kad dabar jau

pasipils aukso lietus. Sniego močia ir ją nuvedė prie vartų, bet kai tinginė atsidūrė po jais, vietoj aukso šliūkstelėjo ant jos didžiulis katilas deguto.

– Štai tau atlyginimas už tavo darbą, – pasakė sniego močia ir užtrenkė vartus.

Parėjo tinginė namo visa degutuota, ir gaidys ant šulinio, ją pamatęs, užgiedojo:

Kakariekū,

Mūsų murzina mergelė jau vėl prie namų.

Taip tas degutas ir liko prie jos prilipęs, nenuėjo ligi pat jos gyvenimo galo.

¹ Todėl, kai sninga, Hesene sakoma: sniego močia lovą kloja (*Brolių Grimų past.*)

25. SEPTYNI VARNAI

Vienas žmogus turėjo septynis sūnus ir nė vienos dukters, o turėti ją labai norėjo. Galų gale jo noras išsipildė, ir pati pagimdė mergaitę. Koks buvo džiaugsmas! Bet kūdikis atėjo į pasaulį silpnutis ir menkutis, todėl reikėjo jį kuo skubiau pakrikštyti.

Nusiuntė tėvas vieną sūnų kuo greičiau parnešti iš šaltinio vandens krikštui; kiti šeši irgi išbėgo kartu, o kad kiekvienas norėjo pasemti pirmas, tai besivaržant ąsotis pliumpt ir įkrito į vandenį. Vaikai stovėjo prie šaltinio ir nežinojo, ką daryti, nė vienas nedrįso namo eiti. Nesulaukdamas vaikų sugrįžtant, tėvas ėmė nerimauti ir tarė:

– Tikriausiai vėl užsižaidė kur nenaudėliai ir pamiršo, ko aš juos siunčiau.

Bijojo, kad mergaitė nenumirtų be krikšto, ir supykęs sušuko:

– O kad jie visi varnais pavirstų!

Ir vos tik ištarė tuos žodžius, tuoj išgirdo virš galvos šlamesį, pažvelgė į viršų, žiūri – pakilo ir nuskrido septyni juodi kaip anglis varnai.

Tėvai nebegalėjo atšaukti savo užkeikimo ir labai liūdėjo, netekę visų septynių sūnų. Vienintelė jų paguoda dabar buvo mažoji dukrelė, kuri netrukus sustiprėjo ir diena po dienos ėjo vis gražyn ir gražyn. Ilgą laiką ji nežinojo, kad turėjo brolių, nes tėvai vengė ir žodžiu apie juos užsiminti. Bet vieną dieną netyčia nugirdo žmones šnekant, kad gražumo mergaitė graži esanti, bet, šiaip sakysi, ar taip, vis tiek kalta dėl savo septynių brolių nelaimės. Mergaitė labai nusiminė, nuėjo pas tėvą ir motiną ir paklausė, ar tikrai turėjo brolių, ir kur jie dabar pasidėjo. Nebuvo tėvams kas daryti, nebegalėjo jie ilgiau paslapties nutylėti, tačiau pasakė, kad šitokia buvusi dangaus lemtis, o jos gimimas – tik nekalta dingstis.

Tačiau mergaitę labai graužė sąžinė ir neišėjo jai iš galvos mintis, kad reikia brolius išvaduoti. Niekur negalėjo ji rasti ramybės ir galų gale slapčia susiruošė ir iškeliavo į platųjį pasaulį, pasiryžusi, kas bus, tas bus, kaip nors surasti ir išvaduoti brolius. Išeidama nieko daugiau nepasiėmė, tik tėvų žiedelį atminimui, kepaliuką duonos nuo bado atsiginti, ąsotelį vandens troškuliui numalšinti ir kėdutę nuvargus pailsėti.

Ėjo, ėjo, toli nuėjo, ligi pat pasaulio krašto. Ten priėjo saulę, bet ji buvo pernelyg karšta ir baisi ir rijo mažus vaikus. Mergaitė greit pabėgo nuo jos ir nuskubėjo pas mėnulį. Bet tas buvo pernelyg šaltas ir dar žiaurus ir piktas. Pamatęs mergaitę, tarė:

– Čia kvepia, čia kvepia žmogiena.

Mergaitė greit pabėgo nuo jo ir nuėjo pas žvaigždes. Tos buvo malonios ir draugiškos, ir

kiekviena sėdėjo ant savo atskiro krėslelio. O aušrinė atsikėlė, padavė jai viščiuko kaulelį ir tarė:

– Jeigu neturėsi šito kaulelio, negalėsi atrakinti stiklo kalno, o tame stiklo kalne ir yra tavo broliai.

Mergaitė paėmė kaulelį, rūpestingai susivyniojo į skepetaitę ir eina toliau. Ėjo, ėjo, kol priėjo stiklo kalną. Žiūri – vartai užrakinti, tad išsitrauks kaulelį. Išskleidė skepetaitę, o skepetaitė tuščia – pametė gerųjų žvaigždžių dovaną. Tai ką gi dabar daryti? Nori išvaduoti savo brolius, bet neturi rakto nuo stiklo kalno. Geroji seserėlė paėmė peilį, šnirkšt nusipjovė mažąjį pirštelį, įkišo į vartus ir atrakino. Kai įėjo vidun, pasitinka ją toks nykštukėlis ir sako:

– Vaikuti, ko tu ieškai?

– Aš ieškau savo brolių, septynių varnų, – atsakė ji.

Nykštukas tarė:

– Ponų varnų nėra namie, bet jeigu nori palaukti, kol jie sugrįš, tai užėik.

Paskui nykštukėlis atnešė broliams vakarienę – septynias lėkšteles valgyti ir septynias taureles gerti, ir iš kiekvienos lėkštelės mergaitė suvalgė po trupinėlį, iš kiekvienos taurelės išgėrė po gurkšnelį, o į paskutinę taurelę įmetė žiedelį, kurį iš namų buvo pasiėmusi.

Staiga girdi – lauke tik sušniokštė, sušlamėjo. Nykštukėlis ir sako:

– Parskrido ponai varnai.

Suėjo jie į vidų, susėdo prie stalo, susirado savo lėkšteles ir taureles. Paskui vienas po kito ėmė sakyti:

– Kas valgė iš mano lėkštelės? Kas gėrė iš mano taurelės? Čia žmogaus burnos lytėta.

O kai septintasis išgėrė taureę iki dugno, žiūri – išriedėjo žiedelis. Apžiūrėjo jį ir mato – tai tėvo ir motinos žiedas. Ir sako:

– Duok Dieve, kad tai būtų mūsų sesutė, tada mes būtume išvaduoti.

Mergaitė stovėjo už durų ir klausėsi, ir kai tik išgirdo tuos jo žodžius, tuoj pasirodė, ir visi varnai atvirto žmonėmis. Puolė tada jie glėbesčiuotis, bučiuotis ir linksmi iškeliavo namo.

26. RAUDONKEPURAITĖ

Buvo kartą maža miela mergaitė, ir kas tik ją pamatydavo, visi pamildavo, bet labiausiai mylėjo senelė – ji nebeįmanė nė ko jai beduoti. Kartą padovanojo raudono aksomo kepuraitę, o kad kepuraitė taip gražiai tiko, ir mergaitė nieko kito daugiau nenorėjo nešioti, tai ir vadino ją tik Raudonkepuraitė. Vieną dieną motina sako jai:

– Še tau, mieloji, luistelis pyrago ir butelaitis vyno, nunešk senelei, ji silpna, pasiligojusi, turės šio to širdžiai atgauti. Paskubėk, kol dar nekaršta, tik žiūrėk, eik gražiai ir niekur nesuk iš kelio, kad nepargriūtum ir butelio nesudaužytum – ką tada nuneši senelei. Kai įeisi, nesidairyk po visus kampus, o visų pirma pasakyk: „Labas rytas.“

– Gerai, viską padarysiu, kaip tu sakai, – prižadėjo mergaitė ir atsisveikinusi išėjo.

O gyveno senelė girioje, per pusvalandį kelio nuo sodžiaus. Ir vos tik mergaitė įėjo į girią, tuoj sutiko vilką. Bet ji nežinojo, koks jis piktas žvėris, todėl ir neišsigando.

– Labą dieną, Raudonkepuraitė, – tarė vilkas.

– Ačiū už labą dieną, vilke.

– Kur taip anksti išsiruošei, Raudonkepuraitė?

– Pas senelę.

– O ką čia turi po prijuoste?

– Pyrago ir vyno. Vakar kepėm, tai ir nešu senelei, ji silpna ir pasiligojusi, turės kuo pasistiprinti.

– Raudonkepuraitė, o kur tavo senelė gyvena?

– Ten toliau, girioje, dar geras ketvirtis valandos eiti, jos trobelė stovi po trim dideliais ąžuolais, o šalia auga lazdynų krūmai, turėtum žinoti, – atsakė mergaitė.

Vilkas galvoja sau: „Riebus kąsnis, toji maža ir švelni mergaitė, skaniau negu ta senė. Tik reikia gudriai apsisukti, ir abi jos bus mano.“ Paėjo galiuką šalia mergaitės ir sako:

– Raudonkepuraitė, tu tik pažiūrėk, kokios gražios gėlės aplink auga, kodėl neapsidairai aplinkui? Man rodos, tu net negirdi, kaip gražiai paukšteliai gieda? Eini kaip į mokyklą, o girioje tokia linksmybė.

Mergaitė pakėlė akis ir, kai pamatė, kaip saulės spinduliai žaidžia tarp medžių šakų ir aplink žydi šitiek gražių gėlių, pagalvojo sau: „Jeigu nunešiu senelei šviežių gėlių puokštę, tai irgi ją nudžiugins; dar toks ankstus laikas, spėsiu pas ją nueiti“, – išsuko iš kelio ir nubėgo į girią gėlių pasiskinti. Skina vieną, skina kitą, ta graži, ta dar gražesnė, ir vis tolyn, vis gilyn į girią. O vilkas – tiesiai prie senelės namų. Nuėjo ir beldžia į duris.

– Kas ten?

– Tai aš, Raudonkepuraitė, atnešiau tau pyrago ir vyno, atidaryk.

– Paspausk klibikį ir įeisi, – sušuko senelė, – aš per silpna ir negaliu atsikelti.

Vilkas paspaudė klibikį, durys atsidarė, klastininkas, nė žodžio netaręs, – tiesiai prie lovos, griebė senelę ir prarijo. Paskui apsirengė jos drabužiais, užsidėjo ant galvos kyką, atsigulė į lovą ir užtraukė užuolaidą.

O Raudonkepuraitė tuo metu vis skynė, vis skynė gėles ir kai jau tiek priskynė, jog nebetilpo į saują, vėl prisiminė senelę ir nuskubėjo pas ją. Atėjusi nustebo – durys atdaros. Įėjo į vidų, ir čia jai taip keista pasirodė, kad pagalvojo: „Oi, Dievulėliau, kodėl man šiandien taip baugu čia, o juk kitais sykais taip mielai lankydavaus pas senelę!“ Ir sušuko:

– Labą rytą!

Bet niekas jai neatsakė. Tada ji priėjo prie lovos ir atitraukė užuolaidą: mato – guli senelė, užsimaukšlinusi ant akių kyką, ir taip keistai atrodo.

– Oi, senele, kokios didelės tavo ausys!

– Kad geriau tave girdėčiau.

– Oi, senele, kokios didelės tavo akys!

– Kad geriau tave matyčiau.

– Oi, senele, kokios didelės tavo rankos!

– Kad geriau tave nutverčiau.

– Bet, senele, kokie baisiai dideli tavo dantys!

– Kad greičiau tave suėščiau.

Ir sulig tais žodžiais vilkas pašoko iš lovos ir prarijo vargšę mergaitę.

Prisiputęs vilkas vėl atsigulė į lovą, užmigo ir kad užknarks. Ėjo tuo metu pro šalį medžioklis ir galvoja: „Kaip ta senė knarkia, reikia pažiūrėti, gal jai kas atsitiko.“ Įžengė į trobą ir, kai priėjo prie lovos, žiūri – joje vilkas begulįs.

– Ak, štai kur tu, senas nevidone, – tarė jis, – seniai jau aš tavęs ieškau.

Ir jau buvo bekelelis šautuvą, bet staiga dingt galvon – ar tik nebus vilkas senelę suėdęs, ir gal dar galima ją išgelbėti; ir nešovė, o paėmė žirkles ir pradėjo miegančiam vilkui pilvą kirpti. Prakirpo kiek, nagi žiūri – švyti raudona kepurėlė, dar kiek prakirpo, ir iššoko mergaitė.

– Oi, kaip aš buvau išsigandusi, – sušuko ji. – Šitokia tamsybė vilko pilve!

O paskui išlindo ir senoji močiutė, ji taip pat buvo dar gyva, bet vos begalėjo kvapą atgauti. Raudonkepuraitė greit prinešė didelių akmenų, ir abi prikrovė jų vilkui į pilvą, o kai tas pabudęs norėjo sprukti į girią, sunkūs akmenys neleido jam pajudėti iš vietos, tad bemat susmuko ant žemės ir gavo galą.

Tai buvo visiems trims džiaugsmo! Medžioklis nudyre vilkui kailį ir, juo nešinas, išėjo namo, senelė suvalgė pyragą, išgėrė Raudonkepuraitės atneštą vyną ir vėl atgavo jėgas, o Raudonkepuraitė

pagalvojo: „Dabar, kol gyva būsiu, atsiminsiu, kad negalima vienai iš kelio į girią sukti, jei motutė neleidžia.“

Dar pasakojama, jog kartą, kai Raudonkepuraitė vėl nešė senelei pyrago, ją užšnekinęs kitas vilkas ir norėjęs iš kelio išvilioti. Bet Raudonkepuraitė nepasidavė vilionėms, nesitraukė iš tiesaus kelio ir nuėjusi papasakojo senelei, kad sutikusi vilką, kuris palinkėjęs jai labos dienos, bet žiūrėjęs į ją labai baisiomis akimis:

– Jeigu tai būtų buvę ne ant viešo kelio, jis būtų mane suėdęs.

– Eikš, – tarė senelė, – užsidarykim duris, kad jis čionai neįlįstų.

Ir tikrai, netrukus vilkas pasibeldė ir sušuko:

– Atidaryk, senele, čia aš, Raudonkepuraitė, atnešiau tau pyrago.

Bet jos tylėjo kaip pelės po šluota ir durų neatidarė. Tada pilkis kelis kartus apsiūkino aplink trobelę, galų gale užsiropštė ant stogo – palauks, kol Raudonkepuraitė vakare eis namo, tada patykos ir patamsiais suės. Bet senelė suprato jo kėslus. Prie trobelės stovėjo toks didelis akmenis lovys, tad ji ir sako mergaitei:

– Paimk kibirą, Raudonkepuraitė, ir išpilk į lovį vandenį, kur vakar dešras viriau.

Raudonkepuraitė nešė, nešė vandens, kol pripylė tą didelį lovį ligi pat viršaus. Dešrų kvapas mušė vilkui į nosį, pradėjo jis uostinėti, dairytis nuo stogo, galų gale taip ištiesė kaklą, jog nebeišlaikė ir pradėjo slysti žemyn; slydo slydo ir šlumšt – tiesiai į tą didelį lovį; įkrito ir prigėrė. O Raudonkepuraitė linksma parėjo namo, ir niekas jai kelio nebepastojė.

27. BRĖMENO MIESTO MUZIKANTAI

Turėjo žmogus asilą, kuris daug metų kantriai nešiojo maišus į malūną, bet galų gale paseno, liko be sveikatos ir nebetiko darbui dirbti. Šeimininkas jau ketino daugiau jo nebešerti, bet asilas pajuto, kad čia gali jam liūdnai baigtis, pabėgo nuo šeimininko ir iškeliavo į Brėmeną, ketindamas tapti ten miesto muzikantu.

Paėjo galiuką, žiūri – kurtas ant kelio begulįs, lekuoja liežuvį išleidęs, lyg būtų balažin kaip nusilakstęs.

– Na, ko tu čia taip lekuoji, kandike? – klausia asilas.

– Ak, – sako šuo, – jau pasenau, kasdien vis silpnyn einu ir į medžioklę nebetinku, šeimininkas jau norėjo mane užmušti, tai aš ir pasprukau nuo jo. Bet kaipgi dabar reikės pelnytis man duoną?

– Žinai ką, – sako asilas, – aš einu į Brėmeną ir būsiu ten miesto muzikantas, eime su manim, imkis ir tu muzikos. Aš skambinsiu liutnia, o tu muši būgną.

Gerai, šuo sutiko, ir eina juodu toliau. Paėjo kiek, žiūri – tupi prie kelio katinas, susiraukęs kaip naginė.

– Na, kokia gi negeroji tave ištiko, senas kniaukly, kad toks surūgęs? – klausia asilas.

– Kurgi čia būsi linksmas, kai bėdos iš visų pusių spaudžia, – sako katinas. – Ateina senatvė, dantys baigia atšipti, vis labiau traukia už krosnies patupėti ir pasnausti, negu eiti peliauti. Šeimininkė jau norėjo mane paskandinti, dar spėjau išnešti kudašiu, bet pasakykit, kad geri, kaip toliau man gyventi?

– Eime su mumis į Brėmeną, tu gerai nusimanai apie naktinę muziką, galėsi ten būti muzikantas.

Katinui patiko pasiūlymas, ir nuėjo jis drauge. Eina jie visi trys pro vieną kiemą, o ten ant vartų gaidys betupįs ir kad rėkia iš visos gerklės.

– Ko taip baisiai rėki, kad net kūnas pagaugais eina? – sako asilas. – Kas atsitiko?

– Aš išpranašavau gerą orą, – sako gaidys, – nes šiandien Grabnyčios, Marija išskalbė Kūdikėliui marškinukus ir nori juos išdžiovinti; bet rytoj sekmadienis, ir ateina svečių, tai šeimininkė vis tiek manęs nepasigailėjo, pasakė virėjai norinti rytoj suvalgyti mane su sriuba, todėl šiandien vakare nukirs man galvą. Tai ir šaukiu iš visos gerklės, kol dar galiu.

– Na, ką tu, raudonskiauteri, – sako asilas, – verčiau dėkis prie mūsų, mes einam į Brėmeną, kaip ten bus, taip, bet vis geriau negu mirti. Tavo gražus balsas, ir kai mes visi užtrauksim, bus miela malonu klausytis.

Gaidys sutiko su pasiūlymu, ir visi keturi patraukė toliau. Ėjo, ėjo, bet per vieną dieną Brėmeno

miesto pasiekti nevaliojo. Priėjo vakare girią ir nutarė ten pernaktuoti. Asilas ir šuo atsigulė po dideliu medžiu, katinas ir gaidys pasirinko nakvynei vietą aukštai tarp šakų; gaidys užplasnojo net į pačią viršūnę, nes ten jam buvo saugiausia. Prieš užmigdamas dar kartą apsidairė jis į visas keturias puses, ogi žiūri – tolumoje lyg ir ugnelė žiburiuoja. Ir sušuko savo draugams, kad netoliese kažkokie namai turėtų būti – žiburys šviečias. Asilas ir sako:

– Jeigu taip, tai kylam ir einam tenai, nes čia ne per geriausia vieta nakvynei.

Šuo pagalvojo, kad vienas kitas kaulas ir kąsnelis mėsos taip pat būtų ne pro šalį. Ir patraukė jie į tą pusę, kur degė žiburys. Netrukus pamatė, kad jis šviečia jau aiškiau. Ir juo toliau ėjo, juo labiau žiburys ryškėjo, ir pagaliau priėjo jie skaisčiai apšviestus plėšikų namus. Asilas, kaip didžiausias, prisėlino prie lango ir pažvelgė vidun.

– Ką tu ten matai, pilki? – paklausė gaidys.

– Ką aš matau? – atsakė asilas. – Matau stalą, nukrautą gardžiais valgiais ir gėrimais, prie jo sėdi plėšikai ir puotauja išsijuosę.

– Kad taip mums, – tarė gaidys.

– Taigi, taigi. O, kad būtume mes jų vietoj! – atsiliepė asilas.

Ir ėmė jie tartis, kaip čia tuos plėšikus išvyti. Pagaliau sugalvojo, ką daryti. Asilas atsistos priekinėmis kojomis ant palangės, šuo užšoks asilui ant nugaros, katinas užsilips ant šuns, o gaidys galų gale užplasnos į patį viršų ir atsitūps katinui ant galvos. Taip ir padarė. Paskui, vienam davus ženklą, visi kartu kad paleis savo muziką: asilas bliovė, šuo lojo, katinas kniaukė, o gaidys kakarykavo; paskui kad grius visi pro langą į vidų, net stiklai sudžerškėjo. Išgirdę tokį baisų riksmą, plėšikai pašoko nuo stalo, pamanė, kad čia ne kitaip, kaip vaiduoklis pasirodė, ir persigandę išsilakstė po girią. O keturi draugužiai susėdo prie stalo ir puolė šluoti, kas ten dar buvo likę, šveitė lyg nuo bado sieto nutrūkę.

Sočiai prisikirte, užgesino žiburį ir susirado sau vietą nakvynei – kiekvienas pagal savo prigimimą ir pripratimą. Asilas atsigulė ant mėšlyno, šuo už durų, katinas ant prieždos prie šiltų pelenų, o gaidys užlėkė ant skersinio pastogėj; ir kad buvo pavargę po ilgos kelionės, tai greit ir sumigo.

Kai praėjo vidurnaktis, ir plėšikai iš tolo pamatė, kad namuose nebedega žiburys, ir viskas atrodo ramu, jų vadeiva ir sako:

– Be reikalo išsigandom ir išlėkėm kaip akis išdege.

Ir nusiuntė vieną į namus pažiūrėti, kaip ten kas. Tas nuėjo, žiūri – lyg ir viskas ramu. Užsuko į virtuvę žiburio užsidegti ir pamatė žibančias katino akis. Pamanė, kad anglis dar tebėra gyvos, ir kyštelėjo degtuką, norėdamas jį užsižiebt. Bet katinas juokų nepripažino, šoko jam į akis, supurškė ir perrėžė nagais veidą. Plėšikas baisiausiai persigando ir puolė bėgti pro užpakalines duris, bet pašoko ten gulėjęs šuo ir stvėrė jam už kojos. O kai spruko kieme pro mėšlyną, asilas dar smagiai vožtelėjo pasturgaline koja. Nuo to triukšmo pabudo gaidys ir kad suriks nuo skersinio: „Kakariekū! skaitiniai.org

Atlėkė plėšikas be kvapo pas savo vadeivą ir sako:

– Oi, namuose sėdi baisi ragana, ji purkštelėjo man į veidą ir perrėžė ilgais savo nagais; o prie durų stovi vyras su peiliu, jis persmeigė man koją; o kieme guli juoda pabaisa, toji kad tvos man medine kuoka; o viršuj ant stogo sėdi teisėjas, tas kad sušuko: „Duokit man tą sukčių čionai!“ Tai aš ir sprukau iš ten.

Nuo to laiko plėšikai nedrįso į namus kojos kelti, o keturiems Brėmeno muzikantams taip patiko ten gyventi, kad jie nebenorėjo niekur kitur eiti. O kas tai papasakojo, tas viską pats savo akimis buvo regėjęs.

28. GIEDANTIS KAULAS

Kartą viename krašte siautėjo baisus šernas: kniso sodiečiams laukus, draskė gyvulius ir žmonėms savo iltimis žarnas paleisdavo. Ir prižadėjo karalius, jeigu tik atsirastų žmogus, kuris išvaduotų kraštą nuo tos nelaimės, gerai už tai atsilyginti. Bet žvėris buvo toks didelis ir stiprus, kad niekas nedrįso net artyn prieiti prie girios, kur jis laikėsi.

Galų gale karalius liepė paskelbti: kas pagaus ar nugalabys šerną, už to jis išleis savo vienturtę dukterį.

O gyveno tame krašte du broliai, vieno neturtingo žmogaus sūnūs, ir pasišovė jie pabandyti laimę – kas bus, tas bus. Vyresnysis, suktas ir gudrus, darė tai iš puikybės, jaunėlis, doras ir kvailas, – iš geros širdies. Karalius tarė:

– Kad lengviau rastumėt žvėrį, eikit į girią iš priešingų pusių.

Taip jie ir padarė – vyresnysis ėjo iš vakarų, o jaunėlis iš rytų pusės. Paėjo kiek jaunėlis ir sutiko mažą žmogeliuką. Tas laikė rankoje juodą ietį ir tarė:

– Už tai, kad esi doras ir geros širdies, duodu tau šitą ietį. Su ja galėsi drąsiai stoti prieš šerną, ir jis tau nieko nepadarys.

Jaunėlis padėkojo žmogeliukui, užsimetė ietį ant pečių ir eina be baimės toliau. Paėjo kiek, žiūri – atleikia šernas ir – tiesiai prie jo. Bet jis atstatė ietį, ir įsiutęs žvėris taip smeigėsi į ją, kad net širdis jam per pusę plyšo. Užsimetė jaunėlis siaubūną ant pečių ir patraukė namų linkui – nuneš karaliui.

Ėjo, ėjo ir išėjo į kitą girios pusę, o ten buvo namai, kur linksminosi žmonės – šoko, gėrė vyną. Ten sėdėjo ir jo vyresnysis brolis, užėjęs dėl drąsos taurelės išmesti, manydamas, kad šernas vis tiek niekur nuo jo nepabėgs. Kai dabar jis pamatė jaunėlį išeinant iš girios su laimikiu ant pečių, jo pikta širdis užsidegė baisy pavydu. Jis sušuko:

– Užėik čionai, broliuk, pailsėk ir pasistiprink – išgerk taure vynu.

Jaunėlis, nieko pikto nenumanydamas, užėjo ir papasakojo broliui apie gerą žmogeliuką, pasigyrė gavęs iš jo ietį, kuria ir nusmeigęs šerną. Vyresnysis brolis išlaikė jį čia iki vakaro, o paskui abu drauge išėjo. Sutemus priėjo tiltą per upelį, vyresnysis brolis praleido jaunėlį į priekį, ir, kai jis buvo ties upelio viduriu, trenkė jam iš užpakalio, tas ir pargriuvo negyvas. Pakasė jį po tiltu, pasiėmė šerną, nunešė karaliui ir apsiskelbė pats jį nudėjęs. Ir gavo už tai karalaitę. O kad jaunėlis iš girios negrižo, tai sakė: „Matyt, šernas bus jam žarnas paleidęs“, – ir visi tuo tikėjo.

Bet nuo Dievo akių nieko nepaslėpsi, ir šitas nedoras darbas iškilo aikštėn. Po daugelio metų per tiltą ginė bandą piemuo, žiūri – apačioj smėlyje guli baltas kaip sniegas kaulas, ir pagalvojo – geras

iš jo išeitų švilpukas. Nusileido žemyn, pasiėmė kaulą ir išsidrožė savo ragui švilpuką. Ir koks buvo jo nustebimas, kai, pirmą kartą papūstas, kaulelis pats užgiedojo:

*Ak tu, mielas piemenėli,
Pūti mano kauliukėli,
Mane brolis nudaigojo,
Po tiltu žemėm užklojo,
Apsiskelbė šerną nudėjęs,
Dabar džiaugias, karalaitę laimėjęs.*

– Koks nuostabus ragelis, – nusistebėjo piemuo, – pats be niekur nieko gieda. Reikia nunešti jį karaliui.

Kai tik nuėjo pas karalių, ragelis vėl užgiedojo savo giesmelę. Karalius viską suprato ir liepė perkasti žemę po tiltu, ten ir buvo rasti visi nužudyto brolio kaulai. Nelabasis brolis negalėjo išsiginti savo piktadarybės, buvo užsiūtas į maišą ir gyvas paskandintas, o nužudyto brolio kaulai palaidoti kapinėse į gražų kapą.

29. VELNIAS SU TRIMIS AUKSO PLAUKAIS

Gyveno kartą tokia neturtinga moteriškė, ir gimė jai sūnelis, o kad jis atėjo į pasaulį su laimės marškinėliais, tai buvo išpranašauta, kad keturioliktais savo gyvenimo metais ves karaliaus dukterį. Ir atsitiko, kad netrukus atvyko į tą sodžių karalius, bet niekas nežinojo, kad tai karalius, ir kai jis pasiteiravo žmonių, kas naujo čia girdėti, tai tie ir pasakė:

– Šiomis dienomis gimė kūdikis su laimės marškinėliais: toks žmogus yra dalingas, ko imasi, viskas jam sekasi. Yra išpranašauta, kad keturioliktais savo gyvenimo metais jis ves karaliaus dukterį.

Karalius buvo piktos širdies žmogus, supyko dėl tokios pranašystės, nuėjo pas vaiko tėvus, apsimetė labai jau geras esąs ir tarė:

– Ak, vargšai jūs žmoneliai, atiduokit man savo kūdikį, aš juo pasirūpinsiu.

Iš pradžių tėvai atsikalbinėjo, bet kai tas nepažįstamas žmogus pasiūlė nemažai aukso, pagalvojo: „Juk mūsų vaikas yra laimės kūdikis, tai turi jam tik į gera išeiti“, – todėl galų gale sutiko ir atidavė.

Karalius įsidėjo kūdikį į dėžę ir išjojo, o kai prijojo gilią upę, įmetė dėžę ir pagalvojo: „Išgelbėjau dukterį nuo nepageidaujamo jaunikio.“

Tačiau dėžė nenuskendo, plaukė sau lyg laivelis, ir nė lašas vandens į ją nepateko. Taip ji atplaukė prie malūno, kuris buvo už dviejų mylių nuo karaliaus miesto, ir sustojo prie užtvankos. Laimė, netoliese buvo malūnininko pagalbininkas, jis pastebėjo dėžę ir, užkabinęs kabliu, ištraukė į krantą, manydamas rasiąs ten didelį lobį, bet kai atidarė, žiūri – guli gražus berniukas, žvalus ir sveikas. Paėmė ir nunešė malūnininkams, o tie neturėjo savo vaikų, tai labai džiaugėsi ir kalbėjo: „Pats Dievas jį mums atsiuntė.“ Jie gražiai auklėjo rastinuką, ir užaugo jis geras ir doras.

Atsitiko, kad kartą karalius, slėpdamasis nuo audros, užėjo į malūną ir paklausė malūnininkų, ar tas jau paaugęs berniukas jų sūnus esąs.

– Ne, – atsakė tie, – tai rastinukas, prieš keturiolika metų atplaukė dėžėje prie užtvankos, ir mūsų pagalbininkas išgriebė jį iš vandens.

Karalius suprato, kad tai ne kas kitas, o tas laimės kūdikis, kurį jis kadaise įmetė į vandenį, ir tarė:

– Gerieji žmonės, ar negalėtų berniukas nunešti karalienei laišką, už tai aš jam duosiu du auksinius?

– Tegu bus pono karaliaus valia, – atsakė malūnininkai ir liepė berniukui ruoštis į kelionę.

Ir parašė karalius karalienei laišką, kuriame buvo pasakyta: „Kai tik atvyks berniukas su šiuo

raštu, tuoj pat jį nužudykit ir užkaskit, ir tai padarykit iki man sugrįžtant.“

Berniukas leidosi su laišku į kelionę, bet pasiklydo ir vakare atsidūrė didelėje girioje. Tamsoje pamatė žybsint žiburėlį, patraukė į tą pusę ir priėjo trobelę. Įėjo vidun, žiūri – sėdi prie ugnies vienui viena senučiukė. Pamačiusi berniuką, ji išsigando ir sako:

– Iš kur tu čia atsiradai ir kur eini?

– Aš einu iš malūno, – atsakė jis, – ir nešu karalienei laišką, bet pasiklydau girioje, todėl labai norėčiau čia pernaktuoti.

– Ak tu, vargšeli, – tarė moteriškė, – tu patekai į galvažudžių landynę, ir kai tik jie pareis, tuoj padarys tau galą.

– Tegu daro, ką tik nori, – tarė berniukas. – Aš nieko nebijau. Esu toks pavargęs, jog nebegaliu toliau eiti.

Išsitiesė ant suolo ir užmigo.

Netrukus sugrįžo galvažudžiai ir piktai paklausė, koks čia berniukas guli.

– A, tai toks nekaltas vaikelis, – tarė senutė, – užėjo pasiklydęs girioje, aš jo pagailėjau ir priėmiau; sako, turįs nunešti karalienei laišką.

Galvažudžiai atplėšė laišką ir perskaitė, o ten buvo parašyta, kad kai tik berniukas atneš laišką, turi būti tuojau pat nužudytas. Kietaširdžiams galvažudžiams jo pagailo, vadeiva sudraskė laišką ir parašė kitą. O jame buvo pasakyta: kai tik berniukas atneš laišką, turi būti tuoj pat apvesdintas su karaliaus dukteria. Paskui jie leido jam ramiai ant suolo miegoti ligi ryto, o kai pabudo, įdavė laišką ir parodė trumpiausią kelią į karaliaus rūmus.

Gavusi ir perskaičiusi laišką, karalienė padarė taip, kaip ten buvo pasakyta, – iškėlė puikias vestuves, ir karalaitė buvo sutuokta su laimės kūdikiu. O kad jaunikaitis buvo gražus ir malonus, tai ji gyveno su juo laiminga ir patenkinta.

Po kiek laiko sugrįžo karalius ir pamatė, kad pranašystė išsipildė – laimės kūdikis sutuoktas su jo dukteria.

– Kaip tai galėjo atsitikti? – paklausė jis. – Aš savo laiške liepiau padaryti visai ką kita.

Tada karalienė atnešė laišką – tegu pats pažiūri, kas ten parašyta. Karalius perskaitė ir suprato, kad jo laiškas pakeistas kitu. Ir ėmė kamantinėti jaunikaitį, kur jis padėjęs jo laišką ir kodėl vietoj jo atnešęs kitą.

– Aš nieko nežinau, – atsakė šis, – gal man jį kas sumainė, kai nakvojau girioje.

Karalius užsirūstino ir sako:

– Taip lengvai neišsisuksi! Kas nori turėti mano dukterį, turi atnešti man iš pragaro nuo velnio galvos tris aukso plaukus. Jeigu atneši, ko aš reikalauju, galėsi ir toliau turėti mano dukterį.

Taip karalius tikėjosi galutinai atsikratyti jaunikaičio. O laimės kūdikis atsakė:

– Gerai, aukso plaukus atnešiu, velnio aš nebijau.

Taip pasakęs atsisveikino ir leidosi į kelionę.

Ėjo, ėjo ir priėjo didelį miestą, o ten prie vartų sargybinis ėmė jį klausinėti, kokį amatą jis mokąs ir ką žinąs.

– Aš viską žinau, – atsakė laimės kūdikis.

– Jeigu taip, tai padaryk mums vieną malonę, – tarė sargybinis. – Pasakyk, kodėl išdžiūvo šulinys mūsų turgaus aikštėje, kur anksčiau vynas tekėjo, o dabar net vandens nebeliko.

– Šitai jūs sužinosit, – atsakė jis, – tik palaukit, kol aš grįšiu.

Ir nuėjo toliau. Po kiek laiko priėjo kitą miestą, čia ir vėl vartų sargybinis paklausė, kokį amatą jis mokąs ir ką žinąs.

– Aš viską žinau, – atsakė jis.

– Jeigu taip, tai padaryk mums vieną malonę. Pasakyk, kodėl mūsų miesto medis, ant kurio anksčiau nokdavo aukso obuoliai, dabar nė lapelio nebeišleidžia.

– Šitai jūs sužinosit, – atsakė jis, – tik palaukit, kol aš grįšiu.

Ir nuėjo toliau. Po kiek laiko priėjo didelę upę, reikia per ją persikelti. Keltininkas paklausė, kokį amatą jis mokąs ir ką žinąs.

– Aš viską žinau, – atsakė jis.

– Jeigu taip, tai padaryk man vieną malonę, – tarė keltininkas. – Pasakyk, kodėl aš visą gyvenimą turiu plaukioti iš vieno galo į kitą, ir niekas manęs nepakeičia?

– Šitai tu sužinosi, – atsakė jis, – tik palauk, kol aš grįšiu.

Persikėlė jis į kitą krantą ir rado ten vartus į pragarą. Įėjo. Viduje viskas juoda ir suodina, o velnio nėra namie, tik plačiame krėsle sėdi jo bobutė.

– Ko tau čia reikia? – paklausė ji, bet neatrodė labai pikta.

– Norėčiau gauti tris aukso plaukus nuo velnio galvos, – atsakė jis, – kitaip prarasiu savo pačią.

– Daug nori, – tarė ji. – Kai velnias sugrįžęs tave čia ras, bus tau galas. Bet man tavęs gaila, pažiūrėsiu, gal pasiseks tau padėti.

Ji pavertė jį skruzdėle ir sako:

– Lįsk į mano sijono klostę, ten tavęs niekas nerąs.

– Gerai, – sako jis, – lįsti tai lįsti, bet aš norėčiau sužinoti dar tris dalykus: kodėl išdžiūvo šulinys, iš kurio anksčiau tekėjo vynas, o dabar net vandens nebeliko; kodėl medis, ant kurio anksčiau noko aukso obuoliai, dabar net lapų nebeišleidžia; ir kodėl keltininkas visą gyvenimą turi plaukioti iš vieno galo į kitą, ir niekas jo nepakeičia.

– Tai sunkūs klausimai, – atsakė ji, – bet tu tyliai kiūtok ir klausykis, ką kalbės velnias, kai aš rausiu jam tris aukso plaukus.

Kai atėjo vakaras, sugrįžo namo velnias. Vos tik įžengė pro duris, tuoj pajuto, kad oras negrynas.

– Čia kvepia, čia kvepia žmogiena, – sušuko jis. – Čia kažkas negerai.

Paskui apžiūrėjo visas pakampes, iššniukštinėjo, bet nieko nerado.

Bobutė ėmė bartis:

– Ką tiktai iššlaviau, viską sutvarkiau, – sakė ji, – dabar tu vėl viską jauki. Amžinai tau žmogiena vaidenasi! Verčiau sėskis ir valgyk vakarienę.

Kai pavalgė ir pagėrė, suėmė velnią nuovargis, padėjo galvą bobutei ant kelių, kad paieškotų. Neilgai trukus ir užmigo, pagavo šnarpšti, knarkti. Tada senė paėmė vieną aukso plauką, timpl išrovė ir pasidėjo šalia.

– Oi! – sušuko velnias. – Ką čia dabar darai?

– Susapnavau bjaurų sapną, – atsakė bobutė, – tai ir grybštelėjau tau už plaukų.

– O ką tu sapnavai? – paklausė velnias.

– Sapnavau, rodos, išdžiūvo šulinys turgaus aikštėje, kur anksčiau tekėdavo vynas, o dabar net vandens nebeliko. Kas tai galėtų būti?

– O, jeigu jie tai žinotų! – atsakė velnias. – Šulinyje po akmeniu tupi rupūžė, jeigu jie tą rupūžę užmuštų, vynas vėl tekėtų kaip tekėjęs.

Bobutė vėl paieškojo galvą, kol velnias užmigo ir pradėjo taip knarkti, jog net langai drebėjo. Tada ji išrovė jam antrą plauką.

– Ai! Ką tu darai? – piktai sušuko velnias.

– Nepyk, – atsakė ji, – aš netyčia, peštelėjau per sapną.

– Ką tu vėl sapnavai? – paklausė velnias.

– Sapnavau, rodos, auga vienoje karalystėje medis, anksčiau ant jo aukso obuoliai noko, o dabar net lapų nebeišleidžia. Dėl ko tai galėtų būti?

– O, jeigu jie tai žinotų! – atsakė velnias. – Jo šaknis graužia pelė, jeigu jie tą pelę užmuštų, ant medžio vėl aukso obuoliai imtų nokti. Bet jeigu ji dar ilgiau pagrauš, medis visai nudžius. Bet gana tų tavo sapnų, jeigu dar kartą sudrumsi man miegą, gausi per ausį.

Bobutė jį apramino ir toliau ieškojo galvą, kol jis vėl užmigo ir pradėjo knarkti. Tada nutvėrė trečią aukso plauką ir išrovė.

Velnias kad pašoks, kad ims rėkti; nedaug trūko, būtų primušęs bobutę, bet toji vėl jį nugerino ir tarė:

– Ar aš kalta, kad mane kamuoja bjaurūs sapnai!

– Tai ką gi tu sapnavai? – paklausė velnias, vis dėlto susidomėjęs.

– Sapnavau keltininką, jis skundėsi, kad visą gyvenimą turįs plaukioti iš vieno galo į kitą, ir niekas jo nepakeičias. Kas galėtų būti dėl to kaltas?

– Na ir kvailys! – atsakė velnias. – Jeigu ateis kas ir norės persikelti į kitą krantą, tegu duoda jam kartį į rankas, ir tada tas keltininkaus, o jis bus laisvas.

Dabar bobutė jau turėjo išrovusi tris aukso plaukus ir žinojo atsakymą į visus tris klausimus, tad nebedrumstė tam senam bambekliui ramybės, ir miegojo jis, kol pradėjo švisti.

Kai velnias išsinešdino, senutė ištraukė skruzdėlę iš sijono klostės ir atvertė laimės kūdikį atgal į žmogų.

– Še, imkis tuos tris aukso plaukus, – tarė ji, – o ką velnias atsakė į tavo klausimus, manau, pats girdėjai.

– Taip, – atsakė jis, – girdėjau ir gerai įsidėjau į galvą.

– Kaip mokėjau, taip padėjau, – tarė ji, – dabar keliauk savo keliais.

Jaunikaitis padėkojo senutei už pagalbą bėdoje, išėjo iš pragaro ir džiaugėsi, kad taip gerai pasisekė. Kai atėjo pas keltininką, tas pareikalavo žadėto atsakymo.

– Pirma perkelk mane į kitą krantą, – tarė laimės kūdikis, – tada aš tau pasakysiu, kaip išsivaduoti iš jungo.

Ir, kai atplaukė į kitą krantą, persakė keltininkui velnio patarimą:

– Kai kas ateis ir paprašys perkelti į kitą krantą, įduok tik jam į rankas kartį.

Paskui patraukė toliau ir priėjo miestą, kur augo tas bevaisis medis, ir kur sargybinis taip pat laukė atsakymo. Ir pasakė jam, ką buvo girdėjęs iš velnio:

– Užmušk pelę, kuri graužia medžio šaknis, ir ant jo vėl noks aukso obuoliai.

Sargybinis padėkojo ir atsilygindamas davė jam du auksu apkrautus asilus, ir tie nusekė paskui jį.

Galų gale priėjo miestą, kur buvo išsekęs šulinys, ir persakė sargybiniui, ką buvo velnias kalbėjęs:

– Šulinyje po akmeniu tupi rupūžė, suraskit ją ir užmuškite, ir tada iš jo vėl tekės vynos.

Sargybinis padėkojo ir taip pat davė jam du auksu apkrautus asilus.

Galų gale laimės kūdikis sugrįžo namo pas savo pačią, ir toji labai džiaugėsi, vėl jį matydama ir girdėdama, kaip gerai jam kelionėje sekėsi. Karaliui jis parnešė, ko tas reikalavo – tris auksinius velnio plaukus. O kai karalius pamatė keturis asilus, auksu apkrautus, labai patenkintas tarė:

– Dabar jau viską atlikai ir gali turėti mano dukterį. Bet pasakyk man, mielas ženteli, iš kur tu gavai tiek aukso? Juk tai baisūs lobiai!

– Persikėliau per vieną upę, – atsakė jis, – ir prisisėmiau. Ten jis guli pakrantėje smėlio vietoj.

– O aš ar galėčiau jo parsigabenti? – paklausė karalius, baisiausiai susidomėjęs.

– Kiek tik norit, – atsakė jaunikaitis. – Prie upės yra keltininkas, paprašykit, kad perkeltų į kitą krantą, ir galėsit ten prisisemti maišus.

Godišius karalius kuo skubiausiai išsiruošė į kelionę ir, kai tik pasiekė upę, tuoj pamojo keltininkui, kad perkeltų į kitą krantą. Tas priplaukė ir pakvietė karalių ant kelto, o kai jie nuplaukė į kitą krantą, keltininkas padavė karaliui kartį, o pats strykt ir išsoko ant kranto. Taip karalius buvo nubaustas už savo nuodėmes ir nuo to laiko turėjo dirbti keltininko darbą.

Ar keltininkauja ir dabar?

Tikriausiai! Turbūt niekas neperėmė iš jo karties.

30. UTĖLYTĖ IR BLUSELĖ

Gyveno drauge utėlytė ir bluselė, drauge šeimininkavo ir viename kiaušinio kevale alų darė. Ir atsitiko, kad įkrito utėlytė į kevalą ir nusiplikė. Bluselė kad rėkia, kad rauda. O trobos darelės ir klausia:

– Ko tu raudi, blusele?

– Kad utėlytė nusiplikė.

Darelės kad sugirgždės. Šluotelė kertėje ir klausia:

– Ko jūs, darelės, girgždat?

– Kaipgi mes negirgždėsime?

Utėlytė nusiplikė,

Bluselė rauda.

Šluotelė kad pagaus šluoti, kad pagaus šluoti. Važiavo pro šalį vežimėlis ir sako:

– Ko tu, šluotele, taip šluoji?

– Kaipgi aš nešluosiu?

Utėlytė nusiplikė,

Bluselė rauda,

Darelės girgžda.

Vežimėlis ir sako:

– Tada aš lekiu.

Ir kad pasileis lėkti. Lėkė pro mėšlyną, mėšlelis ir sako:

– Ko tu, vežimėli, taip leki?

– Kaipgi aš nelėksiu?

Utėlytė nusiplikė,

Bluselė rauda,

Darelės girgžda,

Šluotelė šluoja.

Mėšlelis ir sako:

– Tada aš degu pleškū.

Ir kad užsidegė, kad užsiplieskė.

Šalia augo medelis, tas ir sako:

– Mėšleli, ko tu taip degi?

– Kaipgi aš nedegsiu?

Utėlytė nusiplikė,

Bluselė rauda,

Durelės girgžda,

Šluotelė šluoja,

Vežimėlis lekia.

Medelis ir sako:

– Tada aš purtausi.

Ir kad ims purtytis, net visi lapai nuo šakų nukrito. Pamatė mergaitė, atėjusi su ąsotėliu vandens parsinešti, ir sako:

– Medeli, ko tu taip purtaisi?

– Kaipgi aš nesipurtyčiau?

Utėlytė nusiplikė,

Bluselė rauda,

Durelės girgžda,

Šluotelė šluoja,

Vežimėlis lekia,

Mėšlelis dega.

Mergaitė ir sako:

– Tada aš sukulsiu savo ąsotėlį.

Ir sukūlė. O šaltinėlis, iš kurio almėjo vanduo, ir sako:

– Mergaitė, kam tu sukūlei savo ąsotėlį?

– Kaipgi aš nesukulsiu ąsotėlio?

Utėlytė nusiplikė,

Bluselė rauda,

*Durelės girgžda,
Šluotelė šluoja,
Vežimėlis lekia,
Mėšlelis dega,
Medelis purtos.*

– Ei, – sako šaltinėlis, – tada aš pradėdu plūsti.

Ir kad pradės plūsti. Taip plūdo paplūdo, kad jo vandenyje visi prigėrė: mergaitė, medelis, mėšlelis, vežimėlis, durelės, bluselė, utėlytė – visi aliai vieno.

31. MERGAITĖ BE RANKŲ

Vienas malūnininkas ilgainiui taip nusigyveno, kad nieko jam daugiau nebeliko, tik malūnas ir už jo auganti didelė obelis. Išėjo jis kartą į mišką malkų parsinešti. Ten prieina prie jo toks senis, kurio jis niekadęs nebuvo akyse regėjęs, ir sako:

– Ko tu čia plūkiesi su tomis malkomis, aš padarysiu tave turtingą, jeigu prižadi atiduoti man, kas yra už tavo malūno.

„Kas ten daugiau gali būti, jeigu ne obelis?“ – pagalvojo malūnininkas, pasakė „prižadu“ ir pasirašė.

Senis piktai nusijuokė ir tarė:

– Po trejų metų aš ateisiu atsiimti, kas man priklauso, – ir nuėjo sau.

Pareina malūnininkas namo, o čia jau pasitinka jį pati ir sako:

– Klausyk, tėvai, iš kur staiga mūsų namuose tokie turtai atsirado? Nei iš šio, nei iš to skrynios lūžta nuo visokio gero, niekas nebuvo užėjęs, niekas nieko neatnešė, nežinau, ir iš kur viskas galėjo atsirasti?

Malūnininkas ir sako:

– Tai padarė vienas toks senis, aš sutikau jį miške, ir jis pažadėjo man didelius turtus, o aš užrašiau jam tai, kas yra už malūno, – tą didelę obelį, manau, galim jam už tai atiduoti.

– Ak, tėvai, – išsigando pati, – tai buvo velnias. Jis turėjo galvoje ne obelį, o mūsų dukterį, kuri tuo metu už malūno kiemą šlavė.

Malūnininkų duktė buvo gera ir graži mergaitė, ir tuos trejus metus gyveno ji dorai ir dievobaimingai. Bet štai prabėgo tas laikas, ir atėjo diena, kai ją turėjo pasiimti nelabasis. Tada ji švariai nusiprausė ir apsibrėžė kreida aplink save ratą. Velnias pasirodė gana anksti, bet negalėjo prie jos prieiti. Supykęs tarė malūnininkui:

– Neprileisk jos prie vandens, kad ji negalėtų nusiprausti, kitaip aš neturėsiu jai jokios galios.

Malūnininkas bijojo ir darė, kaip jam buvo sakyta. Kitą rytą velnias ir vėl čia. Bet per tą laiką mergaitė verkdamas liejo ašaras sau ant rankų, ir jos buvo švarios švarutėlės. Velnias vėl negalėjo prie jos prieiti ir įsiutęs tarė malūnininkui:

– Nukirsk jai rankas, kitaip aš nieko negalėsiu jai padaryti.

Malūnininkas pasibaisėjo ir sako:

– Kaip aš galiu savo tikram vaikui rankas nukirsti!

Nelabasis ėmė grasinti:

– Jeigu šito nepadarysi, tada tu mano, aš pasiimsiu tave patį.

Tėvas išsigando ir pažadėjo padaryti, kaip liepta. Nuėjo jis pas mergaitę ir sako:

– Dukrele, jeigu aš tau nenukirsiu abiejų rankų, nusineš mane velnias. Išsigandęs aš prižadėjau išpildyti jo reikalavimą. Padėk man nelaimėje ir atleisk už visa pikta.

Ji atsakė:

– Tėveli, daryk man, ką nori, aš esu tavo duktė.

Paskui atkišo jam abi rankas ir leido nukirsti. Velnias trečią kartą atsidangino, bet mergaitė tiek išliejo ašarų ant savo bigių, tad jos buvo švarios švarutėlės. Velnias turėjo nešdintis nieko nepešęs ir nebeteko į ją visų teisių.

O malūnininkas mergaitei tarė:

– Per tave įgijau aš šitokį didelį turtą, todėl, kol gyvas būsiu, rūpinsiuos tavim ir žiūrėsiu, kad tau nieko netrūktų.

Bet ši atsakė:

– Čia aš negaliu pasilikti – išeinu iš namų. Gailestingi žmonės sušelps viskuo, ko man reikės.

Tai pasakiusi, paprašė surišti jai ant nugaros nukirstas rankas ir, saulei tekant, iškeliavo iš namų. Ėjo, ėjo kiaurą dieną, o kai sutemo, priėjo karaliaus sodą ir mėnesienoje pamatė, kad medžiai ten apkibę gražiausiais vaisiais, bet ji negalėjo prie jų prieiti – sodą iš visų pusių supo vanduo. Visą dieną ėjusi ir nė kąsnio burnoj neturėjusi, buvo labai išalkusi, tai ir pagalvojo: „O, kad aš būčiau tenai ir galėčiau užvalgyti šitų vaisių, kitaip turėsiu badu mirti.“ Ir, parpuolusi ant kelių, ėmė melstis ir šauktis Viešpaties Dievo malonės. Staiga pasirodė angelas, uždarė vieną sklendę, griovys pasidarė sausas, ir ji galėjo per jį pereiti. Tada įėjo į sodą, o kartu su ja ir angelas. Pamatė ten medį su vaisiais. Tai buvo gražios kriaušės, bet jos visos buvo suskaitytos. Priėjo prie medžio, paėmė su burna ir suvalgė vieną, kad atsigintų nuo alkio, tik tiek. Sodininkas viską matė, bet kad šalia stovėjo angelas, bijojo ką ir sakyti, manė, jog mergaitė yra kokio dvasia, tylėjo ir nedrįso sušukti ar užkalbinti dvasią. Suvalgiusi kriaušę, mergaitė pasisotino, nuėjo ir pasislėpė krūmuose.

Kitą rytą atėjo karalius, kurio buvo tas sodas, suskaitė kriaušes ir pamatė, kad vienos trūksta. Paklausė sodininką, kur ji galėjo dingti, – po medžiu jos nematyti, ant medžio taip pat. Ir atsakė jam sodininkas:

– Praeitą naktį buvo atėjusi čia tokia dvasia, ji buvo be rankų ir suvalgė vieną tiesiai nuo medžio.

Karalius tarė:

– Kaip ta dvasia galėjo per vandenį pereiti? Ir kur ji pasidėjo, suvalgiusi kriaušę?

Sodininkas atsakė:

– Kažkas su baltu kaip sniegas drabužiu nusileido iš dangaus, uždarė sklendę ir sulaukė vandenį, kad dvasia galėtų pereiti per griovį. Greičiausiai tai buvo angelas, todėl aš pabūgau – nieko neklausiau ir nieko nesakiau. Suvalgiusi kriaušę, dvasia išėjo, iš kur atėjusi.

Karalius tarė:

– Jeigu iš tiesų yra taip, kaip tu sakai, tai šią naktį ir aš su tavim budėsiu.

Kai sutemo, karalius atėjo į sodą ir atsivedė kunigą, kad tas užšnekintų dvasią. Visi trys susėdo po medžiu ir žiūri, kas čia bus. Vidurnaktį išlindo iš krūmų mergaitė, priėjo prie medžio ir vėl suvalgė tiesiai nuo šakos vieną kriaušę, o prie jos stovėjo angelas, apsidaręs baltu drabužiu. Kunigas priėjo ir sako:

– Ar tu esi nuo Dievo, ar iš šio pasaulio? Ar tu dvasia, ar žmogus?

Ir mergaitė atsakė:

– Aš nesu dvasia, aš esu vargšas žmogus, visų apleistas, tik Dievo ne.

Karalius tarė:

– Jeigu tu visų žmonių apleista, tai aš tavęs neapleisiu.

Ir paėmė ją į rūmus, o kad ji buvo tokia graži ir dora, tai iš širdies pamilo, padirbdino jai sidabrinės rankas ir paėmė už žmoną.

Po metų karalius turėjo traukti į karą, paliko jaunąją karalienę motinos globoj ir pasakė:

– Jeigu ji susilauks kūdikio, gerai ją slaugykite ir prižiūrėkite ir tuojau pat praneškite man laišku.

Ir pagimdė karalienė gražų sūnelį. Senoji motina skubiai parašė laišką ir pranešė karaliui džiugią naujieną. Bet pasiuntinys, eidamas su laišku, prigulė prie upelio pailsėti, o kad buvo ilgoje kelionėje pavargęs, tai ir užmigo. O velnias visą laiką tik ir taikėsi, kaip dievobaimingajai karalienei pakenkti. Dabar jis prislinko prie miegančio pasiuntinio ir sukeitė laiškus: vietoj tikrojo pakišo kitą, kuriame buvo parašyta, kad karalienė susilaukė vilkolakio.

Perskaitęs laišką, karalius išsigando ir didžiai nuliūdo, bet parašė, kad karalienę gerai slaugytų ir prižiūrėtų, kol jis sugrįšias. Eidamas atgal, pasiuntinys prigulė toje pat vietoje ir užmigo, kaip ir pirma. Tuo metu vėl prisisuko velnias ir įkišo pasiuntiniui į kišenę kitą laišką, kuriame buvo parašyta, kad karalienę ir kūdikį reikia nužudyti.

Gavusi tokį laišką, senoji motina baisiausiai išsigando, negalėjo tuo patikėti ir parašė karaliui kitą laišką, bet atsakymas atėjo toks pat, nes velnias kaskart vis pakišdavo netikrą laišką; o paskutiniame netgi buvo pasakyta palikti karalienės akis ir liežuvį kaip įrodymą, kad paliepimas tikrai įvykdytas.

Senoji karalienė ėmė verkti, gailėjo pralieti nekaltą kraują, liepė naktį atvesti elnę, išpjovė akis ir liežuvį ir paslėpė. Paskui tarė karalienei:

– Aš negaliu tavęs žudyti, kaip karaliaus yra įsakyta, bet ilgiau čia pasilikti tau nevalia; eik su kūdikiu į platųjį pasaulį ir niekad daugiau čia nebegrįžk.

Ji pririšo kūdikį jai ant nugaros, ir vargšė moteriškė užverktomis akimis išėjo iš namų. Nuėjo ji į didelę gūdžią girią, parpuolė ant kelių ir ėmė melstis, ir pasirodė Viešpaties angelas, ir nuvedė ją prie mažos trobelės su užrašu: „Čia kiekvienas laisvai gyvena“. Iš trobelės išėjo balta kaip sniegas mergelė ir pasveikino:

– Sveika atvykusi, gerbiamoji karaliene.

Ji įsivedė ją į trobelę, nurišo nuo nugaros berniuką, pridėjo jai prie krūtinės pasimaitinti, o paskui paguldė į gražiai pataisytą lovėlę. Tada vargšė moteriškė paklausė:

– Iš kur tu žinai, kad aš buvau karalienė?

Baltoji mergelė atsakė:

– Aš esu angelas, Dievo atsiųstas sergėti tavęs ir tavo kūdikio.

Išbuvo ji toje trobelėje septynerius metus ir nieko čia jai netrūko, o kad buvo tokia pamaldi, iš Dievo malonės jai vėl ataugo nukirstos rankos.

Galų gale karalius sugrįžo iš karo ir tučtuojau panorą pamatyti savo žmoną ir kūdikį. Senoji motina pravirko ir sako:

– Ak tu, piktas žmogau, ką tu man parašei, kad aš turėjau pražudyti dvi nekaltas sielas! – Parodė jam abu laiškus, kuriuos nelabasis buvo suklastojęs, ir kalbėjo toliau: – Aš padariau taip, kaip tavo buvo įsakyta, – ir pakišo jam kaip įrodymą akis ir liežuvį.

Tada karalius dar labiau pravirko, taip gaudžiai raudėjo savo vargšės žmonos ir sūnelio, kad senajai motinai jo pagailo ir ji tarė:

– Nusiramink, ji tebėra gyva. Aš slapčia liepiau papjauti elnę ir pasilikau jos akis ir liežuvį, o tavo žmonai pririšau ant nugaros kūdikį ir liepiau eiti į platųjį pasaulį, tik turėjo ji pažadėti, kad niekados čionai nebegrįš, nes tu esi didžiai ant jos supykęs.

Tada karalius tarė:

– Aš eisiu ligi pasaulio krašto, nieko nevalgysiu ir negersiu, kol nesurasiu savo mielosios žmonos ir savo vaiko, jeigu tik jie per tą laiką kur nežuvo ar nenumirė iš bado.

Taip pasakęs, karalius išėjo iš namų ir klaidžiojo po pasaulį beveik ištisus septynerius metus, apieškojo visas pakriūtes ir kalnų olas, bet niekur negalėjo savo žmonos rasti, ir jau manė, kad nebėra jos gyvos. Visą tą laiką jis nevalgė ir negėrė, bet Dievas palaikė jo gyvastį. Galų gale atėjo į didelę girią ir rado ten trobelę su užrašu: „Čia kiekvienas laisvai gyvena“. Žiūri – išėjo iš trobelės balta mergelė, paėmė jį už rankos, įvedė į vidų ir sako:

– Sveikas atvykęs, pone karaliau.

Ir paklausė, iš kur jis čia atsiradęs. Jis atsakė:

– Greit bus septyneri metai, kai aš klajoju po pasaulį ir ieškau savo žmonos su vaiku, bet niekaip negaliu rasti.

Angelas pasiūlė jam valgyti ir gerti, bet jis atsisakė, norėjo tik kiek pailsėti. Atsigulė ir užsidengė veidą skepetaitė.

Tuo metu angelas nuėjo į kambarį, kur sėdėjo karalienė su sūnum, kurį ji paprastai vadindavo Sopolėliu, ir tarė jai:

– Išeik su savo vaiku, atėjo tavo vyras.

Ji nuėjo, kur gulėjo jos vyras, ir skepetaitė nukrito jam nuo veido. Tada ji tarė:

– Sopolėli, pakelk savo tėvo skepetaitę ir uždenk jam veidą.

Vaikas pakėlė skepetaitę ir uždengė jam veidą. Karalius pro miegus išgirdo tuos žodžius ir dar kartą numetė skepetaitę. Tada berniūkštis neiškentęs tarė:

– Mieloji motule, kaipgi aš galiu uždengti veidą savo tėvui, juk aš neturiu tėvo šiame pasaulyje! Aš išmokau melstis: „Tėve mūsų, kuris esi danguje“, – ir tu man sakei, kad mano tėvas danguj, ir kad tai Dievulis. Aš to keisto žmogaus nepažįstu! Tai ne mano tėvas.

Išgirdęs šiuos žodžius, karalius atsikėlė ir paklausė, kas ji tokia esanti. Ir ji atsakė:

– Aš esu tavo žmona, o čia tavo sūnus Sopolėlis.

Bet jis pamatė jos sveikas rankas ir tarė:

– Bet mano žmonos buvo sidabrinės rankos.

Ji atsakė:

– Tikrąsias rankas man ataugino maloningasis Dievas.

Angelas nuėjo į kambarį, atnešė sidabrinės rankas ir parodė karaliui. Ir tik dabar jis patikėjo, kad čia iš tikrųjų jo mieloji žmona ir mažasis sūnus, apsidžiaugęs išbučiavo juos ir tarė:

– Sunkus akmuo nusirito man nuo širdies.

Tada Dievo angelas dar kartą visus juos drauge pavalgydino, paskui iškeliavo jie namo pas jo senąją motiną. Ir buvo visame krašte didis džiaugsmas, karalius su karaliene dar kartą iškėlė vestuves ir paskui linksmai gyveno ligi palaimingo savo amžiaus galo.

32. GUDRUOLIS ANSAS

Anso motina klausia:

– Kur išeini, Ansai?

Ansas atsako:

– Pas Grytutę.

– Sėkmės, Ansai. Žiūrėk, kad viskas būtų gerai.

– Bus gerai. Sudie, mama.

– Sudie, Ansai.

Ateina Ansas pas Grytutę.

– Sveika, Grytute.

– Sveikas, Ansai. Ką gero atnešei?

– Nieko neatnešiau. Tai tu man duok.

Grytutė duoda Ansui adatą. Ansas sako:

– Sudie, Grytute.

– Sudie, Ansai.

Ansas paima adatą, įsmeigia į šieno vežimą ir pareina paskui vežimą namo.

– Labą vakarą, mama.

– Labą vakarą, Ansai. Kur buvai?

– Pas Grytutę buvau.

– Ką tu jai nunešei?

– Nieko nenunešiau, jina man davė.

– Ką tau Grytutė davė?

– Adatą davė.

– Tai kur ta adata, Ansai?

– Į šieno vežimą įsmeigiau.

– Kvailai padarei, Ansai, reikėjo įsimeigti adatą į rankovę.

– Tiek to. Kitą kartą žinosiu.

– Kur išeini, Ansai?

– Pas Grytutę, mama.

– Sėkmės, Ansai. Žiūrėk, kad viskas būtų gerai.

– Bus gerai. Sudie, mama.

– Sudie, Ansai.

Ateina Ansas pas Grytutę.

– Sveika, Grytute.

– Sveikas, Ansai. Ką gero atnešei?

– Nieko neatnešiau, tai tu man duok.

Grytutė duoda Ansui peilį.

– Sudie, Grytute.

– Sudie, Ansai.

Ansas paima peilį, įsismeigia į rankovę ir pareina namo.

– Labą vakarą, mama.

– Labą vakarą, Ansai. Kur buvai?

– Pas Grytutę buvau.

– Ką tu jai nunešei?

– Nieko nenunešiau, jinai man davė.

– Ką tau Grytutė davė?

– Peilį davė.

– Tai kur tas peilis, Ansai?

– Į rankovę įsismeigiau.

– Kvailai padarei, Ansai, reikėjo peilį į kišenę įsikišti.

– Tiek to. Kitą kartą žinosiu.

– Kur išeini, Ansai?

– Pas Grytutę, mama.

– Sėkmės, Ansai. Žiūrėk, kad viskas būtų gerai.

– Bus gerai. Sudie, mama.

– Sudie, Ansai.

Ateina Ansas pas Grytutę.

– Sveika, Grytute.

– Sveikas, Ansai. Ką gero atnešei?

– Nieko neatnešiau, tai tu man duok.

Grytutė duoda Ansui jauną ožkelę.

– Sudie, Grytute.

– Sudie, Ansai.

Ansas paima ožkelę, suriša jai kojas ir įsikiša į kišenę. Kai pareina namo, ožkelė jau užtroškusi.

– Labą vakarą, mama.

– Labą vakarą, Ansai. Kur buvai?

– Pas Grytutę buvau.

- Ką tu jai nunešei?
- Nieko nenunešiau, jinai man davė.
- Ką tau Grytutė davė?
- Ožkelę davė.
- Tai kur ta ožkelė, Ansai?
- Į kišenę įsikišau.
- Kvailai padarei, Ansai, reikėjo ožkelę prisirišti prie sieto.
- Tiek to. Kitą kartą žinosiu.
- Kur išeini, Ansai?
- Pas Grytutę, mama.
- Sėkmės, Ansai. Žiūrėk, kad viskas būtų gerai.
- Bus gerai. Sudie, mama.
- Sudie, Ansai.

Ateina Ansas pas Grytutę.

- Sveika, Grytute.
 - Sveikas, Ansai. Ką gero atnešei?
 - Nieko neatnešiau, tai tu man duok.
- Grytutė duoda Ansui lašinių bryzą.
- Sudie, Grytute.
 - Sudie, Ansai.

Ansas paima lašinius, prisiriša prie sieto ir velka paskui save. Apninka šunys ir suėda lašinius.

Kai pareina namo, jo rankoje belikęs tik sietas, ir nieko daugiau.

- Labą vakarą, mama.
- Labą vakarą, Ansai. Kur buvai?
- Pas Grytutę buvau.
- Ką tu jai nunešei?
- Nieko nenunešiau, jinai man davė.
- Ką tau Grytutė davė?
- Lašinių bryzą davė.
- Tai kur tie lašiniai, Ansai?
- Pririšau prie sieto, vedžiau namo, šunys suėdė.
- Kvailai padarei, Ansai, reikėjo lašinius ant galvos nešti.
- Tiek to. Kitą kartą žinosiu.
- Kur išeini, Ansai?
- Pas Grytutę, mama.
- Sėkmės, Ansai. Žiūrėk, kad viskas būtų gerai.

– Bus gerai. Sudie, mama.

– Sudie, Ansai.

Ateina Ansas pas Grytutę.

– Sveika, Grytute.

– Sveikas, Ansai. Ką gero atnešei?

– Nieko neatnešiau, tai tu man duok.

Grytutė duoda Ansui veršiuką.

– Sudie, Grytute.

– Sudie, Ansai.

Ansas paima veršiuką, užsikelia ant galvos, ir veršiukas besispardydamas apdrasko jam veidą.

– Labą vakarą, mama.

– Labą vakarą, Ansai. Kur buvai?

– Pas Grytutę buvau.

– Ką tu jai nunešei?

– Nieko nenunešiau, jinai man davė.

– Ką tau Grytutė davė?

– Veršiuką davė.

– Tai kur tas veršiukas, Ansai?

– Ant galvos užsikėliau, veidą apdraskė.

– Kvailai padarei, Ansai, reikėjo parvesti veršiuką ir pririšti prie ėdžių.

– Tiek to. Kitą kartą žinosiu.

– Kur išeini, Ansai?

– Pas Grytutę, mama.

– Sėkmės, Ansai. Žiūrėk, kad viskas būt gerai.

– Bus gerai. Sudie, mama.

– Sudie, Ansai.

Ateina Ansas pas Grytutę.

– Sveika, Grytute.

– Sveikas, Ansai. Ką gero atnešei?

– Nieko neatnešiau, tai tu man duok.

Grytutė sako Ansui:

– Aš pati su tavim eisiu.

Ansas paima Grytutę, užneria jai sietą, parsiveda namo, pastato prie ėdžių ir pririša. Paskui pareina pas motiną.

– Labą vakarą, mama.

– Labą vakarą, Ansai. Kur buvai?

- Pas Grytutę buvau.
- Ką tu jai nunešei?
- Nieko nenunešiau.
- Ką tau Grytutė davė?
- Nieko nedavė, pati su manim atėjo.
- Tai kur tu ją padėjai?
- Parvedžiau už sieto, pririšau prie ėdžių ir pamečiau šeko.
- Kvailai padarei, Ansai, reikėjo kartą kitą į ją meilią akį užmesti.
- Tiek to. Kitą kartą žinosiu.

Nueina Ansas į tvartą, išlupa visiems veršiams ir avims akis ir mėtė Grytutei į veidą. Grytutė supyksta, nutrūksta nuo sieto ir pabėga – o buvo juk Anso sužadėtinė.

33. TRYS KALBOS

Gyveno kartą Šveicarijoje senas grafas ir turėjo tik vieną vienintelį sūnų, bet tas buvo kvailas ir nieko negalėjo išmokyti. Kartą tėvas ir sako:

– Klausyk, sūneli, nieko negaliu tau į galvą įkalti, nors darau ką tik įmanydamas. Turėsi iš namų eiti, atiduosiu tave vienam garsiam mokytojui, tegu jis pabando tave pralamdyti.

Išsiuntė jaunikaitį į kitą miestą, ir išbuvo jis pas mokytoją visus metus. Po metų sugrįžta namo, tėvas ir klausia:

– Na, sūneli, ko tu išmokai?

– Tėve, aš išmokau suprasti, ką šunys loja, – atsakė šis.

– Dėl Dievo meilės! – sušuko tėvas. – Ir tai viskas, ko tu išmokai? Tada aš išsiųsiu tave į kitą miestą pas kitą mokytoją.

Nugabeno vaikiną į kitą miestą, ir išbuvo jis pas tą mokytoją taip pat metus. Kai sugrįžo namo, tėvas vėl klausia:

– Sūneli, ko tu išmokai?

Sūnus atsakė:

– Tėve, aš išmokau suprasti, ką paukščiai šneka.

Tėvas supyko ir sako:

– Ak tu, netikša, sugaišai tiek brangaus laiko ir nieko neišmokai. Kaip tau ne gėda man į akis rodytis? Aš išsiųsiu tave pas trečią mokytoją, bet jeigu ir ten nieko neišmoksi, tada aš tau daugiau nebe tėvas.

Sūnus išbuvo ir pas trečią mokytoją visus metus, o kai sugrįžo, tėvas vėl paklausė:

– Na, sūneli, ko tu išmokai?

Ir sūnus atsakė:

– Tėveli, per šiuos metus aš išmokau suprasti, ką varlės kvarkia.

Tėvas baisiausiai įniršo, pašokęs sušaukė savo tarnus ir tarė:

– Šitas žmogus daugiau man nebe sūnus, aš atsižadu jo ir įsakau nuvesti į mišką ir nužudyti.

Tarnai nuvedė sūnų į mišką, bet kai reikėjo žudyti, negalėjo – pasigailėjo ir paleido. O kad senasis grafas patikėtų, jog išpildė įsakymą, parnešė išpjovę stirnos akis ir liežuvį.

O jaunikaitis ėjo, ėjo, po kiek laiko priėjo tokią pilį ir pasiprašė nakvynės.

– Gerai, – tarė pilies šeimininkas, – jeigu sutinki nakvoti senajame bokšte, tai eik, bet aš tave perspėju, ten gali galvą palydėti, tas bokštas pilnas piktų šunų, jie loja ir kaukia be perstojo, todėl

kartkarčiais reikia įmesti jiems žmogų, ir jie tuoj pat jį sudrasko.

Visas kraštas dėl to kentėjo ir liūdėjo, tačiau niekas toje bėdoje padėti negalėjo. O jaunikaitis neišsigando ir tarė:

– Na tai kas, tik nuleiskit mane pas tuos lojančius šunis ir duokit kokio ėdalo, kad turėčiau jiems ko numesti; man jie nieko nedarys.

Kad jau tokia buvo jo valia, tai davė jam šio to piktiems šunims pašerti ir nuleido į bokštą. Ir kai jis ten įėjo, šunys jo nelojo, vaikščiojo aplinkui, meiliai vizgindami uodegas, ėdė, ką jis davė, ir nieko jam nedarė. Kitą rytą visi baisiausiai nustebė, kai jis vėl pasirodė sveikas ir gyvas ir pasakė pilies valdovui:

– Šunys savo kalba man apsakė, kodėl jie ten yra, ir kodėl per tai kenčia visas kraštas. Jie yra užkeikti ir turi saugoti didelį lobį, užkastą bokšte, ir tol nenurims, kol tas lobis nebus iškeltas į dienos šviesą. O kaip tai padaryti, aš taip pat sužinojau iš jų kalbų.

Visi apsidžiaugė, išgirdę tokius jo žodžius, o pilies valdovas pažadėjo priimti jį už sūnų, jeigu jis tą darbą atliks.

Jaunikaitis vėl nusileido į bokštą, o kad žinojo, ką turi daryti, tai ir iškėlė pilną skrynią aukso. Ir nuo to laiko niekas daugiau nebegirdėjo šunų kaukimo, jie dingo pradingo, ir kraštas buvo išvaduotas iš tos nelaimės.

Po kiek laiko jaunikaitis sumanė keliauti į Romą. Kelionėje pasitaikė važiuoti pro balą, kur tupėjo ir kvarkė varlės. Jaunikaitis pasiklausė ir, kai suprato, ką jos kalba, susimąstė ir nuliūdo. Galų gale nuvažiavo į Romą, o ten ką tik buvo miręs popiežius, ir kardinolai niekaip negalėjo nuspręsti, kas turėtų būti jo įpėdinis. Po ilgų dvejonių nutarė išrinkti popiežium tą, ant kurio nusileis stebuklingas Dievo Apvaizdos ženklas. Ir vos tik jie taip nusprendė, tą pačią akimirką į bažnyčią įžengė jaunas grafas, ir staiga atskrido du balti kaip sniegas balandžiai ir nutūpė jam ant pečių. Dvasininkai suprato, kad tai Dievo ženklas, ir tuoj pat paklausė jį, ar sutinka būti popiežium. Iš pradžių jis dar abejojo, nežinojo, ar yra to vertas, bet, balandžių įkalbėtas, galų gale sutiko.

Tad buvo pateptas ir iššventintas, ir išsipildė tai, ką jis kelionėje iš varlių buvo nugirdęs ir kuo tada pats patikėti nenorėjo, – kad reikės būti Šventuoju Tėvu. Paskui jis turėjo laikyti mišias ir nemokėjo nė vieno žodžio, bet abu balandžiai tupėjo jam ant pečių ir viską pasakinėjo į ausį.

34. IŠMANIOJI ELZĖ

Gyveno kartą žmogus ir turėjo dukterį, kurią vadino išmaniaja Elze. Kai ji užaugo, tėvas tarė:

– Laikas išleisti ją už vyro.

– Taip, – tarė motina, – jeigu tik atsiras, kas norės ją imti.

Galų gale iš kažki kur toli atvyko vienas jaunikis, vardu Ansas, ir pasipiršo, bet sakė imsiąs ją tik tada, jeigu išmanioji Elzė pasirodys iš tikrųjų protinga esanti.

– O, – tarė tėvas, – jos galva ne puodynė!

O motina pridūrė:

– Ak, ji mato, kaip vėjas keliu laksto, ir girdi, kaip žolė auga.

– Gerai, – tarė Ansas, – bet jeigu ji pasirodys ne tokia protinga, tada aš jos neimsiu.

Susėdo jie prie stalo valgyti, motina ir sako:

– Elze, nueik į rūšį ir atnešk alaus.

Išmanioji Elzė paėmė ąsotį nuo lentynos ir išėjo į rūšį, smagiai tarškindama dangteliu, kad kelias ne taip prailgtų. Nulipusi apačion, pasiėmė kėdutę ir pasistatė prie statinės, kad nereikėtų stovėti pasilenkusiai, nugara neįskaustų ir dar koks priemėtis neįsimestų. Paskui pasidėjo ąsotį ir atsuko čiaupą, o per tą laiką, kol tekėjo alus, nenorėjo gi tuščiai akių varinėti, pažvelgė aukštyn į sieną, sykį kitą permetė akimis ir mato – tiesiai virš galvos stirkso kirtiklis, per neapsižiūrėjimą mūrininkų paliktas. Ir kad pagaus išmanioji Elzė raudoti, kad pagaus aimanuoti:

– Kai ištekėsiu už Anso, ir mudu susilauksim vaiko, ir tas vaikas užaugs, ir mes atsiųsim jį čia, į rūšį, alaus įleisti, nagi, užkris kirtiklis jam ant galvos ir užmuš.

Sėdi ir verkia, rėkia, kiek tik gerklė leidžia, aimanuoja dėl būsimos nelaimės. Tie viršuje laukia laukia gėrimo, o išmaniosios Elzės kaip nėra, taip nėra. Tada motina ir sako mergai:

– Nueik į rūšį ir pažiūrėk, kur prapuolė Elzė.

Merga nueina į rūšį, žiūri – sėdi Elzė prie statinės ir balsu rauda.

– Elze, ko tu verki? – klausia merga.

– Ak, – sako toji, – kaipgi aš neverksiu? Kai ištekėsiu už Anso, ir mes susilauksim vaiko, ir tas vaikas užaugs, ir mes atsiųsim jį čia alaus įleisti, nagi, neduokdie, užkris kirtiklis jam ant galvos ir užmuš.

Ir tarė merga:

– Na ir išmanumas mūsų Elzės!

Atsisėdo šalia jos ir taip pat ėmė raudoti dėl gresiančios nelaimės.

Po kiek laiko, kai merga vis negrižo ir negrižo, o tiems viršuje ten visai gerklės išdžiūvo, tėvas ir sako bernui:

– Nueik gi į rūšį ir pažiūrėk, kur prapuolė Elzė su merga.

Nueina bernas į rūšį, o ten sėdi išmanioji Elzė su merga, ir abi verkia.

– Ko gi jūs verkiat? – klausia jis.

– Ak, – sako Elzė, – kaipgi aš neverksiu? Kai ištekėsiu už Anso, ir mes susilauksim vaiko, ir tas vaikas užaugs, ir mes atsiųsim jį čia alaus įleisti, nagi, užkris jam ant galvos kirtiklis ir užmuš.

Ir tarė bernas:

– Na ir išmanumas mūsų Elzės!

Atsisėdo prie jos ir taip pat ėmė žliumbti.

Tie viršuje laukė laukė berno, o kad tas vis negrižo, tai tėvas ir sako pačiam:

– Nueik gi į rūšį ir pažiūrėk, kur prapuolė Elzė.

Nueina pati į rūšį, randa ten visus tris beaimanuojančius ir klausia, ko gi jie čia taip rauda. Elzė ir jai papasakoja, kad krisdamas kirtiklis gali užmušti jos būsimąjį vaiką, kai tas užaugęs ateis čia alaus įleisti. Tada ir motina tarė:

– Na ir išmanumas mūsų Elzės!

Atsisėdo šalia ir rauda kartu.

Vyras viršuje dar kiek palūkėjo, bet kai pati vis negrižo, o jį vis labiau kankino troškulys, tarė:

– Reikia pačiam eiti į rūšį ir pažiūrėti, kur prapuolė Elzė.

Bet kai nuėjo į rūšį ir pamatė visus juos sėdinčius ir raudančius ir kai sužinojo, kad dėl viso to kaltas Elzės vaikas, kurio ji kada nors susilauks, ir kad jį, ko gero, gali užmušti kirtiklis, jeigu nukris, kai vaikas sėdės po juo ir leis iš statinės alų, tai sušuko:

– Na ir išmanumas mūsų Elzės!

Atsisėdo ir rauda kartu su visais.

Jaunikis sėdėjo, sėdėjo vienas viršuje, o kai niekas negrižo, tai ir pagalvojo: „Matyt, jie visi ten apačioje manęs laukia, reikia eiti ir pažiūrėti, ką jie ten veikia.“

Nueina, žiūri – sėdi ten susėdę visi penki ir rėkia aimanuoja vienas graudžiau už kitą.

– Kokia gi čia nelaimė atsitiko? – klausia jis.

– Ak, mielasis Ansai, – sako Elzė, – kai tu mane vesi, ir mes susilauksim vaiko, ir tas vaikas užaugs, ir mes galbūt atsiųsim jį čionai alaus įleisti, nagi, gali taip atsitikti, kad ims ir nukris anas va kirtiklis, kur antai viršuje stirkso įstrigęs, krisdamas prakirs vaikui galvą ir negyvai užmuš. Tai kaipgi mes neverksim?

– Na, – tarė Ansas, – daugiau proto tvarkyti mano namų ūkiui ir nereikia. Jeigu jau tu tokia protinga, Elze, tai gerai, imu tave.

Stvėrė ją už rankos, užsivedė į viršų ir iškėlė su ja vestuves.

Pagyveno juodu kiek laiko, kartą Ansas ir sako:

– Žinai ką, žmon, aš išeinu pinigų užsidirbti, o tu nueik į lauką ir nupjauk javus, kad turėtume duonos.

– Gerai, mielas Ansai, aš viską padarysiu.

Kai Ansas išėjo, ji išsivirė geros košės ir nusinešė į lauką. Nuėjusi tarė sau:

– Ką man daryti? Pirma pjauti ar pirma pavalgyti? Et, geriau pirma pavalgysiu.

Išvalgė puodą košės ir, kai jau gerai pasisotino, vėl sako:

– Ką man daryti? Pirma pjauti ar pamiegoti? Et, geriau pirma pamiegosiu.

Tad atsigulė į javus ir užmigo. Per tą laiką Ansas seniai parėjo namo, o Elzės kaip nėra, taip nėra, ir sako jis:

– Na ir išmaninga ta mano Elzė, jau toks jos darbštumas, kad net pavalgyti namo nepareina.

Bet kai ji vis nesirodė, ir jau temti pradėjo, eis jis pasižiūrėti, kas ten jos nupjauta.

Nuėjo, žiūri – niekas nenujauta, o jo pati guli javuose ir pučia į akį. Ansas greitai namo, atsinešė raizgus su skambaliukais ir apraizgė jais savo pačią, o toji miega sau ramiausiai toliau. Ansas parbėgo namo, užsidarė duris, atsisėdo ant savo kėdės ir dirba.

Galiausiai, kai jau visai sutemo, išmanioji Elzė prabudo. Atsistojo, ir kad sudzinguliuos aplinkui, vos tik žengia žingsnį, tuoj ir sudzingsi skambaliukai. Elzė išsigando, pradėjo abejoti, ar čia iš tikrųjų ji, išmanioji Elzė, ir sako:

– Ar čia aš, ar ne aš?

Bet ir pati nežinojo, ką atsakyti, tai stovėjo kurį laiką dvejodama; galų gale pagalvojo: „Reikia eiti namo ir paklausti, ar čia aš, ar ne aš, jie ten jau žinos.“ Pribėgo prie durų ir sušuko:

– Ansai, ar Elzė namie?

– Taip, – atsakė Ansas, – namie.

Elzė kad išsigando ir sako:

– Viešpatie, vadinasi, čia ne aš!

Ir nuėjo prie kitų durų. Bet žmonės, išgirdę skambaliukų dzinguliavimą, nenorėjo atidaryti. Niekur neradusi sau prieglobsčio, išbėgo ji iš kaimo, ir niekas jos daugiau nebematė.

35. SIUVĖJAS DANGUJE

Atsitiko, kad vieną gražią dieną Viešpats Dievas panoro po dangaus sodą pasivaikščioti ir pasiėmė visus apaštalus ir šventuosius, liko prie dangaus vartų tik vienas šventas Petras. Dievas prisakė jam, kol grįš, nieko dangun neįleisti. Tad stovėjo Petras prie vartų ir sergėjo. Neilgai trukus girdi – kažkas beldžiasi. Petras paklausė, kas ten toks ir ko jam čia reikia.

– Aš esu varganas, bet doras siuvėjas, – atsakė plonas balselis, – prašom mane įleisti.

– Taip, taip, doras tu, – tarė Petras, – tavo dorumas kaip to vagies kartuvėse. Juk buvai ilgapiirštis ir nugvelbdavai iš žmonių vieną kitą gelumbės skiautę. Neleisiu tavęs į dangų, Viešpats liepė, kol jo nėra, nieko čionai neįleisti.

– Nagi, būk gailestingas, – sušuko siuvėjas, – mažos skiautelės savaime nukrinta nuo stalo, argi čia vagystė? Neverta apie tai ir kalbėti. Žiūrėk, aš šlubuoju, kelionėje prisimušiau pūsles ant kojų, negi dabar apsisukęs grįšiu atgal. Įleisk mane, aš dirbsiu visus juodus darbus: nešiosiu vaikus, plausiu vystyklus, šveisiu ir mazgosiu suolus, kur jie žaidė, ir lopysiu jų suplyšusius drabužėlius.

Pasigailėjo Petras apšlubusio vargšo siuvėjo ir pravėrė mažytį plyšelį dangaus vartuose, kad tas išdžiūvėlis pratilpti galėtų. Liepė sėsti į kampa už durų ir sėdėti ten tyliai ir ramiai, kad Viešpats sugrįžęs nepastebėtų ir neužsirūstintų.

Siuvėjas paklausė, bet kai kartą šventas Petras išėjo pro duris, neiškentęs ėmė ir atsikėlė, pradėjo landžioti po visus dangaus pakampus ir visur kaišioti nosį. Galų gale pataikė į tokią vietą, kur stovėjo daug gražių ir brangių kėdžių, o jų vidury – krėslas, visas iš gryno aukso, blizgančiais brangakmeniais nusagstytas ir daug aukštesnis už kėdes, priešais tą krėslą buvo aukso pakojis padėtas. Tai buvo sostas, kuriame sėdėdavo Viešpats, kai būdavo namie, ir matydavo iš ten viską, kas dedasi žemėje.

Siuvėjas sustojo ir ilgokai žiūrėjo į tą krėslą, nes jis patiko jam labiau už visa kita. Galų gale neatsispyrė pagundai, palypėjo ir atsisėdo į sostą.

Ir staiga išvydo jis viską, kas dedasi žemėje. Pamatė ten vieną bjaurią senę, toji skalbė prie upelio žlugtą ir beskalbdama paėmė ir nukniaukė dvi marškas. Tai matydamas, siuvėjas taip supyko, kad stvėrė aukso pakojį ir sviedė jį per visą dangų į tą seną vagilę. O kad susigražinti iš žemės pakajo negalėjo, tai patyliukais nuslinko nuo sosto, atsisėdo į savo vietą prie durų ir sėdi sau lyg nieko nebuvę.

Sugrįžo Viešpats Dievas su dangaus palyda ir siuvėjo nepastebėjo, bet kai atsisėdo į savo sostą, žiūri – nebėra pakajo. Paklausė šventą Petrą, kurgi dingo pakojis, bet tas nežinojo. Tada Viešpats ėmė

kamantinėti, ar tik nebus jis čia ko įsileidęs.

– Tai kad nežinau, rodos, nieko čia daugiau nebuvo, – atsakė Petras, – tik toks šlubas siuvėjas, jis ir dabar tebesėdi už durų.

Viešpats pasišaukė siuvėją ir paklausė, ar nepaėmė jis pakojo, o jeigu paėmė, tai kur padėjo.

– O Viešpatie, – džiugiai atsakė siuvėjas, – man pašoko pyktis, ir nutrenkiau jį žemėn – paleidau į vieną senę, pamatęs, kad ji skalbdama nukniaukė dvi marškas.

– Ak tu, nenaudėli, – tarė Viešpats, – jeigu aš taip teisčiau, kaip tu teisi, tai kas gi iš tavęs būtų belikę! Aš seniai nebeturėčiau nei kėdžių, nei suolų, nei krėslų, net puodšakių – viską būčiau išsvaidęs į nusidėjėlius. Nevalia tau likti danguje, nešdinkis atgal už vartų ir eik sau kur nori. Čia bausti galiu tik aš vienas, Viešpats.

Ir gavo Petras išprašyti siuvėją iš dangaus, o kad tas avėjo suplyšusiais batais, ir kojos buvo vienu pūsliu, tai paėmė į ranką lazda ir nuėjo į Palūkėkveilį, kur sėdi ir linksminasi dievobaimingi kareiviai.

36. STEBUKLINGAS STALELIS, AUKSO ASILAS IR LAZDA IŠ MAIŠO

Kitados gyveno toks siuvėjas. Turėjo jis tris sūnus ir tik vieną vienintelę ožką. Toji ožka visus juos savo pienu maitino, todėl reikėjo ją gerai šerti ir kasdien vesti pasiganyti. Sūnūs tai ir darė pakaičiui iš eilės.

Kartą nusivedė ją vyresnysis į kapus, kur buvo priželę gražiausios žolės, ir paleido ten ganytis ir strikinėti. Vakare, kai atėjo metas namo ginti, paklausė:

– Ožkele, ar tu soti?

Ožka atsakė:

Esu soti kaip ankštelė,

Nebenoriu nė šapelio: mekekė!

– Tai eime namo, – tarė vaikas.

Paėmė už virvutės, parvedė į tvartą ir pririšo.

– Na, – tarė senasis siuvėjas, – ar gerai ožka pasiganė?

– O, – atsakė sūnus, – yra soti kaip ankštelė, nebenori nė šapelio.

Bet tėvas norėjo pats įsitikinti, nuėjo į tvartą, paglostė savo mieląjį gyvulėlį ir klausia:

– Ožkele, ar tu tikrai soti?

Ožka atsakė:

Kaip aš soti būt galėjau?

Per kapelį strakinėjau,

Nė šapelio neregėjau: mekekė!

– Ką aš girdžiu! – sušuko siuvėjas.

Parlėkė į trobą ir sako sūnui:

– Ak tu, melagi, sakei, kad ožka sočiai prisiėdusi, o tu ją, pasirodo, badu dvasinai!

Supykęs nusikabino nuo sienos uolektį, išpėrė sūnui kailį ir išvijo iš namų.

Kitą dieną buvo eilė antram sūnui ožką ganyti, tas parinko vietelę darže palei gyvatvorę, kur augo

sodri žolė. Ir ožka ją gražiai nuėdė. Vakare, kai susiruošė namo, paklausė:

– Ožkele, ar tu soti?

Ožka atsakė:

Esu soti kaip ankštelė,

Nebenoriu nė šapelio: mekekė!

– Tai eime namo, – tarė vaikinai.

Parvedė namo ir pririšo tvarte.

– Na, – paklausė senasis siuvėjas, – ar gerai ožka pasiganė?

– O, – atsakė sūnus, – yra soti kaip ankštelė, nebenori nė šapelio.

Siuvėjas nepatikėjo sūnaus žodžiais, nuėjo į tvartą ir paklausė:

– Ožkele, ar tu tikrai soti?

Ožka atsakė:

Kaip aš soti būt galėjau?

Per kapelį strakinėjau,

Nė šapelio neregėjau: mekekė!

– Tai nenaudėlis! – sušuko siuvėjas. – Šitoki gerą gyvulėlį badu dvasinti!

Parlėkė namo ir, pasičiupęs uolektį, išvijo sūnų pro duris lauk.

Dabar atėjo eilė trečiam sūnui. Tas norėjo gerai atlikti savo darbą – susirado krūmokšlius su vešlia lapija ir paleido ožką ganytis. Vakare, kai susiruošė namo, paklausė:

– Ožkele, ar tu tikrai soti?

Ožka atsakė:

Esu soti kaip ankštelė,

Nebenoriu nė šapelio: mekekė!

– Tai eime namo, – tarė jaunėlis.

Parvedė ožką į tvartą ir pririšo.

– Na, – tarė senasis siuvėjas, – ar gerai ožka pasiganė?

– O, – atsakė sūnus, – yra soti kaip ankštelė, nebenori nė šapelio.

Siuvėjas nepatikėjo, nuėjo į tvartą ir klausia:

– Ožkele, ar tu tikrai soti?

Piktoji ožka atsakė:

*Kaip aš soti būt galėjau?
Per kapelį strakinėjau,
Nė šapelio neregėjau: mekekė!*

– Ak tie paršai melagiai! – sušuko siuvėjas. – Visi jie vieno galo – nei jie Dievo bijo, nei jiems pareiga rūpi! Gana jums mane už nosies vedžioti!

Nesitverdama pykčiu, parlėkė namo ir taip ėmė vanoti uolektimi vargšui vaikinui nugarą, kad tas galvotrūkčiais išlėkė iš namų.

Ir liko senis siuvėjas su savo ožka vienas.

Kitą rytą nuėjo jis į tvartą, paglostė, pamylavo ožką ir sako:

– Eime, mieloji ožkele, aš tave pats nuvesiu pasiganyti.

Paėmė už virvutės ir nuvedė į žalią patvorį, kur buvo priaugę kraujažolių ir kitų žolynų, kuriuos taip mėgsta ožkos.

– Čia tu galų gale galėsi prisiėsti, kiek tik tavo širdis geidžia, – tarė jis ir leido ganytis ligi pat vakaro.

O vakare paklausė:

– Ožkele, ar tu soti?

Ji atsakė:

*Esu soti kaip ankštelė,
Nebenoriu nė šapelio: mekekė!*

– Tai eime namo, – tarė siuvėjas.

Parvedė į tvartą ir pririšo. Išeidamas dar kartą atsigrėžė ir sako:

– Na, dabar tai jau tu gerai prisiėdei!

Bet ožka ir vėl atsakė tą patį:

*Kaip aš soti būt galėjau?
Per kapelį strakinėjau,
Nė šapelio neregėjau: mekekė!*

Tai išgirdęs, siuvėjas pasijuto lyg basliu per galvą gavęs – suprato, kad be reikalo išvarė iš namų tris savo sūnus.

– Na, palauk, tu nedėkingas gyvuly! – sušuko jis. – Išvyti tave būtų per maža. Aš tave taip paženklinsiu, kad tu garbingiems siuvėjams ir akyse negalėsi pasirodyti.

Greitai nubėgo į trobą, atsinešė skustuva, išmuilino ožkai galvą ir nuskuto grynai grynai, kaip delnas. O kad gauti pylos su uolektimi jai būtų buvusi per didelė garbė, tai pasičiupo botagą ir taip apšventino šonus, kad toji šuoliais išdulkėjo iš tvarto.

Liko siuvėjas namie vienas kaip pirštas, ir pasidarė jam be galo liūdna. Mielai būtų susigražinęs sūnus, bet niekas nežinojo, kur jie pasidėjo.

Vyresnysis tuo metu stojo mokytis pas vieną stalių, mokėsi jis ten uoliai ir sąžiningai, o kai laikas baigėsi, ir turėjo eiti į žmones, meistras padovanojo jam stalelį. Stalelis buvo kaip stalelis, iš paprasto medžio padarytas, bet turėjo vieną gerą ypatybę: jeigu tik pastatai jį ir pasakai: „Staleli, apsidenk“, – gerasis stalelis tuoj pat apsidengia švaria staltiesėle, ant jo atsiranda lėkštė ir peilis su šakute šalia, ir dubenys visokiausių virtų ir keptų valgių, kiek tik ant jo telpa, ir dar spindi taurė raudonojo vyno – tik valgyk ir džiaukis. Jaunasis pameistras pagalvojo: „Dabar tu jau apsirūpinęs ligi karsto lentos“, – ir patenkintas iškeliavo į žmones. Užėjęs į kokią smuklę, nesukdavo sau galvos, gera ji ar bloga, gaus ten ko pavalgyti, ar ne. Kartais nė užsukti ten neužsukdavo, būdavo, nusiima nuo pečių stalelį, pasistato kur lauke, miške ar pievoje, kur tik jam patinka, pasako: „Staleli, apsidenk“, – ir turi visko, ko tik panorėjęs.

Galų gale atėjo į galvą mintis grįžti atgal namo – tėvas tikriausiai bus jau atlyžęs ir su tokiu stebuklingu staleliu mielai jį priims. Bet atsitiko, kad kelyje namo užsuko į vieną užėigą, kur buvo daug žmonių. Tie maloniai jį pasveikino, pakvietė sėsti prie stalo ir kartu pavakarieniauti, nes šiaipgi vargu ar ko begausi.

– Ne, – atsakė stalius, – nenoriu nutraukti jums nuo burnos kąsnio, verčiau aš jus pavaišinsiu.

Tie nusišaipė, manydami, kad keleivis juokus iš jų traukia. Bet stalius stakt pasistatė savo medinį stalelį vidury kambario ir tarė:

– Staleli, apsidenk!

Ir akies mirksniu tas apsikrovė skanių skaniausiais valgiais, kokių ir pats šeimininkas nebūtų galėjęs patiekti, ir jų kvapas ėmė maloniai kutenti svečiams nosį.

– Prašom vaišintis, mielieji bičiuliai, – tarė stalius.

Svečiai, matydami, kad čia ne šiaip sau žodžiai, daug nesiprašydino, prisislinko prie stalo, išsitraukė peilius ir drąsiai kibo valgyti. Bet labiausiai juos stebino tai, kad kai tik koks dubuo ištuštėja, jo vieton tuoj pat atsiranda kitas.

Šeimininkas stovėjo kampe ir viską matė; jis nežinojo, ką ir sakyti, tik pagalvojo: „Šitokį virėją ir man ne pro šalį būtų turėti.“

Stalius ir jo svečiai linksminosi iki išnaktų, galų gale visi nuėjo gulti, atsigulė ir jaunasis pameistras, savo stebuklingąjį stalelį pasistatęs pasienyje. Tik šeimininkas negalėjo rasti sau ramybės, jam neišėjo iš galvos tas stalelis, pagaliau prisiminė, kad jo sandėlyje tarp išenuitakandų

irgi stovi lygiai toks pat. Nuėjęs patyliukais atnešė jį ir pastatė stebuklingojo vietoj.

Kitą rytą stalius užsimokėjo už nakvynę, pasiėmė stalelį nė negalvodamas, kad čia ne tas, ir išdrožė savo keliais. Apie pietus parėjo pas tėvą, ir tas pasitiko jį su dideliu džiaugsmu.

– Na, sūneli, ko tu išmokai? – paklausė.

– Tapau staliu, tėve.

– Geras amatas, – atsakė tėvas. – O ką tu parsinešei iš savo kelionių?

– Tėve, geriausias daiktas, kurį parsinešiau, tai stalelis.

Siuvėjas apžiūrėjo jį iš visų pusių ir sako:

– Betgi tai ne meistro darbas, tai senas ir prastas staliukas.

– Bet jis stebuklingas, – atsakė sūnus, – kai pastatau jį ir pasakau: „Staleli, apsidenk!“ – ant jo tuojau atsiranda gardžiausių valgių ir netgi vyno, kuris pradžiugina širdį. Sukviesk visus gimines ir draugus, tegu pasivaišina, papuotauja, stalelis visus juos pamaitins iki soties.

Kai svečiai susirinko, sūnus pastatė stalelį vidury trobos ir sako:

– Staleli, apsidenk!

Bet stalelis nė krust – stovi sau be nieko, kaip ir kiekvienas kitas stalias, kuris nesupranta žmonių kalbos. Vargšas pameistrys sumojo, jog čia ne tas stalelis, jog kažkas jį apmainė, ir jam pasidarė didelė gėda, kad svečių akyse pasirodė kaip melagis. Giminės pasijuokė iš jo ir nei valgę, nei gėrę išsivaikščiojo namo.

Tėvas vėl išsitraukė siuvinius ir siuvo toliau, o sūnus nuėjo dirbti pas vieną meistrą.

Antrasis sūnus pateko pas malūnininką ir stojo pas jį už mokinį. Pasibaigus mokslo metams, meistras tarė:

– Kad tu buvai man geras, dovanuju tau asilą, ne bet kokį, o ypatingą, vežimo jis netraukia ir maišų nenešioja.

– Tai kam jis man toks reikalingas? – paklausė jaunas pameistrys.

– Jis spjauto auksą, – atsakė malūnininkas. – Jeigu pastatysi jį ant skepetos ir pasakysi: „Briklebrit!“ – tai gerasis gyvulėlis ims spjaudyti auksinius, iš priekio ir iš užpakalio.

– Čia tai geras daiktas, – tarė pameistrys, padėkojo meistrui ir iškeliavo į žmones.

Jeigu jam kada prireikdavo pinigų, užtekdavo tik pasakyti asilui: „Briklebrit!“ – ir pabirdavo auksiniai, visas jo darbas buvo tik surinkti juos nuo žemės. Ir kur tik jis atsidurdavo, visur užsisakydavo to, kas geriausia, ir juo brangiau, juo mieliau, juk maišelis visada buvo pilnas pinigų.

Kurį laiką pasidairęs po pasaulį, pagalvojo: „Reikėtų aplankyti tėvą. Jeigu pareisiu su aukso asilu, jis užmirš savo pyktį ir priims mane išskėstomis rankomis.“

Ir atsitiko, kad grįždamas pataikė į tą pačią užėigą, kur jo broliui buvo apmainytas staliukas. Atėjo asilu vedinas, ir šeimininkas norėjo paimti gyvulį ir pririšti, bet jaunas pameistrys tarė:

– Prašom nesivarginti, tamstele. Savo pilkį aš pats įvesiu į tvartą ir pats pririšiu, kad žinočiau, kur jis stovi.

Šeiminkui tai pasirodė keista, ir jis pagalvojo: jeigu jau keleivis pats rūpinasi savo asilu, tai, matyt, ir valgytojas bus ne kažin koks. Bet kai svečias, įkišęs ranką į kišenę, ištraukė du auksinius ir paprašė nupirkti kuo skaniau pavalgyti, šeiminkas tik akis išpūtė, nubėgo ir parūpino jam geriausių valgių, kokių tik gauti galėjo.

Pavalgęs svečias paklausė, kiek jis dar skolingas; šeiminkas nepagailėjo kreidos, priskaičiavo dvigubai daugiau, negu derėjo, ir pasakė, kad dar reikia pridėti porą auksinių. Pameistrys įkišo ranką į kišenę, bet ten jau visas auksas buvo išsibaigęs.

– Luktelėkit valandėlę, pone šeiminke, – tarė jis, – einu, tuoj atnešiu.

Ir išėjo, pasiėmęs staltiesę.

Šeiminkas nežinojo, ką visa tai reiškia, pagautas smalsumo, nusekė iš paskos, o kai svečias įėjęs užšovė iš vidaus tvarto duris, tai žiūrėjo pro skylutę, atsiradusią iškritus lentoje šakai. Vaikinas patiesė po asilu staltiesę ir sušuko: „Briklebrit!“ – ir asilas beregint pradėjo spjaudyti pinigus iš priekio ir iš užpakalio. Jie tiesiog lyte lijo ant žemės.

– Po šimts pyptkių! – tarė šeiminkas. – Tiesiog birte byra gatavi dukatai! Šitokią gyvą pinigų maišą ne pro šalį būtų turėti!

Svečias užsimokėjo už vaišes ir nuėjo gulti, o šeiminkas nuslinko naktį į tvartą, išvedė pinigų kalėją ir jo vietoj pririšo kitą asilą.

Anksti rytą, vos tik prašvitus, pameistrys iškeliavo su savo asilu toliau, manydamas, kad tai jo aukso asilas. Apie pietus parkeliavo į tėvo namus. Tėvas apsidžiaugė, sūnaus sulaukęs, ir mielai jį priėmė.

– Na, sūneli, ko gi tu išmokai? – paklausė senis.

– Tapau malūnininku, tėve, – atsakė sūnus.

– O ką tu parsinešei iš savo kelionių?

– Parsinešti nieko neparsinešiau, tik asilą parsivedžiau.

– Asilų ir čia netrūksta, – tarė tėvas. – Verčiau jau būtum parvedęs gerą ožką.

– Taip tai taip, – atsakė sūnus, – bet maniškis ne bet koks, o aukso asilas. Jei pasakysi jam: „Briklebrit!“ – gerasis gyvulėlis prižers tau pilną staltiesę auksinių. Sukviesk visus gimines, aš juos padarysiu turtuoliais.

– Jeigu taip, tai gerai, – tarė siuvėjas, – nebereikės man daugiau plūktis su adata.

Tuoj pat pašoko ir sukvietė gimines.

Kai visi susirinko, jaunasis malūnininkas paprašė padaryti troboje vietos, patiesė staltiesę ir atvedė asilą.

– Dabar žiūrėkit, – tarė jis ir šūktelėjo: – Briklebrit!

Bet pabiro ant staltiesės anaipol ne auksiniai. Ir paaiškėjo, kad šitas gyvulys apie tai ničnieko neišmano, nes ne kiekvieno asilo nosiai pinigų dirbti.

Jaunajam malūnininkui nei šis, nei tas – suprato, kad yra apgautas, ir atsiprašė giminių, tie or

išsiskirstė tokie pat vargšai, kaip ir buvo atėję. Ką bedarysi, tėvas vėl turėjo imtis adatos, o vaikas parsisamdyti vienam malūnininkui.

Trečiasis brolis stojo mokytis pas tekintoją, o kad tas amatas labai nelengvas, tai jo mokslas truko ilgiausiai. Bet broliai parašė jam laišką ir pranešė, kaip jiems nepasisekė, ir kaip paskutinį vakarą vienos užėigos šeimininkas pagrobė iš jų brangius stebuklingus daiktus. Kai tekintojas baigė mokslą, ir atėjo metas keliauti į žmones, atsidėkodamas už gerą elgesį ir darbą, meistras padovanojo jam maišelį ir tarė:

– Maišelyje yra lazda.

– Maišelį aš galiu užsikabinti ant peties, jis man kada nors pravers, bet kam ta lazda? Vienas tik sunkumas, daugiau nieko.

– Tuoj tau paaiškinsiu, – atsakė meistras. – Jeigu tave kas nuskriaus, tu tik pasakyk: „Lazda, iš maišo!“ – lazda tuoj iššoks ir ims taip skalbti skriaudėjui nugarą, kad tas paskui visą savaitę gulės paslikas ir negalės nė pakrutėti; ir ji tol tvatins, kol tu pasakysi: „Lazda, į maišą!“

Pameistrys padėkojo meistriui, užsimetė maišelį ant peties ir iškeliavo. Ir kai kelyje kas bandydavo jį užkabinti ar pakelti prieš jį ranką, užtekdavo tik pasakyti: „Lazda, iš maišo!“ – lazda tik švyst iššoka ir ima vienam po kito skalbti durtinį ar liemenę tiesiai ant nugaros nė nelaukdama, kol nusivilks, ir taip mikliai darbuojasi, jog nespėja vienas apsižiūrėti, o čia jau kitam eilė atėjusi.

Vakare jaunasis tekintojas atkako į tą užėigą, kur anksčiau buvo apgauti jo broliai. Pasidėjo maišelį ant stalo ir ėmė pasakoti, kokių nuostabių dalykų patyręs po žmones keliaudamas.

– Taip, – kalbėjo jis, – pasitaiko stebuklingų stalelių, aukso asilų ir kitokių įdomybių. Geri dalykai, nėra ką sakyti, bet visa tai vieni niekai, palyginti su tuo turtu, kurį pasisekė man įsigyti ir kurį nešiojuos štai šiame maišelyje.

Šeimininkas pastatė ausis. „Kas gi čia galėtų būti? – pagalvojo jis. – Turbūt maišelis pilnas brangiųjų akmenų. Neblogai būtų ir jį man turėti, juk sakoma, kad visų gerų dalykų būna po tris.“

Kai atėjo metas miegoti, svečias atsigulė ant suolo ir pasidėjo maišelį po galva. Šeimininkas kiek palaukė ir, pamanęs, kad svečias jau kietai įmigo, pritykino ir pamažėle, atsargiai ėmė traukti maišelį iš po galvos, ketindamas jo vietoj pakišti kitą. Bet tekintojas to tik ir laukė ir, kai smuklininkas įsidrąsinęs smarkiau timptelėjo, sušuko:

– Lazda, iš maišo!

Lazda kad šoks iš maišo ir – tiesiai prie šeimininko, kad ims pliekti, kad ims austi jam kailį, tam net šonai braška. Šeimininkas pagavo rėkti, prašytis dovanojamas, bet juo garsiau rėkė, juo smagiau lazda mušė taktą jam į nugarą, kol galų gale, netekęs jėgų, išsitiesė ant žemės. Tada tekintojas ir sako:

– Jeigu neatiduosai man stebuklingojo stalelio ir aukso asilo, lazda pradės šokdinti tave iš naujo.

– Oi ne, – nuolankiai ištarė šeimininkas, – mielai atiduosiu viską, tik liepk tai prakeiktajai lįsti atgal į maišą.

Tada pameistrys tarė:

– Gerai, aš tavęs pasigailėsiu, bet kitą kartą žiūrėk man!

Paskui sušuko: „Lazda, į maišą!“ – ir nebemušė daugiau šeimininko.

Kitą rytą, pasiėmęs stebuklingąjį stalelį ir aukso asilą, tekintojas iškeliavo namo pas tėvą.

Siuvėjas apsidžiaugė, pamatęs sūnų, ir paklausė, kaip ir anuos du, ko jis svetur išmokęs.

– Tėveli, – atsakė šis, – aš tapau tekintoju.

– Tai labai nelengvas amatas, – tarė tėvas. – O ką tu parsinešei iš savo kelionių?

– Brangų daiktą, tėveli, – atsakė sūnus, – lazda maiše.

– Ką? – sušuko tėvas. – Lazdą? Ir verta buvo dėl to stengtis! Juk gali iš bet kokio medžio ją išsipjauti.

– Tik jau ne tokią, kaip manoji, tėveli. Jeigu aš pasakau: „Lazda, iš maišo!“ – lazda tuoj iššoka ir tam, kas turi piktų kėslų, užkuria tokią pirtį ir tol pliekia, kol tas pradeda žeme šliaužioti ir maldauti pasigailėjimo. Va, matai, ta lazda man padėjo atgauti stebuklingąjį stalelį ir aukso asilą, kuriuos buvo atėmęs iš mano brolių suktas užėigos šeimininkas. Dabar pašauk juos abu ir sukviesk visus gimines, aš juos pavalgydinsiu, pagirdysiu ir dar kišenės aukso pripilsiu.

Senasis siuvėjas nelabai norėjo tuo tikėti, bet vis dėlto sukvietė gimines. Tada tekintojas patiesė vidury trobos staltiesę, įvedė asilą ir tarė broliui:

– Na, broliuk, pakalbėk su juo.

Malūnininkas pasakė: „Briklebrit!“ – ir bemat ant staltiesės kad pabiro auksiniai, lyg būtų lietaus šuoras užėjęs, ir tol byrėjo, kol visi prisirinko tiek, kiek tik panešti galėjo.

(Matau, gailiesi, kad tavęs ten nebuvo.)

Paskui tekintojas atnešė stalelį ir tarė:

– Na, broliuk, dabar pakalbėk su juo tu.

Ir vos tik stalius ištarė: „Staleli, apsidenk!“ – tuoj ant jo atsirado staltiesė ir gausybė gardžiausių valgių. Ir prasidėjo puota, kokios siuvėjo namai dar nebuvo regėję. Visa giminė vaišinosi ligi išnaktų, visi buvo linksmi ir patenkinti.

Siuvėjas padėjo į spintą adatą ir siūlus, uolektį ir laidynę ir gyveno su savo sūnumis džiaugsme ir pertekliuje.

O kurgi dėjosi ožka, dėl kurios siuvėjas buvo išvaręs iš namų tris savo sūnus? Tuoj tau papasakosiu. Gėdydamasi savo nuskustos galvos, ji nubėgo ir įlindo į lapės olą. Parėjo lapė namo, žiūri – priešais žiba iš tamsos dvi didelės akys. Persigando ir pasileido atgal. Bėgdama sutiko lokį. Mato lokys, kad lapė baisiausiai išsigandusi, ir klausia:

– Kas atsitiko, lapute kūmute, ko tu tokia iš veido išėjusi?

– Ak, – atsakė rudoji, – mano oloje baisus žvėris lindi, žiūri į mane išsproginęs žibančias akis.

– Mes jį tuoj išvarysim, – tarė lokys.

Nuėjo prie olos ir pažvelgė vidun. Bet kai pamatė žibančias akis, pagavo ir jį baimė – na jau ne, su tokiu baisiu žvėrim geriau neprasidėti, ir davė kojoms valią. Bėgdamas sutiko bitę. Pamačiusi, kad

lokys toks nesavas, bitė paklausė:

– Loky, kodėl toks surūgęs tavo veidas, kurgi dingo tavo linksmumas?

– Bepigu tau kalbėti, – atsakė lokys, – nagi va, rudosios namuose lindi kažkoks piktas žvėris išsprogusiomis akimis, ir mes negalim jo išvartyti.

Bitė ir sako:

– Gaila man tavęs, loky. Aš tik menkas, silpnas padarėlis, į kurį, jūs sutikę kelyje, nė pažvelgti nesiteikiate, bet, man rodos, kad aš galėsiu jums padėti.

Įskrido bitė į lapės olą, nutūpė ožkai ant plikos galvos ir taip įgėlė, kad toji pašoko, subliovė: „Mekekė, mekekė!“ – rūko ir išrūko kaip paklaikusi. Ir niekas iki šiolei nežino, kur ji galvą nutrūko.

37. NYKŠTUKAS

Buvo toks neturtingas sodietis. Sėdėjo jis kartą vakare prie krosnies ir kurstė ugnį, o pati verpė. Ir sako jis:

– Oi kaip liūdna, kad mes neturim vaikų! Tylu namie, niekas niekur nė krepšt, o pažiūrėk kitur – juokas, šėlsmas.

– Taip, – atsakė pati ir atsiduso, – turėtume bent vieną, kad ir mažučiuą, ne didesnį už nykštį, vis būtų šis tas, ir kaip mes jį mylėtume!

Ir atsitiko, kad žmona netrukus pradėjo bloguoti ir po septynių mėnesių pagimdė vaikelį. Vaikelis buvo kaip vaikelis, sveikas, gražus, bet ne didesnis už nykštį.

Ir tarė jie:

– Štai ir sulaukėm, ko norėjom, dabar jau turėsime, ką mylėti.

O kad vaikelis buvo toks nedidukas, tai ir pavadino jį Nykštuku. Valgio trūkumu jis skūstis negalėjo, bet augti neaugo – koks buvo nuo gimimo, toks ir liko. Bet šiaip brendo ir protingėjo ir netrukus pasirodė visai guvus ir miklus vaikas besąs – būdavo, ko imasi, viskas eina jam kaip iš pypkės.

Susiruošė vieną dieną sodietis į mišką malkų kirsti ir kalba pats sau:

– Būtų gerai, kad turėčiau, kas man ratus atvažiuotų.

– Tėveli, – sušuko Nykštukas, – ratus aš atvažiuosiu, gali būti ramus, tik pasakyk kada, ir jie bus tuo laiku miške.

Nusijuokė žmogus ir sako:

– Kaipgi tu atvažiuosi, per mažas tu, nesuvaldysi vadžių ir arklio.

– Tai vieni niekai, tėveli, tik tegu mama pakinko man arklių, aš atsisėsiu jam į ausį ir pasakysiu, kur reikia eiti.

– Na, ką gi, – atsakė tėvas, – pabandykim.

Kai atėjo metas važiuoti, motina pakinkė arklių, įsodino Nykštuką į ausį, ir mažylis nuvažiavo, šūkčiodamas arkliui: „Nuo! Nie! Dešinèn! Kairèn!“

Viskas ėjo kuo gražiausiai, lyg būtų vadeliojęs tikras vežėjas, ir vežimas riedėjo tiesiausiu keliu į mišką. Ir atsitiko, kad ant vieno posūkio, kai mažylis sušuko: „Kairèn, kairèn!“ – iš kur buvę, kur nebuvę pasipainiojo du keleiviai.

– Kas gi čia dabar? – nustebo vienas. – Važiuoja vežimas, vežėjas ragina arklių, o kur tas vežėjas – nematyti.

– Čia tikrai kažkas ne taip, – tarė antrasis. – Pasekim paskui vežimą, pažiūrėsim, kur jis sustos.

O vežimas važiavo ir nuvažiavo į mišką, kaip tik ton vieton, kur buvo kertamos malkos. Pamatęs tėvą, Nykštukas sušuko:

– Matai, tėveli, aš ir atvažiavau, o dabar nukelk mane žemėn.

Kaire ranka tėvas paėmė arklį, o dešine iškėlė iš ausies sūnaitėlį, tas atsisėdo ant šiaudo ir sėdi sau patenkintas.

Pamatę Nykštuką, abu keleiviai taip nustebo, kad net žado neteko. Paskui vienas pasivedėjo kitą į šalį ir sako:

– Žinai ką, šitas mažylis galėtų būti mums tikra laimė, jeigu mes jį dideliame mieste rodytumėm už pinigus. Pirkim jį.

Priėjo prie sodiečio ir sako:

– Parduok mums tą mažylį, jam bus gerai pas mus.

– Ne, – atsakė tėvas, – tai visas mano širdies džiaugsmas, ir už didžiausius pasaulio turtus aš jo neparduosiu.

Tačiau Nykštukas, išgirdęs apie derybas, užsiropštė sermėgos raukšlėmis tėvui ant peties ir sušnibždėjo į ausį:

– Tėveli, parduok mane, aš vis tiek pas tave sugrįšiu.

Ir pardavė tėvas jį už didelius pinigus tiems dviem keleiviams.

– Kur mums dabar tave padėti? – paklausė jie mažylį.

– Ak, užsikelkit ant skrybėlės krašto, ten aš galėsiu pasivaikščioti ir pasidairyti po apylinkes, nebijokit – nenukrisiu.

Tie sutiko, užsikėlė ant skrybėlės ir, kai Nykštukas atsisveikino su tėvu, iškeliavo toliau.

Ėjo, ėjo, kol pradėjo temti, tada mažylis ir sako:

– Nukelkit mane, reikalas spiria.

– Nelipk žemėn, – atsakė tas, ant katro skrybėlės jis sėdėjo, – bala nematė, paukščiai irgi kartais man užkrauna.

– Na jau ne, – atsakė Nykštukas, – aš žinau, kaip dera elgtis, greičiau nukelkit.

Vyriškis nusiėmė skrybėlę ir paleido mažylį į lauką pakeleję. Tas pašmižinėjo, palakstė tarp arimų grumstų, susirado pelės urvelį, šmurkšt ten ir įlindo.

– Labos nakties, gerbiamieji ponai, keliaukit sau sveiki be manęs! – nusišaipė iš urvelio mažylis.

Tie pribėgo ir ėmė lazdomis badyti žemę, bet badyk nebadęs – Nykštukas lindo ir nulindo gilyn, o tuo laiku visai sutemo, nebebuvo kas daryti, turėjo pikti ir tuščiomis kišenėmis namo keliauti.

Pamatęs, kad jie nuėjo, Nykštukas išlindo iš savo požeminės landos.

– Tokioj tamsoj pavojinga per arimus eiti, – tarė jis, – gali dar sprandą nususukti ar koją nusilaužti.

Laimė, aptiko tuščią sraigės kiaukutą.

– Ačiū Dievui, – tarė jis, – čia jau galėsiu ramiai pernaktuoti.

Ir įlindo į kiaukutą. Buvo jau beužmiegas, tik staiga girdi – eina pro šalį du vyrai, vienas iš jų ir sako:

– Neišmanau, kaip čia reikėtų pagrobtį turtingojo klebono pinigus ir sidabrą?

– Aš galiu tau pasakyti! – sušuko Nykštukas.

– Kas čia? – išsigandęs tarė vienas vagis. – Girdėjau, kažkas šneka.

Juodu sustojo ir ėmė klausytis. Tada Nykštukas ir vėl sako:

– Paimkit mane, ir aš jums padėsiu.

– Kurgi tu esi?

– Paieškokit žemėje ir paklausykite, iš kur balsas eina, – atsakė jis.

Galų gale vagys jį surado ir pakėlė nuo žemės.

– Ak tu, pyply, ir kuo gi tu gali mums padėti? – tarė jie.

– Ogi štai kuo! – atsakė jis. – Aš įlįsiu pro geležinius virbus į klebono kamara ir paduosiu jums, ko norėsit.

– Gerai, – tarė vagys, – pažiūrėsim, ką tu gali.

Kai atėjo prie klebonijos, Nykštukas įlindo į kamara ir sušuko iš visos gerklės:

– Ar viską duoti, kas čia yra?

Vagys išsigando ir sako:

– Kalbėk patyliukais, kad kas nepabustų.

Nykštukas apsimetė nesupratęs ir vėl sušuko:

– Ką jums duoti? Ar duoti viską, kas čia yra?

Jo balsą išgirdo merga, miegojusi gretimam kambary, atsisėdo lovoje ir ėmė klausytis. Išsigandę vagys jau buvo besprunką, bet kiek pabėgęję atsipeikėjo ir pagalvojo: „Tas pyplys nori mus tik paerzinti.“ Sugrįžo atgal ir sušnibždėjo jam:

– Liaukis juokus krėtęs ir duok ką nors.

Bet Nykštukas vėl suriko, kiek tik gerklė leidžia:

– Viską aš jums paduosiu, tik ištieskit rankas!

Dabar merga jau aiškiai išgirdo balsą, pašoko iš lovos ir pakniopstom puolė prie durų. Vagys rūko ir nurūko, lyg visos pragaro galybės būtų juos vijusios. Nieko negalėdama patamsiais įžiūrėti, merga nuėjo užsidegti žiburio. Kai sugrįžo žiburiu nešina, Nykštukas nemačiom šmurkštelėjo pro duris lauk ir pasislėpė daržinėj. Merga apieškojo visus pakampus ir, nieko neradusi, vėl atsigulė – pamanė, kad apsisapnavo nemiegodama.

Nykštukas palandžiojo, pašmižinėjo po šieną ir susirado patogią nakvynei vietelę – pailsės, kol prašvis rytas, ir keliaus atgal namo pas tėvus. Bet buvo jam lemta ką kita patirti! Taip, daug vargo ir sielvarto būna šioje žemėje!

Vos pradėjus švisti, merga atsikėlė iš lovos gyvulių šerti. Pirmas jos žygis buvo iš daržinėj. ten

nuėjusi, stvėrė šieno glėbį ir pataikė kaip tik tą, kur miegojo Nykštukas. O miegojo jis taip kietai, jog nieko nepajuto ir pabudo tik tada, kai, pagriebtas su šieniu, atsidūrė karvės gerklėj.

– O ponedie! – sušuko jis. – Kaip aš čia atsidūriau tarp šitų girnų!

Tačiau greit susivokė, kur patekęs. Suprato: reikia saugotis, kitaip pakliūsi tarp dantų, ir karvė sukramtys. Bet paskui vis tiek norom nenorom turėjo leistis kartu su šieniu į karvės pilvą.

– Šitoje trobelėje pamiršo langus iškirsti, – tarė jis, – ir saulė čia visai neįeina, žiburio taip pat nėra.

Ir apskritai ta urkštynė jam nepatiko, o baisiausia, kad pro duris virto vis daugiau ir daugiau šieno ir darėsi vis mažiau vietos. Galų gale išsigandęs sušuko, kiek tik gerklė leidžia:

– Nebeduokit man daugiau šviežienos, nebeduokit man daugiau šviežienos!

Merga tuo metu melžė karvę. Girdi – kažkas rėkia, bet nieko aplink nematyti, o kai pažino, kad tai tas pats balsas, kur naktį girdėjo, taip persigando, jog iš baimės nuvirto nuo kėdutės ir išliejo pieną. Nulėkė tekina pas šeimininką ir sušuko:

– O Dieve, pone klebone, karvė žmogaus balsu prabilo!

– Gal iš galvos išsikraustei, – atsakė klebonas.

Bet nuėjo pasižiūrėti, kaip čia yra. Ir, vos tik įkėlė koją į tvartą, Nykštukas vėl sušuko:

– Nebeduokit man daugiau šviežienos, nebeduokit man daugiau šviežienos!

Dabar klebonas ir pats išsigando, pamanė, kad karvę piktoji dvasia apsėdo, ir liepė ją papjauti.

Papjovė karvę, o pilvą, kur lindėjo Nykštukas, išmetė ant mėšlyno.

Daug vargo Nykštukas padėjo, rabždindamasis iš karvės pilvo, galų gale lengviau atsikvėpė ir jau buvo bekišąs galvą laukan, bet čia atsitiko nauja nelaimė. Kur buvęs, kur nebuvęs atlėkė alkanas vilkas, mugurkt ir prarijo visą pilvą.

Bet Nykštukas nenuleido rankų. „Gal bus galima su vilku susitarti“, – pagalvojo ir sušuko jam iš pilvo:

– Vilkeli, aš žinau vieną vietą, kur tu galėtum skaniai pasivaišinti.

– O kur toji vieta yra? – paklausė vilkas.

– Tuose ir tuose namuose, tau tik reikia įlįsti pro pamazgų lataką ir rasi ten pyrago, lašinių ir dešrų kiek tik norėsi. – Ir smulkiai nupasakojo, kaip atrodo jo tėvų namai.

Vilkui dukart sakyti nereikėjo, naktį įsibraklino jis pro lataką į kamarą ir šveitė kiek tik valiojo. Prisiputęs norėjo tuo pačiu keliu sprukti lauk, bet nebegalėjo pralįsti – pilvas buvo per storas. Nykštukas to ir tikėjosi, dabar jis pakėlė vilko pilve baisų triukšmą – daužėsi ir rėkė, kiek tik gerklė leido.

– Užčiaupk kakarinę, – širdo vilkas, – dar žmones prikelsi!

– Na ir kas, – atsakė mažylis, – tu sočiai prisiėdei, noriu ir aš pasilinksminti.

Ir vėl pradėjo iš visos gerklės rėkauti. Nuo to riksmo pabudo tėvas ir motina, pribėgo prie kamaros durų ir pažvelgė pro plyšį vidun. Žiūri – vilkas. Tuoj puolė atgal, tėvas pasičiupo kirvi,

motina – dalgį.

– Stok man už nugaros, – tarė tėvas, kai juodu įėjo į kamara, – jeigu aš iš karto jo neužmušiu, tada pribaik tu ir perpjauk jam pilvą.

Išgirdęs tėvo balsą, Nykštukas sušuko:

– Tėveli, aš esu čia, vilko pilve.

Tėvas nudžiugęs tarė:

– Garbė Dievui, mūsų vaikelis atsirado!

Ir liepė pačiai padėti dalgį į šali, kad nesužeistų Nykštuko. Paskui atsivėdėjo ir kad trenks vilkui per galvą, tas ir ištiesė kojas. Tada juodu atsinešė peilį ir žirkles, prapjovė vilkui pilvą ir ištraukė mažylį.

– Ak, – tarė tėvas, – kiek mes rūpesčių dėl tavęs prisikentėjom!

– Taip, tėveli, daug kur aš pabuvau! Garbė Dievui, kad dabar vėl galiu laisvai atsikvėpti!

– Tai kurgi tu buvai?

– Ak, tėveli, buvau aš pelės urve, karvės pilve ir vilko viduriuose. Dabar jau niekur iš jūsų nebeisiu.

– O mes tavęs už jokių pasaulio turtus daugiau nebeparduosim, – sakė tėvai, mylavo ir bučiavo savo mieląjį Nykštuką.

Paskui jį pavalgydino, pagirdė ir pasiūdino naujus drabužius, nes senieji kelionėj buvo visai susidėvėję.

38. PONIOS LAPĖS VEDYBOS

Pirma pasaka

Buvo kartą senas lapinas devynuodegis. Jam atrodė, kad jo pati neištikima esanti, ir nutarė ją išbandyti. Atsigulė po suolu, guli, nekruta, lyg tikrai būtų negyvas. Ponia lapė nuėjo į savo kambarį, užsidarė, o tarnaitė, panelė katytė, tupėjo ant prieždos ir virė valgyti.

Kai pasklido kalbos, kad senasis lapinas pasimirė, tuoj ėmė suktis jaunikiai. Girdi tarnaitė, kažkas beldžiasi į duris. Nuėjusi atidarė, žiūri – jaunas lapinas bestovįs. Ir sako jis:

Na, katyte, ką veiki?

Ar tu miegi, ar budi?

Katytė atsakė:

Aš nemiegu, aš budžiu.

Klausi, ką dabar veikiu?

Darau alų, dedu sviesto,

Į svečius galiu pakviesti.

– Labai ačiū, panele, – atsakė lapinas. – O ką veikia ponია lapė?

Tarnaitė atsakė:

Sėdi kambary viena,

Apsiverkusi, liūdna,

Ašaros kaip pupos byra,

Gailisi velionio vyro.

– Pasakyk jai, panele, kad yra atėjęs jaunas lapinas ir nori jai pasipiršti.

– Gerai, ponaiti, pasakysiu.

Nubėgo katytė trip tripu.

Uždarė dureles klip klipu.

– Ponia lape, ar jūs čia?

– Taip, katyte, kaipgi ne.

– Prašosi pas jus jaunikis.

– Kaip atrodo jis, sakyki?

Ar turi jis devynias gražias skarotas uodegas, kaip velionis ponas?

– O ne, – atsakė katė, jis turi tik vieną uodegą.

– Jei taip, tai man jo nereikia.

Panelė katytė sugrįžo ir pavarė jaunikį.

Neilgai trukus vėl pasibeldė. Prie durų stovėjo kitas lapinas, jis irgi norėjo pasipiršti poniai laputei. Tas turėjo dvi uodegas, bet ir jam pasisėkė ne geriau kaip pirmajam. Paskui ėjo kiti, ir kiekvienas turėjo viena uodega daugiau, bet visiems buvo atsakyta, kol pagaliau atėjo toks, kuris turėjo devynias uodegas.

Kai našlė tai išgirdo, labai apsidžiaugė ir tarė katei:

Jei taip, visas duris atverkit

Ir senį lapiną laukan ištrenkit.

Bet kai susirinko visi vestuvininkai, senasis ponas lapinas sukručio po suolu, išpėrė visą tą šutvę ir išvijio iš savo namų kartu su ponia lape.

Antra pasaka

Kai senasis ponas lapinas pasimirė, atėjo lapei pasipiršti vilkas, pasibeldė, ir katė, dirbanti pas ponia lapę už tarnaitę, atidarė duris. Vilkas pasisveikino ir sako:

Gerbiamoji kate, laba diena.

Ko gi sėdite tokia viena?

Ką gi jūs čia veikiate?

Katė atsakė:

*Trupinu į pieną bandeles.
Ar nenorėtumėt aplankyti manęs?*

– Labai ačiū, pone kate, – atsakė vilkas, – ar ponios lapės nėra namie?

Katė tarė:

*Sėdi kambary antai,
Verkia, rauda ištisai,
Ašaros kaip pupos byra,
Gailisi velionio vyro.*

Vilkas atsakė:

*– Jeigu ji kito vyro geidžia,
Tai tegu žemyn greit nusileidžia.
Katė tuoj laiptais guru, guru,
Ir štai ji jau prie salės durų.
Uodegėle tik sulezgeno,
Penkiais aukso žiedeliais pastukseno,
Paklausė, ar ponia namie, ir pranešė:
Jeigu ji kito vyro geidžia,
Tai tegu žemyn greit nusileidžia.*

Ponia lapė paklausė:

– Ar tas ponas su raudonom kelnaitėm ir su smailiu snukučiu?

– Ne, – atsakė katė.

– Tai kam jis man toks reikalingas.

Kai vilkas, nieko nepešęs, išdūlino, tada atėjo šuo, paskui elnias, kiškis, lokys, liūtas ir vienas po kito visi miško žvėrys. Bet jiems visiems stigo bent vienos iš tų gerų savybių, kurias turėjo senasis ponas lapinas, ir kiekvieną kartą katei teko jaunikį pavaryti. Galų gale atėjo jaunas lapinas. Ir ponia lapė paklausė:

– Ar tas ponas su raudonom kelnaitėm ir su smailiu snukučiu?

– Taip, – atsakė katė, – ir su raudonom kelnaitėm, ir su smailiu snukučiu.

– Tai tegu ateina, – tarė ponia lapė.

Ir liepė tarnaitėi taisyti vestuves.

*Kate, aslą gražiai iššluok,
Senąjį lapiną pro langą ištvok,
Skanių, riebių pelių man primedžiok –
Lig šiol pati tik rydavai,
Manęs nė nematydavai.*

Ir buvo iškeltos vestuvės su jaunuoju ponu lapinu. Visi šoko ir linksminosi, ir jei nesiliovė, tai ir dabar tebešoka.

39. KAUKAI

Pirma pasaka

Buvo kartą kurpius ir ne dėl savo kaltės taip nusigyveno, jog galų gale nieko daugiau jam nebeliko, tik gabalėlis odos vienai vienintelei batų porai. Sukirpo jis vakare tuos batus, rytojaus dieną sės prie darbo ir pasiūs. O kad jo sąžinė buvo švari, tai ramiai atsigulė į lovą, atsidavė Dievo valiai ir užmigo.

Rytą atsikėlė, pasimeldė ir jau eis sėsti prie darbo, ogi žiūri – abu batai gatavi ant stalo bestovį. Nustebo žmogus, nežino, ką ir sakyti. Paėmė į rankas batus, pavartė, apžiūrėjo iš visų pusių – gražiai padaryta, nieko neprikiši, tikro meistro darbas. Netrukus ir pirkėjas apsilankė, batai jam labai patiko, tai ir suplojo už juos daugiau nei paprastai, ir už tuos pinigus kurpius nusipirko odos dviem batų poroms.

Vakare sukirpo ir padėjo – iš ryto sės, gerai pailsėjęs, ir pasiūs. Bet šito daryti nereikėjo, kai atsikėlė, batai jau buvo gatavi. Pirkėjai taip pat greit atsirado ir sumokėjo jam tokius pinigus, jog jis galėjo nusipirkti odos keturioms batų poroms. Kitą rytą ir keturias poras rado jau pasiūtas. Ir taip kasdien – ką vakare sukerpa, rytą randa jau pasiūta. Tad netrukus prasigyveno ir galų gale tapo turtingu žmogumi.

Ir šit vieną vakarą, prieš Kalėdas, kurpius sukirpo batus ir, kai atėjo metas gulti, sako pačiai:

– Kaip tu manai, o jeigu šią naktį negultume ir pažiūrėtume, kas mums čia taip padeda?

Pati sutiko ir užžiebė žiburį. Paskui abu pasislėpė trobos kertėse už sukabintų drabužių ir žiūri, kas čia bus.

Kai atėjo vidurnaktis, pasirodė du mažyčiai gražūs nuogi žmogučiai, susėdo prie kurpiaus stalo, pasiėmė visas sukirptas poras ir ėmė savo mažyčiais pirščiukais taip greitai ir mikliai daigstyti, siūti ir kaukšėti, jog kurpius iš nuostabos akių atitraukti negalėjo. Ir tol jie plušėjo, kol viską iki galo padarė ir gatavus batus ant stalo pastatė. Paskui pašoko ir akies mirksniu pradingo.

Kitą rytą pati ir sako:

– Tie žmogeliukai mus turtingus padarė, reikia jiems už tai atsidėkoti. Jie laksto pliki nuogi, ir tikriausiai jiems labai šalta. Žinai ką, aš pasiūsiu abiem po marškinėlius, po švarkelį, liemenėlę ir kelnaites ir numegsiu po porą kojinaičių.

Vyras tarė:

– Gerai tu sakai.

Kai atėjo vakaras, ir viskas jau buvo pasiūta, sutaisyta, padėjo jie dovanas ant stalo vietoj sukirptos odos, o patys pasislėpė – pažiūrės, ką tie žmogeliukai dabar darys. Apie vidurnaktį atbėgo jie pasišokinėdami ir jau buvo besėdą prie darbo, bet žiūri – nėra sukirptos odos, o jos vietoj padėti tokie dailūs drabužėliai. Iš pradžių jie nustebo, o paskui kad apsidžiaugė. Greitai greitai apsirengė, apsiglostė, apsitapšnojo gražiuosius drabužėlius ir uždainavo:

Ar ne dailūs mes berneliai?

Kam gi mums dabar kurpaliai!

Paskui kad pagaus straksėti, šokti, drykčioti per kėdes ir suolus. Galų gale išstraksėjo pro duris.

Nuo to laiko daugiau jie nebepasirodė, o kurpius gražiai gyveno ligi pat savo amžiaus galo, ir viskas, ko tik jis imdavosi, sekėsi kuo puikiausiai.

Antra pasaka

Gyveno kartą tokia neturtinga tarnaitė. Buvo ji darbšti ir valyva, kasdien šlavė aslą ir pylė sąšlavas į didelę krūvą priešais duris.

Vieną rytą susiruošė ji stoti prie savo darbo, ogi žiūri – ant sąšlavyno laiškas begulįs, o kad pati nemokėjo skaityti, tai pastatė šluotą į kertę ir nunešė laišką savo šeimnininkams. Tame laiške kaukai prašė merginą pabūti jų vaikui už krikšto motiną.

Mergina nežinojo, ką daryti – eiti ar neiti, ir šeimnininkai turėjo ilgai ją įkalbinėti. Tik kai pasakė, kad tokio prašymo nevalia atsakyti, tai galų gale sutiko.

Tada atėjo trys kaukučiai ir nusivedė ją į kalno gilumą, kur tie mažiukai gyveno. Čia viskas buvo maža, bet taip dailu ir gražu, kad sunku ir apsaityti. Gimdyvė gulėjo juodmedžio lovelėje, nusagstytoje perlais, apklotai buvo išsiuvinėti auksu, lopšelis iš dramblio kaulo, vonelė iš aukso. Mergina pabuvo kūma ir jau taisėsi namo eiti. Bet kaukai prisispyrę prašė pabūti nors tris dienas. Mergina sutiko ir paviešėjo pas juos smagiai ir maloniai, mažieji žmogeliukai kaip įmanydami stengėsi jai įtikti. O kai galų gale susiruošė ji namo eiti, kaukučiai pirma prikišo jai pilnas kišenes aukso ir tik tada išvedė iš kalno.

Sugrįžusi namo, mergina norėjo vėl stoti prie savo darbo, paėmė šluotą iš kertės, kurią išeidama buvo pastačiusi, ir pradėjo šluoti. Bet iš namų išėjo svetimi žmonės ir ėmė klausinėti, kas ji tokia ir ką čia žadanti veikti. Ir pasirodė, kad ji išbuvo kalne pas mažuosius žmogučius ne tris dienas, kaip manė, o septynerius metus, ir per tą laiką pasimirė jos buvę šeimnininkai.

Trečia pasaka

Kartą vienai motinai kaukai pavogė iš lopšio vaiką ir jo vietoj padėjo pamainikį, tokį didgalvį išsprogusiomis akimis, kuris nieko daugiau nežinojo, tik valgyti ir gerti. Nusiminusi moteriškė nuėjo pas kaimynę pasiguosti – gal toji patars, ką daryti. Kaimynė liepė nunešti pamainikį į virtuvę, padėti ant krosnies, užkurti ugnį ir užkaisti vandens dviejuose kiaušinio kevaluose, tai pamainikį prajuokins, o kai tik jis nusijuoks, ir bus po jo.

Moteriškė viską padarė, kaip jai buvo sakyta. Vos tik užkaitė ant ugnies kiaušinio kevalus su vandeniu, tas didgalvis ir sako:

*Esu senas jau labai,
Kaip skalūno tie kalnai,
Bet nemačiau niekada,
Kad kas virtų kevale.*

Ir kad ims juoktis. Taip jam besijuokiant, staiga prigužėjo daugybė kaukų, jie parnešė tikrąjį vaiką, padėjo ant krosnies, o pamainikį pasiėmė ir išsinešė.

40. JAUNIKIS GALVAŽUDYS

Gyveno kartą malūnininkas ir turėjo gražią dukterį. Kai mergaitė į metus atėjo, tėvas sumanė išleisti ją už turtingo vyro, kad nereikėtų jai paskui vargo vargti. „Jeigu tik atsiras toks jaunikis ir pasipirš, tai ir atiduosiu“, – galvojo jis.

Neilgai truko, ir atvyko jaunikis. Pasirodė jis labai turtingas esąs, o kad malūnininkas nieko jam prikišti negalėjo, tai ir pažadėjo dukterį. Tačiau mergaitė jo nemylėjo, kaip turi mylėti sužadėtinė savo sužadėtinį, netgi baiminosi: būdavo, tik pažvelgs arba pagalvos apie jį, ir širdis suvirpa iš siaubo.

Kartą jis tarė jai:

– Tu esi mano sužadėtinė ir niekados manęs neaplankai.

Mergina atsakė:

– Aš nežinau, kur yra tavo namai.

Jaunikis tarė:

– Mano namai tenai, tamsioje girioje.

Ji ėmė išsisukinėti, sakyti, kad nežinanti, kaip ten kelią rasti. O jaunikis ją spyrė:

– Kitą sekmadienį turi mane aplankyti, aš jau pasikviečiau svečių, o kad surastum kelią per mišką, aš pabarstysiu tau pelenų.

Kai atėjo sekmadienis, ir reikėjo ruoštis į kelionę, mergaitei baisu pasidarė, kodėl – pati gerai nežinojo, ir kad turėtų kuo kelią pasiženkinti, prisipylė abi kišenes žirnių ir lęšių. Priėjusi girią, rado pabarstyta pelenų ir ėjo palei juos, bet kas žingsnis vis numesdavo žemėn į kairę ir į dešinę po kelis žirnius. Ėjo ji ėjo beveik visą dieną, kol atėjo į pačią girios glūdumą. Ten stovėjo vieniši namai, bet jie mergaitei nepatiko – atrodė tokie niūrūs ir nejaukūs. Įėjo ji vidun, o ten – nieko nėra ir tylu tylu. Staiga pasigirdo balsas:

Jaunoji sužadėtinė, grįžki atgalios,

Tu atsidūrei galvažudžių namuos.

Mergaitė pakėlė akis – iš kurgi tas balsas, ogi žiūri – tupi narvelyje ant sienos paukštis. Ir sušuko jis dar kartą:

Jaunoji sužadėtinė, grįžki atgalios,

Gražioji mergaitė ėjo iš vieno kambario į kitą, kol perėjo visus namus, bet visur buvo tuščia, nė gyvos dvasios. Galų gale nusileido ir į rūšį, žiūri – sėdi ten tokia sena sena moterėlė kretančia galva.

– Prašom man pasakyti, – tarė mergaitė, – ar ne čia gyvena mano sužadėtinis?

– Ak, vargšė mergaitė, – atsakė senutė, – kurgi tu pakliuvai! Čiagi galvažudžių lizdas. Manai, kad esi nuotaka ir greitai kelsi vestuves, bet tai bus tau ne vestuvės, o mirtis. Va, matai, man liepta užkaisti didžiulį katilą vandens, kai tu pakliūsi į jų nagus, jie be gailėsčio sukapos tave į gabalus, išvirs ir suės, nes jie – žmogėdros. Jeigu aš tavęs nepasigailėsiu ir neišgelbėsiu, tu žuvusi.

Tai pasakiusi, senutė nuvedė ją už didžiulės statinės ir paslėpė.

– Sėdėk čia tyliai kaip pelė po šluota, – tarė ji, – nejudėk ir nekrutėk, kitaip bus tau galas. Naktį, kai plėšikai sumigs, mes pabėgsim, aš jau seniai laikiu tokios progos.

Ir, vos tik ji ištarė šiuos žodžius, tuoj į namus sugužėjo galvažudžių gauja. Jie parsitempė kitą mergaitę, ji verkė, aimanavo, bet jie buvo girti ir jos dejonių nepaisė. Sugirdė jai vyno, tris pilnas taures – vieną taurę baltojo, antrą raudonojo, o trečią geltonojo, ir nuo to jai plyšo širdis. Paskui nudrėskė jos gražius drabužius, paguldė ant stalo, sukapojo į gabalus dailų jos kūną ir pabarstė druska.

Vargšė sužadėtinė sėdėjo už statinės ir drebėjo kaip epušės lapas, nes aiškiai matė, koks likimas jos laukia plėšikų naguose. Vienas plėšikas pastebėjo ant nužudytos mergaitės mažojo pirštelio aukso žiedą ir, negalėdamas taip lengvai jo numauti, paėmė kirvį ir nukirto pirštelį; bet pirštelis sprygtelėjo aukštyn ir, perlėkęs statinę, nukrito sužadėtinei tiesiai į skraitą. Plėšikas pasiėmė žiburį ir pradėjo ieškoti, bet niekaip negalėjo rasti. Tada kitas ir sako:

– O už statinės ar žiūrėjai?

Bet senutė sušuko:

– Eikit greičiau valgyti, rytoj paieškosit, pirštelis niekur nepabėgs.

Plėšikai tarė:

– Gera senė sako.

Liovėsi ieškoję, sėdo valgyti, o senutė tuo metu įlašino jiems į vyną migdomojo gėrimo, tad netrukus visi sukrito rūsyje, sumigo ir ėmė knarkti.

Tai išgirdusi, sužadėtinė išlindo iš už statinės ir turėjo peržergti per galvažudžius, eilėmis drybsančius ant žemės; baisu buvo, kad koks nepabustų. Bet Dievas padėjo laimingai prasmukti, senutė kartu su ja užlipo viršun, atidarė duris, ir kiek tik kojos neša pasileido abi iš to galvažudžių lizdo. Pabarstytus pelenus jau buvo nupustęs vėjas, o žirniai ir lėšiai sudygę, sužėlę ir dabar mėnesienoje rodė kelią.

Demžė jos kiaurą naktį ir tik rytą parėjo į malūną. Čia mergaitė apsakė tėvui, kaip viskas buvo.

Kai atėjo vestuvių diena, atvyko jaunikis, o malūnininkas jau buvo sukvietęs visus savo gimines ir kaimynus. Svečiai susėdo prie stalo, ir kiekvienas turėjo ką nors papasakoti. Jaunoji sėdėjo tyli ir nieko nekalbėjo. Tada jaunikis ir sako jai:

– Na, širdede, negi tu nieko nežinai? Papasakok ir tu mums ką nors.

Ji atsakė:

– Aš papasakosiu tokį sapną. Rodos, einu aš viena per girią ir prieinu galų gale namus, o tuose namuose nė gyvos dvasios, tik narvelyje ant sienos tupi paukštis ir šaukia:

Jaunoji sužadėtine, grįžki atgalios,

Tu atsidūrei galvažudžių namuos.

Ir pakartoja jis tai dar sykį. Brangusis, bet tai buvo tik sapnas. Pereinu aš visus kambarius, ir visi tušti, ir taip juose nejauku. Galų gale nusileidžiu į rūšį, o ten sėdi tokia sena senučiukė kretančia galva. Aš klausiu ją: „Ar čia gyvena mano sužadėtinis?“ O ji atsako: „Ak, vargše mergaitė, tu patekai į galvažudžių lizdą, tavo sužadėtinis gyvena čia, bet jis ketina tave nužudyti ir sukapot, o paskui išvirti ir suėsti.“ Brangusis, bet tai buvo tik sapnas. Senučiukė paslėpė mane už didelės statinės, ir vos tik aš pasislėpiau, sugrįžo namo galvažudžiai ir parsitempė kažkokią mergaitę, sugirdė jai trijų rūšių vyno – baltojo, raudonojo ir geltonojo, ir nuo to jai plyšo širdis. Brangusis, bet tai buvo tik sapnas. Paskui nuplėšė jos gražius drabužius, paguldė ant stalo sukapojo į gabalus jos dailų kūną ir pabarstė druska. Brangusis, bet tai buvo tik sapnas. O vienas galvažudys pastebėjo jai ant piršto aukso žiedą, bet negalėjo taip lengvai jo numauti, tai paėmė kirvį ir nukirto pirštą, o pirštas sprygtelėjo aukštyn ir, perlėkęs statinę, įkrito man į skraitą. Štai tas pirštas su žiedu.

Sulig tais žodžiais ištraukė žiedą ir parodė svečiams.

Kol ji pasakojo, plėšikas sėdėjo išbalęs kaip drobė, paskui pašoko ir norėjo bėgti, bet svečiai jį nutvėrė ir nuvedė į teismą. Ten jis ir visa jo gauja už savo piktus darbus sulaukė pelnyto atpildo.